

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

คณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 4

ปี 2566

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	v
สารบัญรูป	vii
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมา	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 พื้นที่ศึกษา	1-2
1.4 ขอบเขตงาน	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อใช้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	
2.1 ข้อมูลสภาพลุ่มน้ำ	
2.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.1.2 ประชากรและเศรษฐกิจ	2-1
2.1.3 เขตการปกครอง	2-5
2.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ และระบบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-7
2.1.5 สภาพภูมิอากาศ	2-12
2.1.6 ข้อมูลด้านต้นทุนน้ำ	2-14
2.1.7 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2-22
2.1.8 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ	2-25
2.1.9 ความต้องการใช้น้ำ	2-27
2.2 สถานการณ์สภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำที่เกิดขึ้น	
2.2.1 สาเหตุปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำและภัยแล้ง	2-28
2.2.2 สถิติการประสบภัยแล้งที่ผ่านมา	2-29
2.2.3 พื้นที่เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ	2-31
2.3 ปฏิทินบริหารจัดการน้ำ	2-35
บทที่ 3 การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
3.1 ความหมายและประเภทของการเกิดภาวะน้ำแล้ง	3-1
3.1.1 บทนิยามของภาวะน้ำแล้ง	3-1
3.1.2 ประเภทหรือความรุนแรงของภาวะภัยแล้ง	3-1
3.2 กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง	
3.2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย	3-6
3.2.2 กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย	3-17
3.3 การบูรณาการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3.1 การจัดตั้งองค์กร หรือคณะทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง	3-63
3.3.2 แนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำฯ และ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ	3-68
3.3.3 แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านปริมาณน้ำ	3-68
3.3.4 แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านคุณภาพน้ำ	3-78
3.3.5 แนวทางปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3-92
บทที่ 4 แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	
4.1 หน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน	
4.1.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก	4-1
4.1.2 หน่วยงานสนับสนุน	4-2
4.2 งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน	
4.2.1 ที่มางบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน	4-3
4.2.2 งบประมาณรายจ่ายประจำปี (งบรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/จังหวัดและกลุ่มจังหวัด/ส่วนราชการจังหวัด แหล่งงบประมาณมาใช้ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (งบกลาง)และเงินนอกงบประมาณ	4-4
4.2.3 โครงการและงบประมาณ	4-9
4.3 การเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	
4.3.1 ผังน้ำสำหรับการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	4-10
4.3.2 โครงสร้างการจัดการอ่างเก็บน้ำในพื้นที่	4-16
4.3.3 การจัดลำดับความสำคัญการจัดสรรน้ำ	4-22
4.3.4 แนวทางการจัดสรรน้ำ	4-23
4.3.5 ข้อมูลบ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้ง	4-24
4.3.6 พื้นที่เสี่ยงน้ำแล้ง	4-47
4.3.7 เส้นทางไหลของน้ำ	4-48
4.4 การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ	4-50
4.5 วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่	
4.5.1 เกณฑ์บริหารจัดการอ่างเก็บน้ำ	4-51
4.5.2 วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่	4-52
4.6 การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำ	4-53
4.7 การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง	4-57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 แนวทางขับเคลื่อนแผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	
5.1 กลไกการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	
5.1.1 การจัดตั้งองค์กร	5-1
5.1.2 การอำนวยการ	5-1
5.1.3 การปฏิบัติการ	5-2
5.2 โครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบ	
5.2.1 ระดับนโยบาย	5-2
5.2.2 ระดับบัญชาการ	5-2
5.2.3 ระดับอำนวยการ	5-3
5.2.4 ระดับปฏิบัติการ	5-5
5.2.5 ระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ	5-6
5.3 แนวทางการขับเคลื่อนแบบบูรณาการ	
5.3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณสุขภัยด้านน้ำ	5-7
5.3.2 ระดับการจัดการภาวะน้ำแล้ง	5-10
5.3.3 ความเชื่อมโยงและการประสานการปฏิบัติ	5-12
5.4 เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจระดับสาธารณสุขภัยด้านน้ำ	5-13
5.5 การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	
5.5.1 ลักษณะของแผนปฏิบัติการ	5-14
5.5.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการก่อนฤดูแล้ง	5-15
5.5.3 การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ	5-16
5.5.4 การดำเนินการหลังฤดูแล้ง	5-17
บทที่ 6 รูปแบบการรายงานผล การติดตามและประเมินผล	
6.1 กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ	6-1
6.2 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ	
6.2.1 กรณีเกิดภัยในระดับ 1 และ 2	6-4
6.2.2 กรณีเกิดภาวะภัยในระดับ 3	6-4
6.3 การติดตามประเมินผล	6-8
บทที่ 7 สรุปผล	7-1

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก เบอร์ดติดต่อที่ระบุพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติตามแผน
- ภาคผนวก ข การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการหน่วยงาน
- ภาคผนวก ค พื้นที่ประสบภาวะแล้ง/คุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- ภาคผนวก ง บัญชีหมู่บ้าน/ชุมชนเสี่ยงประสบภาวะน้ำแล้งและคุณภาพน้ำ
- ภาคผนวก จ แผนการควบคุมและกำหนดปริมาณการใช้น้ำ
- ภาคผนวก ฉ แผนงานโครงการที่มีนัยสำคัญต่อการบรรเทาภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- ภาคผนวก ช รายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (สำนักชลประทานที่ 16)

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 ข้อมูลประชากร และสังคมในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปีพ.ศ. 2562	2-3
ตารางที่ 2-2 ข้อมูลเศรษฐกิจในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปีพ.ศ. 2562	2-4
ตารางที่ 2-3 รายละเอียดของจังหวัดในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-5
ตารางที่ 2-4 รายละเอียดของกลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-10
ตารางที่ 2-5 รายละเอียดสถานีวิัดน้ำฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-14
ตารางที่ 2-6 รายละเอียดสถานีวิัดน้ำท่าในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-17
ตารางที่ 2-7 ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยรอบ 30 ปีของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและลุ่มน้ำสาขา	2-19
ตารางที่ 2-8 พื้นที่ป่าไม้ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-22
ตารางที่ 2-9 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในปัจจุบันในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-25
ตารางที่ 2-10 ประเภทและจำนวนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-26
ตารางที่ 2-11 ปริมาณความต้องการใช้น้ำในปัจจุบันของกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของแต่ละลุ่มน้ำสาขา ปีพ.ศ. 2562 (ล้าน ลบ.ม./ปี)	2-27
ตารางที่ 2-12 สรุปสภาพการขาดแคลนน้ำด้านอุปโภคบริโภคและด้านการเกษตรจากข้อมูล กชช.2ค	2-30
ตารางที่ 2-13 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งรายลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-33
ตารางที่ 2-14 ช่วงเวลาในการดำเนินการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตาม 10 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/ 2566	2-37
ตารางที่ 2-15 การดำเนินการตาม 10 มาตรการรองรับมือฤดูแล้ง 2565/2566 รายจังหวัดในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ปี 2565)	2-42
ตารางที่ 3-1 การยกระดับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570	3-2
ตารางที่ 3-2 เกณฑ์การกำหนดระดับวิกฤติน้ำ	3-4
ตารางที่ 3-3 เกณฑ์การจัดทำข้อกำหนดภาวะภัยแล้ง	3-5
ตารางที่ 3-4 การยกระดับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570	3-64
ตารางที่ 3-5 โครงสร้างองค์กรในการบัญชาการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	3-64
ตารางที่ 4-1 งบประมาณรายจ่ายประจำปี	4-4
ตารางที่ 4-2 แหล่งงบประมาณมาใช้ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (งบกลาง)	4-7
ตารางที่ 4-3 รายละเอียดของกลุ่มน้ำสาขาและสถานีวิัดระดับน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-14
ตารางที่ 4-4 สถานีตรวจวัดระดับน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (กรมชลประทาน)	4-14
ตารางที่ 4-5 รายงานปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลางในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-17
ตารางที่ 4-6 หลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำด้วย Reservoir Operation Rule Curves ของกรมชลประทาน	4-18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4-8 ปริมาณฝนสะสมเดือนกุมภาพันธ์ในพื้นที่ลำน้ำต่างๆ ตามเกณฑ์ปัจจุบัน	4-29
ตารางที่ 4-9 ค่าระดับบ่งชี้ภาวะน้ำน้อยของอ่างเก็บน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-31
ตารางที่ 4-10 ค่าระดับน้ำบ่งชี้ภาวะน้ำแล้งที่สถานีอ้างอิงในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-35
ตารางที่ 4-11 ระดับเตือนภัยน้ำบาดาล	4-37
ตารางที่ 4-12 เปรียบเทียบอัตราการไหล เพื่อรักษาคุณภาพน้ำกับอัตราการไหลที่ FDC ต่างๆ	4-42
ตารางที่ 4-13 แสดงค่าถ่วงน้ำหนักของสถานีตรวจวัดน้ำฝนในคาบสมุทรสทิงพระ	4-43
ตารางที่ 4-14 คุณภาพน้ำเพื่อการชลประทาน ตามระบบของสหรัฐอเมริกา	4-45
ตารางที่ 4-15 การจำแนกระดับความรุนแรงของความเค็มสำหรับการผลิตน้ำประปาในลุ่มน้ำ	4-45
ตารางที่ 4-16 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งรายลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-48
ตารางที่ 4-17 หลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำด้วยโค้งปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ	4-52
ตารางที่ 5-1 หน้าที่และอำนาจตามกฎหมายที่สามารถบูรณาการร่วมกันได้เพื่อลดความเสี่ยงจาก ภาวะน้ำแล้ง	5-9
ตารางที่ 5-2 เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจระดับสาธารณสุขภัยด้านน้ำ	5-13

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1-1 พื้นที่ศึกษาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	1-2
รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและขอบเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-2
รูปที่ 2-2 ขอบเขตจังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-6
รูปที่ 2-3 สภาพภูมิประเทศลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-8
รูปที่ 2-4 แผนผังระบบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-11
รูปที่ 2-5 การผันแปรรายเดือนของตัวแปรภูมิอากาศหลักสถานีตรวจอากาศในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-13
รูปที่ 2-6 การกระจายปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-15
รูปที่ 2-7 เส้นชั้นน้ำฝนรายปีเฉลี่ยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-16
รูปที่ 2-8 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยและพื้นที่รับน้ำฝน	2-18
รูปที่ 2-9 การกระจายปริมาณน้ำท่ารายเดือนเฉลี่ยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-18
รูปที่ 2-10 แผนที่แสดงศักยภาพน้ำบาดาลในบริเวณพื้นที่ศึกษา มาตรฐาน 1:100,000	2-20
รูปที่ 2-11 ตำแหน่งบ่อบาดาลและปริมาณน้ำบาดาลที่คาดว่าจะพัฒนาได้	2-21
รูปที่ 2-12 พื้นที่ป่าไม้ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-23
รูปที่ 2-13 หมู่บ้านที่ประสบภัยน้ำแล้งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-32
รูปที่ 2-14 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	2-34
รูปที่ 2-15 10 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/2566	2-37
รูปที่ 3-1 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการที่ระดับภัย 1 : ระดับเสี่ยงรุนแรง	3-65
รูปที่ 3-2 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการที่ระดับภัย 2: ระดับรุนแรง	3-66
รูปที่ 3-3 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการที่ระดับภัย 2: ระดับรุนแรง	3-66
รูปที่ 3-4 ความเชื่อมโยงและการประสานงานของหน่วยงานในระดับบัญชาการ ระดับอำนาจการ	3-67
รูปที่ 4-1 แหล่งที่มาและวิธีการงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	4-3
รูปที่ 4-2 การใช้จ่ายเงินทดรองราชการกรณีก่อนเกิดภัยหรือคาดว่าจะเกิดภัย และกรณีเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน	4-7
รูปที่ 4-3 แผนผังประกอบการบริหารจัดการภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-11
รูปที่ 4-4 ตำแหน่งสถานีโทรมาตรในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจากหน่วยงานต่าง ๆ	4-13
รูปที่ 4-5 ขอบเขตลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-15
รูปที่ 4-6 ระดับปริมาตรเก็บกักของอ่างเก็บน้ำ	4-18
รูปที่ 4-7 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการจัดการอ่างเก็บน้ำป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง	4-20
รูปที่ 4-8 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการจัดการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง จังหวัดพัทลุง	4-20
รูปที่ 4-9 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการจัดการอ่างเก็บน้ำคลองป่าบอน จังหวัดพัทลุง	4-21
รูปที่ 4-10 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการจัดการอ่างเก็บน้ำคลองหลา จังหวัดสงขลา	4-21

สารบัญญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 4-11 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการจัดการอ่างเก็บน้ำคลองจำไทร จังหวัดสงขลา	4-21
รูปที่ 4-12 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการจัดการอ่างเก็บน้ำคลองสะเดา จังหวัดสงขลา	4-22
รูปที่ 4-13 ข้อมูลบ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้ง	4-25
รูปที่ 4-14 แนวทางในการพิจารณาประกาศเขตพื้นที่ประสบภัยแล้งจากข้อมูลปริมาณน้ำฝนสะสมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-26
รูปที่ 4-15 ตำแหน่งสถานีตรวจวัดน้ำฝนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ประสบภัยแล้งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-27
รูปที่ 4-16 ขอบเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาขา และปริมาณฝนสะสมเดือนภัยภาวะแล้งในพื้นที่ต่าง ๆ ตามเกณฑ์ปัจจุบันของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	4-30
รูปที่ 4-17 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บคลองป่าพะยอม	4-32
รูปที่ 4-18 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บคลองป่าบอน	4-32
รูปที่ 4-19 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บคลองอู่ตะเภา	4-33
รูปที่ 4-20 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บคลองจำไทร	4-33
รูปที่ 4-21 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บคลองเทพา	4-34
รูปที่ 4-22 บ่อส่งเหตุการณ์ตรวจวัดระดับน้ำบาดาลในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อใช้ประกอบการเตือนภัย	4-36
รูปที่ 4-23 ปริมาณน้ำน้อยสุดที่ทำให้ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์เกิน 4 มิลลิกรัม/ลิตร	4-42
รูปที่ 4-24 เกณฑ์คุณภาพน้ำที่ใช้ในการเตือนภัย	4-42
รูปที่ 4-25 เกณฑ์การพิจารณาภัยแล้งของคาบสมุทรสติงพระ โดยพิจารณาจากค่าปริมาณฝนสะสมและค่าความเค็มในช่วงต้นฤดูเพาะปลูกนาปรังที่จะต้องมีการสูบน้ำจากทะเลสาบ	4-44
รูปที่ 4-26 ตัวอย่างการรายงานค่าความเค็มจากจุดติดตั้ง เครื่องวัดความเค็มอัตโนมัติ โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตสงขลา ข้อมูล ณ วันที่ 3 สิงหาคม 2566	4-46
รูปที่ 4-27 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-47
รูปที่ 4-28 โครงข่ายระบบระบายน้ำธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	4-49
รูปที่ 4-29 ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด	4-50
รูปที่ 4-30 แสดงจุดที่สามารถใช้เป็นที่ตั้งระบบสูบน้ำชั่วคราวฉุกเฉินช่วงฤดูแล้งเทียบกับความเสี่ยงในการขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภครายตำบล	4-54
รูปที่ 4-31 แสดงจุดที่สามารถใช้เป็นที่ตั้งระบบสูบน้ำชั่วคราวฉุกเฉินช่วงฤดูแล้งเทียบกับความเสี่ยงในการขาดแคลนน้ำเกษตรรายตำบล	4-55
รูปที่ 4-32 ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด	4-59

สารบัญญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 5-1 การจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณสุขด้านทรัพยากรน้ำที่เพิ่มประสิทธิภาพขึ้นโดย สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	5-8
รูปที่ 5-2 การเปรียบเทียบระดับการจัดการสาธารณสุขด้านทรัพยากรน้ำระหว่าง สททช. และ กระทรวงมหาดไทย	5-11
รูปที่ 5-3 ความเชื่อมโยงและการประสานงานเพื่อจัดการสาธารณสุขด้านทรัพยากรน้ำ	5-12
รูปที่ 5-4 การเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและ แผนเผชิญเหตุภัยแล้ง จังหวัด	5-14
รูปที่ 6-1 ตัวอย่างการรายงานผล กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้ง	6-2
รูปที่ 6-2 ตัวอย่างการรายงานผล กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2	6-5

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 35 (2) คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจ จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมเสนอ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) เพื่อให้ความเห็นชอบ มาตรา 61 ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเป็นประจำ และกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน
2. งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ
3. การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง
4. การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ
5. วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่
6. การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง
7. การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง

มาตรา 61 วรรคสอง กำหนดให้ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ให้มีการบูรณาการร่วมกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำ ตามความเหมาะสม

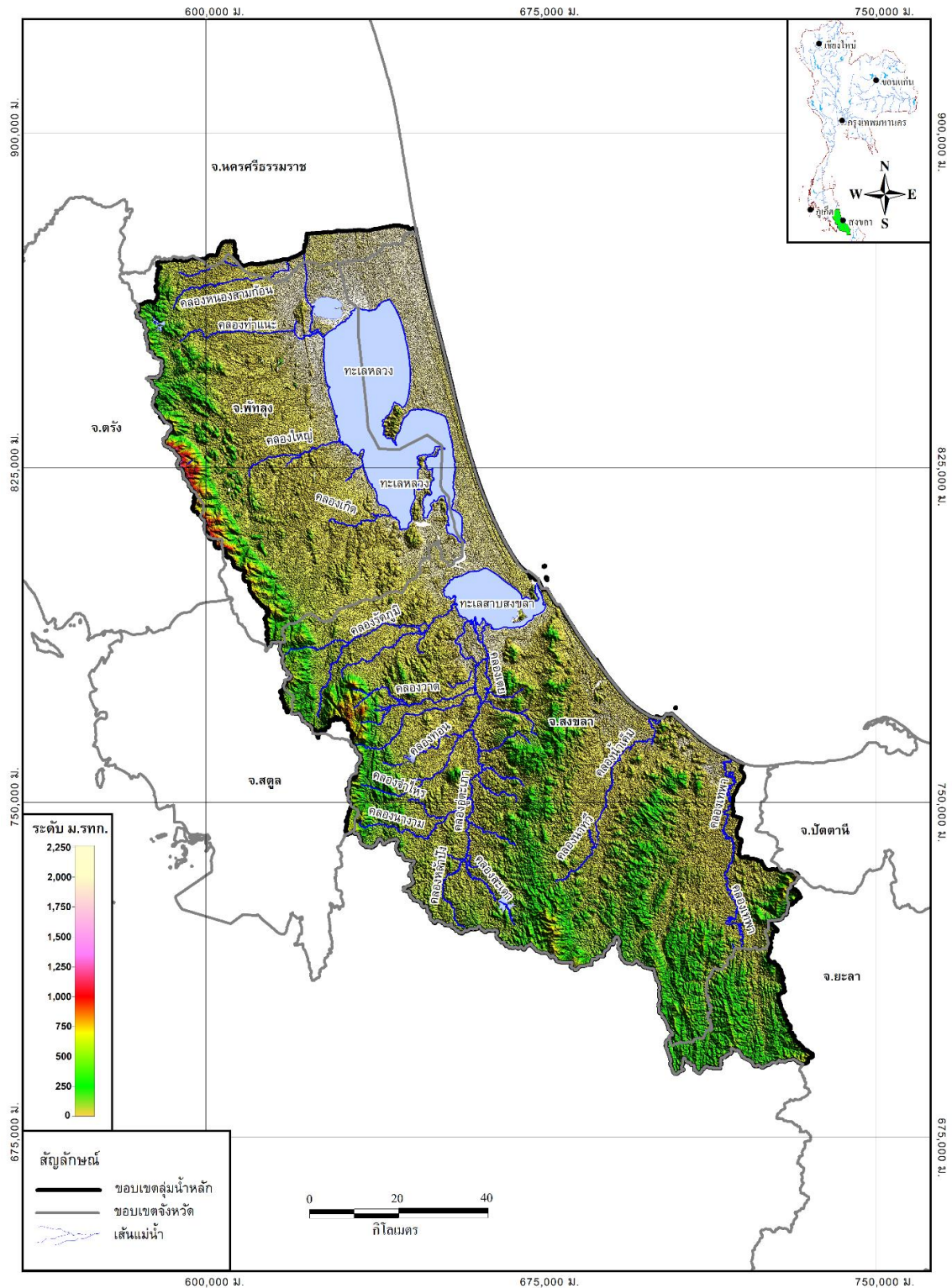
ทั้งนี้ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้มีการจัดทำ “(ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง” ปี 2563 แล้วนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องนำผลการศึกษาที่ได้จากรายงานฉบับดังกล่าว ทำการทบทวนและขอความคิดเห็นจากผู้ใช้งานจริง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบและนำไปสู่การปฏิบัติ และเพื่อเป็นกรอบเบื้องต้นในการกำกับและติดตามของคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 61 ให้สอดคล้องกับบริบทลุ่มน้ำและองค์ประกอบในการบริหารจัดการน้ำ
2. เพื่อนำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบและนำไปสู่การปฏิบัติ
3. เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำใช้แผนดังกล่าวเป็นกรอบในการติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน

1.3 พื้นที่ศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตพื้นที่ศึกษาต้องครอบคลุมพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564 (วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564) ดังแสดงในรูปที่ 1-1

รูปที่ 1-1 พื้นที่ศึกษากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

1.4 ขอบเขตงาน

การศึกษาเพื่อทบทวน “ร่างแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง” ตามพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีขอบเขตงานดังนี้

1. ทบทวนรายงานการศึกษาในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีรายละเอียด (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งปี 2563
2. รวบรวม/ทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อใช้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังนี้
  - ข้อมูลสภาพลุ่มน้ำ ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขต ประชากร เขตการปกครอง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ข้อมูลด้านต้นน้ำ (น้ำฝน น้ำท่า น้ำบาดาล ฯลฯ) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (แหล่งน้ำ/อ่างเก็บน้ำ อาคารบังคับน้ำที่สำคัญ) ความต้องการใช้น้ำ ฯลฯ
  - สถานการณ์สภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำที่เกิดขึ้น สาเหตุของการเกิดสภาวะน้ำแล้ง สภาพความเสียหายจากสภาวะน้ำแล้ง สถิติการประสบสภาวะน้ำแล้งที่ผ่านมา พื้นที่เสี่ยงเกิดสภาวะน้ำแล้งหรือมีปัญหาคุณภาพน้ำ เป็นต้น
  - ปฏิทินการบริหารจัดการน้ำซึ่งเป็นแผนบริหารจัดการที่เชื่อมโยงจากแผนระดับประเทศถ่ายทอดลงสู่ระดับลุ่มน้ำ
3. รวบรวมการบูรณาการตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมโยงกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติต่างๆ รวมถึงแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งอย่างบูรณาการ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังนี้
  - ความหมายและประเภทของการเกิดภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ ความหมายของภาวะน้ำแล้ง ประเภทหรือความรุนแรงของการเกิดภาวะน้ำแล้งตามสภาพของลุ่มน้ำ
  - กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย
  - การบูรณาการการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง ได้แก่ การจัดตั้งองค์กรหรือคณะทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง แนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำฯ พ.ศ. 2561 และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ พ.ศ. 2564-2570 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคประชาสังคม เอกชนและองค์กรการกุศล และองค์กรระหว่างประเทศ (หากมี)
4. ทบทวน การจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง องค์ประกอบตามพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 โดยมีรายละเอียดดังนี้
  - หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน ดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง
  - งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ ระบุงบประมาณและแหล่งที่มาของงบประมาณที่สามารถนำมาใช้ดำเนินการในแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง

- การจัดเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้งข้อมูลในระดับพื้นที่ (ลุ่มน้ำย่อย จังหวัด อำเภอ) เช่น ข้อมูลด้านต้นทุนน้ำ (น้ำฝน น้ำท่า น้ำบาดาล ฯลฯ) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (แหล่งน้ำ/อ่างเก็บน้ำ อาคารบังคับน้ำที่สำคัญ) ความต้องการใช้น้ำ เป็นต้น
  - แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ เช่น การแจ้งหรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย ได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาวะน้ำแล้งอย่างถูกต้อง เพียงพอ และเหมาะสม
  - การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำแล้ง ตั้งแต่ก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง
5. ทบทวนแนวทางการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนฯ ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติได้ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังนี้
- กลไกการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ การจัดตั้งองค์กร การอำนวยความสะดวก การปฏิบัติการ โครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบ (ระดับนโยบาย ระดับปัญหาการ ระดับอำนาจการ ระดับปฏิบัติการ ระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ)
  - แนวทางการขับเคลื่อนแบบบูรณาการ ได้แก่ (การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ ระดับการจัดการภาวะน้ำแล้ง ความเชื่อมโยงและการประสานการปฏิบัติ)
  - การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ ลักษณะของแผนปฏิบัติการ การจัดทำแผนปฏิบัติการก่อนฤดูแล้ง การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ การดำเนินการหลังฤดูแล้ง
6. การมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็น โดยจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในเขตลุ่มน้ำ ให้จัดรับฟังความคิดเห็นโดยมีผู้เข้าร่วมอย่างน้อย 40 คน

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อใช้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

2.1 ข้อมูลสภาพลุ่มน้ำ

2.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

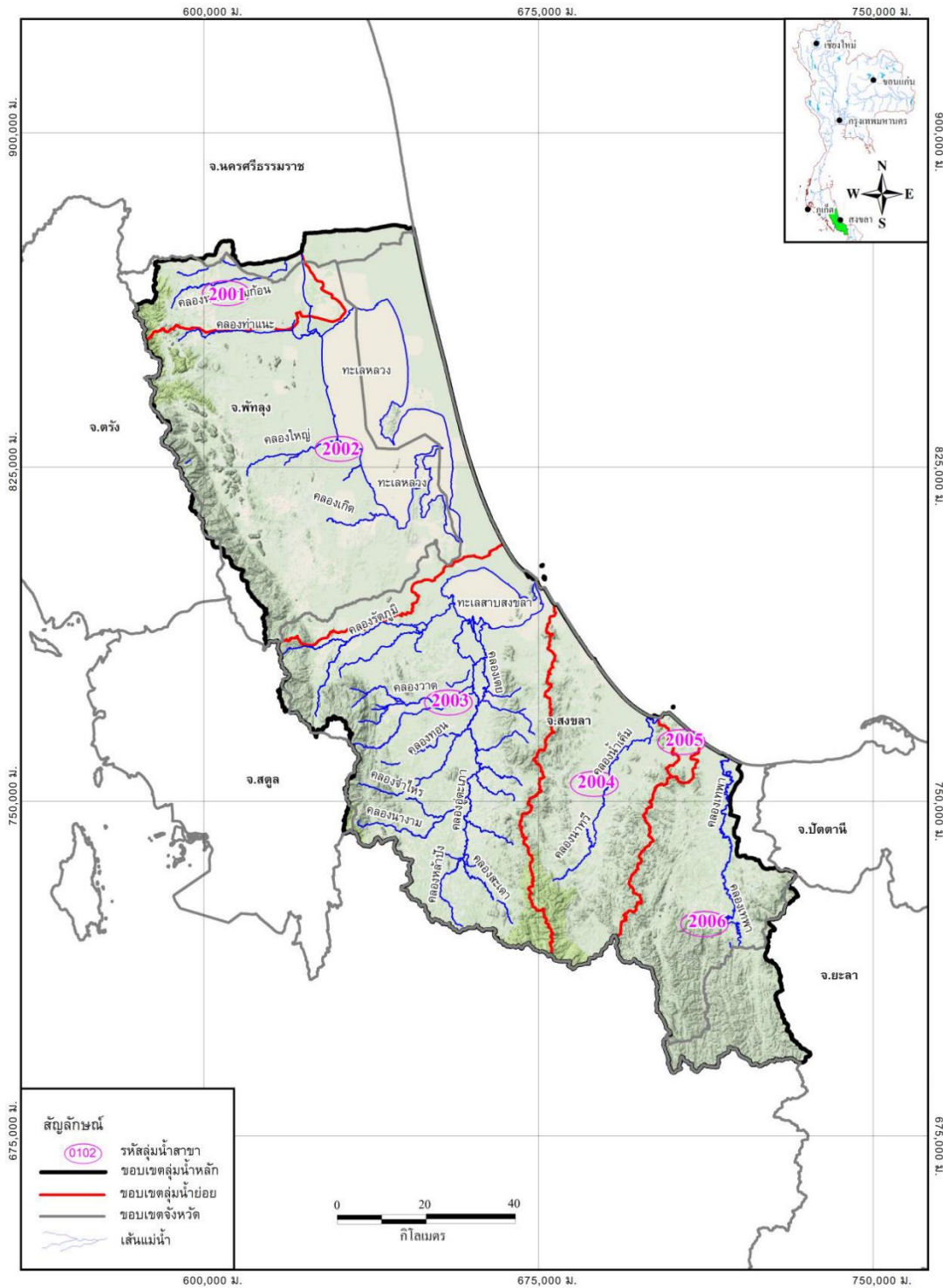
ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ $6^{\circ} 45'$ ถึง $8^{\circ} 00'$ เหนือ และลองจิจูดที่ $99^{\circ} 30'$ ถึง $100^{\circ} 45'$ ตะวันออก ตามการกำหนดลุ่มน้ำใหม่ 22 ลุ่มน้ำ ในพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564 เป็นลุ่มน้ำแห่งเดียวของประเทศไทยที่มีระบบทะเลสาบแบบลากูน (Lagoon) ขนาดใหญ่ เป็นแอ่งรองรับน้ำจืด (น้ำฝน น้ำจืดจากคลอง และน้ำหลากจากแผ่นดิน) โดยมีน้ำเค็มจากทะเลไหลเข้ามาผสมผสาน ต้นกำเนิดของแม่น้ำสาขาย่อยของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดพัทลุง ขนาดพื้นที่ลุ่มน้ำ 11,991.36 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,493,433 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสงขลา พัทลุง และบางส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช และยะลา ดังแสดงในรูปที่ 2-1 มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก
ทิศใต้	ติดต่อ	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่าง และประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	อ่าวไทย

2.1.2 ประชากรและเศรษฐกิจ

ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม รวบรวมข้อมูลจากรายงาน กชช.2ค ซึ่งเป็นข้อมูลระดับหมู่บ้านที่แสดงสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา การมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของชุมชน สุขภาพและอนามัย สภาพแรงงาน และยาเสพติด ซึ่งดำเนินการจัดเก็บทุกหมู่บ้านในเขตชนบทเป็นประจำทุก 2 ปี ทำให้ทราบว่าประชาชนในหมู่บ้านมีคุณภาพชีวิตและสภาพความเป็นอยู่เป็นอย่างไร แต่ละหมู่บ้านมีปัญหาในเรื่องใดบ้างที่ควรได้รับการแก้ไข ซึ่งปัญหาจะบ่งชี้ได้จากตัวชี้วัด นอกจากนี้ยังสามารถจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้านได้เป็น 3 ระดับ คือ หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล้ำหลัง) หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 (ปานกลาง) และหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 (ก้าวหน้า) ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูล กชช.2ค ปี พ.ศ. 2562 แสดงข้อมูลครัวเรือนและประชากรในพื้นที่ลุ่มน้ำ จำนวน 1,597 หมู่บ้าน (ตารางที่ 2-1) รวมถึงข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดังตารางที่ 2-2

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง
 กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและขอบเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
 ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, 2563

ตารางที่ 2-1 ข้อมูลประชากร และสังคมในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปีพ.ศ. 2562

รายการข้อมูล	หน่วย	รวม	นครศรี ธรรมราช	สงขลา	สตูล	ตรัง	พัทลุง	ยะลา
การปกครอง								
- หมู่บ้าน	หมู่บ้าน	1,596	26	903	1	1	643	22
- ตำบล (กขช.2ค / ทั้งหมด)	ตำบล	196/211	9/9	115/127	2/2	2/2	62/65	6/6
- อำเภอ (กขช.2ค / ทั้งหมด)	อำเภอ	36/36	2/2	16/16	2/2	2/2	11/11	3/3
ครัวเรือนและประชากร								
- จำนวนครอบครัว	ครัวเรือน	744,183	7,246	537,854	275	202	190,720	7,886
- ประชากรรวม	คน	1,974,864	18,902	1,411,185	824	660	514,475	28,818
- ชาย	คน	943,577	9,381	668,017	412	330	250,700	14,737
- หญิง	คน	1,011,287	9,521	723,168	412	330	263,775	14,081
โครงสร้างพื้นฐาน								
- มีน้ำประปาใช้	หมู่บ้าน	1,538	25	858	1	1	634	19
- มีน้ำดื่ม/บริโภคเพียงพอตลอดปี	ครัวเรือน	304,325	4,447	177,469	176	128	116,596	5,509
- มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี	ครัวเรือน	301,027	4,166	175,571	181	127	115,463	5,519
- โรงเรียน (ประถม/มัธยม)	แห่ง	1,248	17	869	1	0	351	10
- สาธารณสุขมูลฐาน	แห่ง	680	13	427	0	0	232	8
- ครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้	ครัวเรือน	244,746	4,264	117,201	181	125	117,515	5,460
- ครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน	ครัวเรือน	207	1	66	0	0	13	127
- ถนนสายหลักในหมู่บ้านใช้การได้ดี	หมู่บ้าน	1,201	13	730	1	1	439	17
- มีรถรับจ้างวิ่งจากหมู่บ้าน	หมู่บ้าน	867	16	498	0	0	353	0
- ครัวเรือนมีโทรศัพท์เคลื่อนที่	ครัวเรือน	295,590	4,446	171,161	168	125	114,835	4,855
- ครัวเรือนมีอินเทอร์เน็ต	ครัวเรือน	125,216	1,536	81,199	63	50	41,316	1,052
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม								
- พื้นที่การเกษตร	ไร่	2,988,731	38,355	1,801,590	983	1,456	1,087,989	58,358
- มีแหล่งน้ำผิวดิน	แห่ง	2,305	18	1,325	1	1	944	16
- แหล่งน้ำผิวดินคุณภาพพอใช้ /ดี	แห่ง	2,218	18	1,279	1	0	905	15
- แหล่งน้ำผิวดินคุณภาพไม่เหมาะสม	แห่ง	86	0	46	0	0	40	0

ที่มา: กรมการปกครอง ปีพ.ศ. 2562 ใน โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, 2563

ตารางที่ 2-2 ข้อมูลเศรษฐกิจในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปีพ.ศ. 2562

รายการข้อมูล	หน่วย	รวม	นครศรี ธรรมราช	สงขลา	สตูล	ตรัง	พัทลุง	ยะลา
การมีที่ดินทำกิน								
- มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและไม่เช่า	ครัวเรือน	245,302	3,440	144,485	167	128	92,343	4,739
- รัฐจัดสรรที่ดินให้	ครัวเรือน	57,148	69	44,057	16	0	11,067	1,939
- พื้นที่หมู่บ้านทั้งหมด	ไร่	5,361,132	88,433	3,368,394	4,272	4,810	1,682,260	212,963
การดำเนินการทางการเกษตร								
- ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตร	แห่ง	223,795	3,477	125,119	151	123	90,493	4,432
- ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเพาะปลูก	แห่ง	146,927	2,155	77,324	77	45	65,530	1,796
การทำนา								
- มีพื้นที่ทำนาทั้งหมด	ไร่	493,880	20,747	276,727	3	6	196,392	5
- ครัวเรือนที่ทำนา	ครัวเรือน	54,139	1,288	29,789	2	3	23,056	1
- รายได้จากการทำนา	บาท/ปี	12,852,933	543,038	7,957,189	1,184	482	4,346,757	4,283
การทำไร่								
- พื้นที่ทำไร่ทั้งหมด	ไร่	76,976	466	44,673	322	3	31,476	36
- ครัวเรือนที่ทำไร่	ครัวเรือน	32,081	138	21,614	41	0	10,215	73
การทำสวนผลไม้								
- พื้นที่ทำสวนผลไม้ทั้งหมด	ไร่	117,488	1,934	64,250	177	3	45,255	5,869
- ครัวเรือนที่ทำสวนผลไม้	ครัวเรือน	38,115	546	21,975	55	1	13,943	1,595
การทำสวนผัก								
- พื้นที่ทำสวนผักทั้งหมด	ไร่	37,581	2,312	22,459	19	8	12,777	6
- ครัวเรือนที่ทำสวนผัก	ครัวเรือน	23,141	406	14,510	6	3	8,213	3
การทำเกษตรถดถูแล้ง								
- พื้นที่ทำเกษตรถดถูแล้งทั้งหมด	ไร่	10,043	85	5,405	24	0	4,529	0
- ครัวเรือนที่ทำเกษตรถดถูแล้ง	ครัวเรือน	8,836	37	6,400	20	0	2,379	0
การเลี้ยงสัตว์เพื่อขาย								
- ครัวเรือนที่เลี้ยงโคเนื้อ	ครัวเรือน	21,534	203	10,411	5	2	10,899	14
- ครัวเรือนที่เลี้ยงโคนมเพื่อขายน้ำนม	ครัวเรือน	139	0	22	0	0	117	0
- ครัวเรือนที่เลี้ยงกระบือ	ครัวเรือน	406	5	174	0	0	227	0
- ครัวเรือนที่เลี้ยงสุกร	ครัวเรือน	4,762	26	1,469	0	0	3,267	0
- ครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์ปีก	ครัวเรือน	23,798	91	13,106	4	0	10,597	0
- ครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์อื่นๆ	ครัวเรือน	3,959	21	2,636	2	0	1,298	2
การประมง								
- ครัวเรือนทำประมงน้ำเค็มขนาดเล็ก	ครัวเรือน	9,685	29	6,284	0	0	3,372	0
- ครัวเรือนทำประมงน้ำเค็มขนาดกลาง-ใหญ่	ครัวเรือน	453	13	328	0	0	112	0
- ครัวเรือนทำประมงน้ำจืด	ครัวเรือน	4,200	224	1,885	0	0	2,090	1
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ								
- ครัวเรือนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย-น้ำเค็ม	ครัวเรือน	1,623	30	1,320	0	0	272	1
- ครัวเรือนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	ครัวเรือน	3,171	27	1,185	1	2	1,954	2
สภาพแรงงานและการจ้างงาน								
- คนอายุ 15-59 ปี ประกอบอาชีพและมีรายได้	คน	475,677	4,086	286,203	257	155	174,860	10,116
- ครัวเรือนที่มีสมาชิกประกอบอาชีพรับจ้าง	ครัวเรือน	75,302	555	49,344	35	9	24,706	653
อาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน	ครัวเรือน	5,722	151	4,738	0	0	832	1
จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน	แห่ง	211	1	134	0	0	76	0

2.1.3 เขตการปกครอง

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564 (วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564) มีพื้นที่ครอบคลุม 6 จังหวัด ได้แก่ สงขลา พัทลุง ยะลา นครศรีธรรมราช สตูล และตรัง ดังแสดงในตารางที่ 2-3 และรูปที่ 2-2

ตารางที่ 2-3 รายละเอียดของจังหวัดในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

จังหวัด	พื้นที่จังหวัด (ตารางกิโลเมตร)	พื้นที่ในเขตลุ่มน้ำ		ร้อยละ ของพื้นที่จังหวัด	ร้อยละ ของพื้นที่ลุ่มน้ำ
		ตารางกิโลเมตร	ไร่		
สงขลา	7,736.35	7,568.09	4,730,054	97.83	63.11
พัทลุง	3,861.10	3,702.88	2,314,298	95.90	30.88
ยะลา	4,475.61	483.61	302,256	10.81	4.03
นครศรีธรรมราช	9,900.92	203.51	127,194	2.06	1.70
สตูล	2,873.91	20.21	12,632	0.70	0.17
ตรัง	4,696.62	11.20	6,998	0.24	0.09
ข้างเคียง*		2.10	1,312		0.02
รวม		11,991.59	7,493,433		100.00

2.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ และระบบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

1. ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศทางด้านตะวันตกของลุ่มน้ำมีเทือกเขานครศรีธรรมราชทอดยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ ซึ่งเป็นเขตติดต่อระหว่างจังหวัดตรังกับจังหวัดพัทลุงและประเทศมาเลเซียทางตอนใต้ และค่อยๆ ลาดเทลงมาสู่ทะเลสาบสงขลา ส่วนทางด้านตะวันออกของลุ่มน้ำจะเป็นสันทรายยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ โดยมีทะเลสาบสงขลาตั้งอยู่กลางลุ่มน้ำก่อนไปทางตะวันออก ประกอบด้วย 3 ส่วน จากปากทะเลสาบ คือ ทะเลสาบสงขลา ทะเลสาบ (ประกอบด้วยเกาะ 2 เกาะ คือ เกาะใหญ่ และเกาะสี่เกาะห้า) และทะเลหลวง

ด้านทิศใต้ของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นส่วนหนึ่งของแนวเทือกเขาสันกาลาศีรีและเทือกเขาบรรทัด โดยเทือกเขาทั้ง 2 นี้ ปกคลุมไปด้วยป่าไม้และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของลุ่มน้ำนี้ ถัดจากพื้นที่ภูเขา ลงมาทางด้านตะวันออกเป็นที่ราบสลับเนินเขาเตี้ยๆ เริ่มตั้งแต่ตอนเหนือขนานกับแนวเทือกเขาบรรทัด ไปจนถึงตอนใต้ของพื้นที่ลุ่มน้ำ ถัดลงมาอีกจะเป็นที่ราบขนาดใหญ่ล้อมรอบตัวทะเลสาบ พื้นที่นี้เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำที่รับน้ำจากพื้นที่ภูเขาแล้วไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา ทะเลสาบสงขลา มีลักษณะคอคดเป็นตอนๆ ลักษณะทางกายภาพแบ่งได้เป็น 4 ส่วน โดยตอนบนสุด อยู่ในพรุควนครึ่ง ตอนล่างสุด เชื่อมต่อกับอ่าวไทยบริเวณ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทำให้ระบบน้ำและระบบนิเวศในทะเลสาบได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเล ส่วนระดับน้ำขึ้นน้ำลงของทะเลสาบสงขลา มีความต่างกันไม่มากนัก ส่วนต่างๆ ของระบบทะเลสาบสงขลาแสดงในรูปที่ 2-3 และมีรายละเอียดดังนี้

1) ทะเลน้อย

ทะเลน้อยตั้งอยู่ทางตอนบนสุดของทะเลสาบสงขลาในเขตจังหวัดพัทลุง มีพื้นที่ประมาณ 27 ตารางกิโลเมตร เป็นทะเลน้ำจืด ลึกเฉลี่ยประมาณ 1.2 เมตร มีคลองเชื่อมต่อกับทะเลสาบตอนบน คือ คลองนางเรียม คลองบ้านกลาง และคลองยวน

2) ทะเลสาบตอนบน (ทะเลหลวง)

ทะเลสาบตอนบนอยู่ถัดจากทะเลน้อยไปถึงตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ทางฝั่งตะวันออกของทะเลสาบ และบ้านแหลมจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ทางฝั่งตะวันตกของทะเลสาบ มีพื้นที่ประมาณ 473 ตารางกิโลเมตร ความลึกเฉลี่ยประมาณ 2 เมตร มีคลองท่าแนะ คลองนาท่อม และคลองท่ามะเตือ ระบายลงสู่ทะเลสาบตอนบน อิทธิพลของน้ำทะเลขึ้น-ลง ในทะเลสาบตอนบน มีน้อยมาก พิสัยน้ำขึ้น-น้ำลง เฉลี่ยไม่เกิน 0.09 เมตร ส่วนใหญ่ของรอบปีน้ำจะเป็นน้ำจืด แต่บางปีที่แล้งจัดจะมีการรุกตัวของน้ำเค็มในช่วงฤดูแล้ง อาจทำให้ค่าความเค็มสูงถึง 10 กรัมต่อลิตร

3) ทะเลสาบตอนกลาง (ทะเลสาบ)

อยู่ถัดลงไปจากตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ลงไปถึงบริเวณบ้านปากรอ ตำบลปากรอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 360 ตารางกิโลเมตร ความลึกเฉลี่ยประมาณ 2 เมตร มีเกาะต่าง ๆ หลายเกาะ ได้แก่ เกาะสี่-เกาะห้า เกาะหมาก เกาะนางคำ ทะเลสาบตอนกลาง เชื่อมต่อทะเลสาบตอนล่างโดยคลองหลวงและอ่าวท้องแบนมีคลองพรุพ้อ คลองพานไทร และ คลองป่าบอน ระบายลงสู่ทะเลสาบตอนกลาง บริเวณทะเลสาบตอนกลางนี้ ได้รับอิทธิพลของน้ำทะเลขึ้น-ลง พิสัยน้ำขึ้น-น้ำลง เฉลี่ยบริเวณปากรอประมาณ 0.11 เมตร การผสมผสานของน้ำเค็มและน้ำจืดในสัดส่วนที่ต่างกัน ในฤดูฝนและฤดูแล้ง ทำให้ระบบนิเวศเป็นทั้งน้ำจืดและน้ำกร่อย ความเค็มจึงอยู่ในช่วง 0-20 กรัม/ลิตร ขึ้นกับฤดูกาล

4) ทะเลสาบตอนล่าง (ทะเลสาบสงขลา)

พื้นที่ทะเลสาบสงขลาตอนล่างเริ่มจากบ้านปากกรอ ตำบลปากกรอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ไปจนถึงจุดที่เชื่อมต่อกับอ่าวไทยที่ปากร่องน้ำทะเลสาบสงขลา พื้นที่ของทะเลสาบตอนล่างมีประมาณ 182 ตารางกิโลเมตร มีความลึกเฉลี่ยประมาณ 1.5 เมตร ยกเว้นที่ปากร่องน้ำทะเลสาบสงขลาจะลึกประมาณ 12-14 เมตร มีคลองหลายสายที่ระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบตอนล่าง ได้แก่ คลองอู่ตะเภา คลองรัตภูมิ คลองบางโหนด คลองพะวง เป็นต้น ทะเลสาบส่วนนี้ ได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลขึ้น-น้ำลงมากกว่าส่วนอื่น โดยมีพิสัยน้ำขึ้น-น้ำลงเฉลี่ยที่ปากร่องน้ำประมาณ 0.6 เมตร ค่าความเค็มของน้ำในฤดูแล้งอยู่ในช่วง 23-30 กรัม/ลิตร ทะเลสาบส่วนนี้ มีการวางเครื่องมือประมงประเภทไซนั้งและโพงพางเกือบทั่วทั้งทะเลสาบ

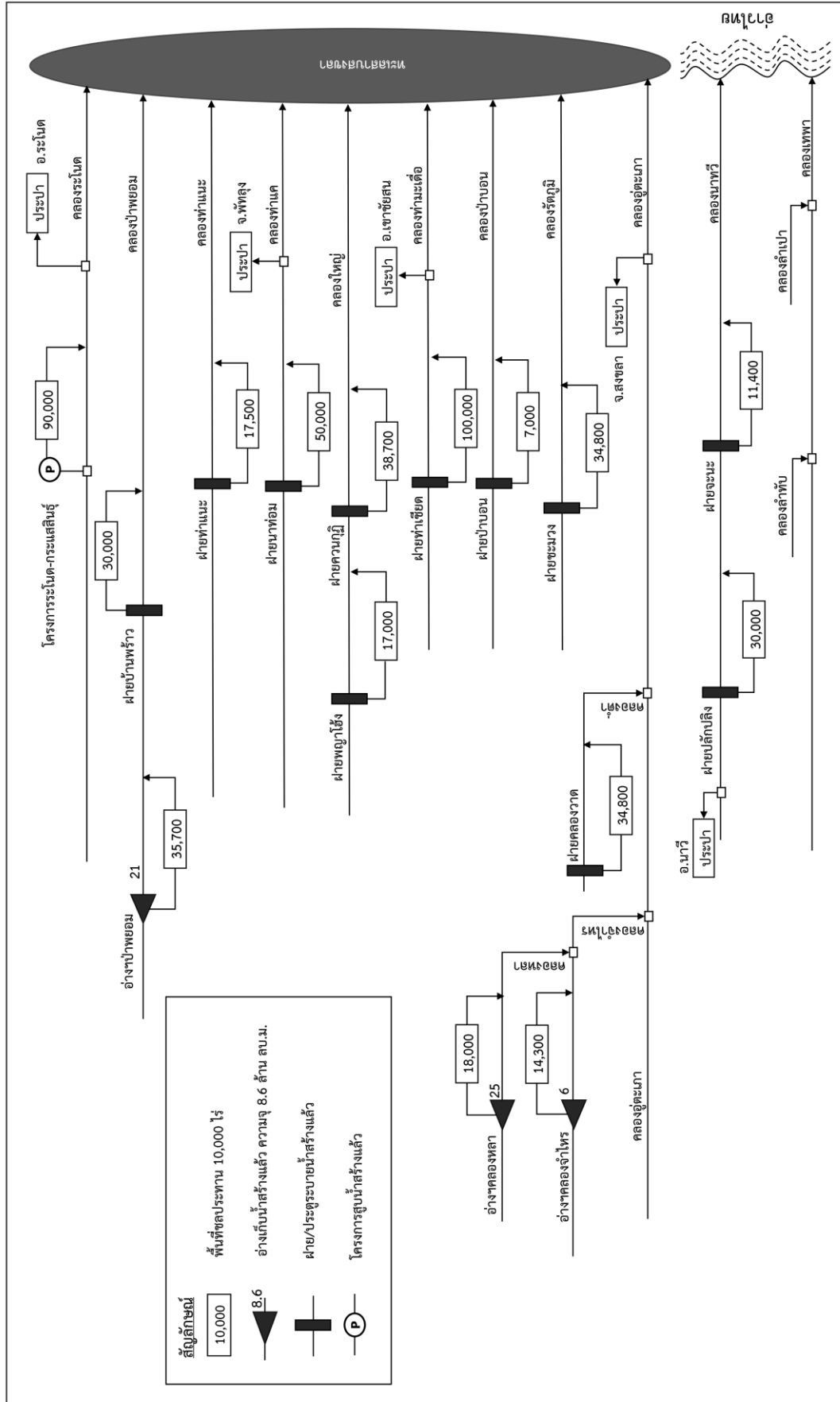
2. ระบบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

การแบ่งลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้กำหนดตามผลการศึกษาของโครงการศึกษา ทบทวนการแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและผลกระทบจากการแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแบ่งเป็น 6 ลุ่มน้ำสาขา คือ คือ ทะเลน้อย ทะเลหลวง ทะเลสาบสงขลา (ลุ่มน้ำสาขา) คลองนาทวี ภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่างส่วนที่ 1 และคลองเทพา รายละเอียดของแต่ละลุ่มน้ำสาขา แสดงในตารางที่ 2-4 ขอบเขตลุ่มน้ำสาขาและแผนผังระบบลุ่มน้ำแสดงได้ดังรูปที่ 2-1 และรูปที่ 2-4 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-4 รายละเอียดของกลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	รหัส	พื้นที่ลุ่มน้ำสาขา	พื้นที่ลุ่มน้ำสาขา		ร้อยละของพื้นที่ ในลุ่มน้ำหลัก	ครอบคลุมพื้นที่ (ทั้งหมด และ/หรือบางส่วน)	
			ตาราง กิโลเมตร	ไร่		จังหวัด	อำเภอ
1	2001	ทะเลน้อย	621.26	388,289	5.18	นครศรีธรรมราช	ชะอวด
						ตรัง	ห้วยยอด
						พัทลุง	ควนขนุน ศรีบรรพต ป่าพะยอม
2	2002	ทะเลหลวง	4,536.21	2,835,131	37.83	นครศรีธรรมราช	ชะอวด หัวไทร
						สงขลา	สทิงพระ ระโนด กระแส สินธุ์ รัตภูมิ ควนเนียง สิงหนคร
						สตูล	ควนกาหลง
						ตรัง	เมืองตรัง ย่านตาขาว ปะเหลียน ห้วยยอด นาโยง
						พัทลุง	เมืองพัทลุง กงหรา เขาชัยสน ป่าบอน ตะโหมด ควนขนุน ปากพะยูน ศรีบรรพต บางแก้ว ศรีนครินทร์
3	2003	ทะเลสาบสงขลา (ลุ่มน้ำสาขา)	3,366.98	2,104,364	28.08	สงขลา	เมืองสงขลา จะนะ นาทวี รัตภูมิ สะเดา หาดใหญ่ นาหม่อม ควนเนียง บางกล่ำ สิงหนคร คลองหอยโข่ง
						สตูล	ควนโดน ควนกาหลง
						พัทลุง	ป่าบอน
4	2004	คลองทาทวี	1,575.44	984,650	13.14	สงขลา	เมืองสงขลา จะนะ นาทวี เทพาสะบ้าย้อย สะเดา หาดใหญ่ นาหม่อม
5	2005	ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ตอนล่างส่วนที่ 1	74.55	46,592	0.62	สงขลา	เทพา
6	2006	คลองเทพา	1,816.92	1,135,572	15.15	สงขลา	จะนะ นาทวี เทพา สะบ้าย้อย
						ปัตตานี	โคกโพธิ์
						ยะลา	เมืองยะลา บันนังสตา ยะหา กาบัง
รวม			11,991.59	7,494,599	100.00		

รูปที่ 2-4 แผนผังระบบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ที่มา: รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ใน โครงการการจัดทำข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ, 2563

2.1.5 สภาพภูมิอากาศ

พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำเป็นฤดูกาล 2 ชนิดคือ ฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ ที่พัดเอามวลอากาศชื้นจากมหาสมุทรอินเดียมาสู่ประเทศไทยระหว่างกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม หรือในช่วงฤดูฝน ทำให้จังหวัดสงขลามีฝนชุกทั่วไป ส่วนมรสุมอีกชนิดหนึ่งคือมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นลมจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดเอามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนมาสู่ประเทศไทยระหว่างกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้จังหวัดสงขลามีอากาศเย็นลงและมีฝนชุกต่อเนื่องอีกระยะหนึ่ง เนื่องจากมรสุมนี้พัดพามวลอากาศชื้นจากอ่าวไทยมาปะทะชายฝั่งบริเวณพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ซึ่งเป็นด้านรับลม จึงมีปริมาณฝนมากกว่าพื้นที่ด้านตะวันตก โดยเฉพาะในเดือนพฤศจิกายนและธันวาคมจากข้อมูลภูมิอากาศที่สถานีตรวจวัดอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่วัง จำนวน 5 สถานี คือ สถานีตรวจอากาศ สกษ.พัทลุง สถานี สกษ.คลองหงส์ สถานีสะเดา สถานีจังหวัดสงขลา และสถานีสนามบินหาดใหญ่ สถิติข้อมูลช่วงปี 30 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2560 แสดงการผันแปรรายเดือนของตัวแปรภูมิอากาศสถานีทั้ง 5 สถานี ไว้ในรูปที่ 2-5 โดยมีตัวแปรภูมิอากาศที่สำคัญ ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม เมฆปกคลุม และปริมาณการระเหยจากผิวน้ำ สรุปได้ดังนี้

อุณหภูมิ : อุณหภูมิรายเดือนเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 25.8 – 28.9 องศาเซลเซียส โดยช่วงที่อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดประมาณเดือนธันวาคมและอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดประมาณเดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีมีค่าเท่ากับ 27.5 องศาเซลเซียส

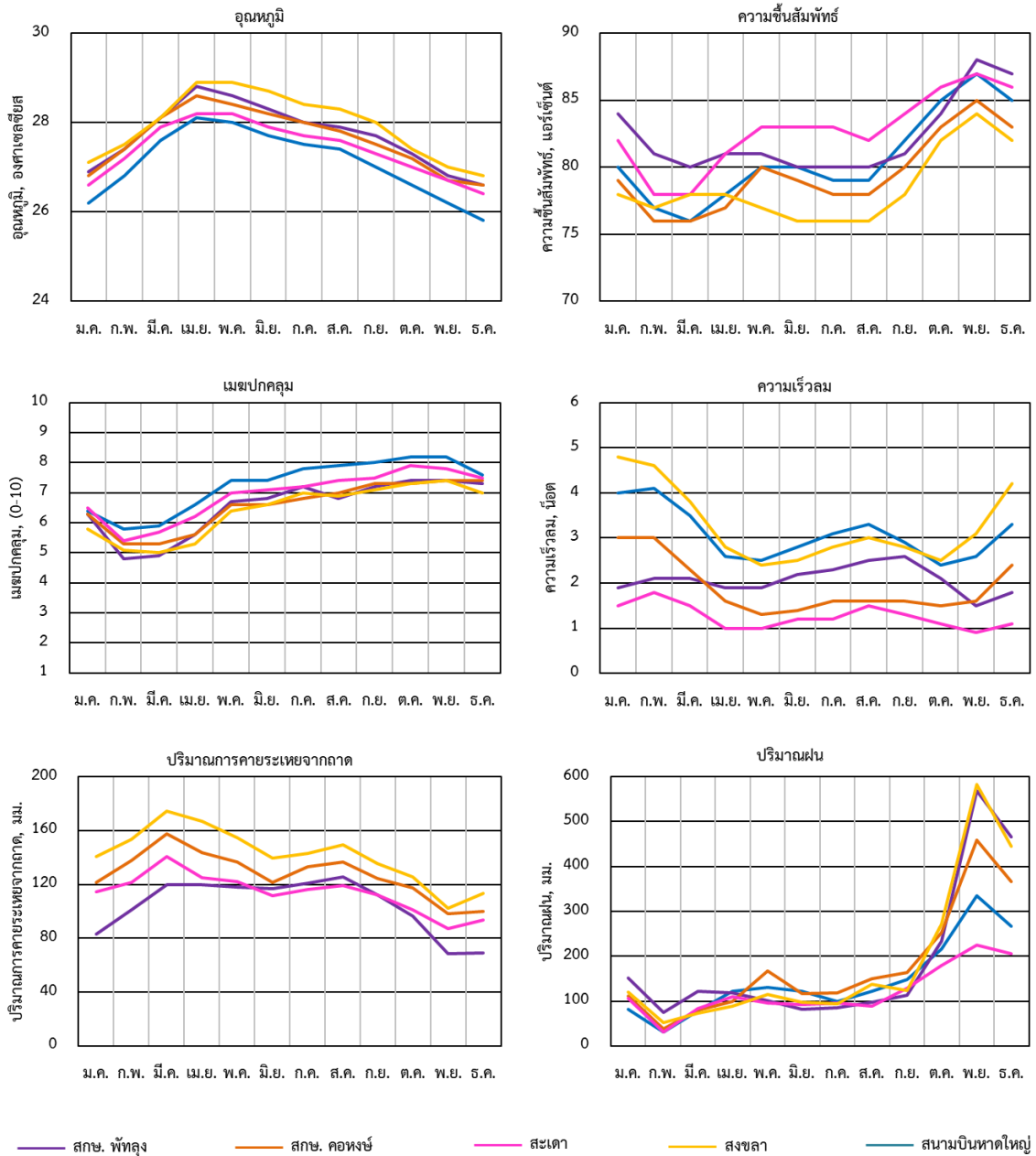
ความชื้นสัมพัทธ์ : ความชื้นสัมพัทธ์รายเดือนเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 76– 88 เปอร์เซ็นต์ โดยช่วงเวลาที่ค่าความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดประมาณเดือนมีนาคมและช่วงเวลาที่ค่าความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดประมาณเดือนพฤศจิกายน ค่าความชื้นสัมพัทธ์รายปีเฉลี่ยเท่ากับ 80.7 เปอร์เซ็นต์

เมฆปกคลุม (0-10): ปริมาณเมฆปกคลุมมีค่าอยู่ระหว่าง 4.8 – 8.2 (ใน 10 ส่วนของท้องฟ้า) โดยปริมาณเมฆปกคลุมเฉลี่ยจะน้อยที่สุดในเดือนกุมภาพันธ์ และจะมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน โดยเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 6.7 (ใน 10 ส่วนของท้องฟ้า)

ลมและพายุ: ความเร็วลมเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.9 – 4.8 นอต โดยมีความเร็วลมสูงสุดอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ซึ่งเป็นช่วงสิ้นสุดฤดูหนาวและเข้าสู่ฤดูร้อน จำนวนวันที่มีพายุฟ้าคะนองโดยเฉลี่ยเท่ากับ 54 วันต่อปี เดือนที่มีพายุฟ้าคะนองมากที่สุดคือเดือนพฤษภาคมเฉลี่ย 9 วัน

ปริมาณการระเหยจากผิวน้ำ: ปริมาณการระเหยรายเดือนเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 68.8 – 174.4 มิลลิเมตร เดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนที่มีปริมาณการระเหยต่ำสุด ในขณะที่เดือนมีนาคมเป็นเดือนที่มีปริมาณการระเหยสูงสุด ค่าปริมาณการระเหยจากผิวน้ำเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,460.7 มิลลิเมตร

ปริมาณฝน: ปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ยมีค่าอยู่ระหว่าง 30.3 – 583.3 มิลลิเมตร เดือนกุมภาพันธ์เป็นเดือนที่มีปริมาณฝนตกต่ำสุด ในขณะที่เดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนที่มีปริมาณฝนสูงสุด ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,946.6 มิลลิเมตร โดยตลอดทั้งปีมีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ย 161 วัน

รูปที่ 2-5 การผันแปรรายเดือนของตัวแปรภูมิอากาศหลักสถานีตรวจอากาศในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
 ที่มา: รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ใน “โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานกลุ่มน้ำ
 22 กลุ่มน้ำ”, 2563

2.1.6 ข้อมูลด้านต้นทุนน้ำ

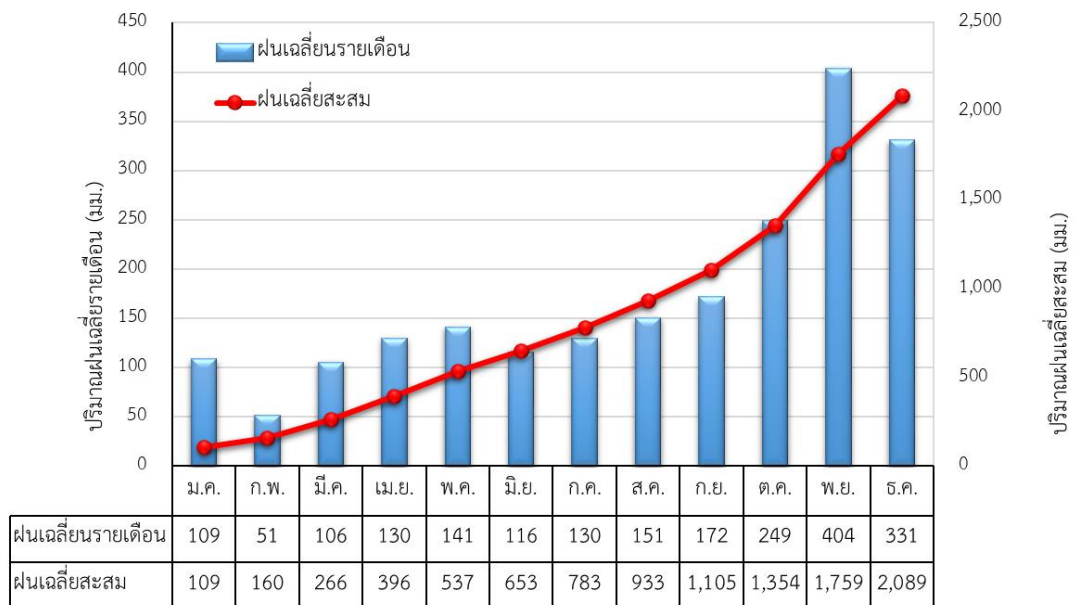
1. น้ำฝน

จากการรวบรวมข้อมูลปริมาณฝนรายเดือนของสถานีวัดน้ำฝนจากกรมอุตุนิยมวิทยาและกรมชลประทาน จำนวนทั้งสิ้น 34 สถานี แสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 2-5 จากการวิเคราะห์ปริมาณฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจากวิธีแฟคเตอร์ีเอสเซน พบว่า ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีปริมาณฝนเฉลี่ยเท่ากับ 2,089.5 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม คิดเป็น 68.7 % โดยเดือนที่มีฝนตกสูงสุดได้แก่เดือนพฤศจิกายน มีปริมาณฝนเฉลี่ย 404.1 มิลลิเมตร (รูปที่ 2-6) รวมถึงแสดงเส้นชั้นน้ำฝนรายปีและรายเดือนเฉลี่ยไว้ในรูปที่ 2-7

ตารางที่ 2-5 รายละเอียดสถานีวัดน้ำฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่	รหัสสถานี	สถานีวัดน้ำฝน	ที่ตั้ง			ช่วงปีสถิติข้อมูล	ฝนรายปีเฉลี่ย, มม.
			ตำบล	อำเภอ	จังหวัด		
1	350012	อ.เมือง	คูหาสวรรค์	เมืองพัทลุง	พัทลุง	2465-2560	2,070
2	350022	อ.ปากพะยูน	ปากพะยูน	ปากพะยูน	พัทลุง	2465-2556	1,626
3	350032	อ.ควนขนุน	ควนขนุน	ควนขนุน	พัทลุง	2465-2556	1,683
4	350042	ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง	ควนมะพร้าว	เมืองพัทลุง	พัทลุง	2497-2560	2,094
5	350052	อ.เขาชัยสน	เขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	2499-2556	1,958
6	350061	ศูนย์อุทกวิทยา ภาคใต้	คูหาสวรรค์	คูหาสวรรค์	พัทลุง	2501-2556	2,134
7	350071	คลองอ้ายโต (X.21B)	โคกสัก	บางแก้ว	พัทลุง	2501-2556	2,404
8	350091	คลองพญาไธ้ (X.23A)	คลองทรายขาว	งหรา	พัทลุง	2506-2552	2,077
9	350100	โครงการชลประทานฝ่ายนาท่อม	นาท่อม	เมืองพัทลุง	พัทลุง	2506-2552	2,321
10	350110	โครงการชลประทานควนคู	โคกสัก	บางแก้ว	พัทลุง	2506-2552	1,750
11	350120	โครงการคลองบ้านพร้าว	บ้านพร้าว	ป่าพะยอม	พัทลุง	2513-2552	1,841
12	350130	โครงการป่าบอน	วังใหม่	ป่าบอน	พัทลุง	2515-2552	2,296
13	350153	สภ.พัทลุง	ลำป่า	เมืองพัทลุง	พัทลุง	2510-2555	2,068
14	580012	อ.เมือง	บ่อหย่าง	เมืองสงขลา	สงขลา	2526-2560	2,070
15	580022	อ.หาดใหญ่	หาดใหญ่	หาดใหญ่	สงขลา	2468-2560	1,734
16	580032	อ.รัตภูมิ	กำแพงเพชร	รัตภูมิ	สงขลา	2465-2560	1,723
17	580042	อ.ระโนด	ระโนด	ระโนด	สงขลา	2465-2560	1,910
18	580052	อ.จะนะ	บ้านนา	จะนะ	สงขลา	2465-2560	1,671
19	580062	อ.เทพา	เทพา	เทพา	สงขลา	2465-2560	1,193
20	580072	อ.นาทวี	นาทวี	นาทวี	สงขลา	2465-2560	1,520
21	580082	อ.สะบ้าย้อย	สะบ้าย้อย	สะบ้าย้อย	สงขลา	2468-2560	1,667
22	580092	อ.สทิงพระ	จะตึงพระ	สทิงพระ	สงขลา	2465-2560	2,032
23	580102	อ.สะเดา	สะเดา	สะเดา	สงขลา	2495-2560	1,525
24	580112	สภ.คางหงส์	คางหงส์	หาดใหญ่	สงขลา	2497-2556	1,932
25	580122	นิคมสร้างตนเองเทพา	ท่าม่วง	เทพา	สงขลา	2500-2556	1,761
26	580151	คลองเทพา (X.27)	ท่าม่วง	เทพา	สงขลา	2503-2556	1,685

ที่	รหัสสถานี	สถานีวัดน้ำฝน	ที่ตั้ง			ช่วงปีสถิติข้อมูล	ฝนรายปีเฉลี่ย, มม.
			ตำบล	อำเภอ	จังหวัด		
27	580170	ตำบลท่าชะมวง	ท่าชะมวง	รัตภูมิ	สงขลา	2506-2552	1,935
28	580180	ฝายปลักปลิง	ฉาง	นาทวี	สงขลา	2508-2552	2,109
29	580200	โครงการทุ่งระโนด	บ้านขาว	ระโนด	สงขลา	2518-2552	2,081
30	580210	คลองวาด	ควนลิ่ง	หาดใหญ่	สงขลา	2518-2552	1,672
31	580221	คลองหลาปัง (X.113)	สะเดา	สะเดา	สงขลา	2522-2556	1,516
32	580332	สนามบินหาดใหญ่	ทุ่งลาน	คลองหอยโข่ง	สงขลา	2525-2556	1,755
33	650062	สถานีทดลองยางตรัง	บ้านนา	ศรีนครินทร์	พัทลุง	2497-2550	2,573
34	710072	โรงเรียนบ้านบालะ	บालะ	กาบัง	ยะลา	2510-2552	1,920

รูปที่ 2-6 การกระจายปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ข้อมูลจากโครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้ทำการประเมินปริมาณน้ำท่ารายเดือนและรายปี วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยและพื้นที่รับน้ำฝน จากข้อมูลปริมาณน้ำท่าที่เกี่ยวข้องจำนวน 13 สถานี (ตารางที่ 2-6) และได้สมการความสัมพันธ์ (รูปที่ 2-8) ดังนี้

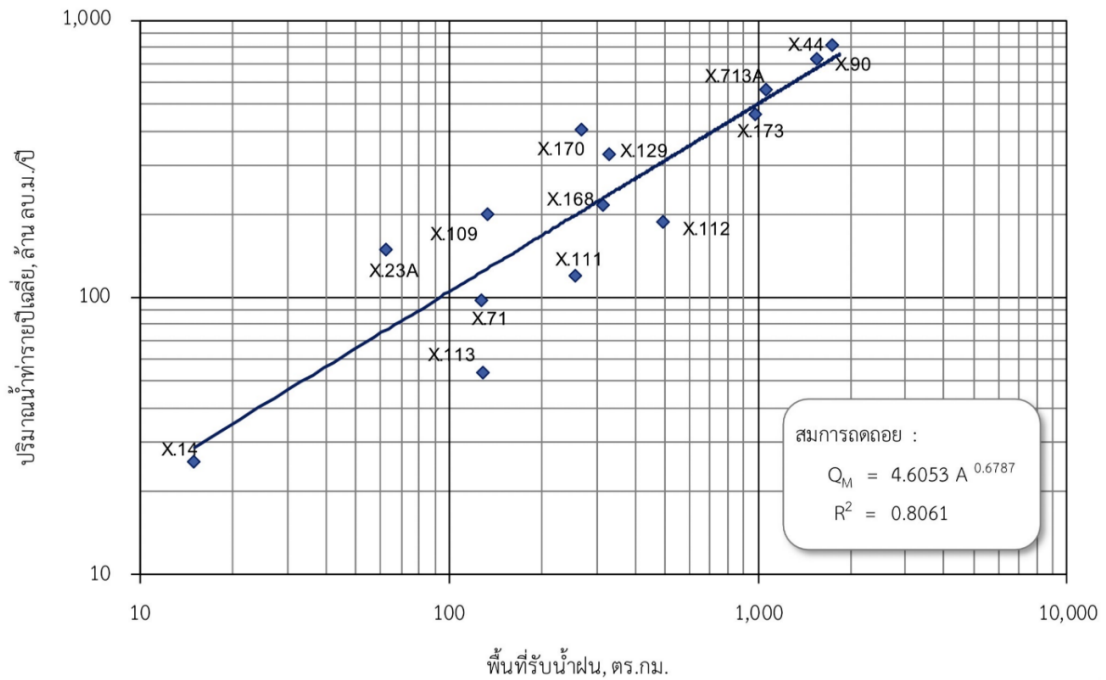
$$Q_M = 4.6053 A^{0.6878} \quad (R^2 = 0.8061)$$

เมื่อ Q_M คือ ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ย , ล้าน ลูกบาศก์เมตร
 A คือ พื้นที่รับน้ำฝน, ตารางกิโลเมตร

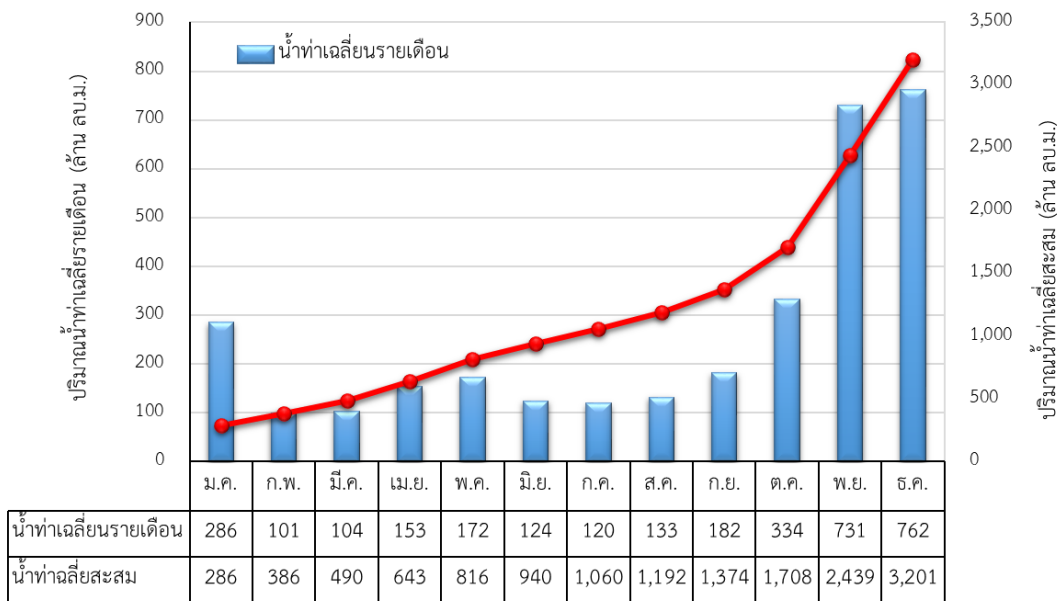
ตารางที่ 2-6 รายละเอียดสถานีวัดน้ำท่าในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่	รหัสสถานี	ลำน้ำ	ที่ตั้ง			พื้นที่รับน้ำ (ตร.กม)	ช่วงปีสถิติข้อมูล	น้ำท่ารายปีเฉลี่ย (ล้าน ลบ.ม.)
			สถานี	อำเภอ	จังหวัด			
1	X.168	คลองเทพา	บึงกาบัง	กาบัง	ยะลา	315	2530-2550	216.10
2	X.14	คลองวาด	คลองวาด	หาดใหญ่	สงขลา	15	2549-2513	25.50
3	X.111	คลองสะเดา	บ้านไทร	สะเดา	สงขลา	256	2522-2551	119.50
4	X.113	คลองหาลำปึง	บ้านทุ่งปราบ	สะเดา	สงขลา	129	2522-2560	53.80
5	X.173	คลองอู่ตะเภา	บ้านคลองแวง	สะเดา	สงขลา	982	2533-2548	460.00
6	X.112	คลองลำ	บ้านปริก	สะเดา	สงขลา	493	2522-2560	186.80
7	X.71	คลองตำ	บ้านควนลัง	หาดใหญ่	สงขลา	127	2510-2543	97.20
8	X.90	คลองอู่ตะเภา	บ้านบางศาลา	คลองหอยโข่ง	สงขลา	1,562	2515-2560	721.30
9	X.44	คลองอู่ตะเภา	บ้านหาดใหญ่ใน	หาดใหญ่	สงขลา	1,740	2510-2560	812.00
10	X.23A	คลองชะรัด	บ้านชะรัด	งขลา	พัทลุง	63	2502-2511	147.70
11	X.170	คลองลำ	บ้านคลองลำ	เมืองพัทลุง	พัทลุง	369	2532-2560	400.10
12	X.109	คลองบางแก้ว	บ้านควนอินนอม	เขาชัยสน	พัทลุง	133	2522-2560	198.80
13	X.129	คลองอิโต	บ้านอิโต	บางแก้ว	พัทลุง	332	2526-2548	328.10

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยปีละ 3,201 ล้าน ลูกบาศก์เมตร เป็นปริมาณน้ำท่าในฤดูฝน (เดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม) เฉลี่ย 2,261 ล้าน ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 70.6 ของปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปี (รูปที่ 2-9) และการผันแปรน้ำท่ารายปี จำนวน 30 ปี ของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีค่าผันแปรอยู่ระหว่าง 905 - 6,946 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี โดยแยกเป็นรายลุ่มน้ำสาขาดังตารางที่ 2-7

รูปที่ 2-8 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำทำรายปีเฉลี่ยและพื้นที่รับน้ำฝน
 ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มน้ำทะเลสาบ
 สงขลา, 2563

รูปที่ 2-9 การกระจายปริมาณน้ำทำรายเดือนเฉลี่ยกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ตารางที่ 2-7 ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยรอบ 30 ปีของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและลุ่มน้ำสาขา

ลุ่มน้ำ	ปริมาณน้ำท่ารายเดือนเฉลี่ย, ล้าน ลูกบาศก์เมตร												รวมทั้งปี ล้าน ลบ.ม.	ฤดูฝน (พ.ค.- ธ.ค.)	ฤดูแล้ง (ม.ค.- เม.ย.)
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.			
ทะเลน้อย	9.5	15.2	14.6	14.2	13.9	24.9	45.1	128.6	130.8	35.9	15.4	9.9	458.1	387.3	70.8
ทะเลหลวง	122.9	159.4	128.2	154.5	150.5	152.9	304.2	1,283.3	1,465.2	477.3	184.5	160.8	4,743.7	3,798.2	945.5
ทะเลสาบสงขลา (ลุ่มน้ำสาขา)	44.8	56.3	35.7	41.7	45.4	60.3	144.6	425.5	549.0	195.7	67.1	63.3	1,729.3	1,358.5	370.8
คลองนาทวี	21.3	31.3	20.6	21.5	25.0	36.2	89.1	160.7	133.7	31.4	17.6	13.9	602.3	518.2	84.1
ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ตอนล่างส่วนที่ 1	0.7	2.8	2.5	2.0	2.9	3.2	5.4	7.2	5.8	1.7	0.9	1.4	36.5	31.8	4.6
คลองเทพา	16.3	33.5	34.2	25.1	28.3	33.5	80.0	171.6	205.3	63.2	21.0	18.7	730.7	611.4	119.3
ทะเลสาบสงขลา (ลุ่มน้ำหลัก)	215.6	298.4	235.8	259.0	265.9	311.0	668.4	2,176.9	2,489.9	805.1	306.4	268.0	8,300.5	6,705.4	1,595.1

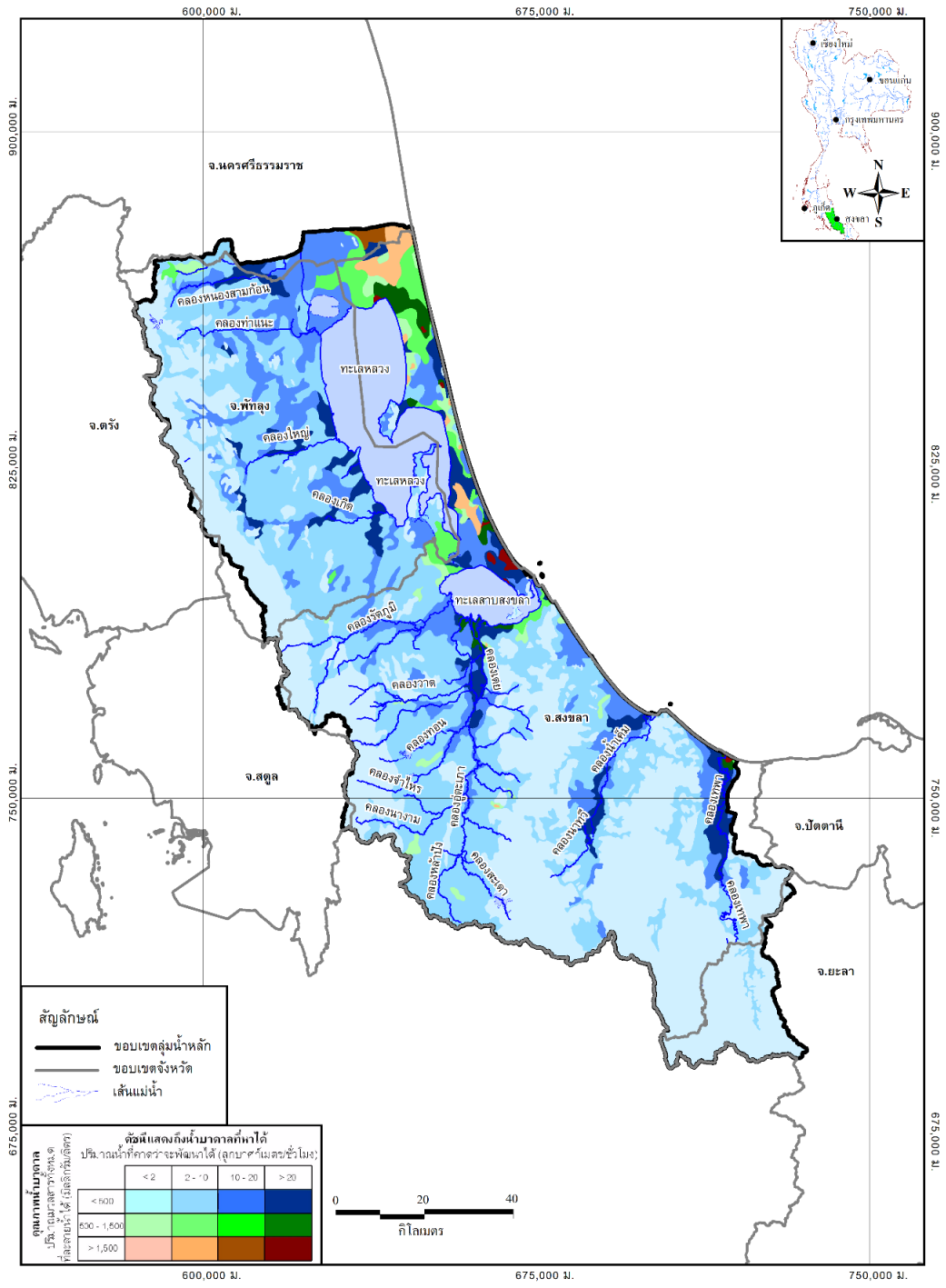
ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, 2563

3. อุทกวิทยาน้ำบาดาล

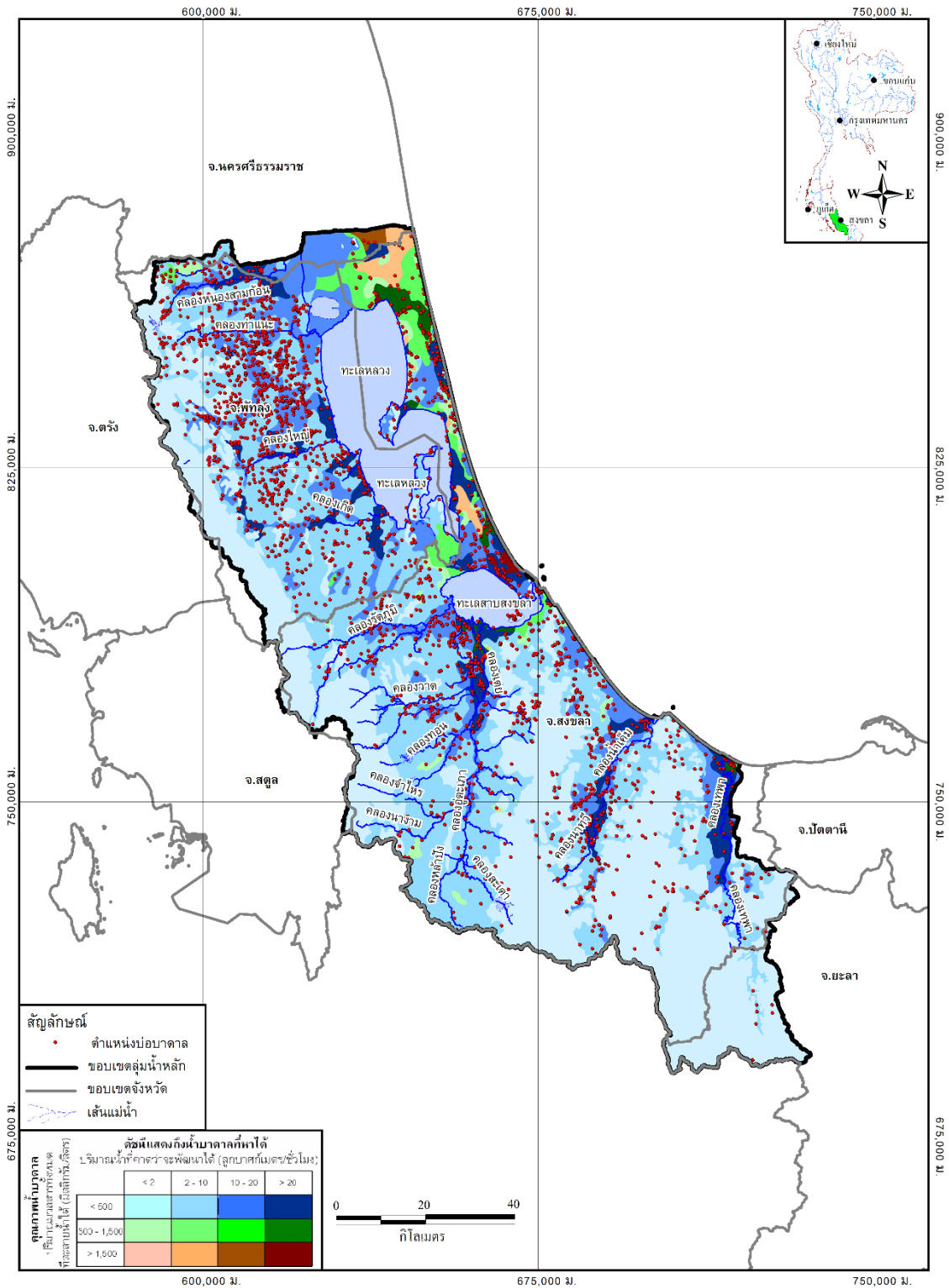
จากแผนที่อุทกธรณีกริการใช้น้ำของชั้นน้ำบาดาลมาตราส่วน 1:100,000 ในพื้นที่ศึกษาดังแสดงไว้ในรูปที่ 2-10 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสารละลายรวมในน้ำ (TDS, ppm) และศักยภาพในการพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ได้ (ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง) ซึ่งคุณภาพน้ำที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตรกรรมจะต้องมีค่าปริมาณสารละลายรวมในน้ำน้อยกว่า 500 ส่วนต่อล้านส่วน ซึ่งแสดงเป็นพื้นที่โทนสีน้ำเงินในรูปดังกล่าว และจากผลการวิเคราะห์สามารถคำนวณพื้นที่ส่วนต่างๆ สามารถสรุปได้ว่า ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีพื้นที่ที่คุณภาพน้ำบาดาลเหมาะสำหรับการนำมาใช้ประโยชน์เท่ากับ 10,260.40 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 85.56 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยส่วนใหญ่มีศักยภาพการให้น้ำบาดาล น้อยกว่า 2 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง โดยครอบคลุมพื้นที่ 4,228.25 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 35.26 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ รองลงมาคือ พื้นที่ที่มีศักยภาพน้ำบาดาล 2-10 10-20 และ มากกว่า 20 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง ตามลำดับ โดยครอบคลุมพื้นที่ 4,056.73 1,398.53 และ 576.90 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ หรือเท่ากับร้อยละ 33.83 11.66 และ 4.81 ของพื้นที่ลุ่มน้ำตามลำดับ

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีบ่อบาดาลที่อยู่ในพื้นที่ศักยภาพน้ำที่มีค่าปริมาณสารละลายรวม (TDS) น้อยกว่า 500 ส่วน/ล้านส่วน จำนวน 2,619 บ่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 92.48 ของจำนวนบ่อทั้งหมด ส่วนบ่อบาดาลที่อยู่ในพื้นที่ศักยภาพน้ำที่มีค่าปริมาณสารละลายรวม (TDS) ระหว่าง 500-1,500 ส่วน/ล้านส่วน มีจำนวน 145 บ่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.12 ของจำนวนบ่อทั้งหมด และบ่อบาดาลที่อยู่ในพื้นที่ศักยภาพน้ำที่มีค่าปริมาณสารละลายรวม (TDS) มากกว่า 1,500 ส่วน/ล้านส่วน มีจำนวน 34 บ่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.20 ของจำนวนบ่อทั้งหมด จากบ่อบาดาลทั้งหมด มีบ่อบาดาลที่อยู่ในสถานะที่ใช้งานได้จำนวน 2,773 บ่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 97.92 ของจำนวนบ่อทั้งหมด และอยู่ในสถานะที่ใช้งานไม่ได้จำนวน 59 บ่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.08 ของจำนวนบ่อทั้งหมด โดยจากทั้งหมดมีบ่อบาดาลที่มีสภาพน้ำจืดจำนวน 2,796 บ่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 98.73 ของจำนวนบ่อทั้งหมด และมีสภาพน้ำกร่อยจำนวน 36 บ่อ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.27 ของจำนวนบ่อทั้งหมด (รูปที่ 2-11)

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง
 กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

รูปที่ 2-10 แผนที่แสดงศักยภาพน้ำบาดาลในบริเวณพื้นที่ศึกษา มาตรฐานส่วน 1:100,000
 ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มน้ำทะเลสาบ
 สงขลา, 2563

รูปที่ 2-11 ตำแหน่งบ่อนบาดาลและปริมาณน้ำบาดาลที่คาดว่าจะพัฒนาได้

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา, 2563

2.1.7 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ทรัพยากรป่าไม้

จากรายงานโครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้สรุปข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ไว้ในตารางที่ 2-8 และแสดงแผนที่ทรัพยากรป่าไม้ในรูปที่ 2-12 ซึ่งพบว่าพื้นที่ป่าไม้ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีเท่ากับ 2,099.21 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 1,312,005 ไร่ ซึ่งเท่ากับร้อยละ 17.51 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ

ตารางที่ 2-8 พื้นที่ป่าไม้ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

รหัส/ชื่อลุ่มน้ำหลัก/สาขา	หน่วย	พื้นที่ป่าไม้	พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า		พื้นที่อุทยานแห่งชาติ			พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	
			พื้นที่ประกาศเดิม	พื้นที่เตรียมการขยายเขต	พื้นที่ประกาศเดิม	พื้นที่เตรียมการขยายเขต	พื้นที่นำเสนอขอเพิกถอน	พื้นที่ประกาศเดิม	พื้นที่เตรียมการขยายเขต
20 ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	ตร.กม.	2,099.21	1,548.32	1.50	500.19			534.10	68.47
	ล้านไร่	1.312	0.968	0.001	0.313			0.334	0.043
2001 ทะเลน้อย	ตร.กม.	75.05	101.43		59.45				
	ล้านไร่	0.047	0.063		0.037				
2002 ทะเลหลวง	ตร.กม.	278.37	1,159.47	1.50	173.44			355.81	
	ล้านไร่	0.174	0.725	0.001	0.108			0.222	
2003 ทะเลสาบสงขลา (ลุ่มน้ำสาขา)	ตร.กม.	475.81	43.44		101.84			178.29	68.47
	ล้านไร่	0.297	0.027		0.064			0.111	0.043
2004 คลองนาทวี	ตร.กม.	252.02	139.43		128.88				
	ล้านไร่	0.158	0.087		0.081				
2005 ภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่าง ส่วนที่ 1	ตร.กม.	6.80	52.44						
	ล้านไร่	0.004	0.033						
2006 คลองเทพา	ตร.กม.	1,011.15	52.10		36.58				
	ล้านไร่	0.632	0.033		0.023				
20-is ทะเลสาบสงขลา (เกาะ)	ตร.กม.		0.03						
	ล้านไร่		0.000						

2. คุณภาพน้ำ

จากรายงานสถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดิน ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ลุ่มน้ำปัตตานี และลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่จังหวัดสงขลา นราธิวาส ปัตตานี ยะลา และสตูล โดยมีจุดตรวจวัดในแต่ละลำน้ำ 4 ครั้ง/ปี ประเมินคุณภาพน้ำแหล่งน้ำจากดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index : WQI) พบว่าคุณภาพน้ำแหล่งน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 23 พอใช้ร้อยละ 46 เสื่อมโทรมร้อยละ 16 และเสื่อมโทรมมากร้อยละ 15

1) คุณภาพน้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

คุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลา ปี 2562 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 33 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 56 และเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 11 เมื่อเปรียบเทียบกับ ปี 2561 พบว่าคุณภาพน้ำไม่เปลี่ยนแปลง พารามิเตอร์สำคัญที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ แอมโมเนีย-ไนโตรเจน ($\text{NH}_3\text{-N}$) ความสกปรก ในรูปสารอินทรีย์ (BOD) แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม (FCB) และแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด(TCB) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 29 14 และ 7 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำ 5 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2558 - 2562 พบว่าคุณภาพน้ำทะเลสาบสงขลา มีแนวโน้มลดลงในปี 2562 พิจารณาจากจำนวนแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีมีจำนวนลดลงจากร้อยละ 44.5 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 33 ในปี 2562

2) คุณภาพน้ำลำคลองสาขาทะเลสาบสงขลา

คุณภาพน้ำลำคลองสาขาทะเลสาบสงขลา ปี 2562 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 18 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 18 และเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 64 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 พบว่าคุณภาพน้ำไม่เปลี่ยนแปลง พารามิเตอร์สำคัญที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) แอมโมเนีย-ไนโตรเจน ($\text{NH}_3\text{-N}$) แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม (FCB) ออกซิเจนละลาย (DO) และแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB)

เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำ 5 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี 2558 - 2562 พบว่าคุณภาพน้ำคลองสาขาทะเลสาบสงขลา มีแนวโน้มลดลงในปี 2562 พิจารณาจากจำนวนแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 46 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 64 ในปี 2562

- คุณภาพน้ำคลองอู่ตะเภา คุณภาพน้ำคลองอู่ตะเภา ปี 2562 อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 7 พอใช้ร้อยละ 14 และเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 79 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 พบว่าคุณภาพน้ำไม่เปลี่ยนแปลง พารามิเตอร์สำคัญที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ แอมโมเนีย-ไนโตรเจน ($\text{NH}_3\text{-N}$) แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม (FCB) และความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64 22 และ 14 ตามลำดับ

- คุณภาพน้ำคลองพะวง คุณภาพน้ำคลองพะวง ปี 2562 อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 40 และเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 60 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 พบว่าคุณภาพน้ำไม่เปลี่ยนแปลง พารามิเตอร์สำคัญที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ แอมโมเนีย-ไนโตรเจน ($\text{NH}_3\text{-N}$) ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) และแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม (FCB) คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 74 16 และ 10 ตามลำดับ

- คุณภาพน้ำคลองสำโรง คุณภาพน้ำ ปี 2562 อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก โดยอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมร้อยละ 20 และเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 80 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 พบว่าคุณภาพน้ำไม่เปลี่ยนแปลง พารามิเตอร์สำคัญที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิ

ฟอร์ม (FCB) แอมโมเนีย-ไนโตรเจน (NH₃-N) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) และออกซิเจนละลาย (DO) คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 23 22 22 19 และ 14 ตามลำดับ

■ คุณภาพน้ำคลองแห คุณภาพน้ำคลองแห ปี 2562 อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก โดยอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมร้อยละ 25 และเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 75 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 พบว่า คุณภาพน้ำลดลงจากเกณฑ์เสื่อมโทรมเป็นเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก พารามิเตอร์สำคัญที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ แอมโมเนีย-ไนโตรเจน (NH₃-N) แบคทีเรียกลุ่มฟคอลโคลิฟอร์ม (FCB) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) และออกซิเจนละลายน้ำ (DO) คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 27 24 23 22 และ 5 ตามลำดับ

2.1.8 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำและโครงการชลประทานในปัจจุบันที่ก่อสร้างแล้วเสร็จในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แบ่งประเภทโครงการตามขนาดความจุเก็บกัก ได้แก่ โครงการขนาดใหญ่ มีความจุเก็บกักมากกว่า 100 ล้าน ลูกบาศก์เมตร ขึ้นไป โครงการขนาดกลาง มีความจุเก็บกักตั้งแต่ 2 ถึง 100 ล้าน ลูกบาศก์เมตร และโครงการขนาดเล็ก มีความจุเก็บกักน้อยกว่า 2 ล้านลูกบาศก์เมตร

1) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในปัจจุบัน

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำตั้งแต่ต้นจนถึงปีสิ้นปีงบประมาณ 2565 ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งสิ้น 377 โครงการ ประกอบไปด้วย โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ 2 โครงการ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง 32 โครงการ และโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก (โครงการชลประทานขนาดเล็ก โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า และแก้มลิง) 343 โครงการ ความจุเก็บกักรวม 204.11 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่รับประโยชน์รวม 790,446 ไร่ แสดงได้ดังตารางที่ 2-9 และภาคผนวก ข

ตารางที่ 2-9 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในปัจจุบันในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ	จำนวนโครงการ	ปริมาตรเก็บกัก (ล้าน ลูกบาศก์เมตร)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	พื้นที่รับประโยชน์
ขนาดใหญ่	2	7.818	339,918	80,268 ไร่
- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าเขียด	1	-	101,438	-
- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด-กระแสดินธุ์	1	7.818	238,480	80,268 ไร่
ขนาดกลาง	32	163.06	437,486.00	112,090 ไร่
- แก้มลิง	4	8.40	-	7,100 ไร่
- คันกันน้ำ	1	-	-	100 ครัวเรือน
- ประตูระบายน้ำ	8	-	108,791.00	4,200 ไร่
- ฝาย	9	-	297,488.00	-
- อ่างเก็บน้ำ	6	154.66	31,207.00	50,700 ไร่
- บรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่	1	-	-	43,890 ไร่
- อื่นๆ เช่น เพิ่มประสิทธิภาพคลองระบายน้ำ	3	-	-	6,200 ไร่
ขนาดเล็ก*	343	33.23	203,020	598,088

รวม	377	204.11	980,424	790,446
-----	-----	--------	---------	---------

หมายเหตุ * ประกอบด้วย โครงการชลประทานขนาดเล็ก โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า และแก้มลิง

ที่มา: รายงานข้อมูลสารสนเทศ โครงการชลประทาน 2565, สำนักชลประทานที่ 16 และการประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาครั้งที่ 3/2566 วันที่ 19 กันยายน 2566

2) แผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ

จากการรวบรวมแผนการดำเนินงานของโครงการด้านการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยรวบรวมข้อมูลจากระบบ Thai Water plan (ข้อมูลโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 จนถึงปี พ.ศ. 2570) โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 4 มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 5,528 โครงการ จำแนกเป็นโครงการที่สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง จำนวน 3,369 โครงการ รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ฉ

นอกจากนี้ ในการประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาครั้งที่ 3/2566 วันที่ 19 กันยายน 2566 สำนักชลประทานที่ 16 ได้ให้ข้อมูลโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในอนาคต (ระหว่างดำเนินการและอยู่ในแผนก่อสร้าง) พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดังแสดงในตารางที่ 2-10 และภาคผนวก ช

ตารางที่ 2-10 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในอนาคต (ระหว่างดำเนินการและอยู่ในแผนก่อสร้าง) พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยสำนักชลประทานที่ 16

ที่	ประเภทโครงการ	จำนวนโครงการ	
		โครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ	โครงการที่อยู่ในแผนก่อสร้าง
1	แก้มลิง	-	1 โครงการ แก้มลิงคลองรี
2	แก้ไขปัญหายุทกภัย	7 โครงการ	-
3	ประตูระบายน้ำ	-	1 โครงการ ปตร.วังใหม่
4	ระบบป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำ	6 โครงการ	13 โครงการ
5	อ่างเก็บน้ำ	2 โครงการ อ่างเก็บน้ำคลองแก้ว อ่างเก็บน้ำคลองต่ำ	7 โครงการ อ่างเก็บน้ำคลองใหญ่ อ่างเก็บน้ำคลองเหล้าปัง อ่างเก็บน้ำคลองลำ อ่างเก็บน้ำคลองหล่าญ อ่างเก็บน้ำคลองโดนงาช้าง อ่างเก็บน้ำคลองวาด อ่างเก็บน้ำคลองหะ (ตอนบน)
รวม		15 โครงการ	22 โครงการ

ที่มา: การประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาครั้งที่ 3/2566 วันที่ 19 กันยายน 2566

2.1.9 ความต้องการใช้น้ำ

จาก โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ รายงานสรุปข้อมูลพื้นฐานของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปีพ.ศ. 2563 ได้ประเมินความต้องการใช้น้ำในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในแต่ละลุ่มน้ำสาขา สรุปได้ว่า ในพื้นที่ศึกษามีความต้องการใช้น้ำด้านเศรษฐกิจรวมทั้งหมด 2,981.76 ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อปี ความต้องการใช้น้ำด้านสังคม 129.98 ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อปี และความต้องการใช้น้ำด้านสิ่งแวดล้อมหรือน้ำใช้เพื่อการรักษาระบบนิเวศท้ายน้ำ โดยจะวิเคราะห์หาอัตราการไหลที่มีค่าต่ำสุดที่ทำให้เกิดการไหลไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 เปอร์เซ็นต์ของเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์ รวมความต้องการใช้น้ำทุกกิจกรรมเท่ากับ 3,111.74 ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อปี รายละเอียดความต้องการใช้น้ำในแต่ละด้านในแต่ละลุ่มน้ำสาขาดังตารางที่ 2-11

ตารางที่ 2-11 ปริมาณความต้องการใช้น้ำในปัจจุบันของกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของแต่ละลุ่มน้ำสาขา ปี พ.ศ. 2562 (ล้าน ลูกบาศก์เมตร/ปี)

ลุ่มน้ำสาขา	^{1*} ด้าน การเกษตรใน เขต ชลประทาน	¹ ด้าน การเกษตรนอก เขต ชลประทาน	² ด้านอุปโภค บริโภค และ ท่องเที่ยว	¹ ด้าน อุตสาหกรรม	รวมการใช้น้ำ ทั้งหมด
2001 ทะเลน้อย	55.85	106.44	3.05	0.19	165.53
2002 ทะเลหลวง	427.99	454.67	29.42	7.64	919.71
2003 ทะเลสาบสงขลา (ลุ่มน้ำสาขา)	52.78	565.34	70.83	39.26	728.22
2004 คลองนาทวี	34.12	640.82	17.36	4.28	696.57
2005 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ตอนล่าง ส่วนที่ 1	10.36	10.54	0.37	0.07	21.33
2006 คลองเทพา	0.25	570.54	8.96	0.63	580.38
รวมทั้งรวม	581.35	2,348.34	129.98	52.07	3,111.74

หมายเหตุ * ไม่คิดประสิทธิภาพชลประทาน

¹ความต้องการใช้น้ำด้านเศรษฐกิจ (ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อปี)

²ความต้องการใช้น้ำด้านสังคม (ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อปี)

³ความต้องการใช้น้ำด้านสิ่งแวดล้อม (ล้าน ลูกบาศก์เมตรต่อปี)

2.2 สถานการณ์สภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำที่เกิดขึ้น

2.2.1 สาเหตุปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำและภัยแล้ง

1. ปัญหาขาดแคลนน้ำ

ปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตรในลุ่มน้ำ ส่วนใหญ่เกิดบริเวณนอกเขตพื้นที่ชลประทาน โดยเฉพาะในพื้นที่เกษตรน้ำฝน ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) ปริมาณน้ำฝนและน้ำท่าในฤดูแล้งมีปริมาณน้อย ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำมีจำกัด ไม่มีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่เพิ่มเติม จึงมีข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่ชลประทาน

2) แหล่งเก็บกักน้ำขนาดเล็ก มีขนาดไม่เพียงพอ ขาดระบบการเติมน้ำจากแหล่งเก็บกักน้ำขนาดกลาง ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ควรทำการเชื่อมโยงแหล่งน้ำตามความเหมาะสมของพื้นที่

3) พื้นที่นอกเขตชลประทานต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

4) ปัญหาด้านการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน หรือบ่อน้ำบาดาลสาธารณะ และอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่รวมถึงระบบสูบน้ำเพื่อชลประทานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อสร้าง แล้วถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล มีปัญหาขาดบุคลากรที่มีความรู้ และขาดงบประมาณในการดูแลบำรุงรักษา ทำให้ระบบทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

5) ความต้องการใช้น้ำมีมากขึ้น ทำให้ปริมาณน้ำที่เก็บกักได้และความต้องการในการใช้น้ำไม่สมดุลกัน

2. ปัญหาด้านคุณภาพน้ำ

สภาพปัญหาด้านคุณภาพน้ำเป็นอีกปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากทำให้ไม่สามารถใช้น้ำในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ โดยรายละเอียดและสภาพปัญหาด้านคุณภาพน้ำสรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาการจัดการน้ำเสียจากชุมชน อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ที่ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และกิจกรรมการใช้น้ำต่างๆ จากลำน้ำ ทำให้ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ในช่วงที่น้ำมีคุณภาพต่ำ

2) ปัญหาการรุกตัวของน้ำเค็ม เป็นปัญหาที่เกิดจากน้ำทะเลหนุนสูงเข้ามาในลำน้ำ และพื้นที่ในทะเลสาบสงขลา ทำให้น้ำในทะเลสาบและปากแม่น้ำมีค่าความเค็มเกินมาตรฐาน ไม่สามารถใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ เช่น การอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม เป็นต้น มีปัจจัยหลักดังนี้

- ปริมาณน้ำท่าและน้ำใต้ดินที่ระบายลงสู่ทะเลสาบสงขลาขึ้นอยู่กับปริมาณฝนที่ตกในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล สภาพการใช้ที่ดิน และสภาพพื้นที่ป่าต้นน้ำ หากพื้นที่ป่ายังมีความสมบูรณ์ น้ำฝนส่วนหนึ่งจะซึมลงสู่ดินและค่อยๆ ระบายลงสู่ทะเลสาบสงขลาในทางกลับกันถ้าพื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลายน้ำฝนส่วนใหญ่จะไหลบ่าเป็นน้ำท่าลงสู่ทะเลสาบอย่างรวดเร็ว

- อิทธิพลการขึ้นลงของน้ำทะเลในอ่าวไทยบริเวณปากทะเลสาบสงขลา โดยการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำที่ปากทะเลสาบจะมีผลต่อการไหลเวียนของกระแสน้ำในทะเลสาบสงขลาและต่อการแพร่กระจายของเกลือในน้ำ ในขณะที่ระดับน้ำทะเลเอ่อสูงขึ้นน้ำทะเลจากอ่าวไทยจะไหลเข้ามาใน

ทะเลสาบสงขลาทำให้น้ำในทะเลสาบสงขลาตอนล่างมีค่าความเค็มสูง และในขณะที่ระดับน้ำทะเลในอ่าวไทยลดลง น้ำจากทะเลสาบตอนล่างจะไหลออก และน้ำจากทะเลสาบตอนบนและตอนกลางจะไหลมาแทนที่

- การสูบน้ำจืดจากทะเลสาบสงขลาโดยสถานีสูบน้ำระโนดในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด-กระแสดินธุ์ ซึ่งการสูบน้ำจากทะเลสาบตอนบนเพื่อใช้ในการเกษตรกรรมในแต่ละปีมีปริมาณมากซึ่งจะมีผลกระทบต่อการใช้เกลือของน้ำในทะเลสาบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูแล้ง โดยจะทำให้ น้ำจากทะเลสาบตอนกลางและทะเลสาบตอนล่างที่มีค่าความเค็มสูงไหลเข้ามาในทะเลสาบตอนบน

- จากสภาพทางภูมิศาสตร์ของทะเลสาบสงขลาที่มีการต่อเชื่อมกันด้วยทางน้ำแคบๆบริเวณปากกรอนับเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการลดการแพร่กระจายของน้ำเค็มจากทะเลสาบตอนล่างไปยังทะเลสาบตอนกลาง เนื่องจากในสภาพปกติที่ไม่มีการสูบน้ำ น้ำจากทะเลสาบตอนบนและทะเลสาบตอนกลางจะไหลผ่านทางน้ำแคบ ๆ เหล่านี้ด้วยความเร็วค่อนข้างสูง จึงทำให้น้ำเค็มแพร่ย้อนเข้าไปได้น้อย

- ระดับความลึกของทะเลสาบสงขลาที่ลดลงทุกปีจะมีผลทำให้การแพร่กระจายความเค็มไปได้ในระยะทางที่ไกลกว่าเดิม

2.2.2 สถิติการประสบภัยแล้งที่ผ่านมา

จากข้อมูลปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำได้พิจารณาจากข้อมูล กชช.2ค ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ใน (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปี 2563 โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติที่ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษา และรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสามารถสรุปปัญหาการขาดแคลนน้ำในอดีตในพื้นที่โครงการ แยกเป็นการขาดแคลนน้ำด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ น้ำเพื่อการเกษตร เป็นต้น โดยสรุปตั้งรูปที่ 2-13 และสามารถจำแนกสภาพปัญหาหลักออกได้เป็น ปัญหาการขาดน้ำด้านการอุปโภคบริโภค และการขาดแคลนด้านการเกษตร ซึ่งสามารถสรุปสภาพการขาดแคลนจำแนกเป็นรายอำเภอได้ดังตารางที่ 2-12 โดยจะพบว่าในพื้นที่ศึกษามีหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำด้านอุปโภคบริโภคจำนวน 55 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 9,354 ครัวเรือน ด้านการเกษตรมีการขาดแคลนน้ำจำนวน 63 ครัวเรือน พื้นที่ประมาณ 28,469 ไร่

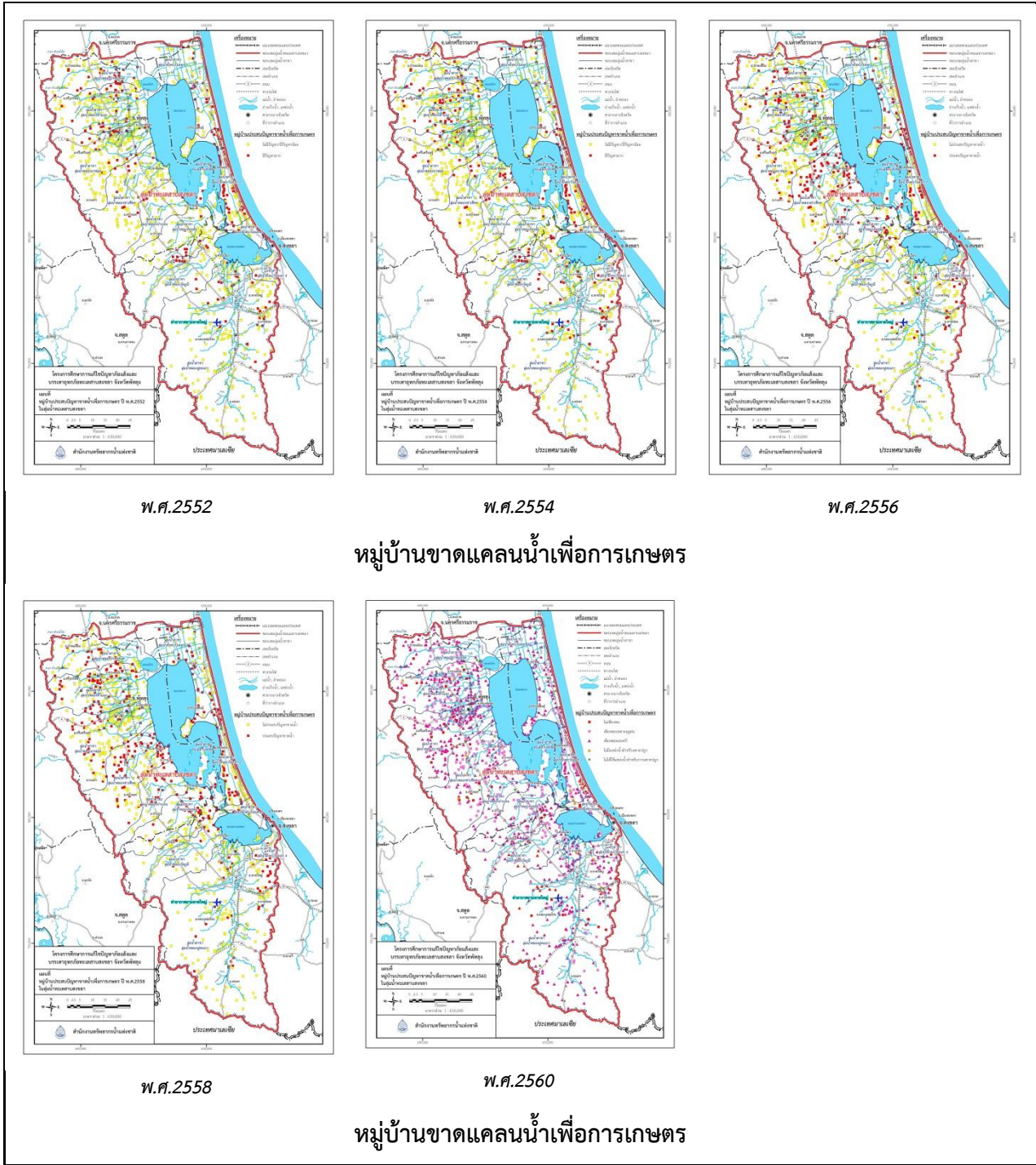
ถึงแม้ว่าพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจะมีช่วงฤดูฝนเป็นเวลานาน (มิถุนายน-มกราคม) และมีปริมาณฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,920 มิลลิเมตร แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านสภาพภูมิประเทศซึ่งแบ่งเป็นลุ่มน้ำย่อยขนาดเล็ก มีลำน้ำเป็นสายสั้นๆ ที่มีความลาดชันมาก และขาดแหล่งกักเก็บน้ำที่เพียงพอสำหรับกักเก็บน้ำให้เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง โดยอ่างเก็บน้ำที่มีศักยภาพส่วนใหญ่จะติดปัญหาทับซ้อนกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์และการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ ทำให้อ่างเก็บน้ำไหลลงทะเลสาบสงขลาอย่างรวดเร็ว และพื้นที่ทางด้านคาบสมุทรสทิงพระของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาระโนด-กระแสดินธุ์ โดยส่วนใหญ่ใช้น้ำจากทะเลสาบสงขลาซึ่งมักเกิดปัญหาการรุกตัวของน้ำเค็มเป็นประจำ จึงไม่สามารถสูบน้ำมาใช้ได้

ตารางที่ 2-12 สรุปสภาพการขาดแคลนน้ำด้านอุปโภคบริโภคและด้านการเกษตรจากข้อมูล กชช.2ค

จังหวัด	อำเภอ	ด้านอุปโภค บริโภค				ด้านการเกษตร	
		มีประปา ส่วนภูมิภาค (จำนวนหมู่บ้าน)	มีระบบประปา หมู่บ้าน (จำนวนหมู่บ้าน)	ไม่มี ระบบประปา (จำนวนหมู่บ้าน)	จำนวน ครัวเรือน (ครัวเรือน)	จำนวน ครัวเรือน (ครัวเรือน)	ขนาด พื้นที่ขาดน้ำ (ไร่)
1. นครศรีธรรมราช	ชะอวด	-	1	-	330	1	50
	หัวไทร	-	-	-	-	-	-
รวมจังหวัดนครศรีธรรมราช		-	1	-	330	1	50
2. สงขลา	เมืองสงขลา	-	-	-	-	1	1,100
	สทิงพระ	-	4	-	609	7	830
	จะนะ	-	-	-	-	-	-
	ระโนด	-	1	-	234	-	-
	กระแสสินธุ์	-	2	-	201	-	-
	รัตภูมิ	-	-	-	-	-	-
	สะเดา	-	1	-	291	-	-
	หาดใหญ่	-	1	-	302	4	1,020
	นาหม่อม	-	-	-	-	2	130
	ควนเนียง	-	7	-	800	4	1,350
	บางกล่ำ	-	1	-	172	1	200
	สิงหนคร	-	-	-	-	5	8,100
คลองหอยโข่ง	-	-	-	-	4	400	
รวมจังหวัดสงขลา		-	17	-	2,609	28	13,130
3. สตูล	ควนโดน	-	-	-	-	-	-
	ควนกาหลง	-	-	-	-	-	-
รวมจังหวัดสตูล		-	-	-	-	-	-
4. ตรัง	ย่านตาขาว	-	-	-	-	-	-
	ปะเหลียน	-	-	-	-	-	-
รวมจังหวัดตรัง		-	-	-	-	-	-
5. พัทลุง	เมืองพัทลุง	-	-	-	-	7	1,329
	กงหรา	-	-	-	-	1	50
	เขาชัยสน	-	10	1	2,293	2	180
	ตะโหมด	-	5	-	841	5	3,442
	ควนขนุน	-	5	1	845	7	1,742
	ปากพะยูน	-	4	-	344	1	359
	ศรีบรรพต	-	-	-	-	3	2,230
	ป่าบอน	-	4	1	951	3	3,007
	บางแก้ว	1	-	-	177	-	-
	ป่าพะยอม	-	-	-	-	1	2,000
ศรีนครินทร์	-	4	1	964	4	950	
รวมจังหวัดพัทลุง		1	32	4	6,415	34	15,289
รวมทั้งหมด		1	50	4	9,354	63	28,469

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน

รูปที่ 2-13 หมู่บ้านที่ประสบภัยน้ำแล้งในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปี 2563 โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

สำหรับพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้แสดงไว้ในรูปที่ 2-14 และแสดงพื้นที่เสี่ยงภัยระดับต่างๆ รายกลุ่มน้ำสาขา ไว้ในตารางที่ 2-13

ตารางที่ 2-13 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งรายกลุ่มน้ำสาขาในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

กลุ่มน้ำสาขา	หน่วย	พื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้ง						
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ไม่เสี่ยง	แหล่งน้ำ	ไม่มีข้อมูล	รวมทั้งหมด
20 กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	ตร.กม.	8,818.08			2,130.49	9.96	1,032.83	11,991.36
	ล้านไร่	5.511			1.332	0.006	0.646	7.495
2001 ทะเลน้อย	ตร.กม.	404.03			214.35	2.88		621.26
	ล้านไร่	0.253			0.134	0.002		0.388
2002 ทะเลหลวง	ตร.กม.	2,158.86			1,537.42	1.34	838.59	4,536.21
	ล้านไร่	1.349			0.961	0.001	0.524	2.835
2003 ทะเลสาบสงขลา (กลุ่มน้ำสาขา)	ตร.กม.	2,903.87			266.38	5.63	191.09	3,366.98
	ล้านไร่	1.815			0.166	0.004	0.119	2.104
2004 คลองนาทวี	ตร.กม.	1,483.73			90.10	0.11	1.50	1,575.44
	ล้านไร่	0.927			0.056	0.000	0.001	0.985
2005 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ตอนล่างส่วนที่ 1	ตร.กม.	65.31			9.19		0.04	74.55
	ล้านไร่	0.041			0.006		0.000	0.047
2006 คลองเทพา	ตร.กม.	1,802.26			13.05		1.60	1,816.92
	ล้านไร่	1.126			0.008		0.001	1.136

2.3 ปฏิทินบริหารจัดการน้ำ

กรอบแนวทางและหลักการดำเนินงานมาตรการรับมือฤดูแล้ง ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นไปตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และ 10 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565 /2566 โดยกองบริหารจัดการน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (รูปที่ 2-15) ผ่านการประชุมคณะรัฐมนตรีวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 มีมติรับทราบและเห็นชอบมาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/2566 มีมาตรการดังนี้

- (1) เร่งเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำทุกประเภท
- (2) ฝักระวังและเตรียมจัดหาแหล่งน้ำสำรอง พร้อมวางแผน เตรียมเครื่องจักรเครื่องมือในพื้นที่ฝักระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำ
- (3) ปฏิบัติการเติมน้ำ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการฝนหลวง รองรับพื้นที่ฝักระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำ
- (4) กำหนดแผนจัดสรรน้ำและพื้นที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน
- (5) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคการเกษตร
- (6) เตรียมน้ำสำรองสำหรับพื้นที่ลุ่มต่ำรับน้ำนอง โดยการสนับสนุนจัดสรรน้ำเตรียมแปลงเพาะปลูกนาปรังที่ 1 (นาปี)
- (7) ฝักระวังคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสายรอง รวมถึง แหล่งน้ำที่รับน้ำจากภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และชุมชน
- (8) เสริมสร้างความ เข้มแข็งด้านการ บริหารจัดการน้ำของชุมชน
- (9) สร้างการรับรู้ประชาสัมพันธ์
- (10) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ซึ่งในแต่ละมาตรการจะมีห้วงเวลาในการดำเนินการที่สอดคล้องกับบริบทของลุ่มน้ำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังตารางที่ 2-14 ในปี 2565 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้มีการดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานในแต่ละมาตรการเพื่อรับมือฤดูแล้งดังแสดงในตารางที่ 2-15

10 มาตรการ รองรับฤดูแล้ง 2565/2566

กรม. มีมติเห็นชอบมาตรการรองรับฤดูแล้ง ปี 2565/66 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565

QR CODE จากตะเข็บटनाทราย

SUPPLY 1 เร่งเก็บกักน้ำ
ในแหล่งน้ำทุกประเภท

2 เพาะปลูกและเตรียมจัดหา แหล่งน้ำสำรอง พร้อมวางแผน เตรียมเครื่องจักรเครื่องมือ
ในพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำ

3 ปฏิบัติการเต็มน้ำ
ให้กับแหล่งน้ำ พื้นที่เกษตร และพื้นที่
เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำ

DEMAND
ความต้องการใช้น้ำ

4 กำหนดแผนจัดสรรน้ำและ
พื้นที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้ง
โดยมีจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับ
ปริมาณน้ำต้นทุน

5 เพิ่มประสิทธิภาพ
การใช้น้ำภาคการเกษตร

6 เตรียมน้ำสำรอง
สำหรับพื้นที่ลุ่มต่ำรับน้ำนอง
โดยการสนับสนุนจัดสรรน้ำเตรียมแปลง
เพาะปลูกนารอบที่ 1 (นาปี)

7 เพาะปลูกคุณภาพน้ำ
ในแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสายรอง
และเตรียมแผนปฏิบัติการรองรับกรณีเกิดปัญหา
และแจ้งเตือนพื้นที่เสี่ยง

MANAGEMENT
การบริหารจัดการ

10 ติดตามแลประเมิน
ผลการดำเนินงาน
ให้เป็นไปตามแผน รายงานผล
การให้ความช่วยเหลือ

9 สร้างการรับรู้
ประชาสัมพันธ์
สถานการณ์และ
แนวบริหารจัดการน้ำ

8 เสริมสร้างความร่วมมือ
ด้านการบริหารจัดการน้ำ
ของชุมชน
ให้มีน้ำเพียงพอ สำหรับอุปโภคและเกษตรกรรม
ตลอดฤดูแล้ง

หมายเหตุ
1. มาตรการที่ 4 ขอบกรมมาตรการที่ 4 และ 5
ใน 9 มาตรการของจังหวัดสงขลาและลุ่มน้ำ ช่างฤดูแล้ง ปี 2564/2565
2. เริ่มเต็ม 2 มาตรการ คือ มาตรการที่ 6 และ 8
จัดการโดย กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ตารางที่ 2-14 ช่วงเวลาในการดำเนินการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตาม 10 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/ 2566

มาตรการ/กิจกรรมย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
มาตรการที่ 1 เร่งเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำทุกประเภท (ก่อนฤดูแล้ง)													
1.1 เร่งเก็บกักน้ำ/สูบน้ำส่วนเกินในช่วงปลายฤดูฝนไว้ใช้ในฤดูแล้ง	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8) - ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12 สงขลา (ปภ.12) และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ปภ.จังหวัด) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.) - การประปาส่วนภูมิภาคเขต 5 (กปภ.5) 												
1.2 บริหารจัดการอ่างเก็บน้ำ/แหล่งน้ำตามเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ(Rule Curve) หรือเพิ่มศักยภาพเก็บกัก	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.) 												
มาตรการที่ 2 ฝักระวังและเตรียมจัดหาแหล่งน้ำสำรอง พร้อมวางแผน เตรียมเครื่องจักรเครื่องมือ (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)													
2.1 คาดการณ์ชี้เป้าพื้นที่ฝักระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคการเกษตร และคุณภาพน้ำ (ช่วงก่อนและระหว่างฤดู) พร้อมทั้งติดตาม ฝักระวัง และประเมินสถานการณ์ตลอดฤดูแล้ง	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8) - สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 สงขลา - สำนักงานเกษตรจังหวัดเขต 5 และสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขต 5 - สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.) - การประปาส่วนภูมิภาคเขต 5 (กปภ.5) - ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก - สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) (สสน.) - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 4 (สทช.4) 												

มาตรการ/กิจกรรมย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2.2 ตรวจสอบ ตรวจจับ แหล่งเก็บกักน้ำสำรอง และจัดทำแผนปฏิบัติการสำรองน้ำในพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำดิบ เพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตร	- สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8) - สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 12 (สทบ.12) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.) - การประปาส่วนภูมิภาคเขต 5 (กปภ.5)												
2.3 เตรียมความพร้อมเครื่องจักรเครื่องมือให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและเข้าช่วยเหลือในพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำได้ทันสถานการณ์	- สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8) - สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 12 (สทบ.12) - ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12 สงขลา (ปภ.12) และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ปภ.จังหวัด) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.) - การประปาส่วนภูมิภาคเขต 5 (กปภ.5)												
มาตรการที่ 3 ปฏิบัติการเติมน้ำ (ตลอดฤดูแล้ง)													
3.1 จัดทำแผนปฏิบัติการฝนหลวงรองรับพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำ และปฏิบัติการเติมน้ำให้กับแหล่งน้ำพื้นที่เกษตรและพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำตามสภาพอากาศที่เหมาะสม	- กรมฝนหลวงและการบินเกษตร (ฝล.)												
3.2 จัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิบัติการเติมน้ำใต้ดินในพื้นที่ที่มีศักยภาพ (ดำเนินการช่วงปลายฤดูฝนถึงต้นฤดูแล้ง)	- สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 12 (สทบ.12)												
มาตรการที่ 4 กำหนดแผนจัดสรรน้ำและพื้นที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้ง (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)													
4.1 กำหนดแผนการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน และแจ้งแผนให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับทราบและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด	- สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8)												

มาตรการ/กิจกรรมย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	- สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 12 (สทบ.12) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.)												
4.2 กำหนดแผนเพาะปลูกพืชฤดูแล้งและขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยระบุพื้นที่คาดการณ์เพาะปลูกและแหล่งน้ำที่นำมาใช้ให้ชัดเจนในรูปแบบแผนที่เพื่อให้การเพาะปลูกสอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขการเพาะปลูกพืชพื้นที่นอกแผนและพื้นที่ที่ไม่สามารถ	- สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานเกษตรจังหวัดเขต 5 และ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขต 5 - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8) (ทน.) - สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด (สพช.) - กรมการปกครอง (ปค.) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.)												
4.3 ควบคุมการใช้น้ำของพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนให้เป็นไปตามแผน และมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบขาดแคลนน้ำด้านอุปโภคบริโภคของพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง และมอบหมายกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างการรับรู้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อควบคุมการส่งน้ำให้ตรงตามวัตถุประสงค์	- กรมการปกครอง (ปค.) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.) - สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8)												
4.4 สำรวจ ตรวจสอบ คั่นคลอง เชื้อนป้องกันตลิ่ง ถนนที่เชื่อมต่อกับทางน้ำ ในพื้นที่ที่อาจเกิดการทรุดตัวเนื่องจากระดับน้ำในทางน้ำที่อาจจะลดต่ำกว่าปกติ	- สำนักงานทางหลวงที่ 18 สงขลา (ทล.18) - สำนักงานทางหลวงที่ 16 นครศรีธรรมราช (ทล.16) - สำนักงานทางหลวงชนบทที่ 12 (สงขลา) - สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8) - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.) - สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด												
มาตรการที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคการเกษตร (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)													

มาตรการ/กิจกรรมย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
5.1 สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ ถ่ายทอด เผยแพร่ ผลการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปใช้ ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาค การเกษตร	- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8 สงขลา - ศูนย์วิจัยข้าวประจำจังหวัด (พัทลุง นครศรีธรรมราช) - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 4 (สททช.4) -												
5.2 ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกพืชเพื่อลด การใช้น้ำและเพิ่มรายได้ในพื้นที่นาร่อง อาทิปลูกพืชใช้น้ำน้อย ปรับปรุงระบบการให้น้ำพืช นำเทคโนโลยีเข้า มาช่วยในการบริหารจัดการน้ำ เป็นต้น พร้อมจัดทำ แผนการปรับเปลี่ยนปลูกพืชใช้น้ำน้อยภายในเดือน ตุลาคม 2565	- สำนักงานเกษตรจังหวัดเขต 5 และ สำนักงาน ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขต 5 - สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัด นครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 (สงขลา)												
มาตรการที่ 6 เตรียมน้ำสำรองสำหรับพื้นที่ลุ่มต่ำรับน้ำนอง (ระหว่างฤดูแล้ง)													
6.1 เตรียมน้ำสำรองสำหรับพื้นที่ลุ่มต่ำรับน้ำนอง โดย การสนับสนุนจัดสรรน้ำเตรียมแปลงเพาะปลูกนารอบที่ 1 (นาปี)	- ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ยังไม่มีการบริหาร จัดการน้ำพื้นที่ลุ่มต่ำ												
6.2 จัดทำแผนการรับน้ำเข้า-ออกพื้นที่ลุ่มต่ำในกา เเพาะปลูกพืชและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	- ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ยังไม่มีการบริหาร จัดการน้ำพื้นที่ลุ่มต่ำ												
มาตรการที่ 7 ฝึกระวังคุณภาพน้ำ (ตลอดฤดูแล้ง)													
ฝึกระวัง ตรวจวัด และควบคุมคุณภาพน้ำในแม่น้ำสาย หลัก แม่น้ำสายรอง รวมถึงแหล่งน้ำที่รับน้ำจาก ภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และชุมชน รวมทั้งเตรียม แผนปฏิบัติการรองรับกรณีเกิดปัญหาและแจ้งเตือน พื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบ	- สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 สงขลา - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.) - การประปาส่วนภูมิภาคเขต 5 (กปภ.5) - ปศุสัตว์จังหวัด - กรมประมงจังหวัด - สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัด นครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.) - การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)												
มาตรการที่ 8 เสริมสร้างความ เข้มแข็งด้านการ บริหารจัดการน้ำของชุมชน (ตลอดฤดูแล้ง)													

มาตรการ/กิจกรรมย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการน้ำของชุมชนที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ โดยสร้างความรู้ความเข้าใจในการวางแผนการใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่มีอยู่ การเตรียมจัดหาน้ำสำรอง และการกักเก็บ ให้น้ำเพียงพอสำหรับอุปโภคบริโภคและ/หรือการเกษตรตลอดฤดูแล้ง รวมทั้งพัฒนา/เพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (สจจ.) - สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) - สำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16) - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา - สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) (สสน.) - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 4 (สทนช.4) 												
มาตรการที่ 9 สร้างการรับรู้ประชาสัมพันธ์ (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)													
สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ สถานการณ์และแผนบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการใช้น้ำอย่างประหยัด และเป็นไปตามแผนที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักประชาสัมพันธ์เขต 6 สงขลา และสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) - สายงานกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 4 (สทนช.4) 												
มาตรการที่ 10 ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (ตลอดและหลังจากเสร็จสิ้นฤดูแล้ง)													
10.1 ติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนรายงานผลการให้ความช่วยเหลือ และหากพบการขาดแคลนน้ำหรือภัยแล้งให้รายงานมายังกองอำนวยการน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 4 (สทนช.4) - ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12 สงขลา (ปภ.12) และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ปภ.จังหวัด) 												
10.2 ประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรการ พร้อมสรุปบทเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 4 (สทนช.4) 												

ตารางที่ 2-15 การดำเนินการตาม 10 มาตรการรองรับมือฤดูแล้ง 2565/2566 รายจังหวัดในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ปี 2565)

พัทลุง (ร้อยละ 30.88 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	สงขลา (ร้อยละ 63.11 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	ยะลา (ร้อยละ 4.04 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	ตรัง (ร้อยละ 0.1 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	สตูล (ร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	นครศรีธรรมราช (ร้อยละ 1.7 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)
มาตรการที่ 1 เร่งเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำทุกประเภท					
1.1 เร่งเก็บกักน้ำ/ทยอยสูบน้ำส่วนเกินในช่วงปลายฤดูฝนไว้ใช้ในฤดูแล้ง					
กรมชลประทาน (สำนักงานชลประทานที่ 15 และ 16) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - จากข้อมูลโครงการในระบบ Thai water plan ได้มีการเสนอขอโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเก็บกักน้ำ เพิ่มความจุอ่างเก็บน้ำ และเพิ่มศักยภาพแหล่งน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง					
1.2 บริหารจัดการอ่างเก็บน้ำ/แหล่งน้ำตามเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ (Rule Curve) หรือเพิ่มศักยภาพเก็บกัก					
กรมชลประทาน (สำนักงานชลประทานที่ 16) - มีการตรวจสอบสภาพอ่างเก็บน้ำและบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำ 9 แห่ง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำคลองสะเดา อ่างเก็บน้ำคลองจำไทร อ่างเก็บน้ำคลองหลา อ่างเก็บน้ำคลองป่าบอน อ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง อ่างเก็บน้ำคลองป่าพะยอม อ่างเก็บน้ำคลองท่าวี อ่างเก็บน้ำบ้านพรุเตย และอ่างเก็บน้ำคลองทรายขาว ให้อยู่ภายใต้เกณฑ์อ่างเก็บน้ำ ซึ่งในปี 2565 มีความจุรวม 154.831 ล้าน ลบ.ม. (86%) อยู่ในเกณฑ์น้ำมาก					
มาตรการที่ 2 เฝ้าระวังและเตรียมจัดหาแหล่งน้ำสำรอง พร้อมวางแผน เตรียมเครื่องจักรเครื่องมือในพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำ					
2.1 คาดการณ์ชี้เป้าพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคการเกษตร และคุณภาพน้ำ (ช่วงก่อนและระหว่างฤดู) พร้อมทั้งติดตาม เฝ้าระวัง และประเมินสถานการณ์ตลอดฤดูแล้ง					
กรมชลประทาน - ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานที่ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พบว่า ไม่มีพื้นที่เฝ้าระวัง เสี่ยงขาดแคลนน้ำ - ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานที่ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พบว่า ไม่มีพื้นที่เฝ้าระวัง เสี่ยงขาดแคลนน้ำพืชต่อเนื่อง(ไม้ผลทางเศรษฐกิจ) นอกเขตชลประทาน					
กรมทรัพยากรน้ำ - จากข้อมูลพื้นที่เสี่ยงน้ำแล้ง ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2565 - เดือนเมษายน 2566 ทั้งในด้านอุปโภค-บริโภค การเกษตร (นาข้าวรอบที่ 2 และพืชต่อเนื่อง-ไม้ผล) และ พื้นที่เฝ้าระวังคุณภาพน้ำ พบว่า ไม่มีพื้นที่เสี่ยงเฝ้าระวังในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา					
ปก.พัทลุง จากแผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดพัทลุง ปี 2566 ได้กำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งทั้งจังหวัดรวม 11 อำเภอ 1	ปก.สงขลา จากแผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดสงขลา ปี 2566 ได้กำหนดระดับพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งดังนี้	ปก.ยะลา พื้นที่คาดการณ์เสี่ยงขาดแคลนน้ำ (ระดับความเสี่ยง สะสม 3 ปี (2563-2565 คัดเลือกเฉพาะ	ปก.ตรัง พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งปี 2566 (เฉพาะอำเภอในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา) ใน แผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดตรัง ปี 2566	ปก.สตูล พื้นที่ประสบภัยแล้งซ้ำซาก ใน แผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดสตูล ปี 2566 ได้แก่	ปก.นครศรีธรรมราช จากแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2558 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563 ได้ประเมินความเสี่ยงภัย

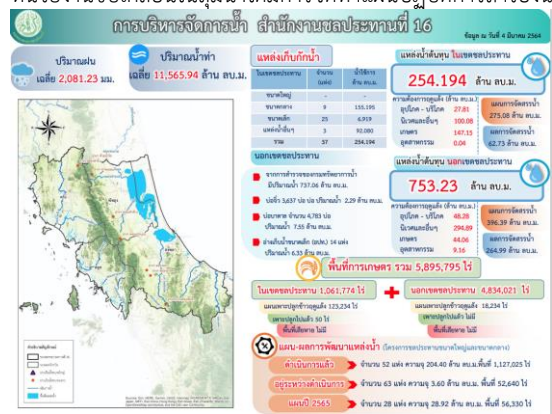

พัทลุง (ร้อยละ 30.88 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	สงขลา (ร้อยละ 63.11 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	ยะลา (ร้อยละ 4.04 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	ตรัง (ร้อยละ 0.1 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	สตูล (ร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	นครศรีธรรมราช (ร้อยละ 1.7 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)
เทศบาล 12 ชุมชน 62 ตำบล 371 หมู่บ้าน	1) เสี่ยงมาก 5 อำเภอ 9หมู่บ้าน/ชุมชน 2) เสี่ยงปานกลาง 9 อำเภอ 94 หมู่บ้าน/ชุมชน 3) เผาระวัง 10 อำเภอ 150 หมู่บ้าน/ชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข้อมูลสำรวจปี 2564 จังหวัดสงขลา มีพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค จำนวน 13 อำเภอ 47 ตำบล 18 หมู่บ้าน 1 ชุมชน ดังนี้ 1. อำเภอกระแสสินธุ์ 4 ตำบล 18 หมู่บ้าน 2. อำเภอกลองหอยโข่ง 2 ตำบล 4 หมู่บ้าน 3. อำเภอจะนะ 4 ตำบล 19 หมู่บ้าน 4. อำเภอเทพา 1 ตำบล 1 หมู่บ้าน 5. อำเภอนาทวี 3 ตำบล 7 หมู่บ้าน 6. อำเภอนาหม่อม 3 ตำบล 14 หมู่บ้าน 7. อำเภอสทิงพระ 11 ตำบล 62 หมู่บ้าน 8. อำเภอสะเดา 7 ตำบล 25 หมู่บ้าน 9. อำเภอสะบ้าย้อย 3 ตำบล 10 หมู่บ้าน	(เฉพาะอำเภอในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา) 1) อ.เมืองยะลา 10 ตำบล 50 หมู่บ้าน 2) อ.ยะหา 5 ตำบล 27 หมู่บ้าน 3) อ.บันนังสตา 3 ตำบล 29 หมู่บ้าน 4) อ.กาบัง 2 ตำบล 19 หมู่บ้าน	1) อ.เมืองตรัง 15 ตำบล 54 หมู่บ้าน 2) อ.ย่านตาขาว 3 ตำบล 22 หมู่บ้าน 3) อ.ปะเหลียน 10 ตำบล 22 หมู่บ้าน 4) อ.ห้วยยอด 14 ตำบล 52 หมู่บ้าน 5) อ.นาโยง 6 ตำบล 32 หมู่บ้าน	อ.ควนกาหลง ได้แก่ ต.อุโตเจริญ หมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	แล้ง ที่มีระดับความเสี่ยงสูง ได้แก่ อ.ปากพนัง อ.หัวไทร อ.ชะอวด และ อ.เชียรใหญ่

พัทลุง (ร้อยละ 30.88 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	สงขลา (ร้อยละ 63.11 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	ยะลา (ร้อยละ 4.04 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	ตรัง (ร้อยละ 0.1 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	สตูล (ร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	นครศรีธรรมราช (ร้อยละ 1.7 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)
	10. อำเภอรัตภูมิ 5 ตำบล 9 หมู่บ้าน 11. อำเภอหาดใหญ่ 1 ตำบล 10 หมู่บ้าน 12. อำเภอกวนเนียง 2 ตำบล 4 หมู่บ้าน 13. อำเภอเมือง 1 ตำบล 3 ชุมชน				

2.2 สํารวจ ตรวจสอบ พื้นที่แหล่งเก็บกักน้ำสํารอง และจัดทำแผนปฏิบัติการสํารองน้ำในพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำดิบ เพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตร

- มีการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง ปี 2565/66 โดยมีสํารองแหล่งน้ำที่มีศักยภาพเพื่อเป็น แหล่งน้ำต้นทุน โดยมีอำเภอ/อปท./ผู้นำชุมชนเป็นหน่วยงานขับเคลื่อน
- หน่วยงานขับเคลื่อนในลุ่มน้ำได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการสํารองน้ำในพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำดิบ เพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตร เช่น การจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมทั้งผิวดิน และใต้ดิน

2.3 เตรียมความพร้อมเครื่องจักรเครื่องมือให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและเข้าช่วยเหลือในพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำได้ทันสถานการณ์

- กรมชลประทาน (ชป.16)**
- เตรียมความพร้อมเครื่องจักรเครื่องมือให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและเข้าช่วยเหลือในพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำ จำนวน 297 รายการ

พัทลุง (ร้อยละ 30.88 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)		สงขลา (ร้อยละ 63.11 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)				ยะลา (ร้อยละ 4.04 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	ตรัง (ร้อยละ 0.1 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	สตูล (ร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	นครศรีธรรมราช (ร้อยละ 1.7 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)				
หน่วยงาน	เครื่องสูบน้ำ เคลื่อนที่	สถานีสูบน้ำ ด้วยไฟฟ้า	รถสูบน้ำ เคลื่อนที่	รถบรรทุกน้ำ 6,000 ลิตร	รถชุด	เครื่องจักร สนับสนุนอื่นๆ รถแทรกเตอร์ รถ JCB							
สขป.16	53	9	-	9	5	9							
สค.8 คก.	121	-	8	2	11	70							
รวม	174	9	8	11	16	79							
ปก.พัทลุง - มีการจัดเตรียมเครื่องจักรกล ยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัย แล้งจังหวัดพัทลุง จาก 31 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด - จัดเตรียมบุคลากร และเครื่องช ายการติดต่อสื่อสารรองรับ สถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่ - มีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการ เหตุการณ์ภัยแล้งจังหวัดพัทลุง ประจำปี 2566 โดยมีผู้ว่าราชการ จังหวัดเป็นประธานคณะทำงาน		ปก.สงขลา - มีการจัดเตรียมเครื่องจักรกล ยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัย แล้งจังหวัดสงขลา รวม 2,224 รายการ ดังนี้ 1) เครื่องจักรกลปฏิบัติการ 434 รายการ 2) เครื่องจักรกลอํานวยการ 573 รายการ 3) เครื่องจักรกลสนับสนุน 375 รายการ 4) ด้านไฟฟ้าและส่องสว่าง 16 รายการ 5) ด้านอุปโภค-บริโภค 204 รายการ 6) ด้านคมนาคม 336 รายการ 7) ด้านสื่อประชาสัมพันธ์ 75 รายการ 8) อื่นๆ 611 รายการ				ปก.ยะลา - มีการจัดเตรียมเครื่องจักรกล ยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ภัยแล้งจังหวัดยะลา - จัดเตรียมบุคลากร และ เครื่องชํายการติดต่อสื่อสารรองรับ สถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่		ปก.ตรัง - มีการจัดเตรียมเครื่องจักรกล ยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ภัยแล้งจังหวัดตรัง - มีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการ เหตุการณ์ภัยแล้งจังหวัดตรัง ประจำปี 2566 โดยมีผู้ว่าราชการ จังหวัดเป็นประธานคณะทำงาน		ปก.สตูล - มีการจัดเตรียมเครื่องจักรกล ยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ภัยแล้งจังหวัดสตูล - จัดเตรียมบุคลากร และ เครื่องชํายการติดต่อสื่อสารรองรับ สถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่		ปก.นครศรีธรรมราช - มีการจัดเตรียมเครื่องจักรกล ยานพาหนะ เครื่องมือ อุปกรณ์ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ภัยแล้งจังหวัดสตูล - จัดเตรียมบุคลากร และ เครื่องชํายการติดต่อสื่อสารรองรับ สถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่	

พัทลุง (ร้อยละ 30.88 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	สงขลา (ร้อยละ 63.11 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	ยะลา (ร้อยละ 4.04 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	ตรัง (ร้อยละ 0.1 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	สตูล (ร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)	นครศรีธรรมราช (ร้อยละ 1.7 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)
	- จัดเตรียมบุคลากร และเครือข่าย การติดตามสื่อสารรองรับ สถานการณ์ภัยแล้งในพื้นที่ - มีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการ เหตุการณ์ภัยแล้งจังหวัดสงขลา ประจำปี 2566 โดยมีผู้ว่าราชการ จังหวัดเป็นประธานคณะทำงาน				
มาตรการที่ 3 ปฏิบัติการเติมน้ำ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการฝนหลวง รองรับพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำ					
3.1 จัดทำแผนปฏิบัติการฝนหลวงรองรับพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำ และปฏิบัติการเติมน้ำให้กับแหล่งน้ำ พื้นที่เกษตรและพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำตามสภาพอากาศที่เหมาะสม					
กรมฝนหลวงและการบินเกษตร ดำเนินการตามภารกิจที่หน่วยงาน/จังหวัดร้องขอการสนับสนุน ปภ.สงขลา ข้อมูลจากแผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดสงขลา ประจำปี 2565 มีการขอรับการสนับสนุนฝนหลวง โดยฝนหลวงดำเนินการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2565 เป็นต้นไป ขึ้นอยู่กับสภาวะอากาศ					
3.2 จัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิบัติการเติมน้ำใต้ดินในพื้นที่ที่มีศักยภาพ (ดำเนินการช่วงปลายฤดูฝนถึงต้นฤดูแล้ง)					
กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เสนอโครงในระบบ Thai water plan เช่น - การโครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ - โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรแปลงใหญ่ พื้นที่ 500 ไร่					
กรมส่งเสริมการเกษตร เสนอโครงในระบบ Thai water plan เช่น โครงการปรับปรุงธนาคารน้ำใต้ดินระบบเปิดในพื้นที่จังหวัดพัทลุง โครงการธนาคารน้ำใต้ดินในจังหวัดสงขลาและพัทลุง เป็นต้น					
มาตรการที่ 4 กำหนดแผนจัดสรรน้ำและพื้นที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน					
4.1 กำหนดแผนการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน และแจ้งแผนให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับทราบและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด					
กรมชลประทาน (ขป.16) จากรายงานแผนการบริหารจัดการน้ำและการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งในเขตชลประทาน ปี 2565/2566 พบว่า มีการดำเนินการแผนจัดสรรน้ำและพื้นที่เพาะปลูกในเขตชลประทาน ซึ่งดำเนินการเป็นประจำทุกปี และ แจ้งแผนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับทราบและปฏิบัติตาม ผ่านคณะกรรมการจัดการชลประทาน (JMC) และกลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นต้น โดยแบ่งการจัดสรรน้ำตามขนาดโครงการชลประทาน ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดพัทลุง สงขลา สตูล ตรัง และนครศรีธรรมราช ดังนี้					

พัทลุง (ร้อยละ 30.88 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)		สงขลา (ร้อยละ 63.11 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)		ยะลา (ร้อยละ 4.04 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)		ตรัง (ร้อยละ 0.1 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)		สตูล (ร้อยละ 0.17 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)		นครศรีธรรมราช (ร้อยละ 1.7 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ)											
จังหวัด	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	บ่าดินทุน	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)						พื้นที่คาดการณ์ (ไร่)						ระยะเวลาการปลูกพืช						
			เกษตร	อุปโภค-บริโภค	อุตสาหกรรม	ระบบนิเวศ	อื่นๆ	รวม	ข้าวนาปรัง	พืชไร่	พืชผัก	อ้อย	ไม้ผล	ไม้ยืนต้น	ปอปล่า	ปอทุ้ง	อื่นๆ	รวม	เริ่ม	สิ้นสุด	
สำนักงานชลประทานที่ 16	-																				
พัทลุง	384,121	112	65	8	-	6	7	85	27,245	490	370	-	8,654	131,269	1,362	-	395	169,785	1 พ.ย. 65	30 เม.ย. 66	
สงขลา	502,096	121	78	9	1	6	-	94	51,608	10	2,633	27	12,641	96,593	6,535	9,226	14,257	193,530	1 พ.ย. 65	30 เม.ย. 66	
สตูล	40,550	60	9	4	-	47	-	60	-	50	50	-	2,442	30,797	26	-	8,674	42,038	1 พ.ย. 65	30 เม.ย. 66	
นครศรีธรรมราช	42,841	3	3	-	-	-	-	3	15,384	-	-	-	100	1,730	99	20	-	17,333	1 พ.ย. 65	30 เม.ย. 66	
ตรัง	114,762	74	35	3	0	35	-	73	64	701	612	84	15,371	78,836	1,110	-	-	96,778	1 พ.ย. 65	30 เม.ย. 66	

4.2 กำหนดแผนเพาะปลูกพืชฤดูแล้งและขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยระบุพื้นที่คาดการณ์เพาะปลูกและแหล่งน้ำที่นำมาใช้ให้ชัดเจนในรูปแบบแผนที่ เพื่อให้การเพาะปลูกสอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาเพาะปลูกพืชพื้นที่นอกแผนและพื้นที่ที่ไม่สามารถ

สำนักงานเกษตรจังหวัด

- มีการจัดทำปฏิทินการเพาะปลูกพืชและขึ้นทะเบียนเกษตรกรเป็นประจำทุกปี

กรมชลประทาน (ขป.16)

- ดำเนินการวางแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง โดยพิจารณาวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ศักยภาพน้ำ ความเหมาะสมของพื้นที่ พันธุ์ข้าว แนวโน้มการตลาด และโครงการต่างๆ ของรัฐบาล ที่จะดำเนินการในช่วงฤดูแล้ง

กรมส่งเสริมการเกษตร ใน แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ปี 2565/2566 ได้มีการดำเนินการในแต่ละจังหวัด ดังนี้

- กำหนดหลักเกณฑ์ช่วงน้ำระยะเวลา การเพาะปลูกพืชฤดูแล้งในแต่ละปี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน ถึง 30 เมษายน ของปีถัดไป **ยกเว้น 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช, พัทลุง, สงขลา, ปัตตานี, ยะลา และนราธิวาส นับช่วงระยะเวลาเพาะปลูกพืช ฤดูแล้งตั้งแต่ วันที่ 1 มีนาคม ถึง 15 มิถุนายน**
- **จังหวัดพัทลุง** แผนการเพาะปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง ปี 2565/66 ของจังหวัดพัทลุงตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนด รวมทั้งรวม 46,250 ไร่ แบ่งเป็น นาปรัง จำนวน 41,403 ไร่ พืชไร่ 2,522 ไร่ และพืชผัก 2,325 ไร่ สำหรับสถานการณ์การเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2565/66 ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง อยู่ในห้วงตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม ถึงวันที่ 15 มิถุนายน 2566
- **จังหวัดสงขลา** แผนการเพาะปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง ปี 2565/66 ของจังหวัดสงขลา ได้มีการจัดทำจัดทำแผนการจัดสรรน้ำเพื่อการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง และแผนการปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาในช่วงฤดูแล้ง
- **จังหวัดนครศรีธรรมราช** ได้มีการวางแผนการจัดสรรน้ำเพื่อการเพาะปลูกพืชให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ และกำกับติดตามสถานการณ์การเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ปี 2564/65 ของเกษตรกร ให้เป็นไปตามแผนควบคุมการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งที่กำหนดไว้

4.3 ควบคุมการใช้น้ำของพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนให้เป็นไปตามแผน และมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบการขาดแคลนน้ำด้านอุปโภคบริโภคของพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง และมอบหมายกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างการรับรู้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อควบคุมการส่งน้ำให้ตรงตามวัตถุประสงค์

- ไม่มีข้อมูล

4.4 ตรวจสอบ คั่นคลอง เขื่อนป้องกันตลิ่ง ถนนที่เชื่อมต่อกับทางน้ำ ในพื้นที่ที่อาจเกิดการทรุดตัว เนื่องจากระดับน้ำในทางน้ำที่อาจจะลดต่ำกว่าปกติ

- ไม่มีข้อมูล

มาตรการที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคการเกษตร

บทที่ 3

การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความหมายและประเภทของการเกิดภาวะน้ำแล้ง

3.1.1 บทนิยามของภาวะน้ำแล้ง

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 ได้มีบทนิยามคำว่า “ภาวะน้ำแล้ง” หมายความว่า สภาวะที่ปริมาณน้ำ ปริมาณการไหลของน้ำหรือระดับน้ำลดลงอย่างต่อเนื่องจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตของคน สัตว์ และพืชที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง (มาตรา 4)

3.1.2 ประเภทหรือความรุนแรงของภาวะภัยแล้ง

จากนิยามจะเห็นว่าได้มีการกำหนดความหมายภาวะน้ำแล้งไว้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น ในเชิงของการบริหารจัดการซึ่งเกี่ยวข้องกับการบัญชาการและการบริหารจัดการแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ จะพิจารณาประเภทของภาวะน้ำแล้งตามความรุนแรงเป็นหลัก โดยภาวะภัยแล้งที่มีความรุนแรงมาก ก็จะต้องมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานหรือผู้มีอำนาจบัญชาการในระดับที่สูงกว่า ภาวะภัยแล้งที่มีความรุนแรงน้อย โดยในส่วนของภัยด้านน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้แบ่งระดับภัยออกเป็น 3 ระดับคือ

- ระดับ 1: ปกติ ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์
- ระดับ 2: รุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง)
- ระดับ 3: วิกฤติ (หรือคาดว่าจะวิกฤติ)

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ได้กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการของ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” พร้อมทั้งกำหนดให้มี “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” เป็นองค์กรในระดับบัญชาการซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้กลไกของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ เพื่อทำหน้าที่พิจารณากลับกรองสถานการณ์เหตุฉุกเฉินและสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำที่เกิดขึ้นในระดับความรุนแรง (ระดับ 2 รุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง)) ก่อนการยกระดับสถานการณ์ไปถึงภาวะวิกฤติน้ำ (ระดับ 3) ตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ และมี “ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ” เป็นส่วนราชการภายในสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นองค์กรในระดับอำนวยการเป็นหน่วยงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการดำเนินการตั้งแต่การเตรียมความพร้อมรับมือ การแก้ไขปัญหา การฟื้นฟู และการบูรณาการการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อบริหารจัดการ “ทรัพยากรน้ำ” หรือ “มวลน้ำ” เป็นการเฉพาะ และสามารถเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนปฏิบัติการอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในการอำนวยการเมื่อเกิดเหตุ เพื่อบริหารจัดการ รวบรวม บูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ควบคุม กำกับ ดูแลสถานการณ์น้ำ รวมถึงการประสานการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

การแบ่งระดับภัยถือเป็นการกำหนดขอบเขตเบื้องต้นเพื่อให้สามารถพิจารณาโครงสร้างขององค์กรที่จะทำหน้าที่สั่งการ บัญชาการ เพื่อแก้ไขปัญหาในแต่ละสถานการณ์ และเพื่อให้สามารถอำนวยการร่วมกันระหว่างสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ

การบูรณาการร่วมกับกระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) ในฐานะหน่วยงานกลาง ที่บริหารจัดการภัยสาธารณะทุกรูปแบบ โดยสามารถแบ่งระดับสถานการณ์ในกรณีของวิกฤติน้ำได้เป็น 3 ระดับ ให้สอดคล้องกับสาธารณภัยตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ 4 ระดับ ดังตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 การยกระดับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ-ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561			แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570		
ระดับ	สถานการณ์/ แนวโน้ม	ผู้บัญชาการ/ อำนวยการวิกฤติ น้ำ	ระดับ	การจัดการ	ผู้บัญชาการ/ อำนวยการสาธารณภัย
1	ระดับเสี่ยงรุนแรง	เลขาธิการ สททช.	1	สาธารณภัย ขนาดเล็ก	นายอำเภอ (ผู้อำนวยการ อำเภอ), ผู้บริหารท้องถิ่น (ผู้อำนวยการท้องถิ่น)
2	ระดับรุนแรง	รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่ นายกรัฐมนตรี มอบหมาย	2	สาธารณภัย ขนาดกลาง	ผู้ว่าราชการจังหวัด (ผู้อำนวยการจังหวัด)
3	ระดับวิกฤต	นายกรัฐมนตรี	3	สาธารณภัย ขนาดใหญ่	รมว.มหาดไทย (ผู้บัญชาการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ)
			4	สาธารณภัย ร้ายแรงอย่าง ยิ่ง	นายกรัฐมนตรี หรือรอง นายกรัฐมนตรีที่ นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

จากระดับภัยทั้ง 3 พบว่า มีเพียงระดับภัยด้านน้ำระดับที่ 3 เท่านั้นที่ได้มีการกำหนด ความหมายเอาไว้สรุปได้ดังนี้ “ในกรณีมาตรการในการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) และปัญหาน้ำท่วม (อุทกภัย) ในระดับภัยที่รุนแรงอันถือเป็นสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4 หรือระดับวิกฤต น้ำ (ระดับ 3) ของระดับสถานการณ์เพื่อบริหารจัดการภาวะวิกฤตน้ำ) กล่าวคือ สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งหรือเป็นสาธารณภัยระดับชาติ เกิดความเสียหายในวงกว้าง หรือมีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของคน สัตว์ หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างรุนแรง ในแผนการจัดการภาวะฉุกเฉินตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ มักกำหนดมาตรการในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง โดยให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวมตลอด ทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนอย่างทันที่”

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณากระดับวิกฤตน้ำ ตั้งแต่ระดับที่ 1 (ปกติ ติดตามสถานการณ์ และเฝ้าระวัง) ไปจนกระทั่งถึงระดับที่ 3 (วิกฤตน้ำ) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติหรือกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ แล้วแต่กรณี จะต้องอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาเช่นเดียวกับกรณีของผู้อำนวยการหรือผู้บัญชาการที่จะพิจารณาตัดสินใจระดับการจัดการสาธารณสุขภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้ เพื่อให้วิกฤตน้ำที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมีระดับของภัยที่สอดคล้องกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานให้สามารถดำเนินการคู่ขนานไปได้และเป็นไปในทิศทางอย่างเดียวกัน โดยใช้เกณฑ์หรือเงื่อนไขดังตารางที่ 3-2 ประกอบการพิจารณากระดับการจัดการวิกฤตน้ำ

นอกจากนี้ ตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำฯ ในหมวด 5 ภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม ส่วนที่ 2 การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ตามมาตรา 57 ในกรณีที่มีข้อมูลเพียงพอที่ชี้ได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้ง ในพื้นที่ใดของกลุ่มน้ำ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง และกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควรได้ โดยการกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควร ให้ทำเป็นประกาศปิดไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในเขตภาวะน้ำแล้งนั้น ซึ่งเมื่อภาวะน้ำแล้งได้พ้นไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้ง

จากข้อมูลที่สรุปมาข้างต้น ประกอบกับการพิจารณาลักษณะการเกิดน้ำแล้งในพื้นที่จะพบว่า ความรุนแรงของสถานการณ์ภัยแล้งสามารถพิจารณาได้เป็น 2 บริบท คือ

- ในบริบทของภาพรวม ที่พิจารณาจากปริมาณน้ำต้นทุน ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำในลำน้ำ และปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำ ว่ามีต่ำกว่าปกติหรือไม่
- ในบริบทของการพิจารณาจากกิจกรรมที่ขาดแคลนน้ำ ว่ามีความรุนแรงถึงขั้นขาดทั้งน้ำเพื่อการผลิตและการอุปโภคบริโภค หรือขาดแคลนเฉพาะน้ำเพื่อการผลิตเท่านั้น รวมทั้งพิจารณาจากผลการคาดการณ์ร้อยละของการขาดแคลนน้ำเทียบกับความต้องการน้ำ ซึ่งสามารถนำไปประกอบการปรับลดความต้องการน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำที่มา ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรา 57 ของ พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำฯ

ดังนั้นจึงมีการแบ่งเกณฑ์การกำหนดระดับภาวะน้ำแล้งออกเป็น 2 ส่วนตามตารางที่ 3-1 ประกอบด้วย

- เกณฑ์ทั่วไปของ สทพช.ที่ใช้ในการพิจารณาเตือนภัยในภาพรวมตามกรอบโครงสร้างศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ตกลงให้ใช้เหมือนกันในโครงการผั่งน้ำทุกโครงการ
- เกณฑ์ที่เสนอเพิ่มจากข้อมูลผลการศึกษาโครงการจัดทำผั่งน้ำ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีการเปรียบเทียบปัจจัยบ่งชี้ภัยแล้ง เช่น ปริมาณน้ำฝน ระดับน้ำในลำน้ำ ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำ กับร้อยละของการขาดแคลนน้ำหรือกิจกรรมการใช้น้ำที่อาจเกิดการขาดแคลนน้ำ รายละเอียดของเกณฑ์ตามตารางที่ 3-3 จะนำเสนอในบทที่ 4

ตารางที่ 3-2 เกณฑ์การกำหนดระดับวิกฤติน้ำ

เกณฑ์/เงื่อนไข	ข้อมูลที่ใช้ระบุเงื่อนไข
พื้นที่	พื้นที่ใช้สอยในลักษณะต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหาย (1) พื้นที่ทางการเกษตรและปศุสัตว์ (2) พื้นที่ธุรกิจ อุตสาหกรรม และการประกอบการ (3) พื้นที่อยู่อาศัย (จำนวนหลังคาเรือน) (4) พื้นที่ทางธรรมชาติ
ประชากร	จำนวนและลักษณะของประชากรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ (1) จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ (2) จำนวนประชากรที่ต้องอพยพ (3) จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต
ความยุ่งยาก/ซับซ้อนของสถานการณ์	ความยุ่งยาก สถานการณ์แทรกซ้อน และเงื่อนไขทางเทคนิคของสถานการณ์ (1) ความรุนแรงของภัย ความเฉพาะเจาะจงทางเทคนิคของภัยการเกิดภัยต่อเนื่อง (2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน สถานที่สำคัญและเส้นทางการให้ความช่วยเหลือ (3) การคาดการณ์การขยายตัวของภัย พื้นที่ที่จะเสียหายต่อไป ระยะเวลาที่การดำเนินกิจกรรมปกติที่ต้องหยุดชะงัก ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์ และระยะเวลาที่ต้องช่วยฟื้นฟูเบื้องต้น
ศักยภาพด้านทรัพยากร	ความสามารถในการปฏิบัติงานจากทรัพยากรที่มีอยู่ (1) กำลังคน ทั้งของหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน พร้อมทั้งอาสาสมัครหน่วยต่างๆ (2) เครื่องมือ อุปกรณ์ ยานพาหนะ และอุปกรณ์พิเศษต่างๆ ที่ต้องใช้ตามแต่ลักษณะทางเทคนิคของภัย (3) ปัจจัยยังชีพสำหรับแจกจ่ายแก่ผู้ได้รับผลกระทบของหน่วยงานหลัก และจากการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ หรือหน่วยงานภาคี (4) แหล่งที่มาและจำนวนเงินงบประมาณจากหน่วยงานในพื้นที่
เงื่อนไขอื่นๆ	ดุลยพินิจจากการประเมินสถานการณ์จากเงื่อนไขต่างๆ (1) ขอบเขตการปกครอง (2) การประเมินศักยภาพในการจัดการสาธารณภัย

ที่มา: คู่มือศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ, สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ตารางที่ 3-3 เกณฑ์การจัดทำข้อกำหนดภาวะภัยแล้ง

ลำดับ	ระดับสถานการณ์น้ำ	เกณฑ์ทั่วไปของสททช.	เกณฑ์ที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมที่ขาดแคลนหรือร้อยละของการขาดแคลนน้ำ
1	ปริมาณน้ำทำพิธีระดับน้ำในลำน้ำ		
1.1	ระดับ 1 ปกติ	- ปริมาณน้ำหรือระดับน้ำอยู่ในเกณฑ์ปกติร้อยละ 30	- ระดับภัย 1: ค่าที่มากกว่าระหว่างร้อยละของโอกาสการเกิดของช่วงเวลาการไหลที่มากกว่าร้อยละ 90 (Flow Duration Curve ที่ FDC 90%) หรือปริมาณความต้องการน้ำรายวันที่ท้ายสถานีวัดน้ำที่ใช้อ้างอิง
1.2	ระดับ 2 รุนแรง	- ปริมาณน้ำหรือระดับน้ำน้อยกว่าร้อยละ 30	- ระดับภัย 2: ขาดน้ำอุปโภคบริโภค
1.3	ระดับ 3 วิกฤต	- ปริมาณน้ำหรือระดับน้ำน้อยกว่าร้อยละ 30 ต่อเนื่อง	- ระดับภัย 3: เกิดระดับภัย 2 ต่อเนื่องรุนแรง
2	ปริมาณน้ำฝน		
2.1	ระดับ 1 ปกติ	- ฝนอยู่เกณฑ์ปกติ โดยใช้ฝนหลวงหน้า 3 เดือน	หากตามสัมพัทธ์ระหว่างน้ำฝนกับร้อยละของการขาดแคลนน้ำ โดยใช้ผลวิเคราะห์จากแบบจำลอง หลังจากนั้นนำความสัมพันธ์มาใช้คาดการณ์การขาดแคลนน้ำ โดยใช้ข้อมูลดังนี้
2.2	ระดับ 2 รุนแรง	- ฝนต่ำกว่าค่าปกติ น้อยกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 20	- การคาดการณ์ปริมาณฝน 3 เดือนของกรมอุตุนิยมวิทยา ในเดือน พ.ย.-ม.ค.
2.3	ระดับ 3 วิกฤต	- ฝนต่ำกว่าค่าปกติต่อเนื่อง น้อยกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 20	- การติดตามปริมาณฝนที่ตกจริง และปรับการคาดการณ์โดยใช้ฝนสะสมจริงเดือน พ.ย. และเดือน พ.ย.-ธ.ค. โดยจะปรับการคาดการณ์ในช่วงต้นเดือนพ.ย. และต้นเดือนธ.ค. โดยแบ่งระดับภัยเป็น - ระดับภัย 1: ขาดแคลนน้ำประมาณ 20% - ระดับภัย 2: ขาดแคลนน้ำประมาณ 30%
3	ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำ		
3.1	ระดับ 1 ปกติ	- แหล่งน้ำต้นทุนมีปริมาณเพียงพอ	- หากตามสัมพัทธ์ระหว่างปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำเปรียบเทียบกับปริมาณความต้องการใช้น้ำประเภทต่างๆ โดยแบ่งระดับภัยเป็น
3.2	ระดับ 2 รุนแรง	- แหล่งน้ำต้นทุนมีน้ำใช้การ ร้อยละ 10-50	- ระดับภัย 1: ขาดแคลนน้ำเกษตร
3.3	ระดับ 3 วิกฤต	- แหล่งน้ำต้นทุนมีน้ำใช้การ น้อยกว่าร้อยละ 10	- ระดับภัย 2: ขาดน้ำอุปโภคบริโภค

3.2 กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทยมีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงและบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม ดังต่อไปนี้

3.2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย

3.2.1.1 พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

(1) บทนิยามคำว่า “ภาวะน้ำแล้ง” หมายความว่า สภาวะที่ปริมาณน้ำปริมาณการไหลของน้ำหรือระดับน้ำลดลงอย่างต่อเนื่องจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ และพืชที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง (มาตรา 4)

(2) นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามหมวด 5 ภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม (มาตรา 5 วรรคสอง)

ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งตามพระราชบัญญัตินี้ หากได้ดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจ และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการนั้นพ้นจากความผิดและความรับผิดทั้งปวง (มาตรา 72)

(3) มาตรา 6 บัญญัติให้

“รัฐมีอำนาจใช้ พัฒนา บริหารจัดการ บำรุงรักษา ป่าชุมชน และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้โดยอาจเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแหล่งน้ำหรือขยายพื้นที่ของแหล่งน้ำก็ได้ แต่ถ้าเป็นการลดพื้นที่หรือให้เลิกใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน

เพื่อประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรน้ำสาธารณะที่มีใช้ทางน้ำชลประทานตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน และน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล นายกรัฐมนตรีอาจประกาศในกิจจานุเบกษากำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำสาธารณะแห่งใดก็ได้

ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบตามวรรคสอง มีอำนาจออกระเบียบหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น แล้วแต่กรณี เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้นตามกรอบแนวทางที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนดโดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวต้องมีใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสรรน้ำและการใช้น้ำตามที่กำหนดไว้ในหมวด 4 การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ

ระเบียบหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคสาม เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

(4) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบูรณาการเกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้เกิดความเป็นเอกภาพ รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งของคณะกรรมการลุ่มน้ำต่างๆ (มาตรา 17(10))

(5) คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ (มาตรา 35(2)) รวมถึงพิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำต่อกนช. (มาตรา 35(6))

(6) ในการขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำตามมาตรา 43 และมาตรา 44 ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องยื่นแผนการบริหารจัดการน้ำมาพร้อมกับคำขอด้วย ทั้งนี้ แบบคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำและแผนการบริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล แล้วแต่กรณี ประกาศกำหนด โดยในแผนการบริหารจัดการน้ำต้องมีรายการเกี่ยวกับแผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งด้วย และแผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งนั้น อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการใช้น้ำในระหว่างที่เกิดภาวะน้ำแล้ง การลดปริมาณการใช้น้ำ การหาแหล่งน้ำทดแทน และอัตราความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนน้ำที่มีเพื่อประโยชน์สาธารณะ (มาตรา 47)

(7) เมื่อมีการประกาศผั่งน้ำในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 17(5) แล้ว การใช้ประโยชน์ที่ดินที่อยู่ในระบบทางน้ำตามผั่งน้ำจะต้องไม่ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางน้ำหรือกระแสน้ำหรือกีดขวางการไหลของน้ำในระบบทางน้ำ อันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง (มาตรา 56)

(8) ในกรณีที่มีข้อมูลเพียงพอที่ชี้ได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ใดของลุ่มน้ำ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง และกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควรได้ การกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควร ให้ทำเป็นประกาศปิดไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในเขตภาวะน้ำแล้งนั้น เมื่อภาวะน้ำแล้งได้พ้นไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้ง (มาตรา 57)

(9) ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจหรือการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ใด ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่นั้น และกำหนดวิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณการใช้หรือห้ามการใช้น้ำบางประเภทเกินกว่าจำเป็นแก่การอุปโภคบริโภค กำหนดวิธีการแบ่งปันน้ำ รวมทั้งกำหนดมาตรการอื่นใดที่จำเป็นใช้บังคับในพื้นที่เพื่อแก้ไขและบรรเทาภาวะน้ำแล้งนั้น ทั้งนี้ ต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและให้ผู้ใช้น้ำต้องเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศดังกล่าว คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจกำหนดวิธีการใช้น้ำและการแบ่งปันน้ำในพื้นที่ได้เท่าที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ในกรณีที่ประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงใช้บังคับในพื้นที่เดียวกันกับที่ได้มีประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งตามมาตรา 57 ให้ประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงมีผลเป็นการยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 57 และเมื่อภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงได้พ้นไปแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง (มาตรา 58)

(10) ในกรณีมีความจำเป็นต้องผันน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้ง นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวได้เท่าที่จำเป็นในการบรรเทาภาวะน้ำแล้งนั้น (มาตรา 59) นอกจากนี้ กนช. ยังมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและให้

ความเห็นชอบการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำและการผันน้ำจากแหล่งน้ำระหว่างประเทศหรือแหล่งน้ำต่างประเทศ (มาตรา 17(12))

(11) ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่ใด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ต้องเฉลี่ยน้ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้กักเก็บน้ำดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากการที่ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้ (มาตรา 60 วรรคหนึ่ง)

(12) ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเป็นประจำ และกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- 1) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน
- 2) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ
- 3) การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง
- 4) การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ
- 5) วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่
- 6) การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายัง

พื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง

7) การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง

ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ให้มีการบูรณาการร่วมกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม (มาตรา 61)

(13) เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นแล้วให้เสนอต่อ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ และจัดส่งแผนดังกล่าวไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการ ในการนี้ ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว

กรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่อาจดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอเรื่องต่อ กนช. เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป (มาตรา 62)

(14) ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งที่ กนช. ให้ความเห็นชอบ และทบทวนแผนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะดำเนินการได้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง (มาตรา 63)

(15) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของบุคคลใดๆ เพื่อทำการสำรวจ ตรวจสอบ หรือเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

และภาวะน้ำท่วม ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวต้องอยู่ภายในกรอบของแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ตามมาตรา 61 หรือแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามมาตรา 64 หรือทั้งสองแผนควบคู่กันแล้วแต่กรณี (มาตรา 66 วรรคหนึ่ง)

(16) ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของบุคคลใดๆ เพื่อก่อสร้าง วางสิ่งของ สูบน้ำหรือระบายน้ำผ่านหรือเข้าไปในที่ดิน หรือติดตั้งอุปกรณ์ใดๆ โดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่จะมีการดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องแสดงวัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างและวันเวลาที่จะใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีฉุกเฉินเพื่อแก้ไขภาวะน้ำแล้ง พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อดำเนินการดังกล่าวได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า แต่ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างทราบในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้ (มาตรา 67 วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

(17) ห้ามมิให้บุคคลใดเอาไป ยักย้าย ทำอันตราย หรือทำให้เสียหายแก่สิ่งก่อสร้าง สิ่งของ หรืออุปกรณ์ใดๆ หรือละเมิดมาตรการใดๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง (มาตรา 71 วรรคหนึ่ง)

นอกจากนี้ ในกรณีเกิดปัญหาวิกฤติน้ำจมนอกก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของคน สัตว์ หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ อย่างรุนแรง นายกรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ อำนวยการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราว จนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป และมีอำนาจออกคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใดๆ ร่วมกันกระทำหรือห้ามกระทำการใดๆ เพื่อการป้องกัน แก้ไข ควบคุม ระงับ หรือบรรเทาผลร้ายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่ (มาตรา 24)

3.2.1.2 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

(1) บทนิยามคำว่า “สาธารณภัย” หมายความว่า อัคคีภัย वादภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย (มาตรา 4)

(2) กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กปภ.ช.” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินห้าคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์

ที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการ โดยมีอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้แต่งตั้งข้าราชการในกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ (มาตรา 6)

(3) กปภ.ช. มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตามที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดทำขึ้นตามมาตรา 11(1) ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี บูรณาการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงให้คำแนะนำ ปกป้องและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 7)

(4) กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีหน้าที่และอำนาจในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอ กปภ.ช. เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ ปฏิบัติการประสานการปฏิบัติ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย ผู้ได้รับอันตราย หรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัย แนะนำ ให้คำปรึกษา และอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน รวมถึงติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ (มาตรา 11)

(5) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) แนวทาง มาตรการ และงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2) แนวทางและวิธีการในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเฉพาหน้าและระยะยาวเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงการอพยพประชาชน หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การดูแลเกี่ยวกับการสาธารณสุข และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารและการสาธารณสุข

3) หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดำเนินการตาม 1) และ 2) และวิธีการให้ได้มาซึ่งงบประมาณเพื่อการดำเนินการดังกล่าว

4) แนวทางในการเตรียมพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้และจัดระบบการปฏิบัติการในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการฝึกบุคลากรและประชาชน

5) แนวทางในการซ่อมแซม บูรณะ ฟื้นฟู และให้ความช่วยเหลือประชาชนภายหลังที่สาธารณภัยสิ้นสุด

การกำหนดเรื่องดังกล่าวข้างต้น จะต้องกำหนดให้สอดคล้องและครอบคลุมถึงสาธารณภัยต่างๆ โดยอาจกำหนดตามความจำเป็นแห่งความรุนแรงและความเสี่ยงในสาธารณภัยด้านนั้น และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

หรือมติของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ให้ระบุไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติด้วย (มาตรา 12)

(6) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติมีอำนาจควบคุมและกำกับป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (มาตรา 13)

(7) ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ที่กำหนดก็ได้ โดยให้มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้บัญชาการตามมาตรา 13 และผู้อำนวยการตามมาตรา 21 และมีอำนาจกำกับและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานในการดำเนินการตามมาตรา 25 มาตรา 28 และมาตรา 29 ด้วย หากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบหรือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วแต่กรณี (มาตรา 31)

3.2.1.3 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) บทนิยามคำว่า “การชลประทาน” หมายความว่า กิจการที่กรมชลประทานจัดทำขึ้นเพื่อให้ได้มา ซึ่งน้ำหรือเพื่อกัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือแบ่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม การพลังงาน การสาธารณสุขปิโตรเคมีหรือการอุตสาหกรรม และหมายความรวมถึงการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำก็บวมถึงการคมนาคมทางน้ำซึ่งอยู่ในเขตชลประทานด้วย คำว่า “ทางน้ำชลประทาน” หมายความว่า ทางน้ำที่รัฐมนตรีได้ประกาศตามความในมาตรา 5 ว่าเป็นทางน้ำชลประทาน และคำว่า “เขตชลประทาน” หมายความว่า เขตที่ดินที่ทำการเพาะปลูกซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการชลประทาน (มาตรา 4)

(2) ทางน้ำชลประทานแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

ประเภท 1 ทางน้ำที่ใช้ในการส่ง ระบาย กัก หรือกั้นน้ำเพื่อการชลประทาน

ประเภท 2 ทางน้ำที่ใช้ในการคมนาคมแต่มีการชลประทานร่วมอยู่ด้วย เฉพาะภายในเขตที่ได้รับประโยชน์จากการชลประทาน

ประเภท 3 ทางน้ำที่สงวนไว้ใช้ในการชลประทาน

ประเภท 4 ทางน้ำอันเป็นอุปกรณ์แก่การชลประทาน

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าทางน้ำใดเป็นทางน้ำชลประทาน และเป็นประเภทใด (มาตรา 5)

(3) นายช่างชลประทานมีอำนาจใช้พื้นที่ดินที่ปราศจากสิ่งปลูกสร้างซึ่งอยู่ในเขตการชลประทานได้เป็นครั้งคราวตามระยะเวลาที่จำเป็นแก่การชลประทาน โดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แต่ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 6)

(4) ในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันอันตรายอันอาจเกิดแก่การชลประทาน นายช่างชลประทานมีอำนาจที่จะใช้ที่ดินหรือสิ่งของของบุคคลใดๆ ในที่ใกล้เคียงหรือในบริเวณที่อาจเกิดอันตรายได้เท่าที่จำเป็น แต่ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 7)

(5) เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการชลประทาน ถ้าไม่สามารถจะทำได้โดยวิธีอื่น ให้เจ้าของที่ดินที่อยู่ห่างทางน้ำหรือแหล่งน้ำใดมีสิทธิทำทางน้ำผ่านที่ดินของผู้อื่นได้ ในเมื่อนายช่างชลประทาน ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอได้อนุญาตและกำหนดให้โดยกว้างรวมทั้งที่ดินด้วยไม่เกินสิบเมตร แต่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของและผู้ครอบครองที่ดินที่ทางน้ำนั้นผ่าน ในการที่จะให้อนุญาตและกำหนดทางน้ำนั้น ให้คำนึงถึงประโยชน์ของเจ้าของและผู้ครอบครองที่ดินที่ทางน้ำผ่าน และให้กำหนดให้ทำตรงที่ที่จะเสียหายแก่เจ้าของและผู้ครอบครองที่ดินนั้นน้อยที่สุด (มาตรา 9)

(6) เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะเข้าไปในที่ดินของบุคคลใดๆ เพื่อทำงานสำรวจตรวจสอบอันเกี่ยวกับการชลประทานได้ ในเมื่อได้แจ้งเป็นหนังสือให้ทราบล่วงหน้าตามสมควร แต่ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้น ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 10)

(7) เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อประโยชน์แก่การชลประทาน ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ (มาตรา 11 วรรคหนึ่ง)

(8) อธิบดีกรมชลประทานมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ของกรมชลประทาน ให้เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ดูแลรักษาทางน้ำชลประทาน คันคลอง ชานคลอง ทำนบ พนัง หมุดระดับหลักฐานหรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้ในการชลประทานตามที่อธิบดีกำหนด การแต่งตั้งดังกล่าวให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการชลประทานในเขตนั้นด้วย (มาตรา 13)

(9) ห้ามมิให้รถยนต์หรือเรือกลไฟเดินในทางน้ำชลประทานประเภท 1 เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากเจ้าพนักงานเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น และห้ามมิให้รถยนต์หรือเรือกลไฟรับจ้างขนส่งคนโดยสารหรือสินค้าหรือรับจ้างลากจูงในทางน้ำชลประทานประเภท 2 เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงาน (มาตรา 13 เบญจ วรรคหนึ่ง)

(10) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขการใช้เรือ แพ ในทางน้ำชลประทานประเภท 1 และประเภท 2 วางระเบียบการขอและการอนุญาตเดินรถยนต์หรือเรือกลไฟในทางน้ำชลประทานประเภท 1 และการขอและการออกใบอนุญาตเดินรถยนต์หรือเรือกลไฟรับจ้างขนส่งคนโดยสารหรือสินค้าหรือรับจ้างลากจูงในทางน้ำชลประทานประเภท 2 รวมถึงกำหนดเครื่องมือและวิธีที่จะใช้ในการจับสัตว์น้ำ ตลอดจนกำหนดเขตห้ามจับสัตว์น้ำในทางน้ำชลประทาน เพื่อป้องกันความเสียหายแก่การชลประทาน (มาตรา 14)

(11) เพื่อประโยชน์แก่การชลประทาน อธิบดีกรมชลประทานมีอำนาจปิด กั้น หรือเปิดน้ำในทางน้ำชลประทาน ขุดลอก ซ่อม หรือตัดแปลงแก้ไขทางน้ำชลประทาน หรือจัดให้มีสิ่งก่อสร้างขึ้น ในทางน้ำชลประทาน รวมถึงการห้าม จำกัด หรือกำหนดเงื่อนไขในการนำเรือ แพ ผ่านทางน้ำชลประทานดังกล่าว การใช้อำนาจข้างต้นให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ชุมนุมชนในท้องถิ่นล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่กรณีฉุกเฉิน อธิบดีมีอำนาจดำเนินการไปก่อนได้ (มาตรา 15)

(12) อธิบดีกรมชลประทานมีอำนาจห้าม จำกัดหรือกำหนดเงื่อนไขในการใช้เรือ แพ การใช้น้ำ การระบายน้ำหรือการอื่นในทางน้ำชลประทานประเภท 4 โดยประกาศไว้ ณ ที่ชุมนุมชนในท้องถิ่นล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (มาตรา 16)

(13) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเทศมนตรีในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตชลประทานมีหน้าที่ดูแลรักษาคันคลองและทางน้ำชลประทานอันอยู่ในเขตท้องที่หรือเขตเทศบาลนั้น (มาตรา 17)

(14) ในการขุดซ่อมทางน้ำชลประทาน ถ้าไม่มีที่เททิ้งมูลดิน ก็ให้มีอำนาจเททิ้งมูลดินในที่ดินที่ใกล้เคียงได้ตามความจำเป็น แต่ทั้งนี้ถ้าทำให้เสียหายแก่พืชผลหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งมีอยู่ในขณะนั้นแล้ว ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 19)

(15) เมื่อเจ้าพนักงานได้ส่งน้ำ ระบายน้ำ หรือสูบน้ำเข้าไปในที่ดินแห่งใดเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก ห้ามมิให้ผู้ใดปิดกั้นน้ำไว้ด้วยวิธีใดๆ จนเป็นเหตุไม่ให้น้ำไหลไปสู่ที่ดินใกล้เคียงหรือปลายทาง ถ้าเห็นสมควร เจ้าพนักงานหรือนายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอมีอำนาจที่จะสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือผู้ทำการเพาะปลูก ให้เปิดสิ่งที่ปิดกั้นน้ำไว้ตามที่กำหนดให้หรือจัดการเปิดเสียเองก็ได้ ในการนี้เจ้าพนักงานหรือนายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอมีอำนาจเข้าไปในที่ดินแห่งหนึ่งแห่งใด เพื่อตรวจและจัดการดังกล่าวแล้ว (มาตรา 20)

(16) เมื่อเจ้าพนักงานได้ส่งน้ำหรือสูบน้ำเข้าไปในที่ดินแห่งใดเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก เจ้าพนักงานหรือนายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือผู้ทำการเพาะปลูกบนพื้นที่ดินภายในบริเวณที่จะได้รับน้ำนั้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่จะได้กำหนดให้ เพื่อกักน้ำไว้ไม่ให้ไหลไปเสียเปล่าจนเป็นเหตุให้ที่ดินข้างเคียงไม่ได้รับน้ำตามที่ควร (มาตรา 21)

(17) ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้าง แก้ว ไซ หรือต่อเติมสิ่งก่อสร้าง หรือปลูกปักสิ่งใดหรือทำการเพาะปลูก รุกกล้าทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลอง หรือเขตพนัง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน ในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันภัยอันตรายอันอาจเกิดขึ้นแก่การชลประทาน นายช่างชลประทานมีอำนาจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้สิ่งรุกกล้าพ้นไปจากทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลองหรือเขตพนังได้ (มาตรา 23)

(18) ถ้ามีต้นไม้ในที่ดินของผู้ใดรุกกล้าทางน้ำชลประทานหรือทำให้เสียหายแก่ทางน้ำชลประทาน ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นตัดหรือนำต้นไม้ขึ้นไปให้พ้นเสียได้ (มาตรา 24)

(19) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการกีดขวางทางน้ำชลประทาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน ในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันภัยอันตรายอันอาจเกิดขึ้นแก่การชลประทาน นายช่างชลประทานมีอำนาจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดให้สิ่งกีดขวางพ้นไปจากทางน้ำชลประทานได้ (มาตรา 25)

(20) ห้ามมิให้ผู้ใดขุดคลองหรือทางน้ำมาเชื่อมกับทางน้ำชลประทาน หรือมาเชื่อมกับทางน้ำอื่นที่เชื่อมกับทางน้ำชลประทาน หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้น้ำในทางน้ำชลประทานรั่วไหล อันอาจก่อให้เกิดการเสียหายแก่การชลประทาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมชลประทานหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย และอธิบดีมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการดังกล่าวปิดกั้นทางน้ำนั้นหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อมิให้น้ำรั่วไหลได้ต่อไป เพื่อป้องกันอันตรายอันอาจเกิดแก่การชลประทาน หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง อธิบดีมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานจัดการได้ทันที และถ้าจำเป็นจะต้องใช้ที่ดินเพื่อการนี้ ก็ให้มีอำนาจใช้ที่ดินริมคลองหรือริมทางน้ำนั้นได้เท่าที่จำเป็น ค่าใช้จ่ายในการนี้รวมทั้งค่าเสียหายที่จะต้องชดใช้ให้แก่เจ้าของที่ดิน ให้คิดเอาจากผู้ฝ่าฝืนทั้งสิ้น (มาตรา 26)

- (21) ห้ามมิให้ผู้ใดนำหรือปล่อยสัตว์พาหนะลงไปในทางน้ำชลประทาน ประเภท 1 และประเภท 2 หรือเหยียบย่ำคันคลอง ชานคลอง หรือบริเวณสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน เว้นแต่ในที่ที่ได้กำหนดอนุญาตไว้หรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงาน (มาตรา 27)
- (22) ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งมูลฝอย ซากสัตว์ ซากพืช ถ้ำถ่าน หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทานหรือทำให้น้ำเป็นอันตรายแก่การเพาะปลูกหรือการบริโภค (มาตรา 28 วรรคหนึ่ง)
- (23) ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทาน จนอาจทำให้น้ำในทางน้ำชลประทานเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การบริโภค อุปโภค หรือสุขภาพอนามัย (มาตรา 28 วรรคสอง)
- (24) ห้ามมิให้ผู้ใดทำให้ประตูน้ำ ฝาย เขื่อนระบาย ประตูระบาย ท่อน้ำ ท่อเชื่อม สะพานทางน้ำ ปูม เสา หรือสายโทรศัพท์ ที่ใช้ในการชลประทานเสียหายจนอาจเกิดอันตรายหรือขัดข้องแก่การใช้สิ่งที่กล่าวนั้น (มาตรา 29)
- (25) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะทำให้เสียหายแก่คันคลอง ชานคลอง ทำนบ พันง หรือหมวดระดับหลักฐานที่ใช้ในการชลประทาน (มาตรา 30)
- (26) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะเป็นการกีดขวางแก่แนวทางที่ได้สำรวจไว้ หรือเขตงาน หรือทำให้แนวทางที่ได้สำรวจไว้ หรือหมวดหมายแสดงเขตงานคลาดเคลื่อนหรือสูญหาย (มาตรา 31)
- (27) ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ปิดหรือเปิดประตูน้ำ เขื่อนระบาย ประตูระบาย ท่อน้ำ ท่อเชื่อม สะพานทางน้ำ ปูม หรือลากเข็นสาส์นในบริเวณทำนบหรือประตูระบาย (มาตรา 32)
- (28) ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากนายช่างชลประทานหรือผู้ที่ได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมชลประทาน ทำการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือรื้อถอนบรรดาส่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน (มาตรา 33)
- (29) ห้ามมิให้ผู้ใดขุด ลอก ทางน้ำชลประทานอันจะทำให้เสียหายแก่การชลประทานหรือปิดกั้นทางน้ำชลประทาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมชลประทาน (มาตรา 34)
- (30) เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งห้ามมิให้ผู้ใดชักหรือใช้น้ำในทางน้ำชลประทานในเมื่อเห็นว่าจะจะเป็นเหตุที่จะก่อให้เกิดการเสียหายแก่ผู้อื่น (มาตรา 35)

หมายเหตุ : (3) ถึง (30) เป็นหน้าที่และอำนาจของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบริหารจัดการปัญหาน้ำแล้ง หรือข้อห้ามตามกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำและปริมาณของน้ำ

3.2.1.4 พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- (1) มาตรา 3 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“น้ำบาดาล” หมายความว่า น้ำใต้ดินที่เกิดอยู่ในชั้นดิน กรวด ทราย หรือหิน ซึ่งอยู่ลึกจากผิวดินเกินความลึกที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่จะกำหนดความลึกน้อยกว่าสิบเมตรมิได้

“เจาะน้ำบาดาล” หมายความว่า กระทำแก่ชั้นดิน กรวด ทราย หรือหิน เพื่อให้ได้มาซึ่งน้ำบาดาล หรือเพื่อระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล

“บ่อน้ำบาดาล” หมายความว่า บ่อน้ำที่เกิดจากการเจาะน้ำบาดาล

“เขตน้ำบาดาล” หมายความว่า เขตท้องที่ที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นเขตน้ำบาดาลโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“กิจการน้ำบาดาล” หมายความว่า การเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาล หรือการระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล

“ใช้น้ำบาดาล” หมายความว่า นำน้ำจากบ่อน้ำบาดาลขึ้นมาใช้

“ระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล” หมายความว่า กระทำการใดๆ เพื่อถ่ายเทน้ำหรือของเหลวอื่นใดลงบ่อน้ำบาดาล

(2) พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหาน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค หรือเพื่อเกษตรกรรมในส่วนที่เกี่ยวกับการเจาะน้ำบาดาล และการใช้น้ำบาดาล เว้นแต่ในเขตท้องที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการน้ำบาดาลประกาศกำหนดให้เป็นเขตวิกฤตการณ์น้ำบาดาลที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

เขตวิกฤตการณ์น้ำบาดาล ต้องเป็นเขตท้องที่ที่มีการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ในปริมาณที่มากเกินไปกว่าปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่ชั้นน้ำบาดาล จนอาจทำให้เกิดการทรุดตัวของแผ่นดิน หรือการแพร่กระจายของน้ำเค็มเข้าสู่ชั้นน้ำบาดาล หรือการลดตัวลงของระดับน้ำในชั้นน้ำบาดาล หรือผลกระทบสำคัญอื่นต่อสิ่งแวดล้อม

แต่อย่างไรก็ตาม กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐดังกล่าวข้างต้นต้องปฏิบัติตามประกาศที่ออกตามมาตรา 6 เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในทางวิชาการสำหรับการเจาะน้ำบาดาล การเลิกเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาลแบบอนุรักษ์ การระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล การเลิกใช้บ่อน้ำบาดาล การป้องกันด้านสาธารณสุข และการป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษด้วย (มาตรา 4)

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการน้ำบาดาลมีอำนาจกำหนดเขตท้องที่ใดให้เป็นเขตน้ำบาดาล

ในกรณีที่มีการสูบน้ำบาดาลในเขตท้องที่ใดจะทำให้ชั้นน้ำบาดาลเสียหายหรือเสื่อมสภาพ หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรของชาติ หรือทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์สินหรือสุขภาพของประชาชน หรือทำให้แผ่นดินทรุด รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจกำหนดเขตท้องที่นั้นให้เป็นเขตห้ามสูบน้ำบาดาล (มาตรา 5 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)

(4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการน้ำบาดาลมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในทางวิชาการสำหรับการเจาะน้ำบาดาล การเลิกเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาลแบบอนุรักษ์ การระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล การเลิกใช้บ่อน้ำบาดาล การป้องกันด้านสาธารณสุข และการป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (มาตรา 6(1))

(5) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการน้ำบาดาลมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทการใช้น้ำบาดาลหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเรียกเก็บ ลดหย่อน หรือยกเว้นค่าใช้น้ำบาดาล (มาตรา 7(2))

(6) กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาน้ำบาดาล (คณะกรรมการบริหาร กพน.) ประกอบด้วย อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ และให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลแต่งตั้งผู้อำนวยการกองหรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า ผู้อำนวยการกองของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 7 ฉ)

(7) คณะกรรมการบริหาร กพน. มีอำนาจหน้าที่เสนอแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำบาดาลและสิ่งแวดล้อมเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการน้ำบาดาล (มาตรา 7 สัตต (2))

(8) กำหนดให้มีคณะกรรมการน้ำบาดาล ประกอบด้วย อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมอนามัย ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทน ผู้ว่าการการประปาส่วนภูมิภาคหรือผู้แทน ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือผู้แทนกับ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสองคน เป็นกรรมการ และผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 9)

(9) คณะกรรมการน้ำบาดาลมีหน้าที่ให้ความเห็นหรือคำแนะนำแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเรื่องการออกกฎกระทรวง หรือประกาศที่ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือในเรื่องอื่นที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ความเห็นหรือคำแนะนำแก่อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 14)

(10) ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการน้ำบาดาลในเขตน้ำบาดาลใดๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินในเขตน้ำบาดาลนั้นหรือไม่ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย และผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต และต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา 6 (มาตรา 16 วรรคหนึ่ง และมาตรา 22)

(11) ผู้ใดประสงค์จะขอรับใบอนุญาตเพื่อประกอบกิจการน้ำบาดาลในเขตน้ำบาดาลใด ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่ในเขตน้ำบาดาลนั้น (มาตรา 17)

(12) ใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้มี 3 ประเภท ดังนี้

- 1) ใบอนุญาตเจาะน้ำบาดาล
- 2) ใบอนุญาตใช้น้ำบาดาล
- 3) ใบอนุญาตระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล (มาตรา 18)

(13) พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปตรวจการเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาล หรือการระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้รับใบอนุญาตหรือตัวแทน ให้จัดการป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดจากการเจาะน้ำบาดาล ใช้น้ำบาดาล หรือการระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาลนั้นได้ (มาตรา 28)

(14) ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่า การเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาล หรือการระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาลอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งน้ำบาดาล ให้มีอำนาจสั่ง

เป็นหนังสือแก่ผู้รับใบอนุญาตให้เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือหยุดการเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาล หรือ การระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล แล้วแต่กรณี ตามที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อป้องกันหรือระงับความเสียหายนั้นได้ (มาตรา 29)

(15) เมื่อปรากฏว่าการประกอบกิจการน้ำบาดาลของผู้รับใบอนุญาตผู้ใดจะ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมในเขตน้ำบาดาล อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลมีอำนาจสั่ง และ กำหนดวิธีการให้ผู้รับใบอนุญาตแก้ไขเพื่อป้องกันความเสียหายนั้นได้ตามที่เห็นสมควร (มาตรา 34)

(16) ผู้ใดสูบน้ำบาดาลในเขตห้ามสูบน้ำบาดาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหก เดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และจะริบเครื่องมือเครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลใดๆ ที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์กระทำความผิดเสียก็ได้ (มาตรา 36 ทวิ วรรคหนึ่ง)

3.2.2 กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย

3.2.2.1 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า การดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อ เกษตรกรรมให้สมบูรณ์ทั่วถึงที่ดินทุกแปลง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต โดยทำการรวบรวม ที่ดินหลายแปลงในบริเวณเดียวกันเพื่อวางผังจัดรูปที่ดินเสียใหม่ **การจัดระบบชลประทาน** การจัดสร้าง ถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผนการผลิตและการจำหน่าย ผลผลิตผลการเกษตร รวมถึงตลอดถึงการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการ อื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การจัดระบบ ชลประทานจากทางน้ำชลประทานหรือแหล่งน้ำอื่นใดไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำ เกษตรกรรมได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา

“เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า เขตที่ดินที่มี ประกาศกำหนดให้เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

“เขตโครงการจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศ กำหนดให้เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ระบบชลประทาน” หมายความว่า คัน คูน้ำ ทางระบายน้ำ ประตูน้ำ รวมทั้งสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์อื่นใดที่จัดทำขึ้นเพื่อกัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือจัดสรรน้ำใน เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงนายกองค์การบริหารส่วน จังหวัด

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมชลประทาน

(2) กำหนดให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็น ประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง อธิบดีกรมการข้าว อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมเจ้าท่า อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมส่งเสริม การเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผู้จัดการธนาคารเพื่อ

การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ เป็นที่ประจักษ์ด้านกฎหมาย การเกษตร การชลประทาน การบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อม หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดิน จำนวนไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ และให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 6)

(3) คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง มีอำนาจหน้าที่

- 1) พิจารณาเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ
- 2) กำหนดนโยบายและพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และโครงการจัดรูปที่ดินในท้องที่ต่างๆ
- 3) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขตสำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม
- 4) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน
- 5) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และกิจการที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และการจัดรูปที่ดินของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด
- 6) กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและช่วยเหลือการทำเกษตรกรรมในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน
- 7) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 11)

(4) สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การจัดรูปที่ดิน รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ควบคุมสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจหน้าที่

- 1) จัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน
- 2) จัดทำแผนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและโครงการจัดรูปที่ดิน
- 3) จัดทำแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทาน การสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน และการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน
- 4) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและช่วยเหลือการทำเกษตรกรรม
- 5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด (มาตรา 14)

(5) ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินประกอบด้วย แผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และแผนการจัดรูปที่ดิน โดยแสดงภาพรวมการพัฒนา

พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน ระยะเวลาในการดำเนินการตามแผน กรอบงบประมาณ รวมทั้งกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามแผน แนวทางการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบชลประทาน การบริหารและพัฒนาที่ดิน และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการทำเกษตรกรรม

ในการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางคำนึงถึงความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำแผนด้วย

ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อพิจารณาก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนนั้น (มาตรา 17)

(6) การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เป็นไปตามบทบัญญัติในหมวด 3 การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใด ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

การเสนอโครงการดังกล่าวข้างต้น ต้องแสดงแนวเขตพื้นที่ที่ประสงค์จะจัดทำระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม แหล่งน้ำที่จะใช้ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม จำนวนเจ้าของที่ดินที่ทำเกษตรกรรม ประเภทของการทำเกษตรกรรม ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าในการดำเนินการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 18 ถึงมาตรา 30)

(7) การจัดรูปที่ดิน เป็นไปตามบทบัญญัติในหมวด 4 การจัดรูปที่ดิน โดยในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ทั้งนี้ การเสนอโครงการดังกล่าวต้องแสดงแนวเขตพื้นที่ที่ประสงค์จะจัดรูปที่ดิน ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าในการดำเนินการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ (มาตรา 31 ถึงมาตรา 59)

3.2.2.2 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การพัฒนาที่ดิน” หมายความว่า การกระทำใดๆ ต่อดินหรือที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของดินหรือที่ดิน หรือเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น และหมายความรวมถึงการปรับปรุงดินหรือที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติหรือขาดความอุดมสมบูรณ์เพราะการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อรักษาคุณธรรมชาติหรือเพื่อความเหมาะสมในการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบาย และแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“ดิน” หมายความว่า รวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุ ต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย

“การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการ ระวังป้องกันรักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดม สมบูรณ์ของดินและการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณลักษณะดินให้เหมาะสมในการใช้ ประโยชน์ที่ดินในทางเกษตรกรรม

(2) ให้มีคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรม ควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรม วิชาการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมส่งเสริม สหกรณ์ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผู้ทรงคุณวุฒิ อีกไม่เกินห้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูง เป็นที่ ประจักษ์ในด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ ด้านการเกษตร หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ดินเป็น กรรมการ และให้อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินแต่งตั้ง ผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น (มาตรา 5)

(3) คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน มีอำนาจและหน้าที่

1) กำหนดการจำแนกประเภทที่ดิน และเสนอขอรับความเห็นชอบ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ

2) วางแผนการใช้ที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ ที่ดินและการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) ประกาศกำหนดเขตสำรวจที่ดิน และประกาศกำหนดเขตสำรวจการ อนุรักษ์ดินและน้ำ

4) กำหนดมาตรการเพื่อการปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือกำหนด มาตรการเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (มาตรา 9)

(4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยคำแนะนำของ คณะกรรมการพัฒนาที่ดินมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน และให้มีแผน ที่แนบท้ายประกาศด้วยโดยแผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ (มาตรา 12)

(5) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตาม พระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อ ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 25 วรรคหนึ่ง)

3.2.2.3 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การผังเมือง” หมายความว่า การวาง จัดทำ และการดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองในระดับต่างๆ สำหรับเป็นกรอบชี้้นำการพัฒนาทางด้านกายภาพในระดับประเทศ ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับเมือง ระดับชนบท และพื้นที่เฉพาะควบคู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือชนบท ให้มีหรือทำให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสัญลักษณ์ ความสะดวกสบาย ความเป็นระเบียบ ความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง ความปลอดภัยของประชาชน สวัสดิภาพของสังคม การป้องกันภัยพิบัติ และการป้องกันความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อส่งเสริมการเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เพื่อดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี หรือบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศที่งดงามหรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติ

“ผังเมืองรวม” หมายความว่า แผนผัง นโยบาย และโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไปในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองและการดำรงรักษาเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง

“ผังเมืองเฉพาะ” หมายความว่า แผนผังและโครงการดำเนินการเพื่อพัฒนาหรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่งหรือกิจการที่เกี่ยวข้องในเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือชนบท เพื่อประโยชน์ในการสร้างเมืองใหม่ การพัฒนาเมือง การอนุรักษ์เมือง หรือการฟื้นฟูเมือง

“ผังน้ำ” หมายความว่า ผังน้ำตามกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ หรือผังแสดงเขตการพัฒนาแหล่งน้ำและพื้นที่น้ำหลาก

(2) บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มุ่งหมายเพื่อกำหนดรูปแบบการวาง และจัดทำผังเมืองทุกระดับ พร้อมทั้งบริหารจัดการผังเมืองให้มีรูปแบบการดำเนินการและการบริหารจัดการที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ สภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการวางกรอบและนโยบายด้านการพัฒนาพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินระดับประเทศ ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับเมือง และระดับชนบท ตลอดจนกระจายอำนาจในการวางและจัดทำผังเมืองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาของพื้นที่ ทั้งนี้ ภายใต้วัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 1) วางและจัดทำผังเมืองในแต่ละระดับให้สอดคล้องกัน
- 2) วางกรอบและนโยบายการพัฒนาเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้อง และชนบทอย่างสมดุลและยั่งยืน
- 3) วางกรอบและนโยบายด้านการพัฒนา และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) วางกรอบในการอนุรักษ์และรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม
- 5) วางแนวทางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย และโครงการพัฒนาภายใต้หน้าที่และอำนาจของตนให้สอดคล้องกับผังเมืองแต่ละระดับ
- 6) แก้ไขปัญหาผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่สอดคล้องกันให้มีการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการป้องกัน แก้ไข หรือบรรเทาภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น (มาตรา 6)

(3) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง ให้กรมโยธาธิการและผังเมือง วางและจัดทำผังนโยบายระดับประเทศเพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ ในด้านการใช้พื้นที่ การพัฒนาเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้อง และชนบท โครงสร้างพื้นฐานหลัก การพัฒนา พื้นที่พิเศษ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการอื่นๆ ที่จำเป็น เสนอต่อ คณะกรรมการนโยบายการผังเมืองแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 13)

(4) ผังนโยบายระดับประเทศตามมาตรา 13 ประกอบด้วย

1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังนโยบายระดับประเทศ
2) กรอบนโยบาย เป้าหมาย แผนและแผนผังทางด้านกายภาพ เพื่อการพัฒนาหรือการอนุรักษ์ของประเทศ ดังต่อไปนี้
(ก) การใช้ประโยชน์พื้นที่
(ข) การตั้งถิ่นฐานและระบบชุมชน
(ค) โครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย การจัดการน้ำ การสาธารณสุข การศึกษา การพลังงาน การท่องเที่ยว การคมนาคมและการขนส่ง รวมทั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

(ง) พื้นที่พัฒนาพิเศษซึ่งเป็นพื้นที่เพื่อดำเนินการพัฒนาตามนโยบายรัฐบาลหรือกิจการเฉพาะที่รัฐจัดให้มีขึ้น

(จ) ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ

(ฉ) ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

(ช) การพัฒนาเมืองและชนบท

(ซ) การเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค

(ณ) การอื่นๆ ที่จำเป็น

3) มาตรการและวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผังนโยบายระดับประเทศ

4) การบริหารและพัฒนาการผังเมือง วิธีปฏิบัติ และความร่วมมือของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบระยะเวลาในการดำเนินการ (มาตรา 14)

(5) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง ให้กรมโยธาธิการและผังเมือง วางและจัดทำผังนโยบายระดับภาคเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาพื้นที่ที่มีขอบเขตเกินหนึ่งจังหวัด ในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาเมืองและชนบท การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ รวมทั้งการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอต่อคณะกรรมการนโยบายการผังเมืองแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 15)

(6) ผังนโยบายระดับภาคตามมาตรา 15 ประกอบด้วย

1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังนโยบายระดับภาค

2) แผนที่แสดงเขตผังนโยบายระดับภาค

3) แผนผังที่ทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับ โดยมีสาระสำคัญ

ซึ่งประกอบไปด้วย แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนที่แสดงระบบสาธารณสุข สาธารณูปการ

และบริการสาธารณสุข ตามโครงสร้างพื้นฐาน แผนผังแสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ แผนผังแสดงผังน้ำ เป็นต้น

4) นโยบาย มาตรการ และวิธีดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของผังนโยบายระดับภาค

5) การบริหารและพัฒนาการผังเมือง วิธีปฏิบัติ และความร่วมมือของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบระยะเวลาในการดำเนินการ (มาตรา 16)

(7) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง ให้กรมโยธาธิการและผังเมืองวางและจัดทำผังนโยบายระดับจังหวัดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาพื้นที่ระดับจังหวัดในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาเมืองและชนบท การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข ปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณสุข รวมทั้งการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอต่อคณะกรรมการผังเมืองเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 17)

(8) ผังนโยบายระดับจังหวัดตามมาตรา 17 ประกอบด้วย

- 1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังนโยบายระดับจังหวัด
- 2) แผนที่แสดงเขตผังนโยบายระดับจังหวัด
- 3) แผนผังที่ทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับ โดยมีสาระสำคัญ

ซึ่งประกอบไปด้วยแผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนผังแสดงระบบสาธารณสุข ปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณสุข ตามโครงสร้างพื้นฐาน แผนผังแสดงสภาพของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ แผนผังแสดงผังน้ำ เป็นต้น

4) รายการประกอบแผนผังตามความจำเป็น

5) นโยบาย มาตรการ และวิธีดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของผังนโยบายระดับจังหวัด

6) การบริหารและพัฒนาการผังเมือง วิธีปฏิบัติ และความร่วมมือของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบระยะเวลาในการดำเนินการ (มาตรา 18)

(9) ผังเมืองรวม ประกอบด้วย

- 1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม
- 2) แผนที่แสดงเขตของผังเมืองรวมโดยแสดงข้อมูลภูมิประเทศ

ระดับชั้นความสูง และพิกัดภูมิศาสตร์

3) แผนผังที่ทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับ โดยใช้มาตราส่วนตามความเหมาะสมที่มีความละเอียดเพียงพอให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจได้ง่ายสามารถเชื่อมโยงกับแผนที่ดิจิทัลที่เป็นมาตรฐานสากลตามเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยมีสาระสำคัญ ซึ่งประกอบไปด้วย แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท แผนผังแสดงโครงการการคมนาคมและการขนส่ง โดยแสดงการเชื่อมต่อโครงข่ายการคมนาคมและการขนส่งไว้ด้วย แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณสุข ปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณสุข แผนผังแสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนผังแสดงผังน้ำ เป็นต้น

4) รายการประกอบแผนผัง

5) ข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่จะให้ปฏิบัติหรือไม่ให้ปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวมและแผนผังตาม 3) ทุกประการ ดังต่อไปนี้

- (ก) ประเภทและขนาดกิจการ
- (ข) ประเภท ชนิด ขนาด ความสูง และลักษณะของอาคาร
- (ค) อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นของอาคารทุกหลังต่อ

พื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร

(ง) อัตราส่วนพื้นที่อาคารปกคลุมดินต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร หรืออัตราส่วนพื้นที่ว่างอันปราศจากสิ่งปกคลุมดินของแปลงที่ดินที่อาคารตั้งอยู่ต่อพื้นที่ใช้สอยรวมของอาคาร

(จ) ระยะถอยร่นจากแนวธรรมชาติ ถนน แนวเขตที่ดิน อาคาร แหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะ และสถานที่อื่นๆ ที่จำเป็น รวมทั้งพื้นที่แนวกันชนด้วย

(ฉ) ขนาดของแปลงที่ดินที่จะอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร

(ช) ข้อกำหนดอื่นที่จำเป็นโดยรัฐมนตรีประกาศกำหนดตาม

คำแนะนำของคณะกรรมการผังเมือง (มาตรา 22)

3.2.2.4 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547

(1) มาตรา 3 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่” หมายความว่า การดำเนินการพัฒนาที่ดินหลายแปลงโดยการวางผังจัดรูปที่ดินใหม่ ปรับปรุงหรือจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการร่วมรับภาระและกระจายผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ โดยความร่วมมือระหว่างเอกชนกับเอกชนหรือเอกชนกับรัฐ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและชุมชน และเป็นการสอดคล้องกับการผังเมือง

“โครงการจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า โครงการที่จัดทำขึ้นสำหรับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้หมายความรวมถึงเจ้าของห้องชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุดด้วย

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

“คณะกรรมการส่วนจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนจังหวัด

(2) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 4 วรรคหนึ่ง)

(3) ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ประกอบด้วย

- 1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ
- 2) ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการ
- 3) ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อัยการสูงสุด ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติเป็นกรรมการ และอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นกรรมการและเลขานุการ

4) ผู้แทนสภาพนายความ ผู้แทนสภาสถาปนิก ผู้แทนสภาวิศวกร ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ

5) ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ โดยกรรมการตาม 1) 2) 3) และ 4) ร่วมกันสรรหาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา 5)

(4) คณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่มีอำนาจหน้าที่

1) กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการสำคัญเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

2) ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทและพื้นที่เป้าหมายการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดเสนอ

3) กำหนดมาตรฐานการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

4) ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ และการอนุมัติโครงการของคณะกรรมการส่วนจังหวัด

5) ให้ความเห็นหรือคำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

6) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้ (มาตรา 6)

(5) ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนจังหวัด ประกอบด้วย

1) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ

2) รองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการ

3) เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ธารักษ์พื้นที่ อุตสาหกรรมจังหวัด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด อัยการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าทำการอัยการจังหวัด ผู้แทนกรมทางหลวง ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ และผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นกรรมการ และโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

4) ผู้แทนสภาพนายความ ผู้แทนหอการค้าจังหวัด และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัด หรือผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในกรณีจังหวัดใดไม่มีสภาอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นกรรมการ

5) ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจำนวนสามคนเป็นกรรมการ โดยกรรมการตาม 1) 2) 3) และ 4) ร่วมกันสรรหาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่มีการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในเขตพื้นที่ที่มีสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องถิ่นนั้นร่วมเป็นกรรมการด้วย

ในกรณีที่มีการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดใดคาบเกี่ยวกับเขตพื้นที่จังหวัดอื่น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ในพื้นที่คาบเกี่ยวร่วมเป็นกรรมการด้วย (มาตรา 11)

(6) ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ ประกอบด้วย

- 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ
- 2) ปลัดจังหวัดเป็นรองประธานกรรมการ
- 3) ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ ผู้แทนการปราบปรามคลอง และผู้แทนการไฟฟ้านครหลวงเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักผังเมืองเป็นกรรมการและเลขานุการ
- 4) ผู้แทนสภาทนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ
- 5) ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจำนวนสามคนเป็นกรรมการ โดยกรรมการตาม 1) 2) 3) และ 4) ร่วมกันสรรหาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่มีการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่คาบเกี่ยวกับเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่นั้นร่วมเป็นกรรมการด้วย (มาตรา 12)

(7) คณะกรรมการส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่

- 1) กำหนดมาตรการและแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่
- 2) เสนอแผนแม่บทและพื้นที่เป้าหมายการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดต่อคณะกรรมการ เพื่อขอความเห็นชอบ
- 3) ประสานโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่กับโครงการหลักของท้องถิ่น
- 4) อนุมัติโครงการจัดรูปที่ดินที่ดำเนินการภายในเขตจังหวัด
- 5) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการนำที่ดินของรัฐมาใช้ในการจัดหาที่ดินทดแทนที่ดินของรัฐและการเวนคืนที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน
- 6) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 13)

(8) ในบริเวณโครงการจัดรูปที่ดินที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการส่วนจังหวัดแล้ว ผู้ดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายมีสิทธิที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของที่ดิน

- 1) เข้าไปรื้อถอน เคลื่อนย้าย หรือตัดแปลงอาคาร ตลอดจนทำการอันจำเป็นอย่างอื่นในที่ดินของผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการจัดรูปที่ดิน
- 2) เข้าไปสำรวจ รั้ววัด จัดสร้างถนน ระบบระบายน้ำ ระบบบำบัดน้ำเสีย และการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดิน

- 3) ทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขต และแนวเขต
- 4) ดำเนินการเพื่อแบ่งแยกแปลงที่ดิน รวมแปลงที่ดิน และทำนิติกรรมใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิการเช่าแทนเจ้าของที่ดินในบริเวณโครงการจัดรูปที่ดินได้ ทั้งนี้ภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการจัดรูปที่ดินนั้น

การดำเนินการในอาคารหรือที่ดินที่มีผู้อาศัยอยู่ จะต้องมีการแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบล่วงหน้าตามระยะเวลาที่สมควรแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้นั้น ส่วนการเข้าดำเนินการรื้อถอน เคลื่อนย้าย หรือดัดแปลงสิ่งสาธารณูปโภคที่หน่วยงานของรัฐควบคุมดูแลอยู่ จะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานนั้นก่อน โดยกำหนดเวลาให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์หรือหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลสิ่งสาธารณูปโภคนั้นแจ้งกลับว่าประสงค์จะดำเนินการเองหรือไม่ (มาตรา 58)

3.2.2.5 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พุทธศักราช 2515

- (1) กำหนดให้การประปาเป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค (ข้อ 3 (5))
- (2) ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค เว้นแต่จะได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานจากรัฐมนตรี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการประปา) (ข้อ 4)
- (3) ในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 การประกอบกิจการดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกิจการนั้น (ข้อ 6)
- (4) ในการอนุญาตหรือให้สัมปทานตามข้อ 4 (กิจการประปา) รัฐมนตรี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) จะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ตามที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อความปลอดภัยหรือผลสุกของประชาชนไว้ด้วยก็ได้ (ข้อ 7)
- (5) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการประปา (ข้อ 11)
- (6) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของกระทรวงตามที่กำหนดไว้ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ (ข้อ 13)
- (7) ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในสถานประกอบกิจการตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 ในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจยึดหรืออายัดเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีได้ (ข้อ 15 วรรคหนึ่ง)
- (8) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (แก้ไขคำว่า “กระทรวงมหาดไทย” เป็น “กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการประปา) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ รักษาการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ (ข้อ 23)

อนึ่ง ปัจจุบันมีประกาศซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา ที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554 และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา ลงวันที่ 30 เมษายน 2553

3.2.2.6 พระราชบัญญัติรักษาคลอก ศก 121 (พ.ศ. 2445) และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) ถ้าหากว่าสามารถจะทำได้โดยอื่นแล้ว ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเอาหยากเยื่อ ฝุ่นฝอยหรือสิ่งโสโครกเททิ้งในคลอง และห้ามมิให้เททิ้งสิ่งของดังกล่าวมาแล้วลงในทางน้ำลำคู ซึ่งเลื่อนไหลมาลงคลองได้ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดจะมีโทษทั้งจำคุกและปรับ (มาตรา 6)

(2) การที่จะพาสัตว์พาหนะ คือ ช้าง, ม้า, โค, กระบือ, ชามคลองนั้น ให้ขึ้นลงได้ที่ทำซึ่งกำหนดไว้ให้เป็นที่สำหรับข้ามสัตว์พาหนะ ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดพาสัตว์พาหนะขึ้นลงในคลอง นอกจากทำข้ามเป็นอันขาด ถ้าผู้ใดกระทำความผิดจะมีโทษปรับเป็นรายตัวสัตว์พาหนะ (มาตรา 7)

(3) ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำให้คลองและฝั้งคลอง หรือถนนหลวงเสียไปด้วยประการใดๆ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดจะมีโทษทั้งจำคุกและปรับ และต้องทำสิ่งซึ่งเสียหายให้คืนดีด้วย (มาตรา 9)

อนึ่ง พระราชบัญญัติรักษาคลอก ศก 121 เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับหนึ่งที่กล่าวถึงการควบคุมและรักษาคุณภาพน้ำ

3.2.2.7 พระราชบัญญัติรักษาคลอกประปา พ.ศ. 2526

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“คลองประปา” หมายความว่า คลองที่การประปาใช้เก็บน้ำและส่งน้ำที่ได้มาจากแหล่งน้ำดิบ คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ เพื่อใช้ในการผลิตน้ำประปาตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดให้เป็นคลองประปา

“แหล่งน้ำดิบ” หมายความว่า แหล่งน้ำที่นำน้ำมาใช้ในการผลิตน้ำประปาของการประปา

“คลองรับน้ำ” หมายความว่า คลองที่ใช้รับน้ำดิบจากแหล่งน้ำดิบเข้าสู่คลองขังน้ำหรือคลองประปา

“คลองขังน้ำ” หมายความว่า คลองหรือที่ที่ใช้เก็บน้ำดิบสำหรับส่งเข้าคลองประปา

“ท่อส่งน้ำดิบ” หมายความว่า ท่อส่งน้ำดิบที่ใช้ในการผลิตน้ำประปาของการประปารวมทั้งท่ออื่นใดซึ่งส่งน้ำดิบจากคลองประปาตลอดได้คลองอื่นที่มีใช้คลองประปา

“ท่อผ่านคลอง” หมายความว่า ท่อส่งน้ำจากคลองอื่นหรือแหล่งน้ำอื่นที่ฝั้งลอดใต้คลองประปา

(2) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดชักน้ำหรือวิดน้ำในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ โดยใช้เครื่องสูบน้ำ ระเบิด แครง โขงโลง หรือเครื่องมืออื่นใดอันมีลักษณะเดียวกัน หรือทำให้

น้ำในคลองดังกล่าวรั่วไหล เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากการประสานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ แล้วแต่กรณี และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น อย่างไรก็ตามนี้ไม่ใช้บังคับแก่การตักน้ำไปใช้เพื่อการอุปโภคหรือบริโภคในครัวเรือน (มาตรา 8)

(3) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดขุดหรือขยายคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ สร้างทำนบหรือปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างอื่นใดลงในเขตคลองดังกล่าว เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากการประสานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ แล้วแต่กรณี และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น ทั้งนี้ ในกรณีได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างในบริเวณคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ ให้สิ่งก่อสร้างดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของการประปา (มาตรา 9)

(4) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเดินเรือในคลองประปา คลองรับน้ำหรือเขตหวงห้าม เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากการประสานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ แล้วแต่กรณี และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น รวมถึงห้ามมิให้ผู้ใดใช้ถ่อค้ำหรือจอดเรือในบริเวณที่มีป้ายหรือเครื่องหมายของการประปาแสดงว่าเป็นบริเวณที่ฝั่งท่อน้ำดิบ (มาตรา 10 และมาตรา 11)

(5) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทำลายหรือทำให้เสียหายแก่คันคลอง ประตูน้ำ ทำนบหรือเขื่อนของการประปา ท่อส่งน้ำดิบ หรือท่อผ่านคลอง สะพานข้ามคลองประปา สะพานข้ามคลองรับน้ำ หรือสะพานข้ามคลองขังน้ำ (มาตรา 12)

(6) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดนำหรือปล่อยสัตว์ใดๆ ลงไปในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือเขตหวงห้าม ห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งสิ่งใดๆ หรือระบายหรือทำให้น้ำโสโครกลงไปในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ ขยะมูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลลงในเขตคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ ห้ามมิให้ผู้ใดชักผ้า ล้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรืออาบน้ำในเขตคลองประปา รวมถึงห้ามมิให้ผู้ใดเพาะปลูกพืชชนิดหนึ่งชนิดใดในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือเขตหวงห้าม (มาตรา 13 ถึงมาตรา 17)

(7) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดจับสัตว์น้ำในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือเขตหวงห้าม หรือในคลองขังน้ำซึ่งอยู่นอกเขตหวงห้าม โดยใช้เครื่องมือที่ปักหรือดักไว้ อันเป็นการกีดขวางการปฏิบัติงานของการประปา (มาตรา 18)

ทั้งนี้ การฝ่าฝืนบทบัญญัติต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นจะมีโทษทางอาญาทั้งจำคุกและปรับ

3.2.2.8 พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) ให้จัดตั้งการประปาขึ้นเรียกว่า “การประปาส่วนภูมิภาค” เรียกโดยย่อว่า “กปภ.” และให้เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ในการประกอบและส่งเสริมธุรกิจการประปาโดยการสำรวจ จัดหาแหล่งน้ำดิบ และจัดให้ได้มาซึ่งน้ำดิบ เพื่อใช้ในการผลิต จัดส่ง และจำหน่ายน้ำประปา รวมทั้งการดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับธุรกิจการประปา เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การให้บริการสาธารณสุขโดยคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐ และสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นสำคัญ (มาตรา 5)

(2) กปภ. มีอำนาจกระทำกิจการต่างๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตาม มาตรา 5 และอำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

1) ถือกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิครอบครองหรือทรัพย์สินต่างๆ สร้าง ซ่อม จัดหา ขยาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม รับจำนำ รับจำนอง แลกเปลี่ยน โอน รับ

โอน หรือดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักร ตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

น้ำดิบ

จำหน่ายน้ำประปา

และค่าสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนวิธีการและเงื่อนไขในการชำระราคาและค่าตอบแทนดังกล่าว

ประโยชน์ในการให้บริการสาธารณสุข

กปภ.

ประโยชน์แก่การประกอบและส่งเสริมธุรกิจของ กปภ. (มาตรา 7)

เขตที่การประปานครหลวงมีอำนาจดำเนินการ แต่ กปภ. อาจดำเนินการจำหน่ายน้ำประปาในเขตที่การประปานครหลวงมีอำนาจดำเนินการได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากการประปานครหลวงแล้ว (มาตรา 8)

ประธานกรรมการ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมอนามัย กรรมการอื่นอีกไม่เกินเจ็ดคน เป็นกรรมการ และให้ผู้ว่าการการประปาส่วนภูมิภาค เป็นกรรมการและเลขานุการ ให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งประธานกรรมการ และกรรมการอื่น (มาตรา 12)

ควบคุมดูแลทั่วไปซึ่งกิจการของ กปภ. อำนาจหน้าที่เช่นนี้ให้รวมถึง วางข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรา 5 และมาตรา 7 วางข้อบังคับเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้ และรักษาทรัพย์สินของ กปภ. (มาตรา 17)

ซึ่งมีใช้ที่อยู่อาศัยของบุคคลใดๆ เป็นการชั่วคราวภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

เพื่อสร้างหรือบำรุงรักษาระบบการผลิต การส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา หรือเป็นการจำเป็นสำหรับการป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดแก่ระบบการผลิต การส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา

ให้ทำเป็นหนังสือปิดไว้ ณ ที่ซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่และ ณ ที่ว่าการเขตหรือที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการ

กำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ ให้แจ้งกำหนดวัน เวลา และการที่จะกระทำนั้นไว้ด้วย (มาตรา 29 วรรคหนึ่ง)

(7) ในการผลิต การส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา ให้ กปภ. มีอำนาจเดินท่อน้ำและติดตั้งอุปกรณ์ไปใต้ เหนือ ตาม หรือข้ามพื้นดินของบุคคลใดๆ ในเมื่อที่ดินนั้นมีใช้ที่ตั้งโรงเรือนสำหรับอยู่อาศัย

ให้ กปภ. มีอำนาจกำหนดบริเวณที่ดินที่เดินท่อน้ำและติดตั้งอุปกรณ์โดยมีความกว้างจากท่อน้ำด้านละไม่เกินสองเมตรห้าสิบเซนติเมตรสำหรับท่อน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่แปดสิบเซนติเมตรขึ้นไปและให้ กปภ. ทำเครื่องหมายแสดงเขตไว้ในบริเวณดังกล่าวตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ในบริเวณที่กำหนดดังกล่าวข้างต้นให้ กปภ. มีอำนาจรื้อถอนสิ่งก่อสร้างหรือทำขึ้น หรือตัดฟัน ต้น กิ่ง หรือรากของต้นไม้ หรือพืชผลอย่างใดๆ ได้โดยต้องจ่ายค่าทดแทนในการที่ใช้ที่ดิน และในการรื้อถอนหรือตัดฟัน แล้วแต่กรณี ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองด้วยจำนวนเงินอันเป็นธรรม เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองเป็นผู้ได้รับประโยชน์ค้ำค่าในการกระทำนั้นอยู่ด้วย (มาตรา 30 วรรคหนึ่งถึงวรรคสาม)

(8) ในบริเวณที่กำหนดเป็นที่ดินที่เดินท่อน้ำและติดตั้งอุปกรณ์ ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ปลูกต้นไม้ หรือกระทำการใดๆ อันอาจทำให้เกิดอันตรายหรือเป็นอุปสรรคต่อระบบการผลิต การส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก กปภ. เป็นหนังสือ ในการอนุญาตนั้นจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยก็ได้ บรรดาโรงเรือนสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ต้นไม้ หรือสิ่งอื่นใดที่ปลูกขึ้น หรือทำขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจาก กปภ. ให้ กปภ. มีอำนาจรื้อถอน ขนย้าย ตัดฟัน หรือกระทำการใดๆ ได้ตามควรแก่กรณี โดยไม่จำต้องชดเชยค่าเสียหาย และผู้ฝ่าฝืนต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้นด้วย (มาตรา 31)

(9) ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วนเพื่อป้องกันอันตรายหรือความเสียหายพนักงานและลูกจ้างอาจเข้าไปในที่ดินหรือสถานที่ของบุคคลใดๆ เพื่อตรวจ ซ่อมแซม หรือแก้ไขระบบการผลิต การส่ง และการจำหน่ายน้ำประปาได้ แต่ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นด้วย ก็ให้พนักงานหรือลูกจ้างแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบก่อน (มาตรา 32 วรรคหนึ่ง)

(10) เมื่อ กปภ. มีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้ในการวางหรือจัดสร้างระบบการผลิต การส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา ถ้าไม่สามารถตกลงในเรื่องการโอนกันได้ให้ดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ (มาตรา 33)

(11) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งกิจการของ กปภ. เพื่อการนี้จะสั่งให้ กปภ. ชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือยับยั้งการกระทำของ กปภ. ที่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล หรือมติของคณะรัฐมนตรี ตลอดจนมีอำนาจที่จะสั่งให้ปฏิบัติการตามนโยบายของรัฐบาล หรือมติของคณะรัฐมนตรี และสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินกิจการได้ (มาตรา 46)

3.2.2.9 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) ให้จัดตั้งการไฟฟ้าขึ้น เรียกว่า “การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “กฟผ.” และให้เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 1) ผลิต จัดให้ได้มา จัดส่งหรือจำหน่ายซึ่งพลังงานไฟฟ้าให้แก่
(ก) การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หรือการ
ไฟฟ้าอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
(ข) ผู้ใช้พลังงานไฟฟ้าตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
(ค) ประเทศใกล้เคียง
- 2) ดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้า แหล่งพลังงานอันได้มา
จากธรรมชาติ เช่น น้ำ ลม ความร้อนธรรมชาติ แสงแดด แร่ธาตุ หรือเชื้อเพลิงเป็นต้นว่า น้ำมัน ถ่านหิน
หรือก๊าซ รวมทั้งพลังงานปรมาณู เพื่อการผลิตพลังงานไฟฟ้า และงานอื่นที่ส่งเสริมกิจการของ กฟผ.
(มาตรา 6)

(2) ให้ กฟผ. มีอำนาจกระทำกิจการภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตาม
มาตรา 6 อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึงการสร้างเขื่อนกั้นน้ำ เขื่อนระบายน้ำ เขื่อนกักเก็บน้ำ อ่างเก็บน้ำ หรือ
สิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์ของเขื่อนหรืออ่างนั้นเพื่อการผลิตพลังงานไฟฟ้า หรือเพื่อการพัฒนาการไฟฟ้าพลัง
น้ำหรือเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการไฟฟ้า สร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อน โรงไฟฟ้าพลังน้ำ โรงไฟฟ้าพลัง
ปรมาณู หรือโรงไฟฟ้าพลังอื่น รวมทั้งสถานโกไฟฟ้าและสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์ของโรงไฟฟ้านั้นๆ หรือสร้าง
ระบบไฟฟ้า (มาตรา 9)

(3) ให้คณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่
วางนโยบายและควบคุมดูแลทั่วไปซึ่งกิจการของ กฟผ. อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึงการออกระเบียบ
หรือข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ (มาตรา 18)

(4) ให้ กฟผ. รับผิดชอบในการดำเนินกิจการและการบำรุงรักษาเขื่อนกั้น
น้ำ เขื่อนระบายน้ำ เขื่อนกักเก็บน้ำ อ่างเก็บน้ำ และสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์ของเขื่อนหรืออ่างนั้นภายใน
ขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 6 รวมทั้งการควบคุมปริมาณน้ำที่กักเก็บหรือระบายจากอ่างเก็บน้ำ
โดยให้คำนึงถึงประโยชน์มากที่สุดจากการควบคุมลุ่มแม่น้ำที่มีการสร้างเขื่อนดังกล่าวไว้ และแคว ลำน้ำ
ทางน้ำ คลอง หรือคลองส่งน้ำที่มีต่อเนื่องกับลุ่มแม่น้ำนั้นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ให้ กฟผ. และกรมชลประทานร่วมกันออกข้อบังคับเพื่อกำหนดปริมาณ
น้ำที่จะกักเก็บหรือระบายจากอ่างเก็บน้ำ ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับการออกข้อบังคับ หรือการ
ปฏิบัติตามข้อบังคับให้รายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัย คำวินิจฉัยของ
รัฐมนตรีให้เป็นที่สุด (มาตรา 38)

3.2.2.10 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) กำหนดบทนิยามคำว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า
องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง และคำว่า “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการ
กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 4)

(2) กำหนดให้มีคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

- 1) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรี
มอบหมายเป็นประธาน

2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการ ก.พ. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

3) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนสิบสองคน ประกอบด้วยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดสองคน ผู้บริหารเทศบาลสามคน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้าคน และผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารเมืองพัทยาหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นรวมสองคน ทั้งนี้ โดยให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทเลือกกันเองตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

4) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบสองคน ประกอบด้วยบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นในสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ และด้านกฎหมาย ทั้งนี้ การสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

ให้หัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเลขานุการคณะกรรมการ (มาตรา 6)

(3) คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่

1) จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา

2) กำหนดการจัดระบบการบริการสาธารณะตามอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3) กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการกระจายอำนาจการอนุมัติหรือการอนุญาตตามที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องขออนุมัติหรือขออนุญาตไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสะดวก รวดเร็วในการให้บริการประชาชน และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ เป็นสำคัญ

5) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดสรรเงินงบประมาณที่จัดสรรเพิ่มขึ้นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง (มาตรา 12)

(4) ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีอำนาจและหน้าที่

1) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ
2) รวบรวมข้อมูล ศึกษา และวิเคราะห์เกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการ

3) ร่วมมือและประสานงานกับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

4) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (มาตรา 15)

(5) ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่นๆ การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 16)

(6) ภายใต้บังคับมาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด การสนับสนุนองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดทำกิจการใดอันเป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขต และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการ หรือองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น (มาตรา 17)

(7) ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 และมาตรา 17 (มาตรา 18)

(8) ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดว่าองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบในส่วนใด (มาตรา 20)

(9) บรรดาอำนาจและหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมาย รัฐอาจมอบอำนาจและหน้าที่ให้องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแทนได้ ในการดำเนินงานตามอำนาจและหน้าที่ที่ระบุไว้ในมาตรา 16 มาตรา 17 มาตรา 18 และมาตรา 19 องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอาจร่วมมือกันดำเนินการหรืออาจร้องขอให้ รัฐหรือองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น แล้วแต่กรณีดำเนินการแทนได้ (มาตรา 21)

3.2.2.11 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) มาตรา 5 กำหนดบทนิยามขึ้นใช้บังคับ ดังต่อไปนี้
“จังหวัด” หมายความว่า จังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“อำเภอบึง” หมายความว่า อำเภอบึงตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และให้หมายความรวมถึงกิ่งอำเภอบึงด้วย

“ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด” หมายความว่า ข้าราชการที่ปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและได้รับเงินเดือนโดยมีอัตราเงินเดือนและตำแหน่งในงบประมาณที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดขึ้น

“ราชการส่วนท้องถิ่นอื่น” หมายความว่า เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นนอกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“ข้อบัญญัติ” หมายความว่า ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ประกาศและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 6)

(3) ในจังหวัดหนึ่งให้เมืองการบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น และกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้แก่ เขตจังหวัด (มาตรา 7 และมาตรา 8)

(4) สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยในอำเภอบึงหนึ่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้หนึ่งคน (มาตรา 9)

(5) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่

1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ และนโยบาย

2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

3) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

4) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น (มาตรา 35/5)

(6) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

1) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย

2) จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

- 3) สนับสนุนสภาพตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น
  - 4) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาพตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
  - 5) แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาพตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
  - 6) ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนในการดูแลการจราจร และการรักษาความสงบเรียบร้อย
  - 7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
  - 9) จัดทำกิจการใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
  - 10) จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- บรรดาอำนาจหน้าที่ใดซึ่งเป็นของราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาค อาจมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 45)
- (7) การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (มาตรา 45/1)
  - (8) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจจัดทำกิจการใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่อยู่นอกเขตจังหวัดได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากราชการส่วนท้องถิ่นอื่นหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 46)
  - (9) กิจการใดเป็นกิจการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพึงจัดทำตามอำนาจหน้าที่ ถ้าองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่จัดทำ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจมีคำสั่งให้ราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคจัดทำกิจการนั้นได้ ในกรณีที่ราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคจัดทำกิจการดังกล่าว ให้คิดค่าใช้จ่ายและค่าภาระต่างๆ ตามความเป็นจริงได้ตามอัตราและระยะเวลาที่เหมาะสม (มาตรา 47)

(10) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่น โดยเรียกค่าบริการได้ โดยตราเป็นข้อบัญญัติ (มาตรา 48)

(11) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจมอบให้เอกชนกระทำการซึ่งอยู่ใน อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการหรือค่าตอบแทนที่ เกี่ยวข้องแทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วน จังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัดเสียก่อน (มาตรา 49 วรรคหนึ่ง)

(12) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บค่าธรรมเนียม ใดๆ จากผู้ซึ่งใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดให้มีขึ้นได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (มาตรา 69)

(13) ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติราชการขององค์การ บริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบข้อบังคับของทางราชการ เพื่อการนี้ให้ผู้ว่า ราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงหรือสั่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดชี้แจงแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ (มาตรา 77 วรรคหนึ่ง)

3.2.2.12 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) การจัดตั้งเทศบาล ได้กำหนดให้ท้องถิ่นที่มีสภาพอันสมควรยกฐานะ เป็นเทศบาลให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ตาม พระราชบัญญัตินี้ และให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมาย อื่น (มาตรา 7)

(2) เมื่อมีการจัดตั้งเทศบาลตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วย สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีตาม กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้ง เป็นเทศบาล ในระหว่างที่ไม่มีนายกเทศมนตรี ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อน วันที่จัดตั้งเทศบาลปฏิบัติหน้าที่ปลัดเทศบาล และให้ปฏิบัติหน้าที่นายกเทศมนตรีเท่าที่จำเป็นได้เป็นการ ชั่วคราว จนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี (มาตรา 8)

(3) เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยก ฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 9)

(4) เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำ ตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศ กระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 10)

(5) เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศ กระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของ เทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 11)

(6) องค์การเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี (มาตรา 14)

(7) สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามจำนวน ดังต่อไปนี้

- 1) สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบสองคน
- 2) สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน
- 3) สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คน

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 15)

(8) สมาชิกสภาเทศบาลย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในเขตเทศบาลนั้น และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ (มาตรา 18)

(9) สภาเทศบาลมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล ประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภาเทศบาลดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาเทศบาล (มาตรา 20)

(10) ประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่กระทำการแทนประธานสภาเทศบาลในเมื่อประธานสภาเทศบาลไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ (มาตรา 21)

(11) ให้กระทรวงมหาดไทยวางระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาลไว้ (มาตรา 23)

(12) ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 48 ทวิ)

(13) นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่

- 1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติ และนโยบาย
- 2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล
- 3) วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- 4) รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ
- 5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

และกฎหมายอื่น (มาตรา 48 เตรส)

(14) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การดูแลการจราจร และส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล บำรุงศิลปะ จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น เป็นต้น

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผล การปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการ นั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (มาตรา 50)

(15) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใดๆ ในเขต เทศบาล เพื่อให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม ให้มีและบำรุงทางระบาย น้ำ เป็นต้น (มาตรา 51)

(16) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำในเขต เทศบาล เพื่อกิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50 ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ เป็นต้น (มาตรา 53)

(17) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล เพื่อกิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53 กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข จัดให้มีและควบคุม ตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง การส่งเสริมกิจการ การท่องเที่ยว เป็นต้น (มาตรา 56)

(18) เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อบทกฎหมาย เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือเมื่อมีกฎหมาย บัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติหรือให้อำนาจตราเทศบัญญัติ (มาตรา 60)

3.2.2.13 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามขึ้นใช้บังคับ ดังต่อไปนี้

“หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า เทศบาล สุขาภิบาลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“นายอำเภอ” หมายความว่า รวมถึงปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่ง อำเภอด้วย

“ตำบล” หมายความว่า ตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครอง ท้องที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และในกรณีที่ตำบลใดมีพื้นที่อยู่ทั้งในและนอก เขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ให้หมายความถึงเฉพาะพื้นที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหาร ราชการส่วนท้องถิ่น

(2) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้อำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตาม พระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 5 วรรคหนึ่ง)

(3) ในตำบลหนึ่งให้มีสภาตำบลสภาหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ ตาม พระราชบัญญัตินี้ และให้สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยสภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกโดยตำแหน่ง

ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นเป็นสมาชิกสภาตำบลหมู่บ้านละหนึ่งคน (มาตรา 6 และมาตรา 7)

สภาตำบลมีกำนันเป็นประธานสภาตำบล และมีรองประธานสภาตำบลคนหนึ่งซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากสมาชิกสภาตำบลตามมติของสภาตำบล (มาตรา 16)

(4) สภาตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลตามแผนงานโครงการและงบประมาณของสภาตำบล เสนอแนะส่วนราชการในการบริหารราชการและพัฒนาตำบล ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 22)

(5) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย สภาตำบลอาจดำเนินกิจการภายในตำบลเกี่ยวกับการจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก จัดให้มีและรักษาทางระบายน้ำ และรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล รวมถึงคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 23)

(6) ในการจัดทำโครงการหรือแผนงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานใดในพื้นที่ตำบลใด ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นคำนึงถึงแผนพัฒนาตำบลนั้นด้วย (มาตรา 26)

(7) ในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบล ให้ประธานสภาตำบลเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินกิจการตามมติของสภาตำบล (มาตรา 27)

(8) เมื่อได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด สภาตำบลอาจทำกิจการนอกเขตสภาตำบล หรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นเพื่อทำกิจการร่วมกันได้เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน (มาตรา 28)

(9) การกำกับดูแลสภาตำบล ให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ หากปรากฏว่าสภาตำบลกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาตำบลได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ (มาตรา 38 วรรคหนึ่ง และมาตรา 39 วรรคหนึ่ง)

(10) สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยในวรรคสอง อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย ทั้งนี้ สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น (มาตรา 40 วรรคหนึ่ง และมาตรา 41 ทวิ)

(11) สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขต

ตำบลนั้นโดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้กำหนดเขตใหม่ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยด้วย (มาตรา 41 ตรี)

(12) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการเทศบาล อาจจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นเทศบาลได้โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย (มาตรา 42 วรรคหนึ่ง)

(13) องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 43 และมาตรา 44)

(14) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนเขตเลือกตั้งละหนึ่งคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น (มาตรา 45 วรรคหนึ่ง)

(15) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3) ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ (มาตรา 46)

(16) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 58)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่

1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

3) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

4) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 59)

(17) องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- 3) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
4) คู้มครอง ดุแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
5) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ
วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (มาตรา 67)

(18) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการ
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

- 1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 2) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 3) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 4) การคู้มครองดุแลและรักษาทรัพยากรสินอันเป็นสาธารณสมบัติของ
แผ่นดิน
- 5) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 6) การท่องเที่ยว
- 7) การผังเมือง (มาตรา 68)

(19) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 มาตรา 67
และมาตรา 68 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของ
รัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วน
ตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนิน
กิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การ
บริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย (มาตรา 69)

(20) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้องค์การ
บริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการ
ของทางราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษา
ความมั่นคงแห่งชาติ (มาตรา 70)

(21) องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติให้องค์การบริหารส่วน
ตำบลเพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายเพื่อปฏิบัติการให้
เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วน
ตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้อำนาจออกข้อบัญญัติ (มาตรา 71)

(22) ให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ (มาตรา 90)

3.2.2.14 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ บ้านเมือง พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- (1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้
“ที่สาธารณะ” หมายความว่า สาธารณสมบัติของแผ่นดินนอกจากที่
รกร้างว่างเปล่า และหมายความรวมถึงถนนและทางน้ำด้วย

“สถานสาธารณณะ” หมายความว่า สถานที่ที่จัดไว้เป็นสาธารณณะ สำหรับประชาชนใช้เพื่อการบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ หรือการชุมนุม

“ทางน้ำ” หมายความว่า ทะเล ทะเลสาบ หาดทรายชายทะเล อ่าง เก็บน้ำ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง คับคลอง บึง คู ลำราง และหมายความรวมถึงท่อระบายน้ำด้วย

(2) การรักษาความสะอาดในที่สาธารณณะและสถานสาธารณณะ ห้ามมิให้ ผู้ใดอาบน้ำหรือซักล้างสิ่งใดๆ บนถนน หรือในสถานสาธารณณะซึ่งมิได้จัดไว้เพื่อการนั้น หรือในบริเวณทาง น้ำที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ประกาศห้ามไว้ (มาตรา 9)

(3) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดจูง ไล่ หรือต้อนสัตว์ลงไปในทางน้ำซึ่งเจ้า พนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปิดประกาศห้ามไว้ ณ บริเวณดังกล่าว (มาตรา 22)

(4) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งกรวด หิน ดิน เลน ทราย หรือเศษวัสดุ ก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการดังกล่าวจัดการขนย้ายวัตถุดังกล่าว ออกไปให้ห่างจากทางน้ำภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดและถ้า การกระทำผิดดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำหรือทำให้ท่อระบายน้ำ คู คลอง ตื้นเขิน ให้มีอำนาจ สั่งให้ผู้กระทำการดังกล่าวแก้ไขให้ทางน้ำดังกล่าวคืนสู่สภาพเดิม (มาตรา 23)

(5) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเท ปล่อยหรือระบายอุจจาระหรือปัสสาวะจาก อาคารหรือยานพาหนะลงในทางน้ำ (มาตรา 30)

(6) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครกหรือสิ่งอื่น ไหลลงบนถนนหรือในทางน้ำ (มาตรา 33)

3.2.2.15 พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) มาตรา 5 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การประมง” หมายความว่า การทำการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การดูแลรักษาสัตว์น้ำ การแปรรูปสัตว์น้ำ และหมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ ที่เป็นการสนับสนุนการ ทำการประมง

“ทำการประมง” หมายความว่า ค้นหา ล่อ จับ ได้มา หรือเก็บสัตว์น้ำ หรือการกระทำใดๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อล่อ จับ ได้มา หรือเก็บสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำ

“ประมงน้ำจืด” หมายความว่า การทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำที่อยู่ใน น่านน้ำภายใน

“การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ” หมายความว่า การเลี้ยงสัตว์น้ำหรือการ เพาะพันธุ์สัตว์น้ำทั้งโดยวิธีธรรมชาติ วิธีผสมเทียม หรือวิธีอื่นใดในที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็น การกระทำในช่วงใดของวงจรชีวิตสัตว์น้ำนั้น

“ที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ” หมายความว่า บ่อ คอก กระชัง หรือที่ที่ใช้ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำลักษณะอื่นใด ไม่ว่าจะอยู่ในที่ดินของเอกชน หรือในที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือ ในที่จับสัตว์น้ำใดๆ ที่ผู้ขุด ผู้สร้าง ผู้จัดทำ เจ้าของ หรือผู้ครอบครองมีความมุ่งหมายโดยตรงที่จะใช้ทำ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

“การทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย” หมายความว่า การทำการประมงโดยฝ่าฝืนกฎหมาย การทำการประมงที่ไม่ได้รายงาน และการทำการประมงโดยไร้กฎหมาย

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าอากรและค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชกำหนดนี้ ลดหรือยกเว้นค่าอากรและค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชกำหนดนี้ (มาตรา 6)

(3) เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการการประมง ให้กรมประมงดำเนินการรวบรวมและประมวลข้อมูลทั้งปวงที่ได้จากการอนุญาต ออกใบอนุญาต จดทะเบียน หรือที่มีผู้แจ้งตามพระราชกำหนดนี้ และจัดทำสถิติการประมงให้เป็นปัจจุบันเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติทุกเดือน หรือตามระยะเวลาที่สั้นกว่านั้นตามที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและจัดเก็บสถิติการประมง ให้อธิบดีกรมประมงมีอำนาจประกาศกำหนดระยะเวลาและข้อมูลที่ประสงค์จะจัดเก็บ และพื้นที่ที่จะจัดเก็บ โดยปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการกำหนด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 9)

(4) กำหนดให้มี “คณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงแรงงาน ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมการปกครอง ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินสิบคน เป็นกรรมการ โดยมีอธิบดีกรมประมงเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 13)

(5) คณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย และกำกับการบริหารจัดการการประมง เช่น กำหนดนโยบายการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศ กำหนดแนวทางและเป้าหมายในการพัฒนาการประมงของประเทศให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อม กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและสามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน (มาตรา 19)

(6) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการการบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำ ภายในที่จับสัตว์น้ำในเขตประมงน้ำจืดหรือเขตทะเลชายฝั่ง ให้กรมประมงดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในเรื่องเกี่ยวกับการสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม และจัดให้มีการขึ้นทะเบียนองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมประมงประกาศกำหนด รวมถึงให้คำปรึกษาแก่ชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมทั้งช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการ หรือกิจกรรมของชุมชนในเรื่องดังกล่าว และเผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ (มาตรา 25)

(7) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุอันตราย ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำ หรือปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ (มาตรา 58)

(8) กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกระทำโดยเจตนาหรือโดยประมาททำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งปวงในการช่วยเหลือหรือป้องกันชีวิตสัตว์น้ำและทำให้ที่จับสัตว์น้ำฟื้นฟูกลับสู่สภาพตามธรรมชาติ ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีกรมประมงกำหนด (มาตรา 59)

(9) ในกรณีที่ปรากฏว่าในที่จับสัตว์น้ำแห่งใดเกิดสภาวะมลพิษ หรือมีการปนเปื้อนของสารพิษหรือสิ่งอื่นใดที่อาจเป็นอันตรายต่อมนุษย์หรือต่อสัตว์น้ำเกินมาตรฐานที่อธิบดีกรมประมงประกาศกำหนด อธิบดีมีอำนาจประกาศห้ามทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำแห่งนั้นภายในเวลาที่กำหนดได้ (มาตรา 100)

3.2.2.16 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) มาตรา 3 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“เรือ” หมายความว่า ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุกลำเลียง โดยสาร ลาก จูง ดัน ยก ชุดหรือลาก รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้น้ำได้ทำนองเดียวกัน

“เจ้าท่า” หมายความว่า อธิบดีกรมเจ้าท่าหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมเจ้าท่ามอบหมาย

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีอำนาจออกกฎกระทรวงดังต่อไปนี้

1) กำหนดแนวแม่น้ำลำคลองหรือทะเลอาณาเขตแห่งใดเป็นเขตท่าเรือและเขตจอดเรือ

2) กำหนดทางเดินเรือทั่วไปและทางเดินเรือในเขตท่าเรือนอกจากทางเดินเรือในเขตท่าเรือกรุงเทพฯ

3) กำหนดแนวทะเลแห่งใดภายในน่านน้ำไทยเป็นเขตควบคุมการเดินเรือ (มาตรา 12)

(3) ให้เจ้าท่าโดยคำแนะนำของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจประกาศกำหนดแนวแม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือทะเลอาณาเขต เป็นเขตห้ามจอดเรือหรือแพ (มาตรา 45/1 วรรคหนึ่ง)

(4) ให้เจ้าท่ามีอำนาจสั่งห้ามใช้และให้แก้ไขท่ารับส่งคนโดยสาร ท่ารับส่งสินค้า ท่าเทียบเรือ และแพในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย ซึ่งมีสภาพไม่ปลอดภัยในการใช้ หรืออาจเกิดอันตรายแก่ประชาชนหรือแก่การเดินเรือ โดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบเป็นหนังสือ ในกรณีที่ปรากฏตัวเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้ปิดคำสั่งไว้ ณ ท่ารับส่งคนโดยสาร ท่ารับส่งสินค้า ท่าเทียบเรือ หรือแพนั้น และให้ถือว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับคำสั่งนั้นแล้ว (มาตรา 46 ทวิ)

(5) ในแม่น้ำลำคลองต่างๆ นอกเขตท่า บรรดาเรือที่เดินตามน้ำให้เดินกลางลำแม่น้ำหรือลำคลอง เรือที่เดินทวนน้ำให้เดินแอบฝั่ง ถ้าไม่สามารถจะทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวมา

นี้ ให้เดินกลางร่องน้ำ และให้ปฏิบัติตามข้อบังคับการเดินเรือแห่งท้องถิ่นซึ่งตั้งขึ้นเพื่อควบคุมการเดินเรือในลำแม่น้ำหรือคลองนั้นๆ ด้วย

ให้เจ้าท่าหรือผู้ว่าราชการจังหวัดในท้องถิ่นที่ไม่มีเจ้าท่า มีอำนาจออกข้อบังคับควบคุมการเดินเรือในแม่น้ำและลำคลองใดๆ ซึ่งอยู่ในเขตท้องถิ่นของตนได้ ข้อบังคับนั้นเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีเจ้าหน้าที และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ (มาตรา 68)

(6) ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดลงน้ำเข้าไปเหนือน้ำ ในน้ำและใต้น้ำของแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยหรือบนชายหาดของทะเลดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า (มาตรา 117 วรรคหนึ่ง)

(7) ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือทำด้วยประการใดๆ ให้หิน กรวด ทราย ดิน โคลน อับเฉา สิ่งของหรือสิ่งปฏิภูลใดๆ ยกเว้นน้ำมันและเคมีภัณฑ์ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือทะเลภายในน่านน้ำไทย อันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื้นเขิน ตกตะกอนหรือสกปรก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียในการขจัดสิ่งเหล่านั้นด้วย (มาตรา 119)

(8) ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือทำด้วยประการใดๆ ให้น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใดๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบอันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันอาจจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตหรือต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่งเป็นพิษหรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย (มาตรา 119 ทวิ)

(9) ให้เจ้าท่ามีหน้าที่ดูแล รักษาและขุดลอกร่องน้ำ ทางเรือเดิน แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบและทะเลภายในน่านน้ำไทย

ห้ามมิให้ผู้ใดขุดลอก แก้ไข หรือทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเปลี่ยนแปลงร่องน้ำ ทางเรือเดิน แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบหรือทะเลภายในน่านน้ำไทย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาทและให้เจ้าท่าสั่งให้หยุดกระทำการดังกล่าว (มาตรา 120)

3.2.2.17 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น

“คุณภาพสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า ดุลยภาพของธรรมชาติ อันได้แก่ สัตว์ พืช และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ และสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน และความสมบูรณ์สืบไปของมนุษยชาติ

“มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า ค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำ อากาศ เสียง และสภาวะอื่นๆ ของสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดเป็นเกณฑ์ทั่วไปสำหรับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

“เขตอนุรักษ์” หมายความว่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว และเขตพื้นที่คุ้มครองอย่างอื่นเพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่มีกฎหมายกำหนด

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีกฎหมายจัดตั้ง

(2) ให้นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน (มาตรา 11 วรรคหนึ่ง)

(3) ให้มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ ในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนภาคเอกชนร่วมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการและเลขานุการ การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้พิจารณาแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 12)

(4) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจและหน้าที่

1) เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

2) กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม

3) พิจารณาให้ความเห็นชอบในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ

4) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

5) เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร และการส่งเสริมการลงทุนเพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ต่อคณะรัฐมนตรี

6) เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อคณะรัฐมนตรี (มาตรา 13)

(5) ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจเรียกให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และบุคคลอื่น ส่งเอกสารการสำรวจผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องของโครงการและแผนงานของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลนั้นมาพิจารณา ในการนี้อาจเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงด้วย หากเห็นว่าโครงการและแผนงานใดอาจจะทำให้เกิดผลเสียหายร้ายแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้เสนอมาตรการแก้ไขต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป (มาตรา 19 วรรคหนึ่ง)

(6) ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ คณะกรรมการผู้ชำนาญการ หรือคณะอนุกรรมการ อาจเชิญบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย ความเห็น หรือคำแนะนำทางวิชาการได้เมื่อเห็นสมควร และอาจขอความร่วมมือจากบุคคลใดเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง หรือเพื่อสำรวจกิจกรรมใดๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 20)

(7) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอาจมอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ หรือกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้ (มาตรา 21)

(8) เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่อไปนี้

1) มาตรฐานคุณภาพน้ำในแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน โดยจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำในแต่ละพื้นที่

2) มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งรวมทั้งบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำ

3) มาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาล

การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น จะต้องอาศัยหลักวิชาการ กฎเกณฑ์ และหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน และจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องด้วย (มาตรา 32)

(9) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจัดทำแผนปฏิบัติการเรียกว่า “แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม” เพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทั้งนี้ ให้

ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนงานหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น (มาตรา 35)

(10) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม อาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาวได้ตามความเหมาะสม และควรจะต้องประกอบด้วยแผนงาน และแนวทางการดำเนินงานในเรื่อง ดังต่อไปนี้

- อื่นๆ
- 1) การจัดการคุณภาพอากาศ น้ำ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่อง
  - 2) การควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด
  - 3) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
  - 4) การประมาณการเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินกองทุนที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผน
  - 5) การจัดองค์กรและระเบียบการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และระหว่างส่วนราชการกับเอกชน รวมทั้งการกำหนดอัตราค่าจ้างพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผน
  - 6) การตรากฎหมายและออกกฎข้อบังคับ ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ คำสั่ง และประกาศที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผน
  - 7) การตรวจสอบ ติดตาม และวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 36)

3.2.2.18 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามคำว่า “ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน

(2) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ใดในเขตสัมปทานเพื่อประโยชน์ในการสร้างเขื่อนชลประทานหรือเขื่อนพลังน้ำ หรือเพื่อการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือความมั่นคงของชาติ หรือเพื่อรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อมหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการ ดังต่อไปนี้

- 1) ให้สัมปทานที่มีพื้นที่สัมปทานทับพื้นที่ดังกล่าวสิ้นสุดลงทั้งแปลง
- 2) ให้ผู้รับสัมปทานหยุดการทำกิจการที่ได้รับสัมปทานเป็นการชั่วคราวในพื้นที่ดังกล่าวตามระยะเวลาที่เห็นสมควร
- 3) ตัดเขตพื้นที่ดังกล่าวออกจากพื้นที่ในสัมปทาน (มาตรา 68 ทวิ)

(3) นอกจากการสิ้นสุดลงตามอายุของสัมปทาน หรือตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัมปทาน หรือตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น สิทธิการทำกิจการที่ได้รับสัมปทานในเขตพื้นที่สัมปทานทั้งแปลงหรือบางส่วน ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตที่กำหนดให้เป็น

- 1) อุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ หรือ
- 2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (มาตรา 68 ตรี)

3.2.2.19 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- (1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้
“ป่า” หมายความว่า ที่ดิน รวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย
“ป่าสงวนแห่งชาติ” หมายความว่า ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้
“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมป่าไม้

(2) ในจังหวัดใดที่มีป่าสงวนแห่งชาติ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด” ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ อัยการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ปฎิรูปที่ดินจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนเทศบาลแห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่ จำนวนหนึ่งคน และผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่จำนวนสามคน เป็นกรรมการ

ในจังหวัดใดที่มีพื้นที่ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้มีผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และจังหวัดใดที่มีพื้นที่ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้มีผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่ หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 10)

(3) คณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรการในการควบคุมดูแล และการส่งเสริมการปลูกป่า รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติให้สอดคล้องกับแนวทางที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวต้องกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ด้วย (มาตรา 11)

(4) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 14)

(5) ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 14 ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ต้นน้ำลำธาร หรือพื้นที่ชายฝั่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท (มาตรา 31)

3.2.2.20 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช่สัตว์ป่า และสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว

(2) ผู้ใดจะจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี โดยยื่นเอกสารโครงการจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ บัญชีรายการชนิดและจำนวนสัตว์ป่า หรือซากสัตว์ป่าที่มีหรือจะมีไว้ในครอบครองโดยต้องแสดงหลักฐานการได้มา พร้อมด้วยแผนที่แสดงที่ตั้งแบบแปลน และแผนผังของสวนสัตว์

โครงการจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ และแบบแปลนและแผนผังของสวนสัตว์ตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการสวนสัตว์ที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) การจัดการพื้นที่เลี้ยงและจัดแสดงสัตว์

- ควบคุมโรค
- 2) การสุขาภิบาล การบำบัดน้ำเสีย การกำจัดของเสีย และการ
  - 3) การปฏิบัติการและมาตรการฉุกเฉินต่างๆ (มาตรา 33)
- อำนาจ
- (3) คณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ มีหน้าที่และ
  - 1) พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และการขยายหรือการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
  - 2) เสนอแนะนโยบายและมาตรการที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองและดูแลรักษาสภาพธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่า
  - 3) ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการการอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
  - 4) กำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อการอนุรักษ์และเพาะพันธุ์สัตว์ป่า การค้าสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า และการประกอบกิจการสวนสัตว์
  - 5) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ (มาตรา 45)
- (4) เมื่อปรากฏว่าบริเวณพื้นที่ใดมีสภาพธรรมชาติสมควรต้องอนุรักษ์ไว้ให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าอย่างปลอดภัย และรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ตลอดจนคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศให้คงเดิม เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตนั้นด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า” (มาตรา 47)
- (5) ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือทำด้วยประการใดให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติเดิม เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ หรือปิดกั้นหรือทำให้เกิดขวางกั้นทางน้ำหรือทางบก (มาตรา 55)
- (6) ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นใดซึ่งต้องเข้าไปปฏิบัติการตามหน้าที่ (มาตรา 53)
- (7) ความในมาตรา 53 หรือมาตรา 55 มิให้ใช้บังคับแก่การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีดังต่อไปนี้
- 1) มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือมีเหตุฉุกเฉินเพื่อการป้องกันภัยอันตรายแก่บุคคลหรือชุมชน หรือเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติอันเป็นสาธารณะ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการใดแล้วให้รายงานต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเพื่อทราบโดยมิชักช้า

2) เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ดูแลรักษา หรือบำรุงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือการสำรวจการศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการศึกษาธรรมชาติ หรือเพื่ออำนวยความสะดวก หรือให้ความรู้แก่ประชาชนโดยทั่วไป

ในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน หรือมีเหตุฉุกเฉินเพื่อป้องกันภัยอันตรายแก่บุคคลหรือชุมชน หรือเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติอันเป็นสาธารณะ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือบุคคลอื่นช่วยเหลือในการกระทำความดังกล่าวก็ได้ และให้รายงานการกระทำต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเพื่อทราบ และให้ถือว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือบุคคลอื่นเป็นการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 56)

(8) เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดตัด โค่น เผ้วถาง เผา ทำลาย ตัดไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือทำลาย ทำให้เสื่อมสภาพชุด เก็บ ซึ่งแร่ ดิน หิน กรวด หวาย ลูกรัง ของป่า หรือทรัพยากรธรรมชาติใดๆ หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตัน หรือเหือดแห้ง เป็นพิษหรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือเมื่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราวๆ ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ

ความที่กล่าวข้างต้นมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นใดที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ หรือการคุ้มครอง รักษาหรือช่วยเหลือสัตว์ป่า (มาตรา 67)

3.2.2.21 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“อุทยานแห่งชาติ” หมายความว่า พื้นที่ที่มีความโดดเด่นสวยงามทางธรรมชาติเป็นพิเศษหรือมีความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสัตว์ป่าหรือพืชป่าประจำถิ่นที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ หรือโดดเด่นด้านธรณีวิทยา หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่สมควรสงวนหรืออนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์ของคนในชาติหรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชนอย่างยั่งยืน

“วนอุทยาน” หมายความว่า พื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติสวยงามเหมาะสมแก่การสงวนรักษาไว้ให้เป็นแหล่งคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชนโดยส่วนรวม

(2) ให้มีคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการท่องเที่ยว อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมที่ดิน เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ด้านอุทยานแห่งชาติ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการ

ท่องเที่ยวและนันทนาการ หรือด้านกฎหมาย เป็นกรรมการ โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แต่งตั้งจากผู้แทนภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 10)

(3) คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจ

1) กำหนดนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ

2) เสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นอุทยานแห่งชาติ การขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

3) พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ รวมทั้งการขยายหรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

4) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ (มาตรา 16)

(4) ภายในอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็น การเปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ทะเล ท่วมท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ หรือปิดกั้นหรือทำให้เกิดขวางกั้นทางน้ำหรือทางบก (มาตรา 19)

(5) ผู้ใดยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิมในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ถ้าได้กระทำในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 หรือพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด หรือพื้นที่เปราะบางของระบบนิเวศหรือความหลากหลายทางชีวภาพ ผู้กระทำต้องรับโทษทางอาญา (มาตรา 41)

3.2.2.22 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้โรงงานตามประเภทชนิดหรือขนาดใดเป็นโรงงานจำพวกที่ 1 โรงงานจำพวกที่ 2 หรือโรงงานจำพวกที่ 3 แล้วแต่กรณี โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการควบคุมดูแล การป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหาย และการป้องกันอันตรายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะมีต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม (มาตรา 7) เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวกต้องปฏิบัติตามในเรื่องการกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน (มาตรา 8)

(2) ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่พบว่า ผู้ประกอบกิจการโรงงานผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือการประกอบกิจการโรงงานมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือแก้ไขหรือปรับปรุงหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ (มาตรา 37)

ในกรณีที่ผู้ประกอบการโรงงานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น ถ้ามีเหตุที่ทางราชการสมควรเข้าไปดำเนินการแทน ให้ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือมอบหมายให้บุคคลใดๆ เข้าจัดการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนั้นได้ ในกรณีเช่นนี้ ผู้ประกอบการโรงงานต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าจัดการนั้นตามจำนวนที่จ่ายจริงรวมกับเบี้ยปรับในอัตราร้อยละสามสิบต่อปีของเงินจำนวนดังกล่าว

ถ้าทางราชการได้เข้าไปจัดการแก้ไขปัญหามลพิษหรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงาน ให้ขอรับเงินช่วยเหลือจากกองทุนสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินการได้ และเมื่อได้รับเงินตามวรรคหนึ่งจากผู้ประกอบการโรงงานแล้วให้ชดใช้เงินช่วยเหลือที่ได้รับมาคืนแก่กองทุนสิ่งแวดล้อมดังกล่าวต่อไป (มาตรา 42)

3.2.2.23 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) ให้จัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมขึ้น เรียกว่า “การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “กนอ.” และให้เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1) การจัดให้ได้มาซึ่งที่ดินที่เหมาะสมเพื่อจัดตั้งหรือขยายนิคมอุตสาหกรรมหรือเพื่อดำเนินธุรกิจอื่นที่เป็นประโยชน์ หรือเกี่ยวเนื่องกับ กนอ.

2) การปรับปรุงที่ดินที่ กนอ. ได้มา รวมทั้งจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการดำเนินงานและการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพเพื่อให้บริการแก่ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบพาณิชย์กรรม และผู้ประกอบการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมหรือการประกอบพาณิชย์กรรม รวมตลอดทั้งการจัดให้มีและบริหารจัดการกิจการอันเป็นสาธารณูปโภค ที่พักอาศัย การขนส่งทางบกและทางน้ำ ท่าเรือ การสื่อสารโทรคมนาคม หรือกิจการอื่นใด ทั้งนี้ ที่จำเป็นหรือเป็นประโยชน์แก่กิจการของนิคมอุตสาหกรรม หรือผู้ประกอบการหรือผู้อยู่อาศัยในนิคมอุตสาหกรรม

3) การดำเนินกิจการท่าเรือ

4) การพัฒนาชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงหรือการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะแก่ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง (มาตรา 6)

(2) ให้ กนอ. มีอำนาจกระทำการภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 6 อำนวยเช่นว่านี้ให้รวมถึง

1) การควบคุมการดำเนินงานของผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้ประกอบพาณิชย์กรรม ผู้ประกอบการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมหรือการประกอบพาณิชย์กรรม และผู้ใช้ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายรวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขหรือที่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2) การกำกับหรือจัดให้มีระบบป้องกันอุบัติภัย ระบบรักษาความปลอดภัย และระบบบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม รวมตลอดถึงการควบคุมและจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะมูลฝอย และการจัดการมลภาวะอื่นใดในนิคมอุตสาหกรรม (มาตรา 10)

(3) ให้คณะกรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีอำนาจวางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของ กนอ. อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึงการออกระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรา 6 และมาตรา 10 (มาตรา 23)

3.2.2.24 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2562

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“สารสนเทศทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า กระบวนการในการนำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำมาผ่านกระบวนการการจัดการสารสนเทศจนได้เป็นข่าวสารด้านทรัพยากรน้ำ ซึ่งอาจอยู่ในรูปข้อความ ตาราง กราฟ หรือภูมิสารสนเทศที่พร้อมนำมาใช้ปฏิบัติงาน ประกอบการตัดสินใจ ประกอบการวางแผนจัดการ และนำมาสรุปเป็นความรู้ได้

“การจัดการสารสนเทศ” หมายความว่า การจัดข้อมูลให้เป็นกลุ่มเชื่อมโยงกัน เพื่อการวิเคราะห์และประมวลผลจนได้เป็นข่าวสารพร้อมใช้งาน ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี กระบวนการประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล และแสดงผล เพื่อให้เกิดเป็นระบบบริหารจัดการสารสนเทศ

“สถาบัน” หมายความว่า สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

(2) กำหนดให้สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า “สสน.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Hydro-Informatics Institute (Public Organization)” เรียกโดยย่อว่า “HII” มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1) รวบรวม เชื่อมโยง บูรณาการ และวิเคราะห์ข้อมูลน้ำและภูมิอากาศที่มีผลกระทบต่อน้ำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาให้เป็นระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ รวมทั้งให้บริการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำของประเทศ

2) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการจัดการสารสนเทศทรัพยากรน้ำและระบบบริหารจัดการน้ำ

3) ส่งเสริมความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการจัดการสารสนเทศทรัพยากรน้ำ

4) นำเสนอและถ่ายทอดผลการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ นำไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และให้บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เป็นผลการวิจัยและพัฒนาของสถาบันให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยสะดวกและเกิดประสิทธิผล โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือไม่ก็ได้

5) ดำเนินการอื่นเพื่อพัฒนาระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติตามที่กฎหมายกำหนดหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติให้มีแนวทางที่สอดคล้องกันและเป็นระบบเดียวกัน สถาบันอาจเสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติให้หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันหรือร่วมดำเนินการกับสถาบันตามวัตถุประสงค์ของสถาบันได้ (มาตรา 6 และมาตรา 8)

- ต่อไปนี้เป็น
- (3) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 8 ให้สถาบันมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการของสถาบัน
- 1) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่างๆ
  - 2) ก่อตั้งสิทธิหรือทำนิติกรรมทุกประเภท เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการของสถาบัน
  - 3) ทำความตกลงและร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในกิจการที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสถาบัน
  - 4) จัดให้มีหรือให้ทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบัน
  - 5) เข้าร่วมทุนกับนิติบุคคลอื่นในกิจการที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสถาบันตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
  - 6) กู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสถาบันตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
  - 7) เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินการต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำกำหนด
  - 8) เป็นตัวแทนหรือมอบหมายหรือว่าจ้างให้บุคคลหรือนิติบุคคลอื่นประกอบกิจการต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน
  - 9) ดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน (มาตรา 9)
- (4) กำหนดให้มีคณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำประกอบด้วย
- 1) ประธานกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูงในด้านการบริหารหรือเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการสารสนเทศทรัพยากรน้ำ
  - 2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสี่คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และอธิบดีกรมชลประทาน
  - 3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินห้าคน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การจัดการ หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อกิจการของสถาบัน
- ให้ผู้อำนวยการสถาบันเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง และให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น (มาตรา 14)
- (5) คณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำมีหน้าที่และอำนาจควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการและการดำเนินงานของสถาบันเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หน้าที่และอำนาจเช่นนี้ให้รวมถึง
- 1) กำหนดนโยบายการบริหารงาน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของสถาบัน

- 2) อนุมัติงบประมาณประจำปี งบการเงิน แผนการลงทุน และการดำเนินโครงการตามที่คณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำกำหนด
- 3) ให้ความเห็นชอบในการกำหนดค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงค่าตอบแทน และค่าบริการในการดำเนินกิจการของสถาบัน
- 4) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน
- 5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกานี้หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการบูรณาการสารสนเทศทรัพยากรน้ำและพัฒนาระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำมีอำนาจเสนอแนะการแก้ไข ปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประสานงานในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ หรือหน้าที่และอำนาจของสถาบันต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติสั่งการตามที่เห็นสมควร (มาตรา 19)

(6) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการดำเนินกิจการของสถาบันให้เป็นไปตามกฎหมายและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบัน ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล มติของคณะรัฐมนตรี และแผนต่างๆ ที่เกี่ยวกับสถาบันเพื่อการนี้ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้สถาบันชี้แจง แสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือยับยั้งการกระทำของสถาบันที่ขัดต่อกฎหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบัน ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล มติของคณะรัฐมนตรี หรือแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน ตลอดจนสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันได้ (มาตรา 43)

3.2.2.25 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543

(1) กำหนดบทนิยาม คำว่า “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ และคำว่า “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (มาตรา 3)

(2) กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า “สตอภ.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Geo-Informatics and Space Technology Development Agency (Public Organization)” เรียกโดยย่อว่า “GISTDA” (มาตรา 5)

(3) สำนักงานมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 1) พัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศให้เป็นความรู้ที่ไร้พรมแดนและเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม
- 2) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียม และเป็นศูนย์ข้อมูลด้าน ทรัพยากรธรรมชาติจากข้อมูลดาวเทียม

- 3) ให้บริการข้อมูลที่ได้จากเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ซึ่งรวมทั้งบริการอื่นที่เกี่ยวข้อง
  - 4) ให้บริการให้คำปรึกษาและพัฒนาบุคลากรในด้านสำรวจข้อมูลจากระยะไกลด้วยดาวเทียมและภูมิสารสนเทศ
  - 5) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนา และดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับเทคโนโลยีอวกาศ ซึ่งรวมทั้งการพัฒนาและสร้างดาวเทียมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติขนาดเล็กเองได้
  - 6) เป็นหน่วยงานหลักกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับระบบสำรวจข้อมูลระยะไกลและระบบภูมิสารสนเทศที่เหมาะสม (มาตรา 7)
- (4) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่กระทำการดังต่อไปนี้ด้วย
- 1) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง หรือมีทรัพย์สินสิทธิต่างๆ
  - 2) ก่อตั้งสิทธิ หรือทำนิติกรรมใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน
  - 3) เข้าร่วมทุนกับนิติบุคคลอื่นในกิจการที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสำนักงานตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
  - 4) กู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
  - 5) เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินกิจการ
  - 6) จัดให้มีและให้ทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน
  - 7) ติดต่อประสานงานและทำความตกลงร่วมมือในโครงการแลกเปลี่ยนหรือช่วยเหลือทางวิชาการกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศในกิจการอันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสำนักงาน
  - 8) ปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยงานเลขานุการของคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีอวกาศและระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้รับมอบหมาย
  - 9) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสำนักงาน (มาตรา 8)
- (5) กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ประกอบด้วย
- 1) ประธานกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงทางด้านเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ
  - 2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสามคน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และเจ้ากรมแผนที่ทหาร

3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินหกคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความชัดเจนเป็นที่ประจักษ์ในทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อวกาศ ภูมิสารสนเทศหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อกิจการของสำนักงาน ซึ่งจะต้องเป็นสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีอวกาศหรือภูมิสารสนเทศไม่น้อยกว่าสามคน และต้องเป็นบุคคลซึ่งมิใช่ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐอย่างน้อยสองคน

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง และให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ (มาตรา 13)

(6) คณะกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลสำนักงานให้ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

- 1) กำหนดนโยบายการบริหารงาน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของสำนักงาน
- 2) อนุมัติแผนการลงทุน แผนการเงิน และงบประมาณของปีถัดไปของสำนักงาน
- 3) ควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไป ตลอดจนออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับสำนักงานในเรื่องการให้บริการข้อมูล การเผยแพร่ หรือการนำข้อมูลไปใช้
- 4) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสำนักงาน (มาตรา 19)

(7) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมาย และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงาน นโยบายของรัฐบาลและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับสำนักงาน เพื่อการนี้ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้สำนักงานชี้แจงแสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือยับยั้งการกระทำของสำนักงานที่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงาน นโยบายของรัฐบาล หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับสำนักงาน ตลอดจนสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของสำนักงานได้ (มาตรา 41)

3.2.2.26 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การจัดการน้ำเสีย พ.ศ. 2538 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

- (1) มาตรา 3 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้
“น้ำเสีย” หมายความว่า น้ำเสียตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“เขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย” หมายความว่า พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร และพื้นที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“ระบบบำบัดน้ำเสีย” หมายความว่า ระบบท่อ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือ บุคคลใดที่มีโครงการจัดการน้ำเสียจัดให้มีขึ้นเพื่อรับและบำบัดน้ำเสีย

“ระบบบำบัดน้ำเสียรวม” หมายความว่า ระบบท่อ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือเครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่องค์การจัดการน้ำเสียได้จัดให้มีขึ้นเพื่อรับและบำบัดน้ำเสีย

“ระบบระบายน้ำ” หมายความว่า ระบบทางหรือท่อระบายน้ำที่ ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดให้มีขึ้นในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

“ท่อรวบรวมน้ำเสียแยก” หมายความว่า ท่อรวบรวมน้ำเสียที่องค์การ จัดการน้ำเสียได้จัดให้มีขึ้นที่แยกต่างหากออกจากระบบระบายน้ำ

“แผนปฏิบัติการ” หมายความว่า แผนการดำเนินการจัดให้มีระบบ บำบัดน้ำเสียรวมในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย ซึ่งจัดทำโดยองค์การจัดการน้ำเสีย หรือแผนการดำเนินการ บริหารหรือรับจัดการน้ำเสียทั้งในและนอกเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า กรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์การปกครองท้องถิ่นอื่นที่ กฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น

“ราชการส่วนภูมิภาค” หมายความว่า จังหวัดตามกฎหมายว่าด้วย ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ตาม กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสีย

“ข้อตกลงร่วม” หมายความว่า ข้อตกลงระหว่างองค์การจัดการน้ำ เสียกับราชการส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนภูมิภาค หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตาม แผนปฏิบัติการ

“ข้อตกลงจัดการน้ำเสีย” หมายความว่า ข้อตกลงระหว่างองค์การ จัดการน้ำเสียกับผู้ให้บริการระบบบำบัดน้ำเสียรวมในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

(2) กำหนดให้จัดตั้งองค์การจัดการน้ำเสีย เรียกโดยย่อว่า “อจน.” มี วัตถุประสงค์ในการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมสำหรับการบำบัดน้ำเสียภายในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย และการให้บริการรับบริหารหรือจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย ทั้งในและนอกเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย รวมทั้ง บริการหรือกิจการต่อเนื่องที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพในเชิงเศรษฐกิจ (มาตรา 4 และมาตรา 6)

(3) องค์การจัดการน้ำเสียมีอำนาจกระทำการต่างๆ ภายในขอบ วัตถุประสงค์ตามมาตรา 6 และอำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

1) ให้คำแนะนำหรือเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการประกาศกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

2) สำรวจ วางแผนปฏิบัติการ ออกแบบ ก่อสร้าง ดำเนินการ จัดการและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวม รวมทั้งติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการของระบบบำบัดน้ำเสียทั้งในและนอกเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย และระบบบำบัดน้ำเสียรวมในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

3) ดำเนินการเกี่ยวกับการนำน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่และการผลิตพลังงานจากน้ำเสีย เพื่อให้เป็นไปตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและตามข้อตกลงร่วม

4) ทำข้อตกลงร่วม เพื่อให้การจัดการน้ำเสียในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสียบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

5) เข้าร่วมกิจการกับหน่วยงานอื่นไม่ว่าจะเป็นของเอกชนหรือของรัฐ ทั้งในและนอกราชอาณาจักร หรือกับองค์การระหว่างประเทศ หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่กิจการอันอยู่ในวัตถุประสงค์ขององค์การจัดการน้ำเสีย

6) ประสานงานกับราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเสีย (มาตรา 7)

(4) กำหนดให้มีคณะกรรมการองค์การจัดการน้ำเสีย ประกอบด้วย ประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนสำนักงานประมาณ ผู้แทนการประปานครหลวง ผู้แทนการประปาส่วนภูมิภาค และกรรมการอื่นอีกไม่เกินหกคนเป็นกรรมการ และให้ผู้อำนวยการองค์การจัดการน้ำเสียเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้ คณะรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการอื่น (มาตรา 12)

(5) ให้คณะกรรมการองค์การจัดการน้ำเสียมีอำนาจหน้าที่วางนโยบาย และควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การจัดการน้ำเสีย อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

1) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ
2) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ
โดยให้สอดคล้องกับข้อตกลงร่วม

3) ออกระเบียบหรือข้อบังคับกำหนดเงื่อนไขของข้อตกลงจัดการน้ำเสีย

4) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรา 6 และมาตรา 7 (มาตรา 18)

(6) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การจัดการน้ำเสีย เพื่อการนี้จะส่งให้องค์การจัดการน้ำเสีย

ชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ทำรายงานหรือยับยั้งการกระทำที่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล มติของคณะรัฐมนตรี หรือมติหรือคำสั่งของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตลอดจนมีอำนาจที่จะสั่งให้ปฏิบัติการตามนโยบายของรัฐบาลหรือมติของคณะรัฐมนตรี และสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการดำเนินการได้ (มาตรา 28)

(7) ในกรณีที่ องค์การจัดการน้ำเสียจะต้องเสนอเรื่องใด ๆ ไปยังคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หรือคณะรัฐมนตรี ให้องค์การจัดการน้ำเสียนำเรื่องเสนอรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อไปยังคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หรือคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี (มาตรา 29)

3.3 การบูรณาการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง

3.3.1 การจัดตั้งองค์กร หรือคณะทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง

1) จัดตั้ง “ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” เพื่อเป็นศูนย์กลาง การบริหารจัดการ “มวลน้ำ” ในการป้องกันหรือลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น

2) กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานของ “ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” ทำหน้าที่บูรณาการข้อมูลและขับเคลื่อน การดำเนินงานตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง พิจารณากลับกรองในการยกระดับสถานการณ์ และทำหน้าที่สนับสนุน ในการแก้ไขปัญหามา ตั้งแต่การป้องกันเตรียมความพร้อมรับมือ โดยมีคณะทำงานเป็นหน่วยปฏิบัติงานสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ กลับกรองและกำหนดมาตรการหรือนโยบายในการแก้ไขปัญหามาภาวะน้ำแล้ง

3) กำหนดแนวทางการทำงานอย่างเป็นระบบ บูรณาการการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และหน่วยงานด้านสาธารณสุขให้มีความสอดคล้องส่งเสริมกัน ทั้งในเรื่องการสั่งการ และอำนวยการภาวะน้ำแล้งระดับต่าง ๆ จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย

4) จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหามาภาวะน้ำแล้ง โดยการติดตามเฝ้าระวัง วิเคราะห์สถานการณ์น้ำและชี้เป้าพื้นที่เสี่ยงภัยภาวะน้ำแล้ง และกำหนดมาตรการเชิงป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง

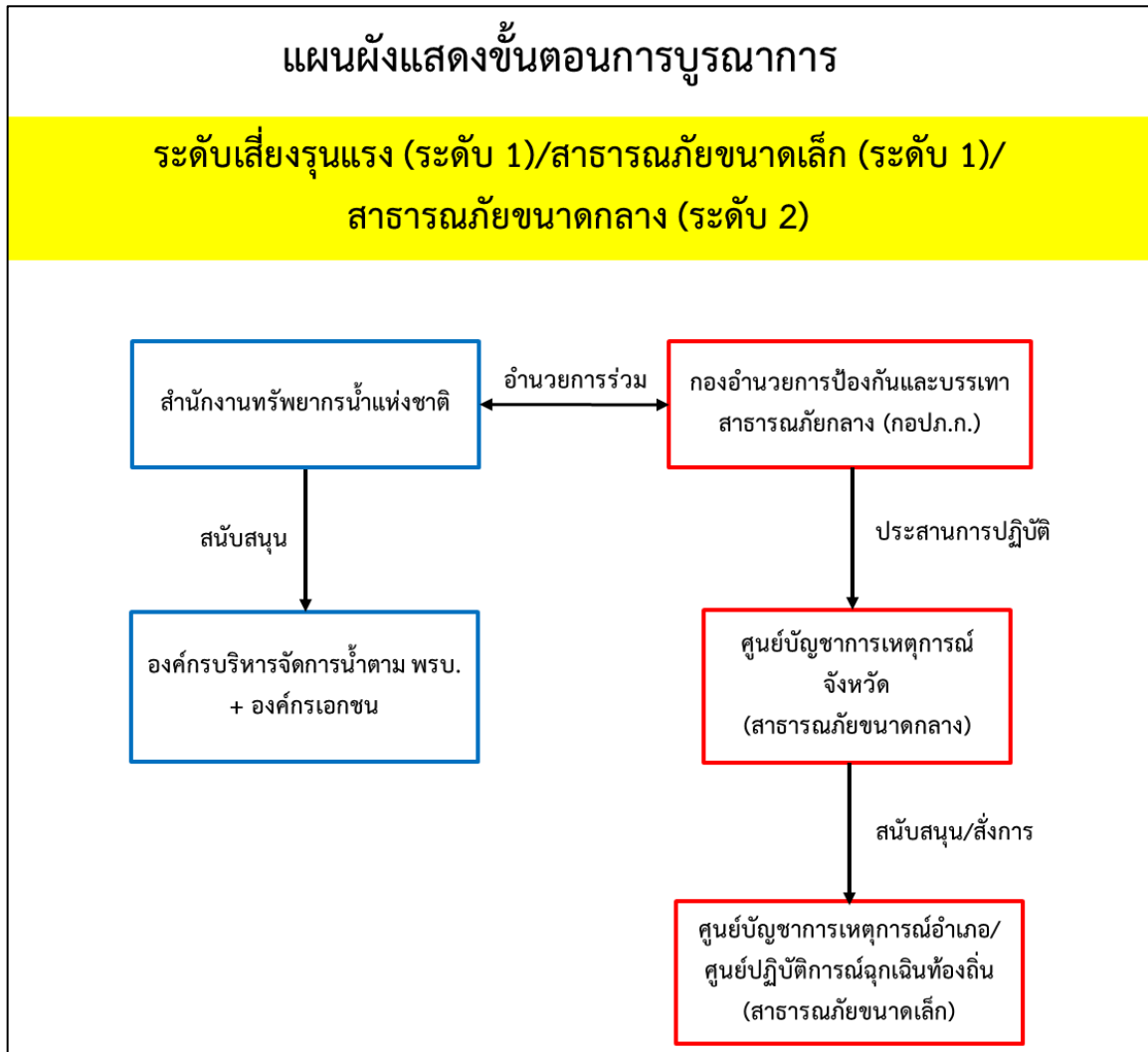
ทั้งนี้ การบูรณาการแก้ไขปัญหาน้ำแล้งจะมีการจัดโครงสร้างองค์กรตามระดับภัยตามที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 3.1 และตารางที่ 3-4 ภายใต้โครงสร้างองค์กรที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลัก 2 ฉบับ คือ พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570 โดยสรุปได้ตามตารางที่ 3-5 และรูปที่ 3-1 และ 3-2

ตารางที่ 3-4 การยกระดับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ-ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561			แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570		
ระดับ	สถานการณ์/ แนวโน้ม	ผู้บัญชาการ/ อำนวยการวิกฤติน้ำ	ระดับ	การจัดการ	ผู้บัญชาการ/ อำนวยการ สาธารณภัย
1	ระดับเสี่ยงรุนแรง	เลขาธิการ สทช.	1	สาธารณภัย ขนาดเล็ก	นายอำเภอ (ผู้อำนวยการ อำเภอ), ผู้บริหารท้องถิ่น (ผู้อำนวยการท้องถิ่น)
2	ระดับรุนแรง	รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่ นายกรัฐมนตรี มอบหมาย	2	สาธารณภัย ขนาดกลาง	ผู้ว่าราชการจังหวัด (ผู้อำนวยการจังหวัด)
3	ระดับวิกฤต	นายกรัฐมนตรี	3	สาธารณภัย ขนาดใหญ่	รมว.มหาดไทย (ผู้บัญชาการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ)
			4	สาธารณภัย ร้ายแรงอย่าง ยิ่ง	นายกรัฐมนตรี หรือรอง นายกรัฐมนตรีที่ นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ตารางที่ 3-5 โครงสร้างองค์กรในการบัญชาการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบูรณาการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ			
ระดับวิกฤต	โครงสร้างของ พระราชบัญญัติทรัพยากร น้ำแห่งชาติ	โครงสร้างของ พระราชบัญญัติป้องกันและ บรรเทาภัย พ.ศ.2550	ขนาดของสาธารณภัย
วิกฤติน้ำ (หรือคาดว่าจะเกิดวิกฤติ) (ระดับ 3)	ศูนย์บัญชาการเฉพาะ กิจ	กองบัญชาการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ (บกปภ.ช.)	สาธารณภัยร้ายแรงอย่าง ยิ่ง (ระดับ 4)
รุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง) (ระดับ 2)	กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ	กองบัญชาการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)	สาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3)
ปกติ ติดตาม สถานการณ์ และ เฝ้าระวัง (ระดับ 1)	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่ง ชาติ	ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ จังหวัด	สาธารณภัยขนาดกลาง (ระดับ 2)
		- ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ อำเภอ - ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน ท้องถิ่น	สาธารณภัยขนาดเล็ก (ระดับ 1)

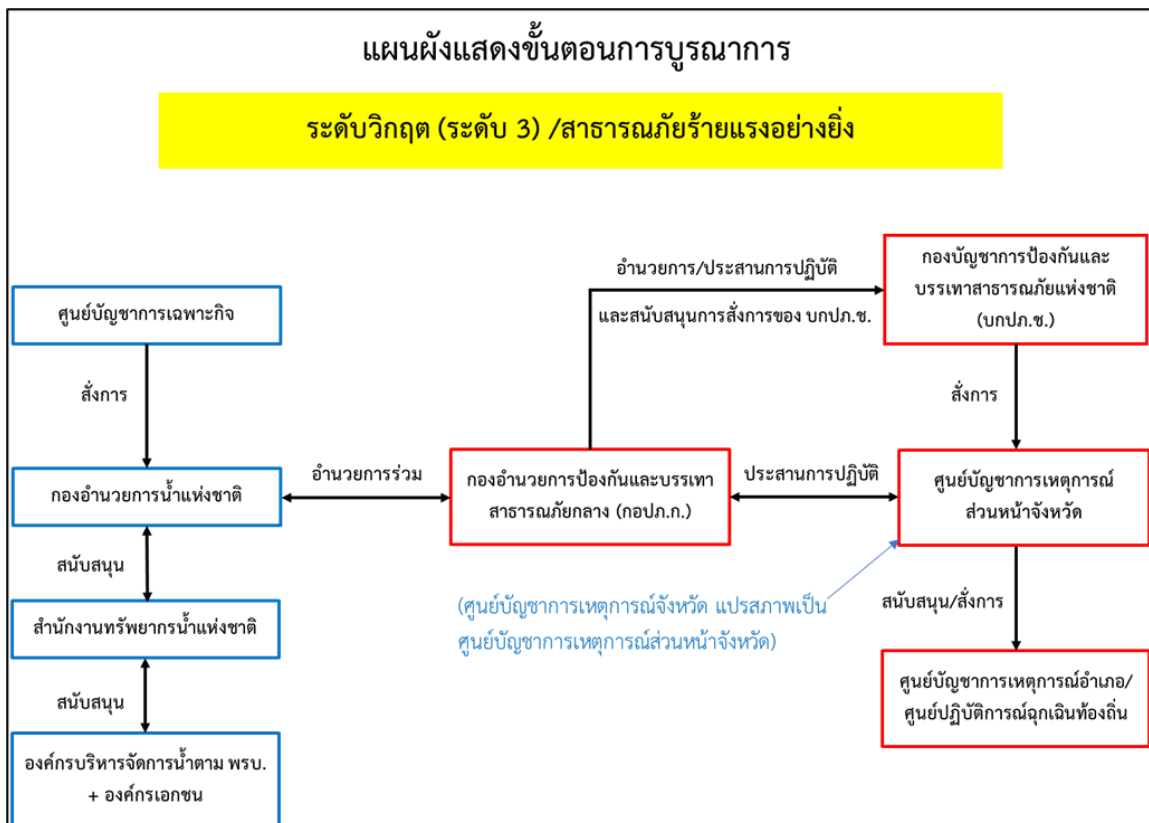

รูปที่ 3-1 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการที่ระดับภัย 1 : ระดับเสียงรุนแรง

รูปที่ 3-2 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการที่ระดับภัย 2: ระดับรุนแรง

รูปที่ 3-3 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการที่ระดับภัย 3 : วิกฤติ

จากโครงสร้างและขั้นตอนการบูรณาการตามรูปที่ 3-1 รูปที่ 3-2 และ รูปที่ 3-3 จะพบว่า ในกรณีของระดับภัย 1 : ปกติและระดับภัย 2 : รุนแรง หรือคาดว่าจะรุนแรง จะใช้องค์กรถาวร ได้แก่ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค และ ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ เป็นหน่วยงานอำนวยการและปฏิบัติการร่วม

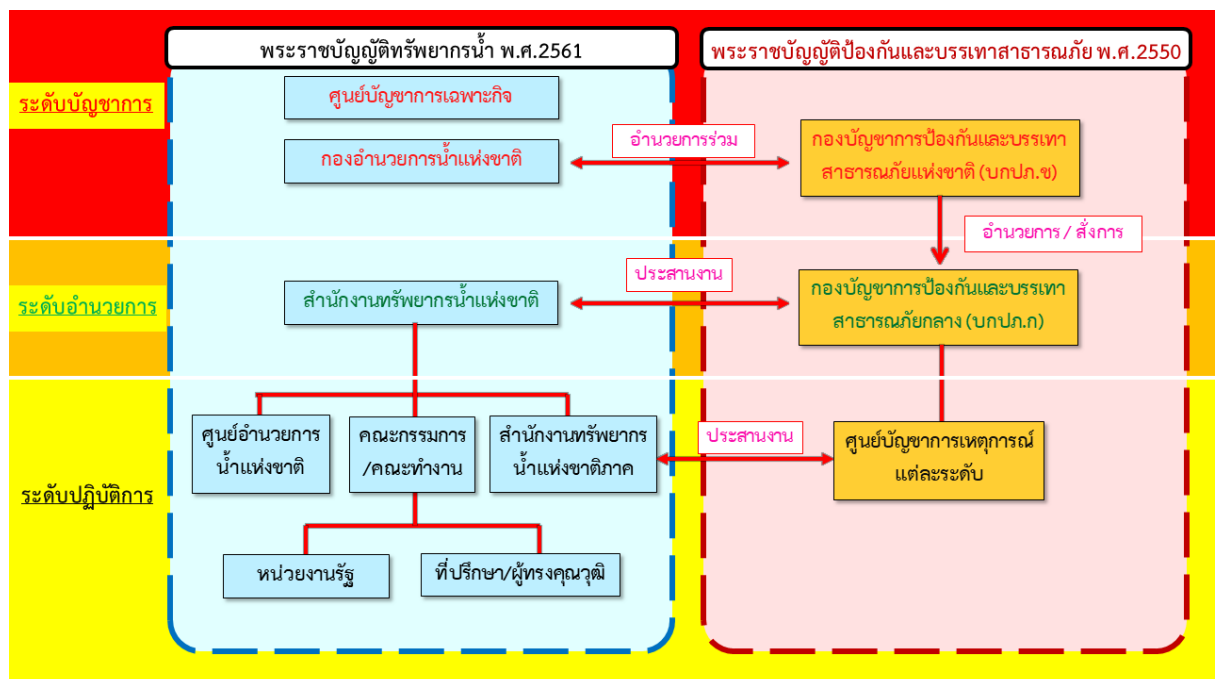
ส่วนระดับภัย 3 : วิกฤติ จะมีการตั้งองค์กรในระดับบัญชาการชั่วคราวขึ้น ได้แก่ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ อำนวยการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราวจนกว่าวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป

โดยสามารถสรุปความเชื่อมโยงและการประสานงานของหน่วยงานในระดับบัญชาการระดับอำนวยการ โดยใน 2 ส่วนนี้ถือเป็นองค์กรระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ แยกตามระดับภัย 1 ถึง 3 ได้ตามรูปที่ 3-3

จากรูปที่ 3-1 ถึง รูปที่ 3-3 จะมียุทธศาสตร์ตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ ที่มีบทบาทในการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่

- ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ
- กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ
- ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

โดยรายละเอียดการจัดตั้งองค์กร โครงสร้างและองค์ประกอบจะกล่าวต่อไปในบทที่ 5

รูปที่ 3-4 ความเชื่อมโยงและการประสานงานของหน่วยงานในระดับบัญชาการ ระดับอำนวยการและระดับปฏิบัติการ

3.3.2 แนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ และ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ

จากแผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการที่ระดับภัยด้านน้ำในระดับ 1, 2 และ 3 ตามรูปที่ 3-1 และ 3-2 จะเห็นว่า จะมีการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ (เช่น ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ตามที่ได้นำเสนอรายละเอียดไว้ในหัวข้อที่ผ่านมา) กับองค์กรตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ โดยในเชิงของประเภทของภัยด้านน้ำ แบ่งออกได้เป็น 2 บริบท คือ

- บริบทด้านปริมาณน้ำ ได้แก่ น้ำแล้ง และ น้ำท่วม
- บริบทด้านคุณภาพน้ำ ได้แก่ ภัยจากภาวะมลพิษ กรณีมีสารเคมี และ วัตถุอันตรายปนเปื้อนสู่ทรัพยากรน้ำ

สำหรับในเชิงของแนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานตามระดับภัยนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง คือ

- แนวทางที่ 1 ภัยระดับ 3 : วิกฤติ ที่ต้องมีผู้บัญชาการ โดย “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ”
- แนวทางที่ 2 ภัยต่ำกว่าระดับ 3 ที่ไม่ต้องบัญชาการ โดย “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ”

โดยในเอกสารฉบับนี้ จะนำเสนอแนวทางการบูรณาการทั้ง 2 บริบทของภัย เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่า อาจเกิดทั้งปัญหาน้ำแล้ง น้ำท่วม และคุณภาพน้ำขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านปริมาณน้ำ (น้ำแล้ง และ น้ำท่วม) ตามรายละเอียดในหัวข้อ 3.3.3
- แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านคุณภาพน้ำ ตามรายละเอียดในหัวข้อ 3.3.4

3.3.3 แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านปริมาณน้ำ

ปัญหาด้านน้ำในบริบทนี้หมายถึงผลกระทบที่เกิดจาก

- 1) น้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำตามธรรมชาติหรือที่มีการกักเก็บไว้ไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นสภาวะขาดแคลนน้ำต่อการอุปโภคบริโภค เช่น การใช้น้ำในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคพาณิชย์กรรม หรือการใช้น้ำในภาคอื่นๆ ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานานจนก่อให้เกิด ความเสียหาย และส่งผลกระทบต่อชุมชน สังคม และระบบเศรษฐกิจโดยรวม
- 2) น้ำท่วม (อุทกภัย) ซึ่งเกิดจากปริมาณน้ำท่วมขังเกินกว่าระดับผิวดินตามสภาพปกติหรือมีปริมาณเกินกว่าขีดความสามารถในการกักเก็บหรือแม้กระทั่งปัญหาจากการบริหารจัดการปริมาณน้ำหรือการระบายน้ำให้มีปริมาณที่เหมาะสมต่อพื้นที่ ไม่ว่าจะเกิดสาเหตุอันเนื่องมาจากธรรมชาติ การกระทำของมนุษย์ หรือเหตุอื่นใดก็ตาม

เดิมการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ประกอบด้วยแผนการบูรณาการระหว่างองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายกฎหมายหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เมื่อมี พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ จะต้องมีการบูรณาการกับองค์กรด้านน้ำตามหัวข้อ 3.2.1.1 ถึง 3.3.1.4 ซึ่งการบูรณาการในด้านต่างๆ ของปัญหาน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ในระดับความร้ายแรงของภัยสาธารณะขนาดเล็ก (ระดับ 1) ขนาดกลาง (ระดับ 2) และขนาดใหญ่ (ระดับ 3) จะเทียบเท่ากับระดับภัยจากน้ำ ระดับที่ 1 และ 2 ของ สททช. ซึ่งเป็นขั้นที่ยังไม่ต้องการบัญชาการผ่านศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ และกรณีภัยจากน้ำระดับที่ 3 : วิกฤติ จะมีการบัญชาการจากศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตามแนวทางในหัวข้อ 3.3.3

3.3.3.1 การบูรณาการร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

ในภาวะฉุกเฉินหรือสาธารณภัยต่างๆ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ถือเป็นกฎหมายหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกรูปแบบ โดยกำหนดให้มีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งในสาธารณภัยแต่ละระดับจะมีการระบุผู้รับผิดชอบและมอบหมายผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามระดับการจัดการสาธารณภัยนั้น อันเป็นการวางแผนการเผชิญเหตุอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดโครงสร้างองค์กร ข้อมูล การสนับสนุนการตัดสินใจ การควบคุม การสั่งการ และการใช้แนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉิน¹ ดังนี้

กรณีน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ที่เกิดในเขตจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดแนวทางดำเนินการดังนี้

(1) เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของ “ผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้บริหารท้องถิ่น) แห่งพื้นที่นั้น” เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และให้แจ้ง “ผู้อำนวยการอำเภอ (นายอำเภอ) ที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่” และ “ผู้อำนวยการจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด)” ทราบทันที

(2) กรณีที่พื้นที่ที่เกิดหรือจะเกิดสาธารณภัยอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารท้องถิ่นหลายคน ผู้บริหารท้องถิ่นคนหนึ่งคนใดจะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนก็ได้ แล้วให้แจ้งผู้บริหารท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว

(3) กรณีผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอ หรือผู้อำนวยการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อสั่งการโดยเร็วต่อไป

(4) ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียงมีหน้าที่สนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้อำนวยการซึ่งรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียงนั้น

(5) เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น เจ้าพนักงานที่ประสบเหตุมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นเพื่อสั่งการต่อไป และในกรณี

¹แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558, กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, พฤษภาคม 2558.

จำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจดำเนินการใดเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้

(6) กรณีเจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้กระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้น หรือเมื่อมีผู้อำนวยการอยู่ด้วย และหากทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่าย ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สินออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบบรรดาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว

(7) ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้นและ ทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

(8) ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวมตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน โดยมีอำนาจเช่นเดียวกับผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ผู้อำนวยการกลาง (อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) และผู้อำนวยการในเขตพื้นที่

สำหรับแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉินนั้น แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติได้จำแนกรูปแบบขององค์กรออกตามเขตพื้นที่ตั้งแต่สาธารณภัยระดับเล็กไปจนกระทั่งระดับใหญ่ ดังนี้

1) กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล/เมืองพัทยา)

จัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่น” เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมี “ผู้อำนวยการท้องถิ่น (ผู้บริหารท้องถิ่น)” เป็นผู้ควบคุมและสั่งการเพื่อทำหน้าที่จัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์นั้นจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ พร้อมทั้งประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดการสาธารณภัยทุกขั้นตอน หากในกรณีไม่สามารถควบคุมสถานการณ์สาธารณภัยตามขีดความสามารถโดยลำพัง ให้ขอรับการสนับสนุนจากกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ติดต่อหรือใกล้เคียง และหรือ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ

2) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ (ศบก.อ.)

ให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ” เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมี “ผู้อำนวยการอำเภอ (นายอำเภอ)” เป็นผู้ควบคุมและสั่งการ เพื่อทำหน้าที่ในการจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้น โดยอำนาจการและประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งฝ่าย

พลเรือนและฝ่ายทหาร รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ได้อย่างมีเอกภาพ รวดเร็ว และทั่วถึง

3) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด

ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด” เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมี “ผู้อำนวยการจังหวัด (ผู้ว่าราชการ)” เป็นผู้สั่งการ ควบคุม และบัญชาการ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดจนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่ภาวะปกติ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการสาธารณภัยจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้แก่กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ รวมทั้งอำนวยความสะดวกและประสานการเผชิญเหตุระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

4) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด (ศบก.จว./ศบก.)

ให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด แปรสภาพเป็น “ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด” ของ “กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ” ในกรณีเมื่อมีการยกระดับการจัดการสาธารณภัยเป็นระดับ 3-4 ให้มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามการบัญชาการจากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยรับผิดชอบอำนวยความสะดวก ควบคุม ปฏิบัติงานและประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัด พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อการจัดการสาธารณภัย และประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

5) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.)

ในกรณีการจัดการสาธารณภัยระดับ 1 และระดับ 2 ให้ “กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง” รับผิดชอบอำนวยความสะดวก ประสานการปฏิบัติ ประเมินสถานการณ์ และสนับสนุนการสั่งการของ “กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ” รวมทั้งติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ รายงานและเสนอความคิดเห็นต่อผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรี เพื่อตัดสินใจยกระดับการจัดการสาธารณภัยเป็นระดับ 3 และระดับ 4

6) กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

ให้รับผิดชอบบังคับบัญชา อำนาจการ วินิจฉัยสั่งการ ควบคุม และประสานความร่วมมือในการจัดการสาธารณภัยตามการจัดการสาธารณภัยระดับ 3 และระดับ 4

3.3.3.2 การบูรณาการของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติตามแผนป้องกันและบรรเทาและสาธารณภัยแห่งชาติ และพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ² ได้กำหนดบทบาท หน้าที่ และแนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมประมาณ 28 หน่วยงาน ประกอบไปด้วยหน่วยงานระดับกระทรวง หน่วยงานในสังกัดกระทรวงต่างๆ และหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ซึ่งจะร่วมบูรณาการภายใต้บทบาทและภารกิจของหน่วยงานนั้นๆ และหากหน่วยงานใดมีแผนปฏิบัติการในกรณีหนึ่งกรณีใดเป็นการเฉพาะแผนปฏิบัติการนั้นก็จะถูกนำไปบูรณาการร่วมกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติด้วย

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต ด้วยเหตุนี้ในการบูรณาการร่วมกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติจะต้องดำเนินการตั้งแต่กระบวนการจัดทำนโยบาย การจัดทำแผนป้องกัน แนวทางมาตรการในขั้นตอนการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำในแต่ละระดับของภัย กระบวนการพัฒนาเครื่องมือกลไกต่างๆ การจัดการองค์ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำ การบูรณาการข้อมูล และการนำข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน และบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ ได้กำหนดสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะปกติและภาวะวิกฤตของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติและสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค ดังนี้

1) บทบาทด้านการบริหารจัดการ (ก่อนเกิดเหตุ)

การบริหารจัดการและจัดสรรการใช้น้ำอย่างเหมาะสม การจัดทำผังน้ำเพื่อเป็นข้อมูลเส้นทางน้ำของประเทศ การบูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำรวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบคาดการณ์และเตือนภัยด้านทรัพยากรน้ำที่ถูกต้องแม่นยำ สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) บทบาทด้านการเตรียมความพร้อมรับมือ (ก่อนเกิดเหตุ)

การจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ภาวะน้ำแล้ง ในระดับลุ่มน้ำ และในระดับชาติ รวมถึงการติดตาม เฝ้าระวัง วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์น้ำ ประเมินพื้นที่เสี่ยงภัย และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ

(3) บทบาทด้านการระงับและเผชิญเหตุ (ขณะเกิดเหตุ)

การประกาศเขตภาวะน้ำแล้ง เขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง และกำหนดกิจการใดๆ ที่สามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เหมาะสม ตลอดจนวิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำหรือการห้ามการใช้น้ำบางประเภทที่เกิดกว่าความจำเป็น การกำหนดวิธีการแบ่งปันน้ำ การผันน้ำ การเคลื่อนย้ายน้ำที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในภาวะน้ำแล้ง การปฏิบัติการตามแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำท่วม ภาวะน้ำแล้ง ตลอดจนการ

²เพ็ญอ้าง, เจริญอรุณที่ 5 หน้า 29-40.

ประเมินสถานการณ์และพิจารณาการยกระดับของภัยเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีให้จัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

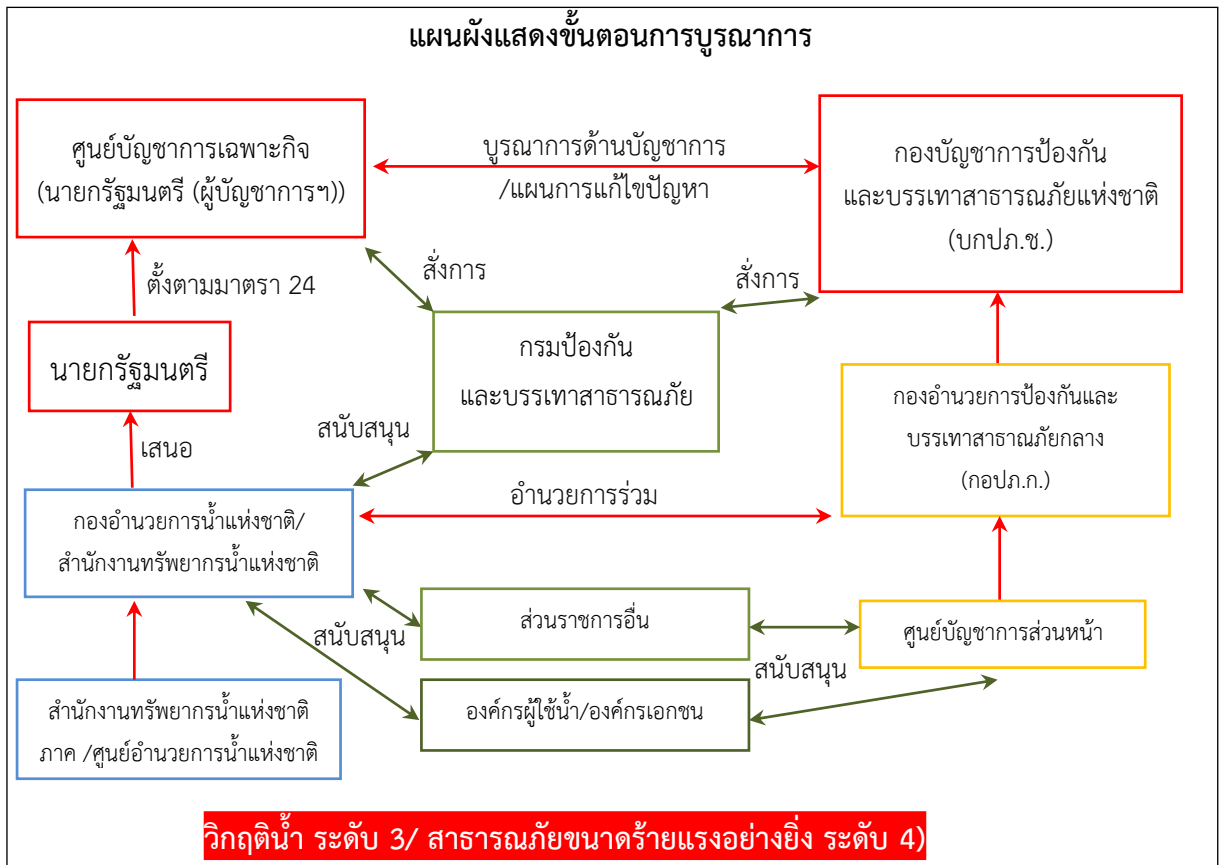
(4) บทบาทด้านการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ (หลังเกิดเหตุ)

การจ่ายเงินทดแทนการใช้น้ำที่ต้องเฉลี่ยเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในภาวะน้ำแล้ง การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายจากกรณีที่ต้องทำสายหรือถนนสิ่งใดๆ ที่กีดขวางการไหลของน้ำซึ่งจำเป็นต้องกระทำเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม และการจ่ายค่าชดเชยการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างของเอกชนเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม รวมถึงการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติการระงับเหตุ รวบรวมข้อมูลความเสียหาย พื้นที่ที่เกิดวิกฤตน้ำ ปัญหาและอุปสรรค เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วมในระยะยาว และที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

3.3.3.3 การบูรณาการและประสานงานของ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการฉุกเฉินในกรณีน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) หรือกรณีน้ำท่วม (อุทกภัย) ในกรณีวิกฤตน้ำ

นอกเหนือไปจากการบูรณาการปฏิบัติตามแผนการจัดการในภาวะฉุกเฉินและมาตรการรับมือจากวิกฤตน้ำตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ กำหนดไว้ โดยเฉพาะการควบคุมสถานการณ์ให้ไม่เกิดผลกระทบในระดับที่ร้ายแรงขึ้น การเผชิญเหตุการณ์ การบรรเทาเหตุ และการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ การลดความสูญเสียหรือเสียหาย ตลอดจนการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยให้กลับคืนสู่ภาวะปกติภายใต้แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติแล้ว หากสถานการณ์ยกระดับความรุนแรงจนเป็นภัยด้านน้ำระดับ 3 : “วิกฤตน้ำ” (เทียบระดับ 4 สาธารณภัยขนาดร้ายแรงอย่างยิ่งตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ) ซึ่งบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของการแก้ไขปัญหาน้ำวิกฤตน้ำดังกล่าวคือ การจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” เพื่อเป็นองค์กระดัดชาติในการทำหน้าที่บริหารจัดการ “มวลน้ำ” เพื่อลดผลกระทบและแก้ไขวิกฤตน้ำในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ โดยการบูรณาการระหว่าง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

โดยในภาวะวิกฤติน้ำ มีแนวทางการบูรณาการและแผนปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือขณะเกิดเหตุ ดังนี้

แผนการบูรณาการ/ แผนปฏิบัติการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
1. อำนาจสั่งการตามกฎหมาย	- นายกรัฐมนตรี (ผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ)		
2. การบูรณาการในระดับนโยบาย	- ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ	กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกป.ช.)	
3. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย	- ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด		
3.1 การเคลื่อนย้ายประชาชน ออกจากพื้นที่เกิดเหตุ	- สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดในพื้นที่ประสบเหตุ - ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต ในพื้นที่ประสบเหตุ - มณฑลทหารบกในพื้นที่ประสบเหตุ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ	- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่	

	- องค์การสาธารณสุข มูลนิธิ และภาคเอกชน		
3.2 การแจกจ่ายอาหาร น้ำดื่ม อุปกรณ์และเครื่อง ยังชีพ	- องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานเหล่ากาชาด - การประสานส่วนภูมิภาค ในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 - สำนักทรัพยากรน้ำ บาดาลเขต 12 - องค์การสาธารณสุข มูลนิธิ และภาคเอกชน	- อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ - จิตอาสา	
3.3 การดูแลความ ปลอดภัยและ ทรัพย์สิน	- ตำรวจภูธรจังหวัด - สถานีตำรวจทางหลวง - กองบังคับการตำรวจทาง หลวง - ผู้นำท้องที่ ในพื้นที่ ประสบเหตุ	- อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ - การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค - การประสานส่วนภูมิภาค	
3.4 การช่วยเหลือทาง การแพทย์	- สำนักงานสาธารณสุข จังหวัด - โรงพยาบาลประจำ ตำบล/อำเภอ/จังหวัด	- สนง.เหล่ากาชาดจังหวัด - จิตอาสา - อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน - สนง.พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์	
3.5 การป้องกันน้ำ และ การระบายน้ำ เช่น จัดทำ ทำนบดิน ชุดคลอง/ ทาง ระบายน้ำหรือเตรียม พื้นที่รับน้ำ เป็นต้น	- องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานชลประทาน ในพื้นที่ประสบเหตุ - โครงการชลประทาน จังหวัด ในพื้นที่ประสบ เหตุ - สำนักงานโยธาธิการและ ผังเมืองจังหวัด ในพื้นที่ ประสบเหตุ - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8	- มณฑทหารบกในพื้นที่	
3.6 การผันน้ำ	- คณะกรรมการลุ่มน้ำ - คณะกรรมการทรัพยากร น้ำแห่งชาติ	- องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานชลประทาน ใน พื้นที่ประสบเหตุ - โครงการชลประทาน จังหวัด ในพื้นที่ประสบเหตุ	

		- สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8	
4. การพยากรณ์ การติดตาม เฝ้าระวัง การประชาสัมพันธ์ และการแจ้งเตือนภัย	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการลุ่มน้ำ - สำนักงานอุตุนิยมหาวิทยาลัยในพื้นที่ (การพยากรณ์สภาพอากาศ) - สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดในพื้นที่ (ติดตามสถานการณ์ และการแจ้งเตือนภัย) - สำนักงานชลประทานในพื้นที่ (ติดตามปริมาณน้ำที่กักเก็บ และการระบายน้ำในเขตชลประทาน) - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 (เฝ้าระวังติดตามสถานการณ์น้ำ แจ้งเตือนภัย) - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เฝ้าระวังปริมาณน้ำในอ่างฯ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ) - สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษในพื้นที่ (เฝ้าระวังคุณภาพน้ำ) 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดในพื้นที่ - สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.) - กอ.รมน. จังหวัด - สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด - สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) - สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 	
5. การสนับสนุนข้อมูลเพื่อจัดทำแผนระงับเหตุหรือแผนปฏิบัติการ			
5.1 ข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำ/ผิวน้ำ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค - ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ - คณะกรรมการลุ่มน้ำ - สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 12 - สำนักงานทรัพยากรน้ำในพื้นที่ - สำนักงานชลประทานในพื้นที่ - ศูนย์น้ำระดับจังหวัด 	

5.2 ข้อมูลสภาพอากาศ	- กรมอุตุนิยมวิทยา	- สถาบันสารสนเทศ ทรัพยากรน้ำ (องค์การ มหาชน) - สำนักงานพัฒนา เทคโนโลยีอวกาศและภูมิ สารสนเทศ (องค์การมหาชน)	
5.3 ข้อมูลเส้นทางสัญจร เส้นทางเลี้ยงพื้นที่เสี่ยงภัย และพื้นที่ประสบภัย	- สำนักงานขนส่งจังหวัด - แขวงทางหลวงชนบท - ศูนย์สร้างทางจังหวัด - แขวงทางหลวงชนบท จังหวัด - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่		
6. การออกประกาศ/คำสั่ง			
6.1 ประกาศในราชกิจจานุ เบกษา กำหนดเขตภาวะ น้ำแล้ง	นายกรัฐมนตรี โดย ข้อเสนอของ คณะกรรมการลุ่มน้ำ	- สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดในพื้นที่ - สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย (สวท.) - กอ.รมน. จังหวัด - สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจังหวัด - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่	มาตราที่ 58 วรรค 1 ตาม พระราชบัญญัติทรัพยากร น้ำ พ.ศ. 2561
6.2 เขตพื้นที่ประสบสา ธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง	- นายกรัฐมนตรีหรือ รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรี มอบหมาย		มาตรา 31พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัยฯ
6.3 ประกาศจำกัดกิจการ การใช้น้ำในภาวะน้ำแล้ง อย่างรุนแรง	- นายกรัฐมนตรี	- องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	มาตราที่ 58 พระราชบัญญัติทรัพยากร น้ำ พ.ศ. 2561
7. การฟื้นฟูเยียวยา			
7.1 การฟื้นฟูเยียวยาด้ านผลิตผลทางการเกษตร	- สำนักงานเกษตรและ สหกรณ์จังหวัด - สำนักงานเกษตรจังหวัด	- องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ - สำนักงานป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	
7.2 การจ่ายค่าทดแทน การใช้ที่ดินหรือ สิ่งก่อสร้าง	- หน่วยงานซึ่งพนักงาน เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งนั้น สังกัดอยู่	- สำนักงานประมง - สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ	- มาตรา 67 วรรคสาม ตามพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

7.3 การจ่ายค่าทดแทนการใช้ น้ำจากการเฉลี่ยน้ำ	- หน่วยงานซึ่งพนักงาน เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งนั้น สังกัดอยู่	- สำนักงานประมาณ - สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ	- มาตรา 60 วรรคสอง ตาม พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
7.4 การฟื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติ/การฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมและการ จัดการมลพิษ	- สำนักงานป่าไม้เขต - สำนักงานอนุรักษ์พื้นที่ - สำนักงานสิ่งแวดล้อม และควบคุมมลพิษ - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่	- สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจังหวัด - สนง.โยธาธิการและผัง เมืองจังหวัด - แขวงทางหลวงชนบท	
8. การเตรียมพื้นที่กักเก็บ น้ำ	- สำนักงานชลประทานใน พื้นที่ - สำนักงานทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ -สำนักงานทรัพยากรน้ำ บาดาลเขตในพื้นที่ - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่	- สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติภาค	
9. งบประมาณ	- สำนักงานประมาณ		มาตรา 24 ตาม พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
10. การรายงานและ สรุปลผลการ ดำเนินการ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติภาค	มาตรา 24 ตาม พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

3.3.4 แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านคุณภาพน้ำ

วิกฤตน้ำในบริบทนี้หมายถึงผลกระทบที่เกิดแก่ผู้ใช้น้ำจากเหตุที่ทรัพยากรน้ำหรือแหล่ง ทรัพยากรน้ำสาธารณะมีค่ามาตรฐานความปลอดภัยที่ไม่เหมาะสมต่อการอุปโภคบริโภค ไม่ว่าจะเกิดจาก เหตุตามธรรมชาติเช่น การปนเปื้อนของแร่ธาตุในน้ำหรือฝนกรด เป็นต้น หรือความเป็นมลพิษของ ทรัพยากรน้ำที่เกิดจากกระทำของมนุษย์เอง เช่น การปนเปื้อนของสารเคมี การเน่าเสียของแหล่ง ทรัพยากรน้ำสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิกฤตน้ำในบริบทนี้ไม่สร้างผลกระทบในเชิงปริมาณ โดยตรงแต่เป็นผลกระทบในเชิงคุณภาพอันนำไปสู่ผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยของ ประชาชน จนกระทั่งถึงผลกระทบในเชิงปริมาณในทางอ้อมในระยะเวลาต่อมา กล่าวคือ ปริมาณทรัพยากร น้ำที่สามารถนำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคได้อย่างปลอดภัยไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน หรือขาดแคลนในเวลาต่อมา

เหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยสาธารณะอันเนื่องจากภาวะมลพิษ (สารเคมีและวัตถุอันตราย) ปนเปื้อนสู่ทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ ได้กำหนดกลไกเพื่อ ป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะไว้ในมาตรา 79 ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะ เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรน้ำสาธารณะในบริเวณดังกล่าวมีหนังสือขอความร่วมมือให้ผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้นดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ และหากในกรณีที่มีการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายหรืออาจเกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรน้ำสาธารณะในบริเวณดังกล่าวมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังกล่าวดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรสาธารณะกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ อย่างไรก็ตาม เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ มุ่งหมายให้เกิดการบูรณาการเกี่ยวกับการจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบริหารทรัพยากรน้ำให้มีความประสานสอดคล้องกันในทุกมิติอย่างสมดุลและยั่งยืน ดังนั้น ในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาในบริบทนี้ จึงต้องต้องสอดคล้องกับแผนการดำเนินการตามกลไกของกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดบทบาทและภารกิจดังกล่าวให้กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการแจ้งเหตุหรือรับแจ้งเหตุ การตรวจสอบ วิเคราะห์ ติดตาม และประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ รวมถึงการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เกิดเหตุ รวมถึงบทบาทในการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันการตอบโต้เหตุฉุกเฉินในด้านการประเมินสถานการณ์ ประสานงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนควบคุมป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่สาธารณะ และการให้คำแนะนำในการประเมินเพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อม โดยปัจจุบัน กรมควบคุมมลพิษได้มีแผนการดำเนินการร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ภายใต้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยในแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย³ โดยกำหนดแผนการดำเนินการในแต่ละระดับความรุนแรงของเหตุฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายและกำหนดแนวทางและขั้นตอนสนับสนุนการปฏิบัติการตอบโต้เหตุฉุกเฉินไว้ 4 ระดับ ทั้งนี้ โดยขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ จำนวนของประชากร ความซับซ้อนหรือความสามารถในการจัดการสาธารณภัย ตลอดจนศักยภาพด้านทรัพยากร ที่มีอำนาจตามกฎหมายใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถในการเข้าควบคุมสถานการณ์ดังนี้

ระดับที่ 1 สาธารณภัยขนาดเล็ก

- ขอบเขตลักษณะของภัย

เป็นสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่เริ่มก่ออันตรายต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สิน โดยการรั่วไหลหรือเพลิงไหม้ยังอยู่ในขอบเขตพื้นที่จำกัด เช่น ภายในโรงงานหรือสถานประกอบการและเริ่มขยายตัวออกสู่ชุมชนใกล้เคียง ซึ่งการจัดการสามารถระงับได้โดยพนักงานของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานนั้นและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์

³แผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย รองรับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558, ส่วนปฏิบัติการฉุกเฉินและฟื้นฟู สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ธันวาคม 2560.

กำหนดให้ผู้อำนวยการอำเภอ (นายอำเภอ) ผู้อำนวยการท้องถิ่น (ผู้บริหารท้องถิ่น) หรือ ผู้อำนวยการเขต เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมและสั่งการณ

- หน่วยงานดำเนินการ

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉินในระดับท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์

- หน่วยงานสนับสนุน

ได้แก่ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักอนามัย

ระดับที่ 2 สาธารณภัยขนาดกลาง

- ขอบเขตลักษณะของภัย

เป็นสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่เริ่มก่ออันตรายต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินมากขึ้น โดยเริ่มมีการอพยพประชาชนบางส่วน (จำนวนไม่มากนัก) ออกจากพื้นที่ มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานปฏิบัติการสารเคมีและหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ จากท้องถิ่นอื่น ๆ เข้าร่วมดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานดำเนินการในระดับที่ 1 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์

กำหนดให้ผู้อำนวยการจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมและสั่งการณ

- หน่วยงานดำเนินการ

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉินในระดับจังหวัด เช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานเขต เป็นต้น เป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์

- หน่วยงานสนับสนุน

ได้แก่ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

ระดับที่ 3 สาธารณภัยขนาดใหญ่

- ขอบเขตลักษณะของภัย

เป็นสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่เริ่มก่ออันตรายต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินอย่างมาก จำเป็นต้องมีการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานปฏิบัติการสารเคมี ผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษและหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ จากจังหวัดใกล้เคียงหรือจากส่วนกลางเข้าร่วมดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานดำเนินการในระดับที่ 2 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

- กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมและสั่งการ

- หน่วยงานดำเนินการ

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉิน เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ กรมการแพทย์ กรมอนามัย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์

- หน่วยงานสนับสนุน

ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและอุปกรณ์พิเศษเฉพาะจากต่างประเทศ

ระดับที่ 4 สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง

- ขอบเขตลักษณะของภัย

เป็นสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่เริ่มก่ออันตรายต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินอย่างร้ายแรง ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญและกำลังคนอย่างจำนวนมาก เครื่องมืออุปกรณ์พิเศษเฉพาะ ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ หรืออาจจำเป็นต้องขอสนับสนุนเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์จากต่างประเทศเข้าร่วมดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานดำเนินการในระดับที่ 3 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์

กำหนดให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมและสั่งการ

- หน่วยงานดำเนินการ

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉิน เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ กรมการแพทย์ กรมอนามัย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์

- หน่วยงานสนับสนุน

ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและอุปกรณ์พิเศษเฉพาะจากต่างประเทศ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การแก้ไขปัญหาเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยสาธารณะอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ (สารเคมีและวัตถุอันตราย) หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักด้านการจัดการ ควบคุม และกำจัดมลพิษ คือ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการตามภารกิจ หน้าที่และอำนาจของหน่วยงานนั้น โดยสามารถสรุปบทบาท

ของกรมควบคุมมลพิษและการบูรณาการกับองค์กรด้านน้ำ ได้แก่ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ ศูนย์
อำนวยการน้ำแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจได้ตามหัวข้อ 3.3.7.1 ถึง 3.3.7.3

**3.3.7.1 บทบาทหน้าที่ของ “กรมควบคุมมลพิษ”⁴ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการ
ฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย**

กรมควบคุมมลพิษได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและ
วัตถุอันตราย และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตั้งแต่การเตรียมความพร้อม การ
สนับสนุนการจัดการในภาวะฉุกเฉิน การป้องกันและลดผลกระทบการเกิดสาธารณภัย ในเหตุฉุกเฉินและ
สาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย (สำหรับความร้ายแรงของภัยในทุกระดับ) โดยบูรณาการการ
ปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น มี
รายละเอียดบทบาทหน้าที่ดังนี้

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัยด้านสารเคมีและวัตถุอันตราย

- 1) จัดเตรียมความพร้อมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของท้องถิ่นในด้านการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย รวมถึงภัยที่เกิดขึ้นจากการคมนาคม
ขนส่งสารเคมีและวัตถุอันตราย
- 2) ให้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทางในการจัดทำแผนหลักการป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และแผนเฉพาะในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านสารเคมีและ
วัตถุอันตราย รวมทั้งแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3) สนับสนุนการจัดฝึกอบรมหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ
อุบัติเหตุจากสารเคมีของกองอำนวยการป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่และกองบัญชาการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4) ศึกษาและรวบรวมเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันและระงับภัย
จากสารเคมีและวัตถุอันตรายและการตรวจสอบขี้อัณษณะสมบัติและความเป็นอันตราย
- 5) ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแผนป้องกันและบรรเทาสา
ธารณภัย ในระดับต่างๆ ในการวางแผนควบคุมป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นกับประชาชนและสิ่งแวดล้อม
จากการระเบิด เพลิงไหม้ และการรั่วไหลของสารเคมีและวัตถุอันตราย
- 6) ติดตามตรวจสอบและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการตกค้าง
หรือปนเปื้อนของสารเคมีและวัตถุอันตราย เพื่อการวางแผนดำเนินการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้มีความ
เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและสิ่งมีชีวิต
- 7) สนับสนุนในด้านการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องการป้องกันและกำจัด
สารเคมีและวัตถุอันตรายในการป้องกันฝ่ายพลเรือนตามแผนการเตรียมความพร้อมแห่งชาติในการ
ป้องกันและระงับภัยจากการก่อวินาศกรรมด้วยสารเคมีและวัตถุอันตราย

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับปฏิบัติการฉุกเฉินและฟื้นฟู

⁴เพ็ญอ้าง, เจริญอรุณที่ 1 หน้า 14-19.

ดำเนินการโดยสำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ โดย
จำแนกกรอบเวลาในการดำเนินการเป็นดังนี้

- 1) การดำเนินการเตรียมความพร้อมรองรับเหตุฉุกเฉิน (ก่อนการเกิดเหตุ)
  - (1) เป็นศูนย์ข้อมูลในการบริหารจัดการอุบัติภัยและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านวิชาการ เทคโนโลยีในการบริหารจัดการอุบัติภัยจากสารเคมีและการแก้ไขปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสีย
  - (2) ศึกษาพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารเคมีและความปลอดภัย ระบบการเตือนภัยล่วงหน้าเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน
  - (3) ศึกษาและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานความปลอดภัยศักยภาพการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินและหลักเกณฑ์การปกป้องประชาชนจากสารเคมีรั่วไหล
  - (4) จัดเตรียมความพร้อมขององค์กรและสนับสนุนการเตรียมความพร้อม หน่วยปฏิบัติการพิเศษสิ่งแวดล้อม (Special Environment Response Term: SERT) สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
  - (5) เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายระหว่างหน่วยปฏิบัติการพิเศษสิ่งแวดล้อม (Special Environment Response Term: SERT) กับหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น ภาคเอกชนและประชาชน ให้เกิดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาเหตุฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย
  - (6) สนับสนุนการจัดทำเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการในการส่งเสริมสนับสนุนการระงับเหตุฉุกเฉินสารเคมี
  - (7) การเสริมเครือข่ายด้านการปฏิบัติและองค์ความรู้ด้านในระดับกลุ่มประเทศอาเซียน (AEC)
- 2) การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดเหตุ)
  - (1) รับแจ้งและประสานการจัดการเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่มีผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม
  - (2) สนับสนุนข้อมูล ข้อเสนอแนะ และข้อแนะนำด้านวิชาการเพื่อวิเคราะห์สาเหตุและประเมินความรุนแรงและควบคุมระงับอุบัติภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย พร้อมเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
  - (3) ร่วมวางแผน ควบคุม ระงับอุบัติภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย และการปกป้องประชาชน
  - (4) สนับสนุนการปฏิบัติการควบคุมและระงับอุบัติภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย และการปกป้องประชาชน

(5) ตรวจสอบและประเมินผลกระทบผลที่เกิดขึ้นจากสารเคมีและวัตถุอันตรายและการปนเปื้อนมลพิษในสิ่งแวดล้อม (ดิน น้ำ อากาศ) ในระหว่างการควบคุม ระวัง อนุรักษ์ สารเคมีและวัตถุอันตราย พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์ฉุกเฉิน ยุติลง

(6) ให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำในการปกป้องประชาชนเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายและผลกระทบด้านสุขภาพหรือความปลอดภัยจากเหตุการณ์อุบัติภัยสารเคมีและวัตถุอันตราย

3) การดำเนินการภายหลังภัยเหตุ (หลังเกิดภัย)

(1) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่มีการปนเปื้อนมลพิษ รวมทั้งประสานงานและแนะนำมาตรการหรือแนวทางในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ติดตามและเฝ้าระวังการปนเปื้อนมลพิษจากเหตุฉุกเฉินในสิ่งแวดล้อมหรือประสานการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่ภาวะปกติ

(3) สรุปผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดในการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายเพื่อศึกษา วิเคราะห์ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหาต่อไป

3.3.7.2 การบูรณาการและประสานงานของ “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” และ “ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ” ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการฉุกเฉินในกรณีทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะปนเปื้อนสารเคมีและวัตถุอันตราย

ในกรณีที่เหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยสาธารณะอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ (สารเคมีและวัตถุอันตราย) ปนเปื้อนหรือแพร่กระจายไปสู่ทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะ ในระดับภัย ระดับปกติ (ติดตามสถานการณ์ และเฝ้าระวัง (ระดับ 1) หรือเทียบเท่าระดับสาธารณสุขขนาดเล็ก หรือในระดับรุนแรง (หรือคาดว่ารุนแรง) (ระดับ 2) หรือเทียบเท่าสาธารณสุขขนาดกลางหรือขนาดใหญ่และแต่กรณี การปฏิบัติการฉุกเฉินในสถานการณ์เช่นนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักๆ คือ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โดย “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” จึงมีบทบาทในการบูรณาการในการปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่ปนเปื้อนหรือแพร่กระจายไปสู่ทรัพยากรน้ำหรือแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะ ดังนี้

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกัน (ก่อนเกิดเหตุ)

1) การเตรียมความพร้อมรับมือ การแก้ไขปัญหา การฟื้นฟู และการบูรณาการ การปฏิบัติการร่วมกับกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อเชื่อมโยงแผนแม่บทเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ให้บูรณาการร่วมกับแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และแผนปฏิบัติการอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน

2) การสร้างการรับรู้แผนปฏิบัติการดังกล่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนรับทราบ

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ (ขณะเกิดเหตุ)

- 1) ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ควบคุม กำกับดูแลสถานการณ์มลพิษที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรน้ำหรือแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะ
- 2) ประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกและบูรณาการร่วมกันกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.)” และ “กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)”
- 3) ประกาศแจ้งเตือนสถานการณ์มลพิษที่เกิดกับทรัพยากรน้ำหรือแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้น ต่อ “กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.)”
- 4) พิจารณาระดับความรุนแรงของสถานการณ์ ก่อนนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณายกระดับสถานการณ์เป็นวิกฤตน้ำและการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติน้ำฯ ต่อไป
- 5) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใดๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาเพื่อบริหารจัดการสถานการณ์น้ำได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการฟื้นฟู (หลังเกิดเหตุ)

- 1) หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรน้ำสาธารณะในบริเวณดังกล่าวมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ประกอบการดังกล่าวดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำสาธารณะกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ตามมาตรา 79 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ
- 2) ศูนย์อำนาจการน้ำแห่งชาติและสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค สนับสนุนการดำเนินการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนด ภายใต้กรอบและแนวทางที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนด ตามมาตรา 35(4) แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ

3.3.7.3 การบูรณาการและประสานงานของ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการฉุกเฉินในกรณีทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะปนเปื้อนสารเคมีและวัตถุอันตราย

กรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยอันตรายต่อสาธารณชนอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติหรือภาวะมลพิษที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษ ซึ่งหากปล่อยไว้เช่นนั้นจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือก่อความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐเป็นอันมาก โดยหลักการของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดกลไกในการแก้ไขวิกฤตหรือปัญหาดังกล่าวไว้ โดยให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจสั่งการไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตามที่เห็นสมควร ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลใด รวมทั้งบุคคลซึ่งได้รับหรืออาจได้รับอันตรายหรือความเสียหายดังกล่าว หรือแม้กระทั่งผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษนั้น กระทำหรือร่วมกันกระทำการใดๆ อันจะมีผลเป็นการควบคุม ระวัง หรือบรรเทาผลร้ายจากอันตรายและความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้อย่างทันท่วงที ซึ่งจะ

เห็นได้ว่าแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ในการบูรณาการสาธารณสุขในระดับที่ 4 คือสถานการณ์ที่อันตรายและส่งผลกระทบต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินอย่างร้ายแรง ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนสนับสนุนการปฏิบัติการตอบโต้เหตุฉุกเฉิน การบัญชาการ หรือสั่งการเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับวิกฤตน้ำ (ระดับ 3) “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” จะนำเสนอต่อ นายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณากระดับสถานการณ์เป็นวิกฤตน้ำและจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติน้ำฯ เพื่อเป็นมาตรการเฉพาะในการแก้ไขปัญหาวิกฤตน้ำในกรณีเช่นว่านี้ ซึ่งการจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ เป็นการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง “ในขณะที่เกิดภัย” ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกลไกการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง ในระดับที่ 4 ของแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย จะเห็นได้ว่าผู้บัญชาการที่มีอำนาจสั่งการในการการแก้ไขปัญหาคือนายกรัฐมนตรี เช่นเดียวกัน อีกทั้งในการสั่งการเพื่อบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาต่างก็มีขอบเขตหน้าที่และอำนาจในการรับผิดชอบดำเนินการไม่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ดี ในการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจนั้น มีความชัดเจนเรื่องหน่วยงานรับผิดชอบด้านงบประมาณที่จะจัดสรรมาใช้ในการดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และการกำหนดผลในทางกฎหมายที่สถานะของคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจซึ่งรองรับให้มีสภาพอย่างกฎหมายเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อประชาชนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งบทสันนิษฐานของกฎหมายที่จะคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใด ที่ได้ดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจ หรือการปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ให้พ้นจากความรับผิดทั้งปวง อันจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ จึงเห็นได้ว่ากลไกของมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ นั้น ถือเป็นมาตรการเฉพาะ ในการนำไปใช้ในการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกเหนือไปจากการปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย (สารเคมีและวัตถุอันตราย) และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ ในระดับสาธารณสุขขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ในกรณีปัญหาวิกฤตน้ำในบริบทด้านคุณภาพน้ำที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ปิด เช่น เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น ซึ่งวิกฤตน้ำในลักษณะดังกล่าวอาจไม่เข้าเงื่อนไขหรือมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่ามีลักษณะที่จะถือว่าเป็น “สาธารณสุข” ตามคำจำกัดความของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขฯ ในการที่จะนำมาตราการหรือแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติมาใช้บังคับกับกรณีดังกล่าวได้หรือไม่ เพียงใด แต่หากข้อเท็จจริงเพียงพอต่อการยกระดับสถานการณ์เป็นวิกฤตน้ำ โดยเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตของคน สัตว์ พืช หรือสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง นายกรัฐมนตรีย่อมมีอำนาจตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ มาใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” เพื่อบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย (สารเคมีและวัตถุอันตราย) ร่วมกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมควบคุมมลพิษ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด้วยอีกทางหนึ่ง

การกำหนดแนวทางการบูรณาการ

เพื่อเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการแก้ไขปัญหา และจำกัดขอบเขตในการดำเนินการต่อ “ทรัพยากรน้ำ” โดยตรง อีกทั้งเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานระหว่างสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ/ ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปก.ก.) กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) กรมควบคุมมลพิษ และหน่วยงานอื่นๆ ที่จะร่วมสนับสนุนการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตน้ำนั้น จึงควรกำหนดแนวทางการบูรณาการแก้ไขปัญหาวิกฤตน้ำ (ในบริบทด้านคุณภาพน้ำ) ไว้ดังนี้

1) การบูรณาการในสถานการณ์ที่แผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายสามารถรับมือได้

ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยอันตรายจากภาวะมลพิษหรือจากการแพร่กระจายของมลพิษลงสู่แหล่งทรัพยากรน้ำ พิจารณาจากระดับความร้ายแรงของสารเคมีระดับที่ 1 (ขนาดเล็ก) ระดับที่ 2 (ขนาดกลาง) หรือระดับที่ 3 (ขนาดใหญ่) (หรือในระดับปกติ ติดตามสถานการณ์และเฝ้าระวัง (ระดับ 1) หรือระดับรุนแรงหรือคาดว่าจะรุนแรง (ระดับ 2) ของระดับสถานการณ์เพื่อบริหารจัดการภาวะวิกฤตน้ำ) ที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนสามารถบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายได้ การปฏิบัติการต่อเหตุดังกล่าวกำหนดให้กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ รองรับกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ) ร่วมบูรณาการดังนี้

การดำเนินการเตรียมความพร้อมในการระงับเหตุ

กองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ สามารถสนับสนุนข้อมูลการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ เพื่อเสนอแนะนโยบายตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและประสานให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงสนับสนุนข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำของพื้นที่เกิดเหตุและพื้นที่ลุ่มน้ำใกล้เคียง เพื่อจัดทำแผนป้องกันและแก้ไข ปัญหา การกำหนดแผนการป้องกันการแพร่กระจายของมลพิษโดยการปิดกั้นเส้นทางไหลของน้ำในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำโดยอาศัยฝั้งน้ำ ตลอดจนร่วมวางแผนการแจ้งเตือนผู้ใช้น้ำ การบูรณาการร่วมกับองค์กรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำที่เกิดเหตุและลุ่มน้ำใกล้เคียง รวมถึงแผนการดำเนินการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำให้เหมาะสมต่อการอุปโภคบริโภคภายหลังจากเหตุดังกล่าวสิ้นสุดลงได้

การเผชิญเหตุ

กองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ สามารถบูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ติดตามและประเมินสถานการณ์น้ำและแจ้งเตือนภัยให้แก่ผู้ใช้น้ำและองค์กรผู้ใช้น้ำในแต่ละภาค (ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม หรือภาคพาณิชย์กรรม) รวมถึงการบูรณาการข้อมูลและข้อเสนอทางด้านวิชาการเพื่อวิเคราะห์และประเมินความรุนแรงของเหตุ ตลอดจนร่วมวางแผนควบคุม ระงับเหตุ และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาจนกว่าเหตุดังกล่าวจะสิ้นสุดลง

ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยอันตรายจากภาวะมลพิษในระดับที่ 4 สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (หรือในระดับวิกฤตน้ำ (ระดับ 3) ของระดับสถานการณ์เพื่อบริหารจัดการภาวะวิกฤตน้ำ) ซึ่งเป็นเหตุที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของคน สัตว์ หรือพืช ต่อสิ่งแวดล้อม หรือต่อทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างรุนแรง จำเป็นต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ หรือจำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่จำนวนมากในการดำเนินการระงับเหตุหรือให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเมื่อนายกรัฐมนตรีจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจและสั่งการในฐานะผู้บัญชาการเพื่อบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว การบูรณาการระหว่างศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจและหน่วยงานต่างๆ ในระหว่างเกิดเหตุมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

แผนการบูรณาการ/ แผนปฏิบัติการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
1. อำนาจสั่งการตามกฎหมาย	- นายกรัฐมนตรี (ผู้บัญชาการศูนย์ บัญชาการเฉพาะกิจ)		
2. การบูรณาการในระดับนโยบาย	- ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ	กองบัญชาการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ (กปภ.ช.)	
3. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย	- ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ จังหวัด		
3.1 การเคลื่อนย้ายประชาชน ออกจากพื้นที่เกิดเหตุ	- สำนักงานป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย จังหวัดในพื้นที่ประสบเหตุ - ศูนย์ป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยเขต ในพื้นที่ ประสบเหตุ - มณฑลทหารบกในพื้นที่ ในพื้นที่ประสบเหตุ - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - องค์การสาธารณกุศล มูลนิธิ และภาคเอกชน	- อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนในพื้นที่	
3.2 การแจกจ่ายอาหารน้ำดื่ม อุปกรณ์และเครื่องยังชีพ	- องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานเหล่ากาชาด - การประสานส่วนภูมิภาค ในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 - สำนักทรัพยากรน้ำ บาดาลเขต 12 - องค์การสาธารณกุศล มูลนิธิ และภาคเอกชน	- อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ - จิตอาสา	

3.3 การดูแลความปลอดภัยและ ทรัพย์สิน	<ul style="list-style-type: none"> - ตำรวจภูธรจังหวัด - สถานีตำรวจทางหลวง - กองบังคับการตำรวจทางหลวง - ผู้นำท้องที่ ในพื้นที่ประสบเหตุ 	<ul style="list-style-type: none"> - อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ - การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค - การประปาส่วนภูมิภาค 	
3.4 การช่วยเหลือทางการแพทย์	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด - โรงพยาบาลประจำตำบล/อำเภอ/จังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> - สนง.เหล่ากาชาดจังหวัด-จิตอาสา - อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน - สนง.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 	
3.5 การป้องกันน้ำ และการระบายน้ำ เช่น จัดทำทำนบดิน ชุดคลอง/ ระบายน้ำหรือเตรียมพื้นที่รับน้ำ เป็นต้น	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานชลประทานในพื้นที่ประสบเหตุ - โครงการชลประทานจังหวัด ในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 	<ul style="list-style-type: none"> - มณฑทหารบกในพื้นที่ 	
3.6 การผันน้ำ	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการลุ่มน้ำ - คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานชลประทานในพื้นที่ประสบเหตุ - โครงการชลประทานจังหวัด ในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 	
4. การพยากรณ์ การติดตาม เฝ้าระวัง การประชาสัมพันธ์ และการแจ้งเตือนภัย	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการลุ่มน้ำ - สำนักงานอุตุนิยมวิทยาในพื้นที่ (การพยากรณ์สภาพอากาศ) - สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดในพื้นที่ (ติดตามสถานการณ์ และการแจ้งเตือนภัย) - สำนักงานชลประทานในพื้นที่ (ติดตามปริมาณน้ำที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดในพื้นที่ - สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.) - กอ.รมน. จังหวัด - สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด - สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) 	

	<p>กักเก็บ และการระบายน้ำ ในเขตชลประทาน)</p> <ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 (เฝ้าระวังติดตาม สถานการณ์น้ำ แจ่งเตือนภัย) - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เฝ้าระวัง ปริมาณน้ำในอ่างฯ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ) - สำนักงานสิ่งแวดล้อม และควบคุมมลพิษ ในพื้นที่ (เฝ้าระวังคุณภาพ น้ำ) 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานพัฒนา เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์กร มหาชน) - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ 	
5. การสนับสนุนข้อมูล เพื่อจัดทำแผนระงับเหตุ หรือแผนปฏิบัติการ			
5.1 ข้อมูลสารสนเทศด้าน ทรัพยากรน้ำ/ผิวน้ำ	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติภาค - ศูนย์อำนวยการน้ำ แห่งชาติ - คณะกรรมการลุ่มน้ำ - สำนักงานทรัพยากรน้ำ บาดาลเขต - สำนักงานทรัพยากรน้ำใน พื้นที่ - สำนักงานชลประทานใน พื้นที่ - ศูนย์น้ำระดับจังหวัด 	
5.2 ข้อมูลสภาพอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> - กรมอุตุนิยมวิทยา 	<ul style="list-style-type: none"> - สถาบันสารสนเทศ ทรัพยากรน้ำ (องค์การ มหาชน) - สำนักงานพัฒนา เทคโนโลยีอวกาศและภูมิ สารสนเทศ (องค์การมหาชน) 	
5.3 ข้อมูลเส้นทางสัญจร เส้นทางเลี่ยงพื้นที่เสี่ยงภัย และพื้นที่ประสบภัย	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานขนส่งจังหวัด - แขวงทางหลวงชนบท - ศูนย์สร้างทางจังหวัด - แขวงทางหลวงชนบท จังหวัด - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ 		

6. การออกประกาศ/คำสั่ง			
6.1 ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง	นายกรัฐมนตรี โดย ข้อเสนอของ คณะกรรมการลุ่มน้ำ	- สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดในพื้นที่ - สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทย (สวท.) - กอ.รมน. จังหวัด - สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจังหวัด - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่	มาตราที่ 58 วรรค 1 ตาม พระราชบัญญัติทรัพยากร น้ำ พ.ศ. 2561
6.2 เขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง	- นายกรัฐมนตรีหรือ รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรี มอบหมาย		มาตรา 31พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัยฯ
6.3 ประกาศจำกัดกิจการใช้น้ำในภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง	- นายกรัฐมนตรี	- องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	มาตราที่ 58 พระราชบัญญัติทรัพยากร น้ำ พ.ศ. 2561
7. การฟื้นฟูเยียวยา			
7.1 การฟื้นฟูเยียวยาด้าน ผลิตผลทางการเกษตร	- สำนักงานเกษตรและ สหกรณ์จังหวัด - สำนักงานเกษตรจังหวัด	- องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ - สำนักงานป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	
7.2 การจ่ายค่าทดแทน การใช้ที่ดินหรือ สิ่งก่อสร้าง	- หน่วยงานซึ่งพนักงาน เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งนั้น สังกัดอยู่	- สำนักงานประมาณ - สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ	- มาตรา 67 วรรคสาม ตามพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
7.3 การจ่ายค่าทดแทนการใช้ น้ำจากการเปลี่ยนน้ำ	- หน่วยงานซึ่งพนักงาน เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งนั้น สังกัดอยู่	- สำนักงานประมาณ - สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ	- มาตรา 60 วรรคสอง ตาม พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
7.4 การฟื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติ/การฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมและการ จัดการมลพิษ	- สำนักงานป่าไม้เขต - สำนักงานอนุรักษ์พื้นที่ - สำนักงานสิ่งแวดล้อม และควบคุมมลพิษ - องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่	- สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจังหวัด - สนง.โยธาธิการและผัง เมืองจังหวัด - แขวงทางหลวงชนบท	
8. การเตรียมพื้นที่กักเก็บ น้ำ	- สำนักงานชลประทานใน พื้นที่ - สำนักงานทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ -สำนักทรัพยากรน้ำ บาดาลเขตในพื้นที่	- สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติภาค	

	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่		
9. งบประมาณ	- สำนักงบประมาณ		มาตรา 24 ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
10. การรายงานและสรุปผลการ ดำเนินการ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค	มาตรา 24 ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

การดำเนินการภายหลังสิ้นสุดเหตุ

กองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาคสามารถสนับสนุนการดำเนินการตรวจสอบความปลอดภัยและคุณภาพของทรัพยากรน้ำและแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะที่เหมาะสมต่อการอุปโภคและบริโภคของผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำที่เกิดเหตุและลุ่มน้ำใกล้เคียง การแจ้งข้อมูลความปลอดภัยดังกล่าวไปยังผู้ใช้น้ำและองค์กรผู้ใช้น้ำและข้อเสนอแนะในการใช้น้ำ จนกว่าจะกลับคืนสู่ภาวะปกติ ร่วมดำเนินการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ปนเปื้อนมลพิษร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการรายงานผลการดำเนินการสภาพปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางแก้ไขปัญหาในอนาคตต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

3.3.5 แนวทางปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อที่ผ่านมาได้มีการอธิบายถึงบทบาทขององค์กรด้านน้ำตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ เช่น ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ และตาม พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด/อำเภอ และศูนย์บัญชาการส่วนหน้า ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่บัญชาการ อำนวยการ รวมทั้งประสานการปฏิบัติการกับหน่วยงานระดับปฏิบัติการต่างๆ

ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปโครงสร้างได้ตามรูปที่ 3-4 โดยโครงสร้างในระดับปฏิบัติการนี้ จะใช้ได้กับภัยในทุกระดับ ความรุนแรงของภัย ตั้งแต่ระดับ 1 : ปกติ จนถึงระดับ 3 : วิกฤติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.5.1 แนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานของรัฐจะปฏิบัติงานร่วมโดยมีการประสานผ่านทางทั้งกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ/ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และ ศูนย์บัญชาการส่วนหน้าของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง/จังหวัด/อำเภอ โดยทั้ง 2 องค์กรนี้จะทำหน้าที่อำนวยการร่วมกันอยู่แล้ว เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ มีความสอดคล้องกันตามแผนผังในรูปที่ 3-1 และ 3-2

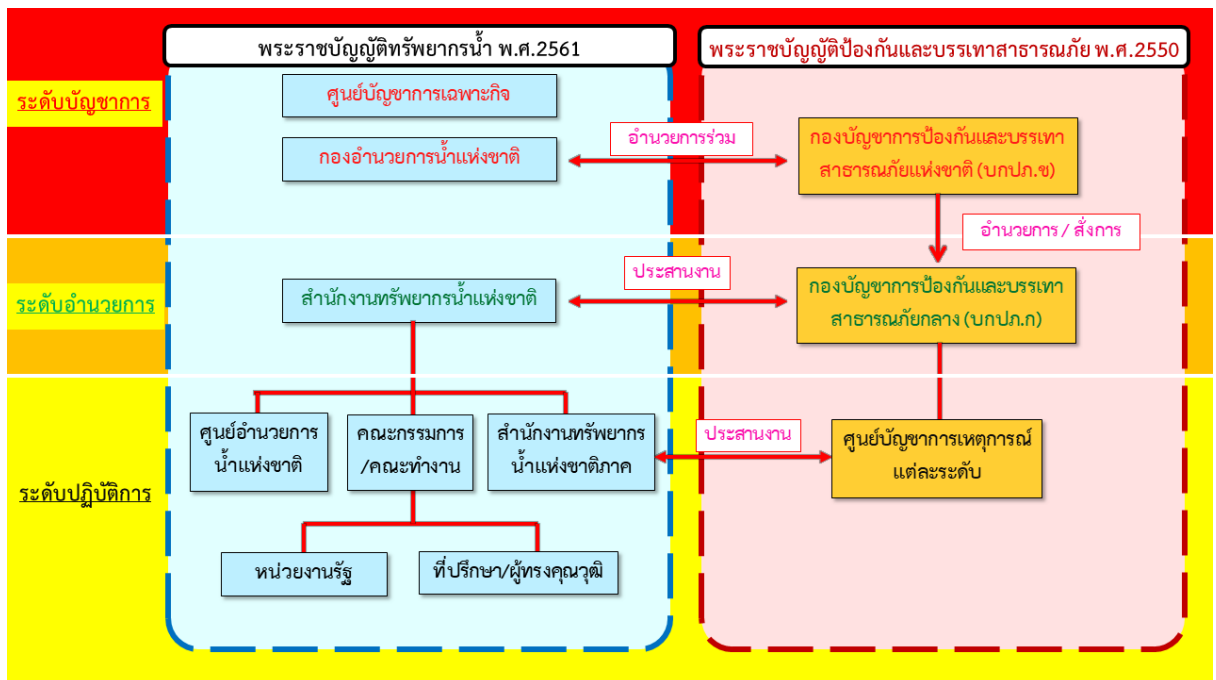
ส่วนรายละเอียดว่า หน่วยงานระดับปฏิบัติใด รับผิดชอบงานใดจะนำเสนอไว้ใน
บทที่ 5

3.3.5.2 แนวทางปฏิบัติร่วมกับภาคประชาสังคม เอกชน และองค์กรการกุศล

การปฏิบัติงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ เหล่านี้ จะมีการประสานผ่านจุดติดต่อก็คือ
กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ/ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และ ศูนย์บัญชาการส่วนหน้า เช่นเดียวกับ
กรณีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการปฏิบัติงานร่วมจะเป็นไปตามขีดความสามารถและแนวทางที่ตกลง
กันระหว่างภาคส่วนต่างๆ เหล่านี้กับจุดติดต่อ

3.3.5.3 แนวทางปฏิบัติร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ

จะดำเนินการในลักษณะเดียวกับการปฏิบัติงานร่วมกับภาคประชาสังคมฯ ตาม
หัวข้อ 3.3.5.2 หรือ อาจประสานผ่านมาทางหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อ 3.3.5.1 ก็ได้

รูปที่ 3-4 ความเชื่อมโยงและการประสานงานของหน่วยงานในระดับบัญชาการระดับอำนาจการ

บทที่ 4 แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

มาตรา 61 ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเป็นประจำ และกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

4.1 หน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน

4.1.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก

เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจโดยตรงหรือที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมหรือจัดการปัญหาน้ำแล้งตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เช่น พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 และพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ.2520 เป็นต้น โดยในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง อาจแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง ช่วงระหว่างเกิดภาวะน้ำแล้ง และช่วงหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง (ภาวะน้ำแล้งได้ผ่านพ้นไปแล้ว) และในกรณีที่ต้องปฏิบัติการในพื้นที่ที่เกิดภาวะน้ำแล้ง หน่วยงานดังกล่าวต้องมีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่เป็นประจำหรือมีจำนวนคนเพียงพอที่จะปฏิบัติการในพื้นที่นั้นด้วย โดยประกอบด้วย

- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 4 (สทช.4) และคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 12 สงขลา และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ปภ.12)
- สำนักชลประทานที่ 15 (ขป.15) (พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช) และสำนักชลประทานที่ 16 (ขป.16)
- สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 8 สงขลา (ทน.8)
- สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 12 (สทบ.12)
- ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก /ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคใต้
- สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด (สยผจ.)
- กรมฝนหลวงและการบินเกษตรกร (ฝล.)
- หน่วยงานรับผิดชอบในเขตพื้นที่ประกาศเขตประสบภัย (ตามระดับความรุนแรงของสาธารณภัย)
- หน่วยงานผู้รับผิดชอบซึ่งเป็นต้นสังกัดของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการ ในกรณีต้องจ่ายค่าชดเชยความเสียหายตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ
- หน่วยงานผู้รับผิดชอบซึ่งเป็นต้นสังกัดของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งให้ต้องเคลื่อนย้ายน้ำตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ

- หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมาย ในกรณีต้องจ่ายค่าชดเชยตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ

4.1.2 หน่วยงานสนับสนุน

เป็นหน่วยงานที่เข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้ โดยความช่วยเหลือนั้นอาจดำเนินการในรูปแบบของการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ การเฝ้าระวังสภาวะอากาศ ติดตามสถานการณ์ และเตือนภัย การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค การเข้าร่วมปฏิบัติการในพื้นที่เพื่อจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคหรือแจกจ่ายน้ำให้แก่ประชาชน การจัดการน้ำเสีย การดูแลรักษาทรัพยากรน้ำและทางน้ำสาธารณะ การบำรุงรักษา ฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ การจัดการน้ำแล้งให้สามารถนำกลับมาใช้ได้ การสนับสนุนด้านงบประมาณ การอนามัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในด้านต่างๆ การเผยแพร่ข้อมูลที่จำเป็นให้ประชาชนทราบ รวมถึงการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ โดยหน่วยงานที่จะเข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าว โดยประกอบด้วย

- สำนักประชาสัมพันธ์เขต 6 สงขลา และสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)
- สำนักงานประมง
- กองบัญชาการกองทัพไทย (กบ.ทท.) /กองทัพบก/ กองทัพเรือ/ กองทัพอากาศ (ทบ./ทร./ทอ.)
- สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) (สสน.)
- สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (สทอภ.)
- การประปาส่วนภูมิภาคเขต 5 (กปภ.5)
- หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย /กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (สถ.) /องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16
- ทุกหน่วยงานกรมสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต12 (พด.12) (พด.)
- สำนักงานเกษตรจังหวัดเขต 5 และ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เขต 5
- ศูนย์วิจัยข้าวประจำจังหวัด (พัทลุง นครศรีธรรมราช)
- กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- องค์การจัดการน้ำเสีย
- สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 4 (จท.4)
- กระทรวงกลาโหม
- สำนักงานทางหลวงที่ 18 สงขลา (ทล.18)/ สำนักงานทางหลวงที่ 16 นครศรีธรรมราช (ทล.16)/ สำนักงานทางหลวงชนบทที่ 12 (สงขลา)

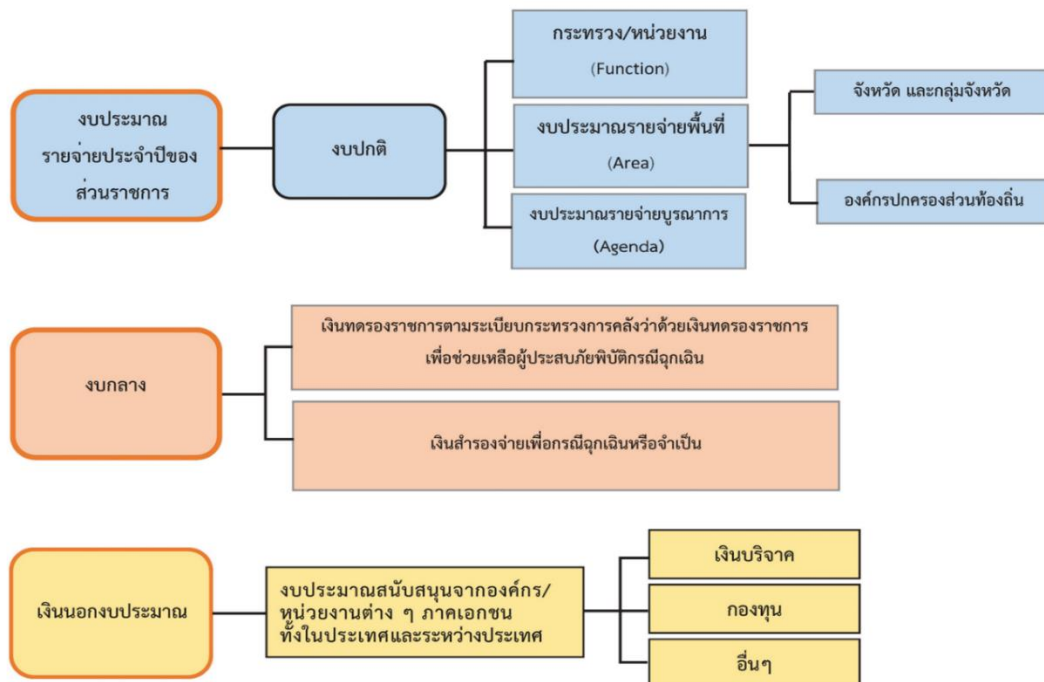
โดยหน่วยงานบางหน่วยงานเป็นหน่วยงานหลักในบางภารกิจแต่เป็นหน่วยงานสนับสนุนในบางภารกิจก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การป้องกันและบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะน้ำแล้งซึ่งมีผลต่อประชาชนและเศรษฐกิจโดยรวมสามารถดำเนินการได้อย่างทันทั่วถึง ที่ต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานหลักหรือหน่วยงานสนับสนุน โดยต้องเป็นการดำเนินการตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งที่คณะกรรมการลุ่มน้ำแต่ละลุ่มน้ำจะจัดทำขึ้นเสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ ที่อยู่ภายใต้กรอบของแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนการบริหารจัดการน้ำเพื่อรองรับภาวะน้ำแล้งของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การประสานส่วนภูมิภาค ด้วย เพื่อให้การดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ หน้าที่ของแต่ละหน่วยงานจะเป็นไปตามหัวข้อ 5.1

4.2 งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน

4.2.1 ที่มางบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน

งบประมาณที่ใช้ในการจัดการแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งระดับจังหวัด มีที่มาจากงบประมาณ 2 ส่วน (รูปที่ 4-1) ได้แก่

- 1) งบประมาณรายจ่ายประจำปีของส่วนราชการ (งบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และงบประมาณของส่วนราชการ)
- 2) งบกลาง (ทศรองราชการ ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทศรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น)
- 3) เงินนอกงบประมาณ (งบประมาณสนับสนุนจากองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ)

รูปที่ 4-1 แหล่งที่มาและวิธีการงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.2.2 งบประมาณรายจ่ายประจำปี (งบรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/จังหวัด และกลุ่มจังหวัด/ส่วนราชการจังหวัด แหล่งงบประมาณมาใช้ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (งบกลาง)และเงินนอกงบประมาณ

4.2.2.1 งบประมาณรายจ่ายประจำปีของส่วนราชการ (งบรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/จังหวัดและกลุ่มจังหวัด/ส่วนราชการจังหวัด)

ตารางที่ 4-1 งบประมาณรายจ่ายประจำปี

งบประมาณ	สาระสำคัญ
<p>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p>	<p>1) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ของตน เพื่อใช้ดำเนินการตั้งแต่ระยะก่อนเกิด ขณะเกิด และหลังเกิดสาธารณภัย โดยเฉพาะงบประมาณเพื่อให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าและระยะยาว เช่น การอพยพ การจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย การสาธารณสุข การสื่อสาร การรักษาความสงบเรียบร้อย และการสาธารณสุขโรค</p> <p>2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ของตนให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ซึ่งกำหนดให้มีแผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ พร้อมทั้งจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณหรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัย</p> <p>3) ให้มีการตั้งงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนตามกรอบแนวทางตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้</p> <p>ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>ข้อ 89 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจใช้จ่ายเงินสะสมได้ โดยได้รับอนุมัติจากสภาท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไข</p> <p>ข้อ 91 ภายใต้บังคับข้อ 89 ในกรณีฉุกเฉินที่มีสาธารณภัยเกิดขึ้น ให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติให้จ่ายขาดเงินสะสมได้ตามความจำเป็นในขณะนั้น โดยให้คำนึงถึงฐานะการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น</p> <p>ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 และที่แก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>ข้อ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจตั้งงบประมาณให้เงินอุดหนุน หน่วยงานที่ขอรับเงินอุดหนุนได้</p> <p>ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>ข้อ 6 กรณีเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะมีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินหรือไม่ก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการช่วยเหลือประชาชนในเบื้องต้น โดยฉับพลันทันที เพื่อการดำรงชีพ หรือบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า หรือระงับสาธารณภัย หรือเพื่อคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สิน หรือป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่ประชาชนได้ตามความจำเป็นภายใต้ขอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยไม่ต้องเสนอคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณา ในกรณี</p>

งบประมาณ	สาระสำคัญ
	<p>การช่วยเหลือประชาชน เพื่อเยียวยาและฟื้นฟูหลังเกิดสาธารณภัย หรือการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือการป้องกันและระงับโรคติดต่อ หรือการช่วยเหลือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ให้เสนอคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็นชอบก่อน</p> <p>ข้อ 7 กรณีมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือประชาชนเพื่อเยียวยา หรือฟื้นฟูหลังเกิด สาธารณภัย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการดังนี้</p> <p>1 กรณีมีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ในพื้นที่เกิดภัยให้รายงานอำเภอ หรือจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณานำเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย</p> <p>2 กรณีมิได้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณี ฉุกเฉินในพื้นที่เกิดภัยในการช่วยเหลือประชาชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ไม่เกินหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบนี้</p> <p>ข้อ 11 การให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบสาธารณภัย หรือภัยพิบัติฉุกเฉิน มีลักษณะเป็นการช่วยเหลือที่จำเป็นที่ต้องแก้ไขโดยฉับพลันในการดำรงชีพและความเป็นอยู่ของประชาชน หรือเป็นการซ่อมแซมให้คืนสู่สภาพเดิม อันเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ ให้ความช่วยเหลือได้ทันที ภายใต้ขอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กรณีสิ่งสาธารณประโยชน์ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับความเสียหาย หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่า การซ่อมแซมให้คืนสู่สภาพเดิมจะไม่คุ้มค่าและการก่อสร้างใหม่จะเกิดประโยชน์ต่อทางราชการมากกว่า ให้เสนอคณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนการใช้จ่ายงบประมาณโดยให้คำนึงถึงสถานะทางการคลัง</p> <p>ข้อ 16 การช่วยเหลือประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้</p> <p>1 การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย หรือภัยพิบัติฉุกเฉิน ให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาใช้จ่ายงบประมาณช่วยเหลือประชาชนตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลัง โดยอนุโลม</p> <p>ข้อ 18 กรณีเกิดสาธารณภัยฉุกเฉิน จำเป็นเร่งด่วน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเบิกจ่ายจากงบกลาง ประเภทเงินสำรองจ่าย ในข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปีโดยโครงการไม่จำเป็นต้องอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น</p> <p>ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายให้แก่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2560</p> <p>ข้อ 5 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นต้อง เบิกจ่าย ค่าใช้จ่ายให้แก่อาสาสมัครเพื่อเป็นค่าป่วยการชดเชยการทำงานหรือเวลาที่เสียไป เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเบิกจ่ายได้</p> <p>ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ว่าด้วย ค่าใช้จ่ายของอาสาสมัครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2560</p>

งบประมาณ	สาระสำคัญ
	<p>ข้อ 4 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553 ที่ได้รับคำสั่งจาก ผู้อำนวยการ ผู้บัญชาการ นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายแล้วแต่กรณี เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ หรือนอกเขตพื้นที่ที่ได้รับค่าใช้จ่ายในอัตราต่อคนต่อวัน ดังนี้</p> <p>(1) กรณีการปฏิบัติหน้าที่ไม่เกิน 4 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่ายจำนวน 100 บาท</p> <p>(2) กรณีการปฏิบัติหน้าที่ไม่เกิน 4 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 8 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 200 บาท</p> <p>(3) กรณีการปฏิบัติหน้าที่เกิน 8 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่ายจำนวน 300 บาท</p> <p>ข้อ 5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่สามารถจ่ายค่าใช้จ่ายให้แก่อาสาสมัครในสังกัดของตนตามข้อ 4 ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงฐานะทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย</p> <p>ข้อ 6 กรณีมีการสั่งใช้อาสาสมัครซึ่งมิได้สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ ให้ต้นสังกัดเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายจากเงินงบประมาณของส่วนราชการ</p>
จังหวัดและกลุ่มจังหวัด	<p>1) ให้จังหวัดตั้งงบประมาณสำหรับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสำนักงบประมาณตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 โดยการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด และค่าของงบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เพื่อให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ</p> <p>2) ให้จังหวัดขอตั้งงบประมาณและขอรับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้อีกแนวทางหนึ่ง</p>
ส่วนราชการ (Function)	<p>ให้หน่วยงานระดับกระทรวง และระดับกรม ขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามภารกิจของหน่วยงานที่ดำเนินการรองรับยุทธศาสตร์ตามที่กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ</p>

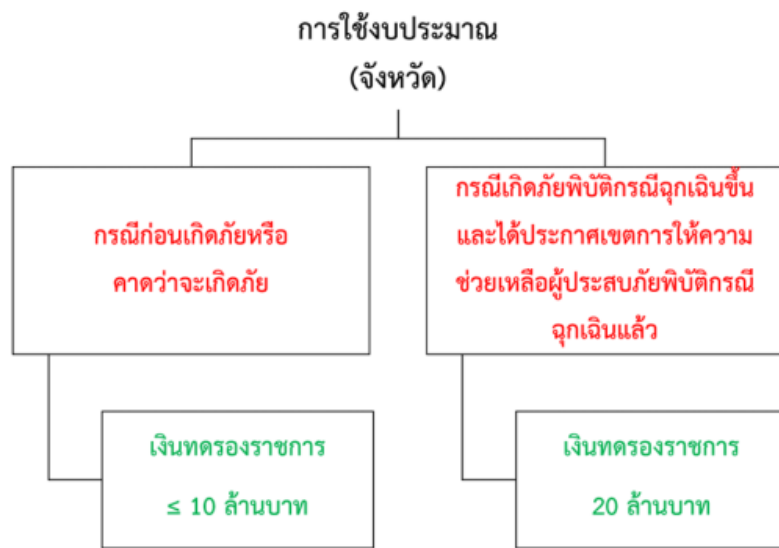
4.2.2.2 แหล่งงบประมาณมาใช้ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (งบกลาง)

การระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเข้าป้องกัน ลดผลกระทบ และให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือได้รับผลกระทบ ซึ่งต้องอาศัยงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และทันการณ์ งบประมาณเพื่อใช้จ่ายในการกิจดังกล่าวเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์การใช้เงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดวงเงินอุดหนุนจากราชการไว้ใน 2 กรณีด้วยกันกล่าวคือ

1) กรณีก่อนเกิดภัย หรือคาดว่าจะเกิดภัย เป็นกรณีคาดว่าจะเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้น ในเวลาอันใกล้ให้ใช้เพื่อการป้องกัน หรือยับยั้งภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งจำเป็นต้องรีบดำเนินการโดยฉับพลัน ภายในวงเงินไม่เกิน 10 ล้านบาท โดยไม่ต้องประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย วัตถุประสงค์ของการใช้เงินอุดหนุนจากราชการในเชิงป้องกันหรือยับยั้งภัย

พิบัติกรณีฉุกเฉิน ถูกจัดสรรเพื่อเป็นการใช้จ่ายเงินเมื่อคาดว่าจะเกิดภัยพิบัติขึ้นในเวลาอันใกล้ และจำเป็นต้องรีบป้องกันหรือยับยั้งโดยฉับพลัน และเพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติโดยเร่งด่วนตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของประชาชน หรือเป็นการซ่อมแซมให้คืนสู่สภาพเดิม ไม่สามารถใช้จ่ายเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้าง หรือสาธารณูปโภคที่ถาวรหรือก่อสร้างใหม่ได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามประกาศกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2563

2) กรณีเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้น และได้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ฉุกเฉินแล้ว ให้ใช้เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน หรือสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยเร่งด่วนตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติแต่ไม่ได้มุ่งหมายที่จะชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้ใด โดยใช้สำหรับทุกสถานการณ์ภัย ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข โดยสรุปกล่าวคือ ในกรณีที่ภัยพิบัติเกิดขึ้นแล้วการใช้งบเงินอุดหนุนจากราชการให้ เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดทุกจังหวัดมีวงเงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน จังหวัดละ 20 ล้านบาท โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงิน ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด และหากวงเงินไม่เพียงพอ จังหวัดสามารถเสนอเรื่องมายังกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อขอขยายวงเงินอุดหนุนจากราชการจากกระทรวงการคลังได้

รูปที่ 4-2 การใช้จ่ายเงินอุดหนุนจากราชการกรณีก่อนเกิดภัยหรือคาดว่าจะเกิดภัย และกรณีเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

เงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น กรณีส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจใดมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณ นอกเหนือจากที่ได้รับการจัดสรรหรือได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้ว ไม่เพียงพอและมีความจำเป็นที่จะต้องรีบดำเนินการ เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ให้ส่วนราชการขอรับจัดสรรงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน หรือจำเป็น ให้กระทำได้ในกรณีที่จำเป็นรายจ่าย ดังนี้

- (1) เป็นรายจ่ายเพื่อการป้องกันหรือแก้ไขสถานการณ์อันมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของรัฐ
  - (2) เป็นรายจ่ายที่จำเป็นต้องจ่ายเพื่อการเยียวยาหรือบรรเทาความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณภัยร้ายแรง
  - (3) เป็นรายจ่ายที่ได้รับจัดสรรงบประมาณไว้แล้วแต่มีจำนวนไม่เพียงพอและมีความจำเป็นเร่งด่วนของรัฐต้องใช้จ่ายหรือก่อนนี้ผูกพันงบประมาณโดยเร็ว
  - (4) เป็นรายจ่ายที่ไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณ แต่มีภารกิจจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการและต้องใช้จ่ายหรือก่อนนี้ผูกพันงบประมาณโดยเร็ว
- ทั้งนี้ ให้ดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณรายจ่ายงบกลางรายการเงินสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น พ.ศ. 2562

4.2.2.3 แหล่งงบประมาณมาใช้ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (งบนอกงบประมาณ)

เงินนอกงบประมาณ เป็นบรรดาเงินทั้งปวงที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บหรือได้รับไว้เป็นกรณีพิเศษตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือจากนิติกรรมหรือนิติเหตุ หรือกรณีอื่นใด ที่ต้องนำส่งคลัง แต่มีกฎหมายอนุญาตให้สามารถเก็บไว้ใช้จ่ายได้ โดยไม่ต้องนำส่งคลัง ได้แก่ งบประมาณสนับสนุนจากองค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน และผลักดันการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการข้อกำหนดและเงื่อนไขขององค์กรผู้ให้การสนับสนุน และไม่ขัดแย้งกับแนวทางการดำเนินงานในแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570 โดยแบ่งเป็นเงินบริจาค กองทุน และอื่น ๆ ดังนี้

(1) เงินบริจาค คือ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว โดยการใช้เงินบริจาคให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ พ.ศ.2526 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับบริจาคและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ.2542 รวมถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) กองทุน คือ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้กองทุน รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งการใช้กองทุนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับบริจาคและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ.2542 เป็นต้น

(3) อื่น ๆ คือ เงินสนับสนุนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่นอกเหนือจากเงินบริจาคและกองทุน

เงินนอกงบประมาณ เป็นบรรดาเงินทั้งปวงที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บหรือได้รับไว้เป็นกรณีพิเศษตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือจากนิติกรรมหรือนิติเหตุ หรือกรณีอื่นใด ที่ต้องนำส่งคลัง แต่มีกฎหมายอนุญาตให้สามารถเก็บไว้ใช้จ่ายได้ โดยไม่ต้องนำส่งคลัง ได้แก่ งบประมาณสนับสนุนจากองค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุน

การดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน และผลักดันการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการข้อกำหนดและเงื่อนไขขององค์กรผู้ให้การสนับสนุน และไม่ขัดแย้งกับแนวทางการดำเนินงานในแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570 โดยแบ่งเป็นเงินบริจาค กองทุน และอื่น ๆ ดังนี้

(1) เงินบริจาค คือ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว โดยการใช้เงินบริจาคให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ พ.ศ.2526 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับบริจาคและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ.2542 รวมถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) กองทุน คือ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้กองทุน รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งการใช้กองทุนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับบริจาคและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ.2542 เป็นต้น

(3) อื่น ๆ คือ เงินสนับสนุนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่นอกเหนือจากเงินบริจาค และกองทุน

4.2.3 โครงการและงบประมาณ

เนื่องจากพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 17(2) กำหนดให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและแผนงบประมาณการบริหารทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณา ในการจัดทำงบประมาณประจำปี ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ได้บัญญัติรองรับงบประมาณรายจ่ายบูรณาการไว้แล้วในมาตรา 14(3) โดยงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ได้แก่ งบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้สำหรับแผนงานบูรณาการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ โดยมีหน่วยรับงบประมาณตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งงบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้สำหรับแผนงานบูรณาการดังกล่าว ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

ดังนั้น ในแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง รายการเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการจึงต้องพิจารณาตามงบประมาณของแต่ละลุ่มน้ำได้รับการจัดสรร ซึ่งแต่ละลุ่มน้ำอาจพิจารณากำหนดวงเงินในการดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะน้ำแล้ง และวงเงินในการดำเนินการเพื่อแก้ไขภาวะน้ำแล้งที่อาจเกิดขึ้น ในกรณีปกติและกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ได้ตามที่จำเป็นและเห็นสมควร

ทั้งนี้ งบประมาณบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อาจมีการพิจารณาร่วมกับงบประมาณ ที่จำเป็นต้องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามที่กำหนดไว้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้รับการจัดสรร

จากการรวบรวมแผนการดำเนินงานของโครงการด้านการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยรวบรวมข้อมูลจากระบบ Thai Water plan (ข้อมูลโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 จนถึงปี พ.ศ. 2570) มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 5,528 โครงการ งบประมาณทั้งสิ้น 111,622.04 ล้านบาท จำแนกเป็นโครงการที่สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง จำนวน 3,369 โครงการ

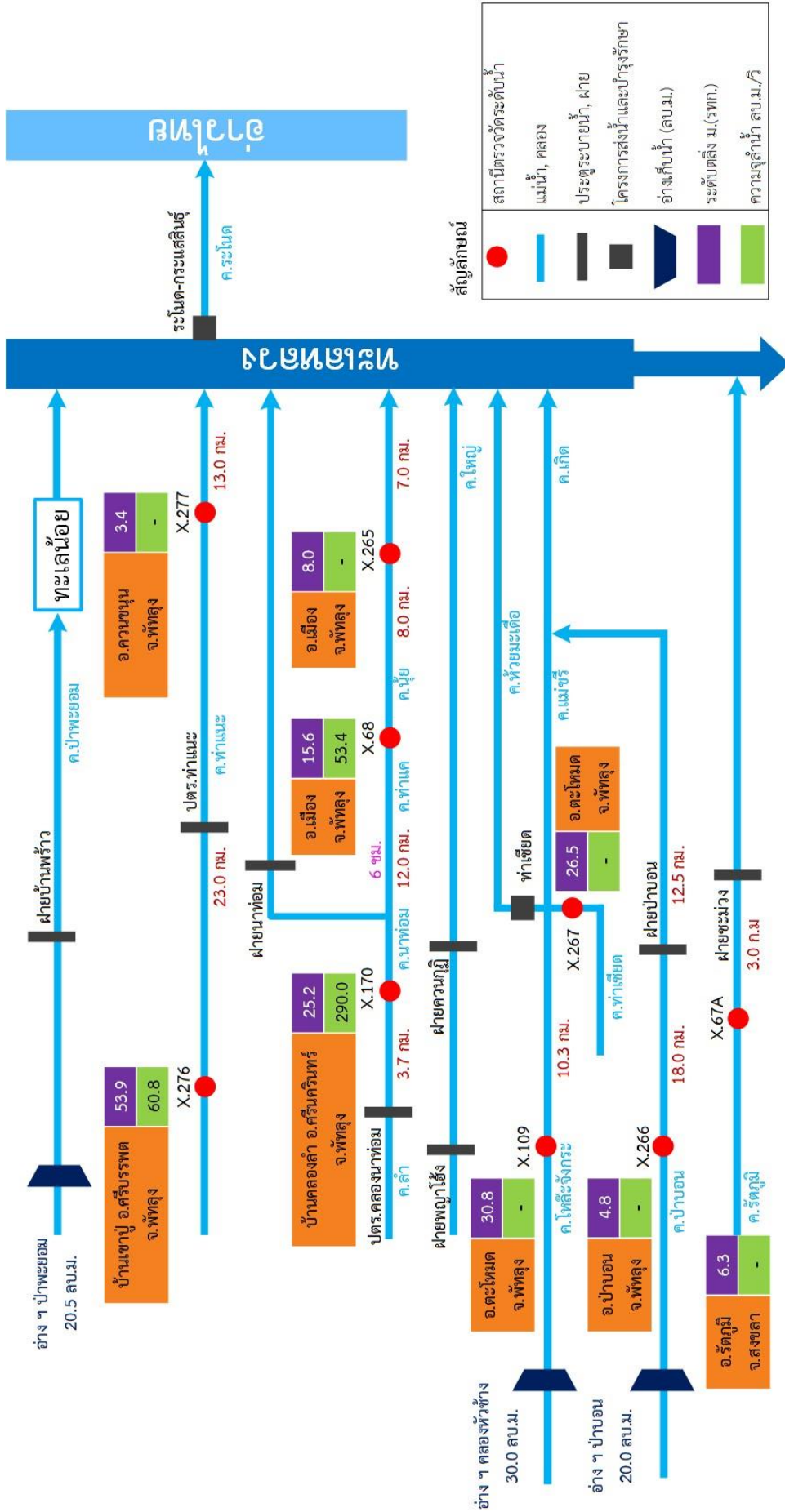
งบประมาณ 81,625.89 ล้านบาท โดยรายละเอียดของโครงการและงบประมาณจะแสดงในไว้
ภาคผนวก ฉ

4.3 การจัดเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

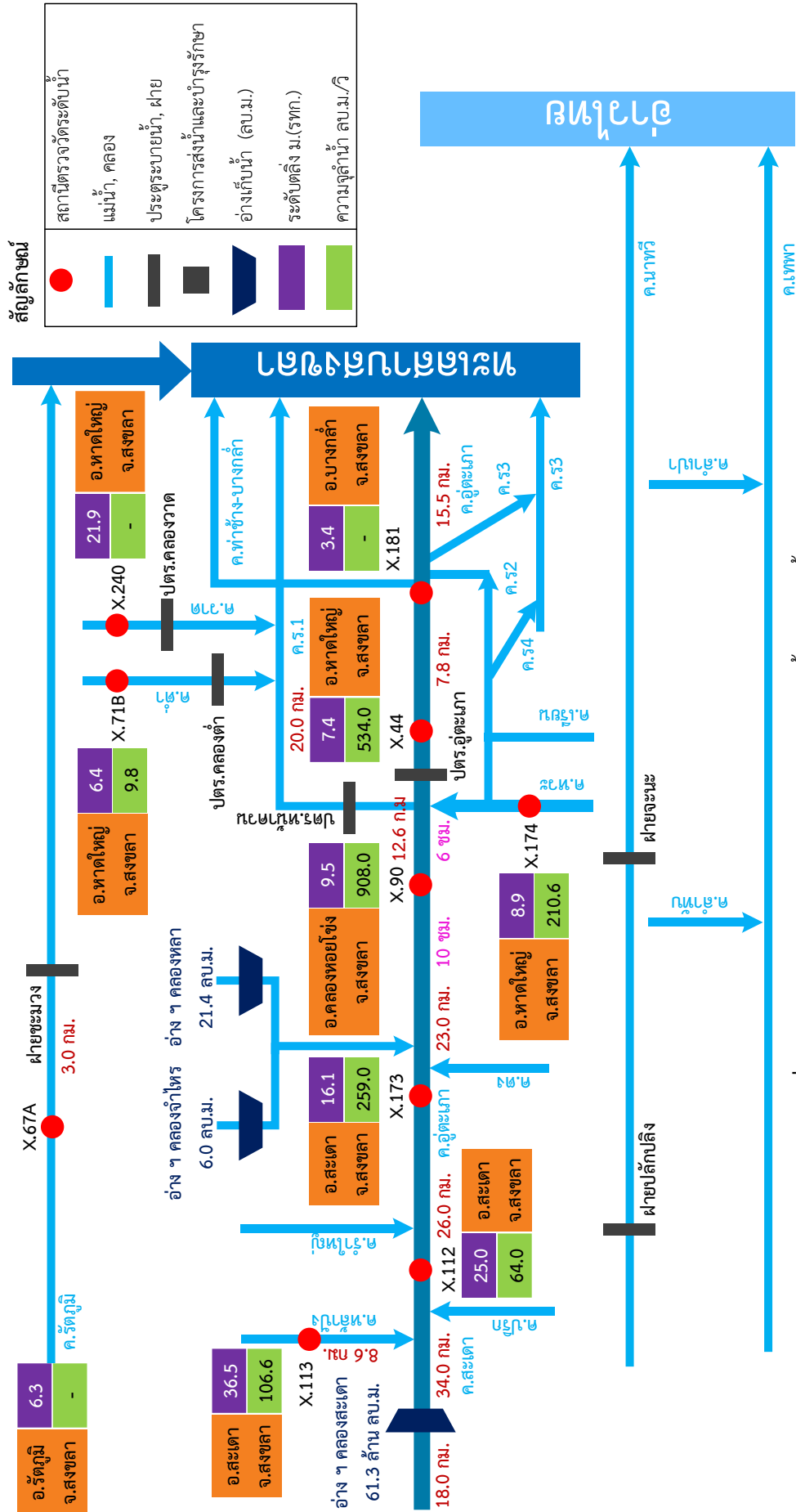
4.3.1 ผังน้ำสำหรับการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

จากรูปที่ 4-2 แสดงถึงแผนผังประกอบการบริหารจัดการภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำทะเลสาบ
สงขลา และรูปที่ 4-3 แสดงถึงจุดติดตั้งสถานีโทรมาตรตรวจวัดระดับน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
จากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีสถานีโทรมาตร 66 สถานี อยู่ในความ
รับผิดชอบของกรมชลประทาน 48 สถานี กรมทรัพยากรน้ำ 9 สถานี และกรมป้องกันและบรรเทาสา
ธารณภัย 9 สถานี

การแบ่งลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้กำหนดตามผลการศึกษาของโครงการศึกษา
ทบทวนการแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและผลกระทบจากการ
แบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
แบ่งเป็น 6 ลุ่มน้ำสาขา คือ คือ ทะเลน้อย ทะเลหลวง ทะเลสาบสงขลา (ลุ่มน้ำสาขา) คลองนาทวี
ภาคใต้ ฝั่งตะวันออกตอนล่างส่วนที่ 1 และคลองเทพา รายละเอียดของแต่ละลุ่มน้ำสาขาและจำนวน
สถานีวัดระดับน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตามเกณฑ์ของศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคใต้ สำนัก
บริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน แสดงในตารางที่ 4-3 ขอบเขตลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำ
ทะเลสาบสงขลาแสดงในรูปที่ 4-4 และสถานีตรวจวัดระดับน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (กรม
ชลประทาน) แสดงในตารางที่ 4-4

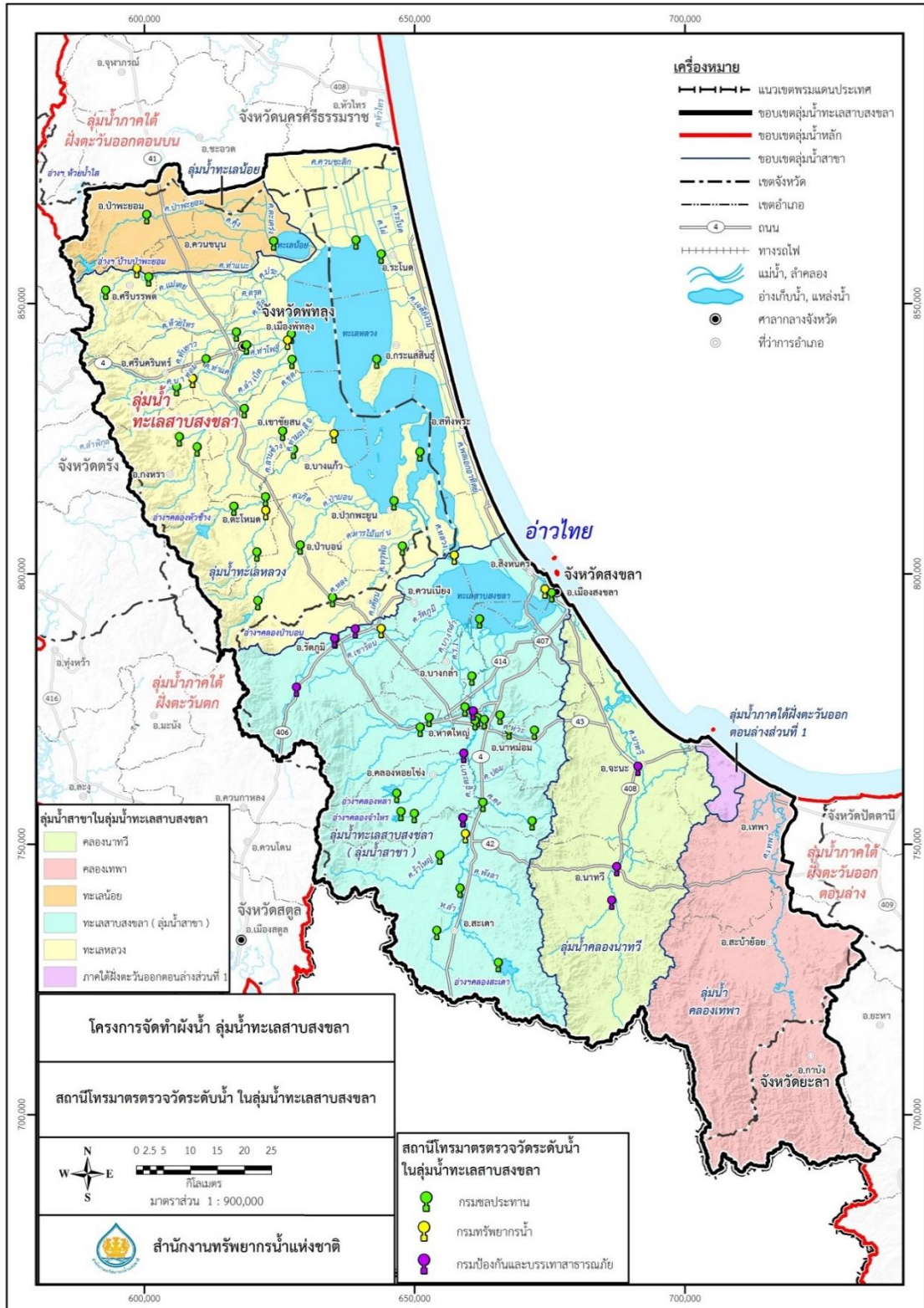
รูปที่ 4-3 แผนผังประกอบการบริหารจัดการภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
ที่มา: ปรับปรุงจากศูนย์ทวิศึกษาชลประทานภาคใต้ ประกอบด้วยข้อมูลจาก(ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 4-3 (ต่อ) แผนผังประกอบการบริหารจัดการภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่มา: ปรับปรุงจากศูนย์อุทกวิทยาสงขลาภาคใต้ ประกอบด้วยข้อมูลจาก(ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 4-4 ตำแหน่งสถานีโทรมาตรในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจากหน่วยงานต่าง ๆ
 ที่มา: รายงานเริ่มงานฝังกั้นน้ำทะเลสาบสงขลา สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ตารางที่ 4-3 รายละเอียดของกลุ่มน้ำสาขาและสถานีวัดระดับน้ำในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	รหัส	กลุ่มน้ำสาขา	พื้นที่กลุ่มน้ำสาขา (ตร.กม)	ร้อยละพื้นที่ของกลุ่มน้ำหลัก	จำนวนสถานีวัดระดับน้ำ	จำนวนสถานีที่มีเกณฑ์เตือนภัย
1	2001	ทะเลน้อย	621.26	5.18	-	-
2	2002	ทะเลหลวง	4,536.21	37.83	8	5
3	2003	ทะเลสาบสงขลา (กลุ่มน้ำสาขา)	3,366.98	28.08	10	5
4	2004	คลองนาทวี	1,575.44	13.14	-	-
5	2005	ภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่างส่วนที่ 1	74.55	0.62	-	-
6	2006	คลองเทพา	1,816.92	15.15	-	-
รวม			11,991.59	100	18	10

หมายเหตุ: - สถานีที่ไม่มีเกณฑ์เตือนภัย

ที่มา: โครงการศึกษาปรับปรุงวางแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำจากเดิม 25 ลุ่มน้ำ เป็นร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

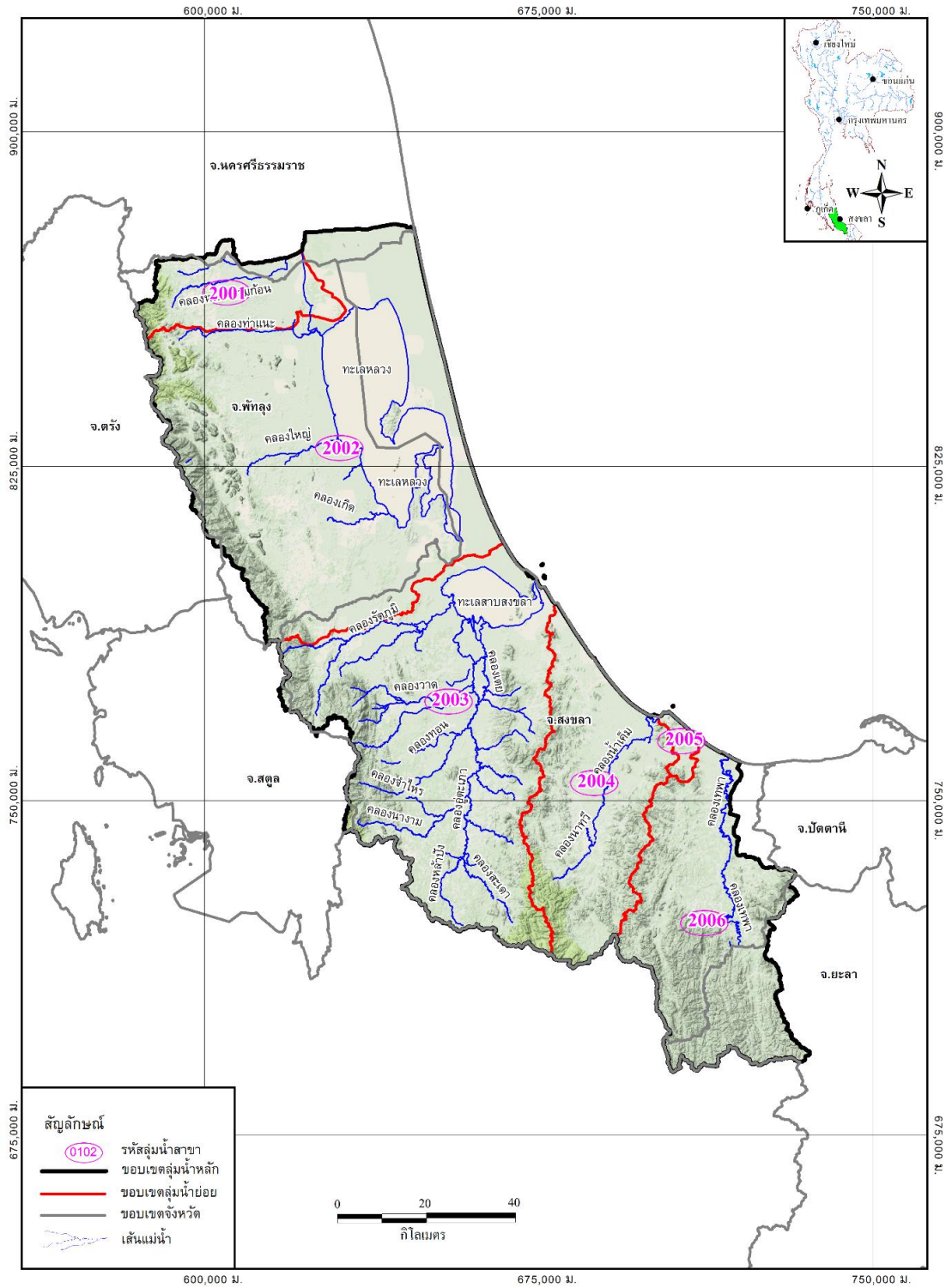
ตารางที่ 4-4 สถานีตรวจวัดระดับน้ำในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (กรมชลประทาน)

กลุ่มน้ำสาขา	รหัสสถานี	ลำน้ำ	ที่ตั้ง		ความจุลำน้ำ (ลบ.ม.)	ระดับตลิ่ง ม.(รทก.)
			อำเภอ	จังหวัด		
ทะเลหลวง	* X.276	คลองท่าแนะ	ศรีบรรพต	พัทลุง	60.8	53.9
	* X.277	คลองท่าแนะ	ควนขนุน		N/A	3.4
	* X.170	คลองลำ	ศรีนครินทร์		290	25.2
	* X.68	คลองท่าแค	เมือง		53.4	15.6
	* X.265	คลองนุ้ย	เมือง		N/A	8
	X.109	คลองโหละจิงกระ	ตะโหมด		N/A	30.8
	X.267	คลองตะโหมด	ตะโหมด		182.4	26.52
	X.266	คลองป่าบอน	ป่าบอน		N/A	4.8
ทะเลสาบสงขลา (กลุ่มน้ำสาขา)	X.67A	คลองรัตภูมิ	รัตภูมิ	สงขลา	284.4	6.28
	* X.113	คลองอู่ตะเภา	สะเดา		106.56	36.48
	X.112	คลองอู่ตะเภา	สะเดา		64	25.05
	* X.173A	คลองอู่ตะเภา	สะเดา		259	16.13
	* X.90	คลองอู่ตะเภา	สะเดา		908	9.53
	* X.174	คลองหะ	หาดใหญ่		210.6	8.88
	* X.44	คลองอู่ตะเภา	หาดใหญ่		534	7.4
	X.181	คลองอู่ตะเภา	บางกล่ำ		N/A	3.43
	71B	คลองตำ	หาดใหญ่		9.8	6.36
	X.240	คลองवाद	หาดใหญ่		N/A	21.94

หมายเหตุ: N/A ไม่มีข้อมูล

: * สถานีที่มีเกณฑ์เตือนภัยน้ำท่วม

ที่มา: ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคใต้

รูปที่ 4-5 ขอบเขตลุ่มน้ำสาขาในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่มา: โครงการศึกษาปรับปรุงร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำจากเดิม 25
 ลุ่มน้ำ เป็นร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำทะเลสาบ
 สงขลา

4.3.2 โคง้บริหารจัดการอ่างเก็บน้ำในพื้นที่

การปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ หมายถึง การกักเก็บน้ำในอ่างเก็บน้ำ และการส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆโดยมีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะเก็บกักและส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำในแต่ละช่วงเวลา เป็นปริมาณเท่าใด และมีการปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ตราบเท่าที่สภาพในอนาคตเป็นไปตามที่คาดคะ ไว้ถ้าสภาพในอนาคตต่างจากที่คาดคะเนไว้ในตอนวางแผนการปฏิบัติการอาจต่างจากแผนที่วางไว้เพื่อลดสภาวะ การขาดแคลนน้ำหรือน้ำล้นอ่างเก็บน้ำ (วรารุช, 2538)

สำหรับในการบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำด้วยโคง้ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำจำเป็นจะต้องเข้าใจโซนปริมาตรเก็บกักของอ่างเก็บน้ำ (Reservoir Storage Zone) ดังรูปที่ 4-5

(1) ระดับกักเก็บน้ำต่ำสุด (Minimum Pool level) คือระดับต่ำสุดซึ่งสามารถนำน้ำออกจากอ่างไปใช้ได้ ระดับนี้จะเป็นตัวกำหนดปากของอาคารออก (Outlet) ตัวที่อยู่ต่ำที่สุด ปริมาณน้ำที่อยู่ต่ำกว่าระดับเก็บกักต่ำสุดนี้ เรียกว่า “ปริมาตรสูญเปล่า (Dead Storage)”

(2) ระดับเก็บกักปกติ (Normal Pool Level) คือระดับเก็บกักสูงสุดของอ่างในการปฏิบัติงานตามปกติ (Normal Operation) บางครั้งเรียกว่า “ระดับน้ำสูงสุดปกติ (Normal high Water Level)” ระดับนี้จะเป็นตัวกำหนดระดับสันทางระบายน้ำล้นแบบไม่มีประตูควบคุม ปริมาตรเก็บกักที่อยู่ระหว่างระดับเก็บกักต่ำสุด และระดับเก็บกักปกติ เรียกว่า ปริมาตรใช้การ (Active Storage)

(3) ระดับเก็บกักสูงสุด (Maximum Water Surface) คือระดับน้ำสูงสุดที่ยอมให้เกิดขึ้นในอ่างเก็บน้ำในช่วงเวลาที่มีน้ำท่วมขนาดใหญ่เคลื่อนตัวเข้าสู่อ่างเก็บน้ำ ปริมาตรอ่างที่อยู่ระหว่างระดับน้ำสูงสุดและระดับเก็บกักปกติ เรียกว่า “ปริมาตรเก็บกักน้ำส่วนเกิน (Surcharge Storage)” เป็นปริมาณที่ทำหน้าที่หน่วงคลื่นน้ำท่วมไม่ให้เคลื่อนที่ไปทางด้านท้ายน้ำเร็วและอัตรามากเกินไปจนกอน้ำท่วมทางด้านท้ายน้ำ

(4) ปริมาตรกักเก็บสำรอง (Surcharge Storage) หมายถึง ปริมาตรอ่างเก็บน้ำที่สำรองไว้ใช้ในกรณี ที่ทางระบายน้ำล้นฉุกเฉิน (Emergency Spillway) ไม่สามารถระบายน้ำได้ทันในช่วงที่เกิดน้ำท่วม

(5) ระดับน้ำควบคุมตอนบน (Upper Rule Curve, URC) คือ ระดับน้ำตอนบนที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานของอ่างเก็บน้ำในแต่ละเดือน จำเป็นต้องรักษาระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำไม่ให้มีระดับน้ำสูงเกินกว่าระดับควบคุมตอนบน ทั้งนี้เพื่อสำรองปริมาณน้ำที่อยู่ระหว่างระดับน้ำควบคุมตอนบนกับระดับเก็บกักสูงสุดไว้สำหรับป้องกันน้ำท่วม

(6) ระดับน้ำควบคุมตอนล่าง (Lower Rule Curve, LRC) คือ ระดับน้ำที่ควบคุมต่ำสุดในอ่างเก็บน้ำ ของแต่ละเดือนที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานไม่ให้มีระดับน้ำต่ำกว่าระดับควบคุมตอนล่าง ทั้งนี้เพื่อสำรอง ปริมาณน้ำที่อยู่ระหว่างระดับน้ำควบคุมตอนล่างกักเก็บระดับเก็บกักต่ำสุดไว้สำหรับเพาะปลูกในช่วงฤดู แล้งที่มีการขาดแคลนน้ำ

(7) ระดับปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำอ้างอิง (Long-term Benchmark Curve, LBC) คือ ระดับน้ำเฉลี่ยของระดับน้ำที่ใช้ในการบริหารจัดการน้ำในอดีตเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันหรืออนาคต ทั้งนี้ อ่างเก็บน้ำขนาดกลางกรณีไม่มีเส้น LBC จะใช้เปอร์เซ็นต์ของความจุอ่างเก็บน้ำพิจารณาพร้อมกับเส้น URC และ LRC ควบคุมการบริหารจัดการน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศและการ

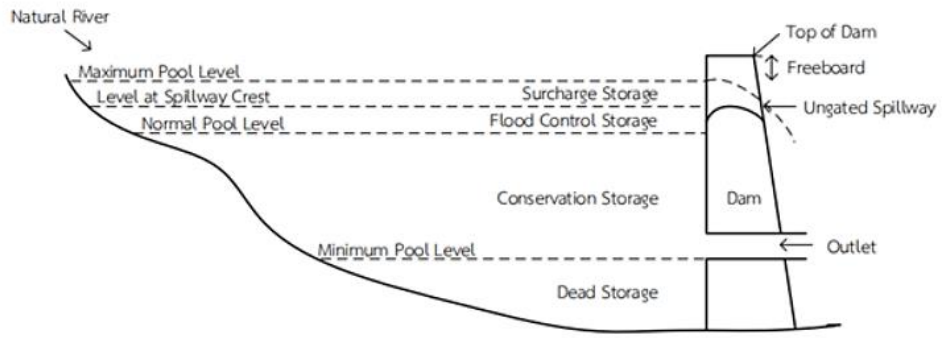
อุปโภคบริโภค เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในสภาวะปกติและสภาวะวิกฤติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อให้น้อยที่สุด (การประชุมคณะทำงานกำหนดหลักเกณฑ์การจัดการทำเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ (Rule Curve) ครั้งที่ 3/2562 สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2562)

สำหรับในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีอ่างเก็บน้ำขนาดกลางซึ่งอยู่ภายใต้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหมด 6 อ่าง ได้แก่ (1) อ่างเก็บน้ำคลองป่าพะยอม ตำบลเกาะเต่า อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง (2) อ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง (3) อ่างเก็บน้ำคลองป่าบอน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง (4) อ่างเก็บน้ำคลองหลา ตำบลคลองหลา อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา (5) อ่างเก็บน้ำคลองจำไทร ตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา และ (6) อ่างเก็บน้ำคลองสะเดา ตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ดังแสดงในตารางที่ 4-5

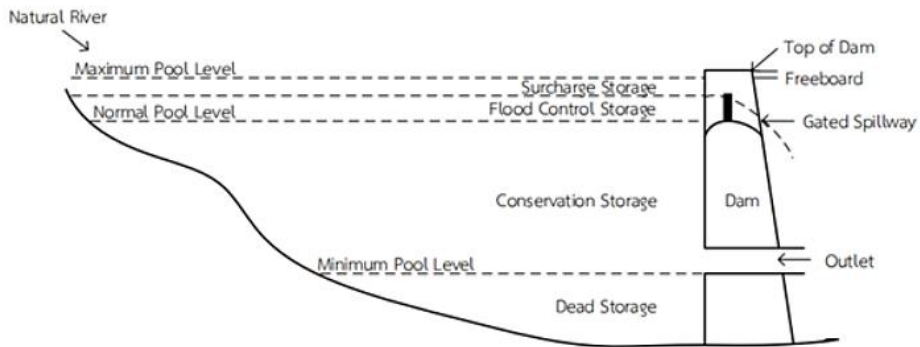
ตารางที่ 4-5 รายงานปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลางในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

อ่างเก็บน้ำ	ความจุที่ รนท. (ล้าน ลบ.ม.)	Dead storage (ล้าน ลบ.ม.)	ปริมาณน้ำในอ่าง			รับได้อีก	
			ปี 2565 (ล้าน ลบ.ม.)	ปี 2566 (ล้าน ลบ.ม.)	%	ปริมาณ (ล้าน ลบ.ม.)	%
จังหวัดพัทลุง							
คลองป่าพะยอม	20.50	0.80	14.69	12.19	59.00	8.31	41.00
คลองหัวช้าง	30.00	0.55	24.41	9.48	32.00	20.52	68.00
คลองป่าบอน	20.00	0.90	15.70	1.08	5.00	18.92	95.00
รวม	70.50	2.25	54.80	22.75	32.00	47.75	68.00
จังหวัดสงขลา							
คลองหลา	21.42	0.04	15.00	10.06	47.00	11.36	53.00
คลองจำไทร	6.00	0.06	2.20	2.75	46.00	3.25	54.00
คลองสะเดา	56.74	0.06	40.15	25.15	44.00	31.59	56.00
รวม	84.16	0.16	57.35	37.96	137.00	46.20	55.00

ที่มา: สำนักงานชลประทานที่ 16 (ข้อมูล ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2566)

(a) อ่างเก็บน้ำแบบไม่มีประตูควบคุม (Ungated Spillway)

(b) อ่างเก็บน้ำแบบมีประตูควบคุม (Gated Spillway)

รูปที่ 4-6 ระดับปริมาตรเก็บกักของอ่างเก็บน้ำ

ตารางที่ 4-6 หลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำด้วย Reservoir Operation Rule Curves ของกรมชลประทาน

เงื่อนไข	สภาพอ่างเก็บน้ำ	เกณฑ์การปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ
1	ระดับน้ำเกินระดับเก็บกักปกติ Normal Pool Level	ปล่อยน้ำผ่านทางระบายน้ำล้น (Spillway)
2	ระดับน้ำสูงกว่า URC ในสภาวะปกติ	ปล่อยน้ำให้กับความต้องการน้ำด้านต่างๆ ให้เต็มที่
3	ระดับน้ำสูงกว่า URC และมีแนวโน้มจะเกิด สภาวะน้ำหลาก	ปล่อยน้ำเพิ่มทางท่อระบายน้ำ (Outlet Work) ให้ เต็มที่ เพื่อเตรียมรับปริมาณน้ำหลาก
4	ระดับน้ำอยู่ระหว่าง URC และ LRC	ปล่อยน้ำให้กับความต้องการใช้น้ำด้านต่าง ๆ เป็นผล พลอยได้
5	ระดับน้ำต่ำกว่าระดับ LRC	ปล่อยน้ำให้กับความต้องการน้ำเท่าที่จำเป็น ตามลำดับความสำคัญ
6	ระดับน้ำต่ำลงถึงระดับเก็บกักต่ำสุด Minimum Pool Level	ไม่มีการปล่อยน้ำจากอ่างเก็บน้ำ

แนวทางปฏิบัติของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตในการบริหารอ่างเก็บน้ำโดยจะพยายามควบคุมระดับน้ำ ในอ่างอยู่ในกรอบของเกณฑ์ควบคุมระดับน้ำสูงสุด (Upper Rule Curve, URC) และเกณฑ์ควบคุมระดับน้ำต่ำสุด (Lower Rule Curve, LRC) ซึ่งจะช่วยให้สามารถบริหารจัดการน้ำในอ่างเก็บ

น้ำได้ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในภาพรวมตลอดทั้งปี (ตารางที่ 4-6 และรูปที่ 4-6 ถึง 4-11) แบ่งเป็น 3 กรณีดังนี้

(1) การปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำในสภาวะปกติ ซึ่งการระบายน้ำตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะใช้เส้นควบคุมการปล่อยน้ำ (Operating Rule Curve) เป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ เพื่อให้ปริมาณน้ำเหมาะสมกับปริมาณน้ำต้นทุนและปริมาณที่ไหลเข้าอ่างเก็บน้ำโดยมีหลักปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ควบคุมการระบายน้ำในอ่างเก็บน้ำให้ระดับน้ำอยู่ระหว่าง Upper Rule Curve และ Lower Rule Curve โดยระบายน้ำให้เท่ากับความต้องการน้ำด้านต่างๆ ทางท้ายน้ำ
- 2) เมื่อระดับน้ำสูงกว่า Upper Rule Curve ให้ระบายน้ำเพิ่มขึ้นผ่านเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพื่อควบคุมให้ระดับอยู่ที่ระดับ Upper Rule Curve
- 3) เมื่อระดับน้ำยังสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนสูงกว่า Flood Control Rule Curve ให้พิจารณาระบายน้ำเพิ่มขึ้นเพื่อควบคุมระดับให้อยู่ที่ระดับ Flood Control Rule Curve
- 4) ในกรณีที่ระดับน้ำต่ำกว่า Lower Rule Curve จะพิจารณาลดการระบายน้ำให้น้อยกว่าปกติ เพื่อรักษาระดับน้ำไม่ให้ต่ำกว่าระดับเก็บกักต่ำสุด
- 5) เมื่อระดับน้ำต่ำกว่าระดับต่ำสุด จะไม่ระบายน้ำออกจากอ่างเก็บน้ำ เพื่อป้องกันการขาดแคลนน้ำในปีถัดไป

(2) การปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำในช่วงน้ำแล้ง (Deficit Reservoir Operation) โดยแผนจัดสรรน้ำในแต่ละฤดูจะพิจารณาจากปริมาณน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำเมื่อสิ้นสุดฤดูฝน แนวโน้มการผลิตและการตลาด รวมถึงนโยบายส่งเสริมการเพาะปลูกพืช ฤดูแล้งในกรณีที่ปริมาณน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำมีจำกัด และมีแนวโน้มจะเกิดภาวะน้ำแล้ง การวางแผนจัดสรรน้ำ จำเป็นต้องพิจารณาลำดับความสำคัญของกิจกรรมการใช้น้ำด้านต่าง ๆ ดังนี้

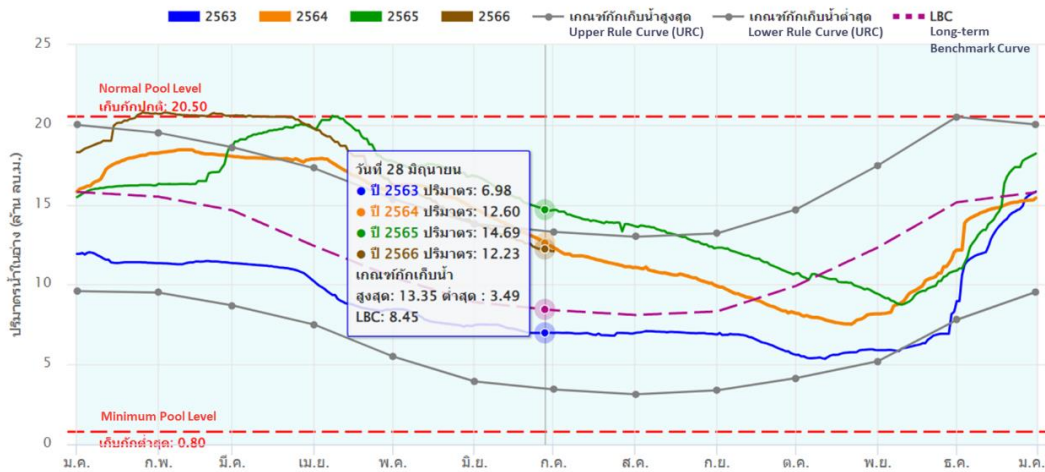
- 1) เพื่อการอุปโภคบริโภคและการประปา
- 2) เพื่อรักษาระบบนิเวศตามลำน้ำเช่น การผลักดันน้ำเค็มการขับไล่ปลาเสีย
- 3) เพื่อการเกษตร
- 4) เพื่อการอุตสาหกรรม

(3) การปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำในช่วงน้ำหลาก (Flood Reservoir Operation) เป็นการควบคุมระดับน้ำและการระบายน้ำจากอ่างเก็บน้ำในช่วงที่มีปริมาณน้ำไหลเข้าอ่างเพิ่มขึ้นและเป็นปริมาณมาก การวางแผนปฏิบัติการจะเป็นลักษณะของการวางแผนระยะสั้น และการปฏิบัติการตามข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ขณะนั้น มีกระบวนการตัดสินใจในการปฏิบัติการในช่วงน้ำหลากเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของตัวเขื่อน หลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดแก่พื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตรกรรมทั้งด้านเหนือน้ำและด้านท้ายน้ำให้น้อยที่สุด ดังนี้

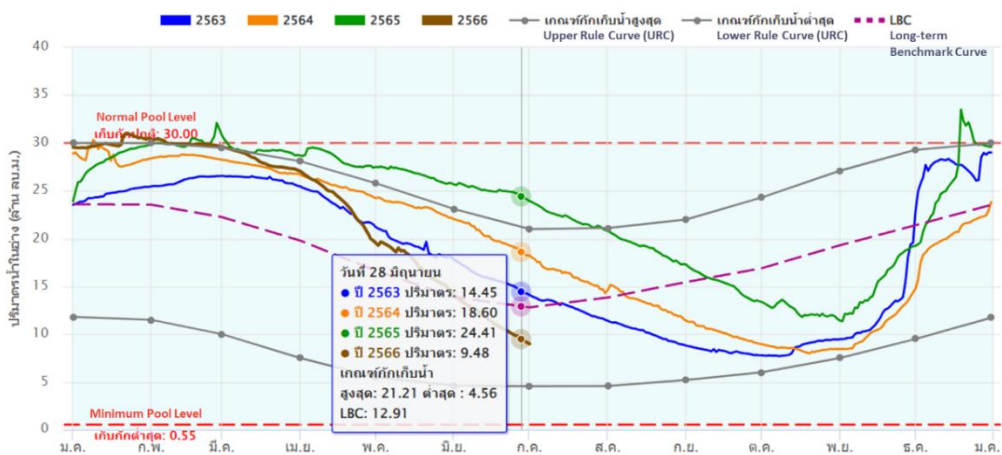
- 1) เมื่อระดับน้ำสูงกว่า Upper Rule Curve แต่ต่ำกว่า Flood Control Rule Curve ควรระบายน้ำผ่านเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเต็มกำลัง รวมถึงติดตามสถานการณ์น้ำอย่างใกล้ชิดเพื่อพิจารณาว่าจำเป็นต้อง ระบายน้ำผ่านทางระบายน้ำล้นหรือไม่
- 2) เมื่อระดับน้ำสูงกว่า Flood Control Rule Curve แต่ต่ำกว่า Normal Pool Level ควรระบายน้ำ ผ่านทางระบายน้ำล้นบางส่วน โดยอาจยังไม่ต้องเปิดบานระบายน้ำ

ล้นเต็มที่ แต่พิจารณาตาม สถานการณ์น้ำในอ่างเก็บน้ำ ด้านเหนือน้ำและด้านท้ายน้ำประกอบ พร้อมทั้งระบายน้ำผ่านเครื่องกำเนิดไฟฟ้าและอาคารระบายน้ำต่างๆ (Outlet) อย่างเต็มที่ถ้าไม่เกิดผลกระทบต่อด้านท้ายน้ำมาก

- เมื่อระดับน้ำสูงกว่า Normal Pool Level ควรเปิดบานระบายน้ำล้นเต็มที่ พร้อมทั้งระบายน้ำผ่านเครื่องกำเนิดไฟฟ้าและอาคารระบายน้ำต่าง ๆ (Outlet) อย่างเต็มที่ถ้าไม่เกิดผลกระทบต่อด้านท้ายน้ำมาก

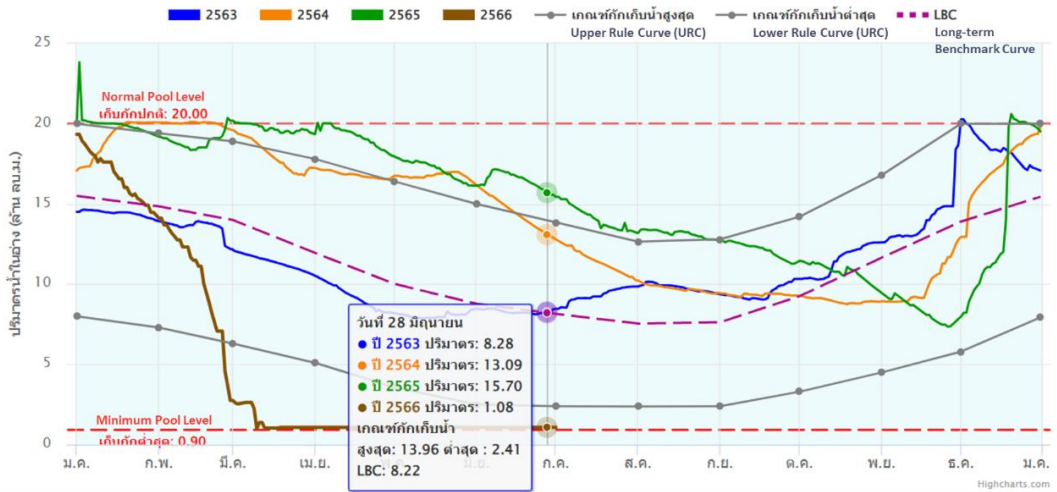

รูปที่ 4-7 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารการจัดการอ่างเก็บน้ำป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
 ที่มา: ระบบฐานข้อมูลน้ำในอ่างเก็บน้ำ กรมชลประทาน (ข้อมูล ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2566)

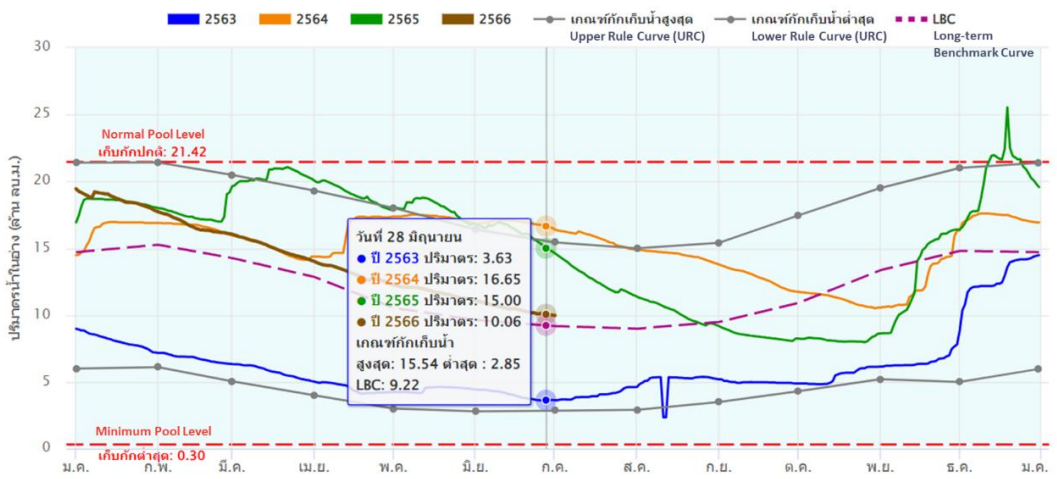

รูปที่ 4-8 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารการจัดการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง จังหวัดพัทลุง
 ที่มา: ระบบฐานข้อมูลน้ำในอ่างเก็บน้ำ กรมชลประทาน (ข้อมูล ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2566)

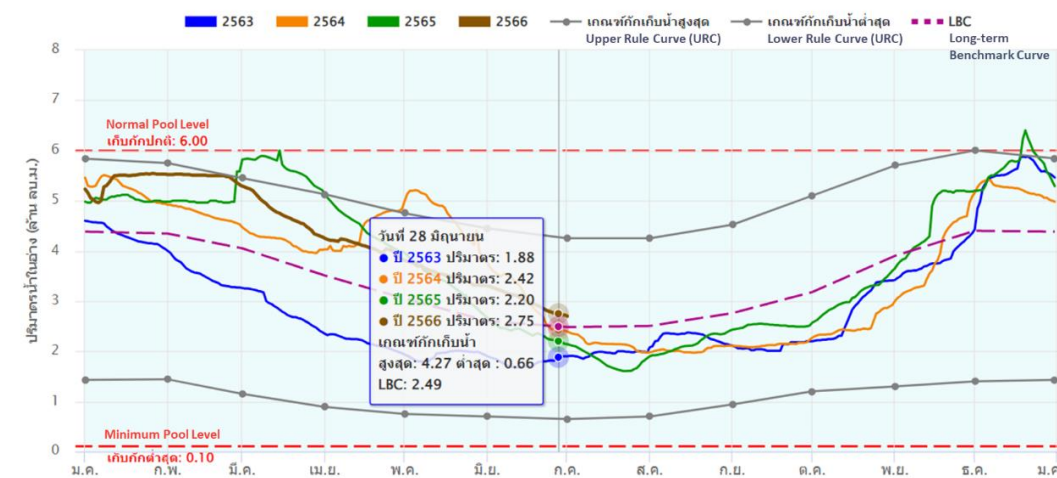

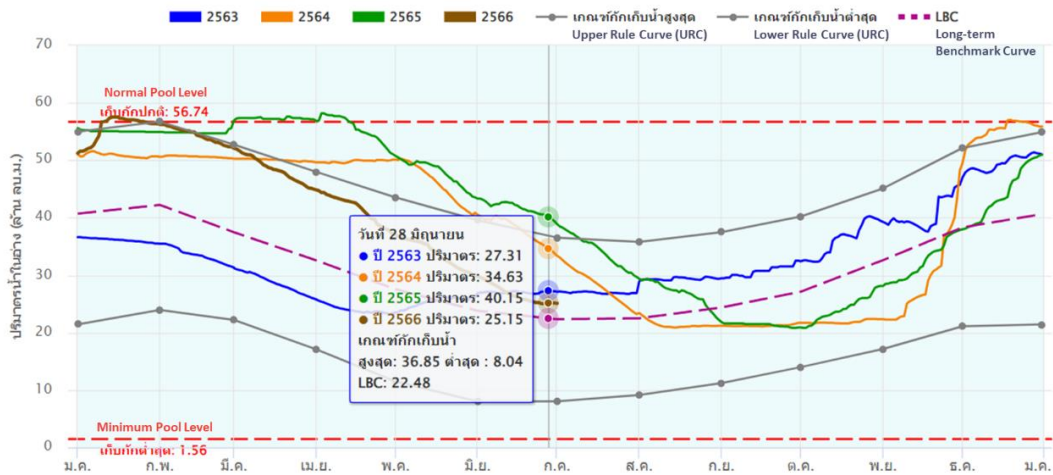
รูปที่ 4-9 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการการอ่างเก็บน้ำคลองป่าบอน จังหวัดพัทลุง
 ที่มา: ระบบฐานข้อมูลน้ำในอ่างเก็บน้ำ กรมชลประทาน (ข้อมูล ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2566)

รูปที่ 4-10 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการการอ่างเก็บน้ำคลองทูลา จังหวัดสงขลา
 ที่มา: ระบบฐานข้อมูลน้ำในอ่างเก็บน้ำ กรมชลประทาน (ข้อมูล ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2566)

รูปที่ 4-11 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการการอ่างเก็บน้ำคลองจำไทร จังหวัดสงขลา
 ที่มา: ระบบฐานข้อมูลน้ำในอ่างเก็บน้ำ กรมชลประทาน (ข้อมูล ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2566)

รูปที่ 4-12 รายงานปริมาณน้ำและโค้งบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำคลองสะเดา จังหวัดสงขลา
 ที่มา: ระบบฐานข้อมูลน้ำในอ่างเก็บน้ำ กรมชลประทาน (ข้อมูล ณ วันที่ 28 มิถุนายน 2566)

4.3.3 การจัดลำดับความสำคัญการจัดสรรน้ำ

จากการจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในเขตลุ่มน้ำของ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กำหนดให้มีความสำคัญกับการใช้น้ำเพื่อการรักษานิเวศน์ อุปโภคบริโภค การประปาและการไฟฟ้า และการบรรเทาสาธารณภัย เป็นลำดับแรก ส่วนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว คมนาคม และการผลิตพลังงาน หรือกิจการอื่น คณะกรรมการลุ่มน้ำมีดุลยพินิจในการจัดลำดับความสำคัญของ กิจกรรมดังกล่าวแตกต่างกันไปตามแต่ละลุ่มน้ำได้

สำหรับในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ผลจากการประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ครั้งที่ 2/ 2566 วันที่ 20 มิถุนายน 2566 ณ ห้องประชุม CEO ชั้น 5 ศาลากลางจังหวัดสงขลา ในวาระที่ 5.2 การจัดสรรน้ำและจัดลำดับความสำคัญในการใช้น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตามประกาศคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2564 เรื่อง จัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรน้ำของประเทศ พ.ศ. 2564 เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำนำไปพิจารณาในการจัดสรรน้ำและควบคุมการใช้น้ำในแต่ละลุ่มน้ำอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำในแต่ละลุ่มน้ำพิจารณาจัดสรรและควบคุมการใช้น้ำในแต่ละลุ่มน้ำภายใต้ลำดับความสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (1) การอุปโภคบริโภค
- (2) การรักษาระบบนิเวศ
- (3) การบรรเทาสาธารณภัย
- (4) จารีตประเพณี
- (5) การคมนาคม
- (6) เกษตรกรรม
- (7) อุตสาหกรรม

(8) พาณิชยกรรม

(9) การท่องเที่ยว

ในกรณีที่คณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเห็นว่าการจัดลำดับความสำคัญในระหว่างลำดับที่ (2) ถึง (9) นั้นมีความจำเป็นที่จะจัดลำดับให้แตกต่างไปจากลำดับที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ทั้งนี้ คณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเห็นชอบการจัดลำดับความสำคัญการใช้น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตามที่ กนช. เห็นชอบ

4.3.4 แนวทางการจัดสรรน้ำ

จากการจัดลำดับความสำคัญการจัดสรรน้ำในหัวข้อที่ผ่านมา สามารถนำมาจัดทำเป็นแนวทางการจัดสรรน้ำในกรณีมีน้ำไม่เพียงพอ หรือเกิดปัญหาคุณภาพน้ำได้ดังนี้

1) ในกรณีที่ติดตามสถานการณ์น้ำแล้ง พบว่า มีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะภัยแล้ง ซึ่งแสดงว่า น้ำต้นทุนจะไม่เพียงพอกับความต้องการ ก็จะต้องมีการจัดสรรน้ำให้กิจกรรมที่มีความสำคัญสูงก่อนตามลำดับความสำคัญในหัวข้อ 4.3.3

2) กิจกรรมการใช้น้ำที่จะได้รับการจัดสรรน้ำลดลงเป็นอันดับแรกก็คือ น้ำเพื่อการผลิต ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม

3) เกณฑ์การคาดการณ์น้ำแล้งจะสามารถประเมินได้ว่าจะเกิดการขาดแคลนน้ำประมาณร้อยละเท่าไร ในพื้นที่ใด ในกรณีของภาคอุตสาหกรรม ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการ จัดสรรน้ำในพื้นที่นั้น ๆ (เช่น กรมชลประทาน ในกรณีของการใช้น้ำในพื้นที่ชลประทาน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ กรมทรัพยากรน้ำ ในกรณีที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกรมทรัพยากรน้ำ เป็นผู้ดูแล) เป็นผู้แจ้งเตือน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และควบคุมการให้มีการลดการใช้น้ำลงอย่างน้อยตามร้อยละของการขาดแคลนที่คาดการณ์ไว้ เช่น คาดการณ์ว่าจะขาดแคลน 25% ก็ให้พยายามลดการใช้น้ำลง 25% หรือมีฉะนั้นก็ให้เตรียมการ จัดหาน้ำสำรองจากแหล่งอื่น

4) ในกรณีของพื้นที่เกษตรกรรมในเขตชลประทาน หรือพื้นที่ที่รับน้ำจากระบบแหล่งน้ำจะมีอ่างเก็บน้ำ เขื่อน หรือฝายเก็บกักน้ำในลำน้ำ เนื่องจากพื้นที่ส่วนนี้มีการเพาะปลูกพืชในฤดูแล้ง เช่น ข้าวนาปรังได้เพราะมีน้ำต้นทุนจากแหล่งน้ำต่าง ๆ ช่วยเสริมกับน้ำฝน ดังนั้น การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ส่วนนี้สามารถปรับให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนได้ โดยใช้มาตรการที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นประชาชนใน โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้แก่

- การปรับพื้นที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้ง เช่น ข้าวนาปรัง ให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำต้นทุน เช่น ถ้าคาดการณ์ว่าจะขาดน้ำ 25% ก็อาจขอความร่วมมือลดพื้นที่เพาะปลูกลง 25% เป็นต้น

- ปรับเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูก เป็นพืชที่ใช้น้ำน้อย เพื่อให้สามารถจัดสรรน้ำได้ทั่วถึงมากขึ้น โดยในกรณีนี้อาจต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ช่วยเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน

5) สำหรับพื้นที่นอกเขตชลประทานที่พึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก พืชที่ปลูกส่วนใหญ่ก็จะเป็นพืชที่มีปฏิทินการเพาะปลูกเริ่มมาจากช่วงฤดูฝน เช่น อ้อย มันสำปะหลัง หรือเป็นไม้ยืนต้น เช่น ยาง ในกรณีที่พิจารณาแล้วพบว่า อาจเกิดการขาดแคลนน้ำ การปรับลดพื้นที่เพาะปลูกในกรณีส่วนใหญ่จะไม่

สามารถทำได้เพราะได้เริ่มเพาะปลูกไปตั้งแต่ฤดูฝนแล้ว การบรรเทาปัญหาคงทำได้ในลักษณะของการ
 ลำเลียงน้ำ เช่น การตั้งจุดสูบน้ำชั่วคราวหรือใช้รถส่งน้ำ ร่วมกับการช่วยเหลือด้านค่าชดเชยแทน

6) ในกรณีที่ขาดแคลนน้ำมากจนอาจไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและรักษาระบบนิเวศ
 ซึ่งเป็นการใช้น้ำที่ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญสูงสุด ตามผลการสอบถามความคิดเห็นในการ
 ประชุม รับฟังความคิดเห็นในโครงการจัดทำผังน้ำ กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา อาจต้องมีการบริหาร
 จัดการน้ำแล้งในชั้น วิกฤติ โดยการควบคุมการใช้น้ำในกิจกรรมอื่น ๆ และจัดสรรน้ำเพื่อการอุปโภค
 บริโภคให้ทั้งพื้นที่มีน้ำอุปโภค รวมทั้งการหาน้ำเพิ่มหรือลำเลียงน้ำจากพื้นที่ที่มีน้ำมากกว่าไปยังพื้นที่
 ขาดแคลนน้ำ ซึ่งอาจใช้รถส่งน้ำ ตั้งเครื่อง สูบน้ำและท่อส่งน้ำชั่วคราว เจาะบ่อบาดาลเพิ่มในจุดภัย
 แล้งที่มีน้ำบาดาล

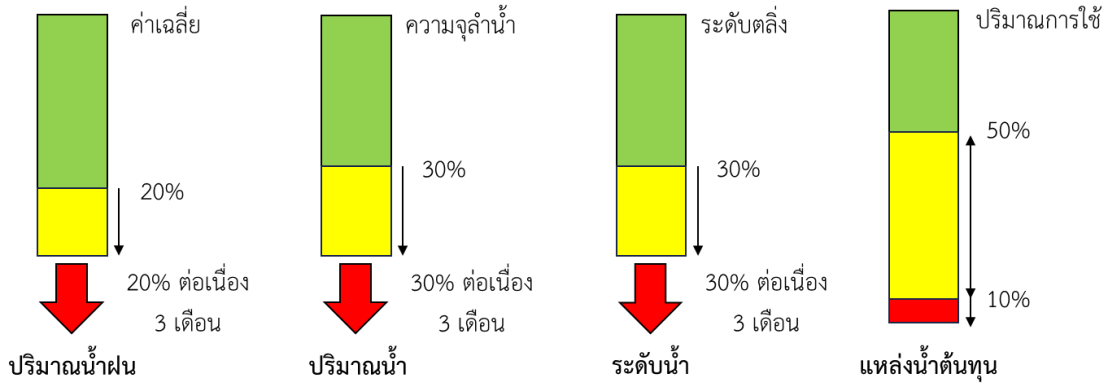
4.3.5 ข้อมูลบ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้ง

ข้อมูลบ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ 1) ข้อมูลปริมาณฝน 2) ข้อมูลปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ
 หรือข้อมูลปริมาณน้ำใช้การในอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่ของหน่วยงานต่าง ๆ 3) ข้อมูล
 ปริมาณน้ำท่าในลำน้ำ 4) ข้อมูลระดับน้ำในลำน้ำ 5) ข้อมูลน้ำบาดาล 6) คุณภาพน้ำ และ 7) สถิติ
 พื้นที่ประสบภัยแล้งที่ผ่านมา โดยสามารถบ่งชี้ถึงภาวะน้ำท่วม ได้ 3 ระดับ คือ 1) ภาวะปกติ 2) กรณี
 ภาวะน้ำแล้งรุนแรง และ 3) กรณีภาวะน้ำแล้งวิกฤติ สำหรับรายละเอียดการกำหนดภาวะน้ำท่วมตาม
 ชนิดข้อมูลบ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้ง ซึ่งเกณฑ์การจัดทำข้อกำหนดภาวะภัยแล้งดังกล่าวจะพิจารณา
 จากการคาดการณ์ล่วงหน้า 3 เดือน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4-7 และรูปที่ 4-12

ตารางที่ 4-7 ข้อมูลบ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้ง

ชนิดข้อมูล	ความถี่ของ ข้อมูล	กรณีปกติ	กรณีภาวะน้ำแล้ง อย่างรุนแรง	กรณีภาวะ น้ำแล้งวิกฤติ
ปริมาณน้ำฝน (มม.)	รายเดือน	ค่าเฉลี่ย	<20% ของค่าเฉลี่ยเดือน ใดเดือนหนึ่ง	<20% ของค่าเฉลี่ย ต่อเนื่องสามเดือน
ปริมาณน้ำ (ลบ.ม./วินาที)	รายเดือน	>30% ของความจุลำน้ำ	<30% ของความจุลำน้ำ เดือนใดเดือนหนึ่ง	<30% ของความจุลำน้ำ ต่อเนื่องสามเดือน
ระดับน้ำ ม.รสม.	รายเดือน	>30% ของระดับตลิ่ง	<30% ของระดับตลิ่ง เดือนใดเดือนหนึ่ง	<30% ของระดับตลิ่ง ต่อเนื่องสามเดือน
แหล่งน้ำต้นทุน (ล้าน ลบ.ม.)	รายเดือน	>50% ของ ปริมาณน้ำใช้การ	10%-50% ของปริมาณ น้ำใช้การ	<10% ของปริมาณ น้ำใช้การ

ที่มา: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (2562)

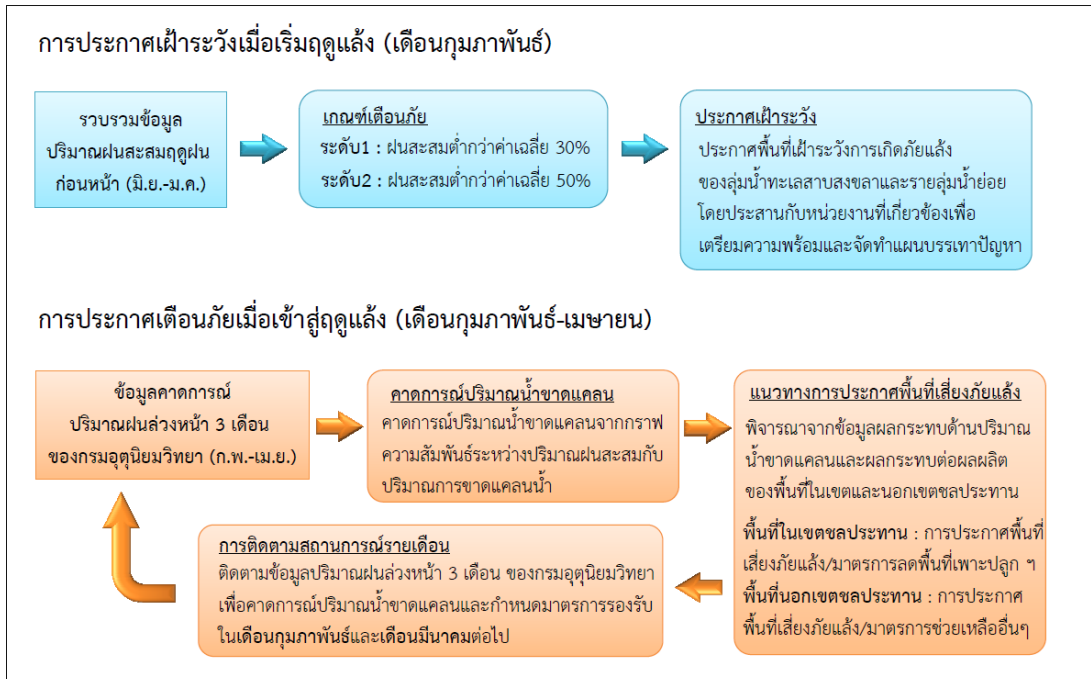
รูปที่ 4-13 ข้อมูลบ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้ง

1) ข้อมูลปริมาณน้ำฝนสะสม

1.1) แนวคิดการในการวิเคราะห์ภัยแล้งโดยใช้ปริมาณฝนสะสม (รูปที่ 4-13)

ตัวบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่ดีควรจะสื่อถึงระดับภัย โดยจะดียิ่งขึ้นถ้าสื่อถึงระดับภัยเฉพาะในแต่ละพื้นที่หรือสถานการณ์ได้ ทั้งนี้เกณฑ์ปริมาณน้ำฝนสะสมที่ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ใช้ในภาพรวมของทั้งประเทศจะเป็นการเปรียบเทียบปริมาณฝนสะสมที่ตรวจวัดได้จริงเทียบกับค่าเองจากข้อมูลที่เคยเกิด โดยแบ่งการคำนวณปริมาณน้ำฝนสะสมออกเป็น 2 ส่วนคือ

- การเตือนภัยเมื่อเริ่มฤดูแล้ง จะใช้ปริมาณฝนสะสมในฤดูฝนก่อนหน้าซึ่งเป็นตัวแทนของน้ำต้นทุนที่จะเหลือมาใช้ต่อในฤดูแล้ง โดยในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจะใช้ฝนสะสมเดือนมิถุนายนถึงเดือนมกราคม
- การเตือนภัยเมื่อเริ่มฤดูแล้งไปแล้ว จะใช้ปริมาณฝนสะสมเริ่มจากต้นฤดูแล้งซึ่งในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจะใช้ฝนเริ่มจากเดือนกุมภาพันธ์สะสมไปเรื่อย ๆ เช่น ถ้าเตือนภัยช่วงต้นเดือนเมษายน ก็ใช้ฝนสะสมในเดือนกุมภาพันธ์และ มีนาคม เพื่อเป็นการติดตามฝนที่ตกจริงในฤดูแล้งว่ามากหรือน้อยกว่าปกติ

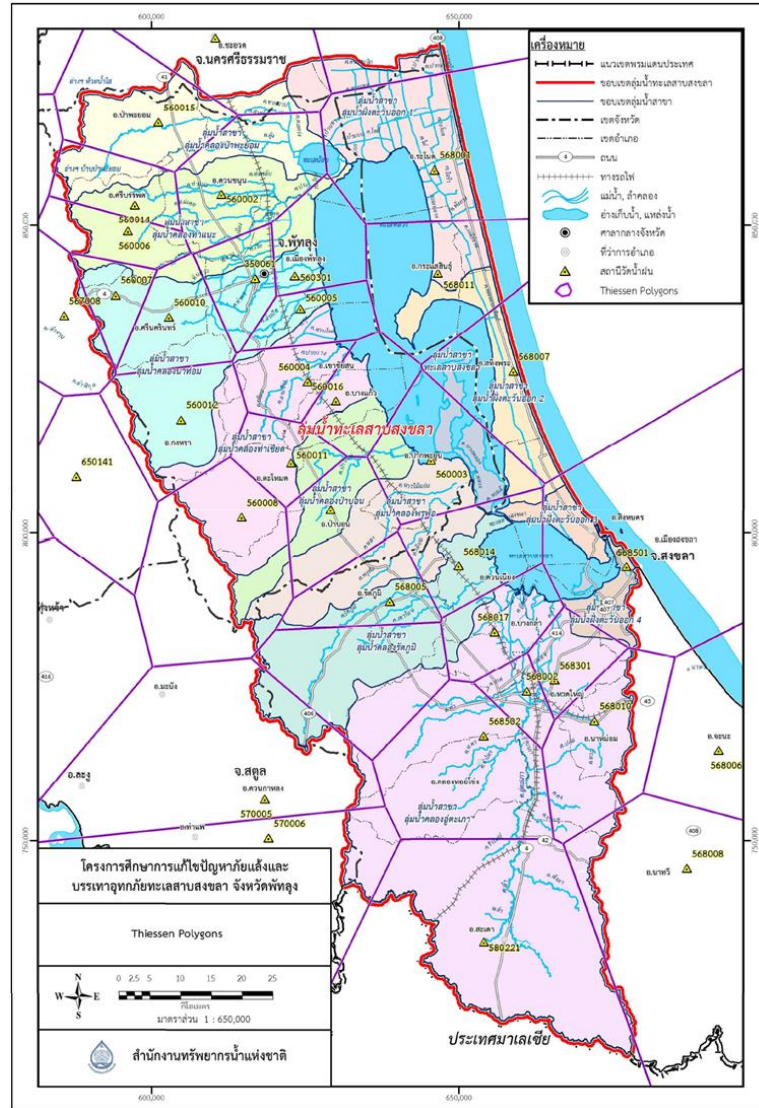

รูปที่ 4-14 แนวทางในการพิจารณาประกาศเขตพื้นที่ประสบภัยแล้งจากข้อมูลปริมาณน้ำฝนสะสมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี 2563

เกณฑ์ข้างต้นจะพิจารณาในภาพรวมของปริมาณน้ำฝนว่าตกมากหรือน้อยกว่าที่เคยเกิด แต่จะไม่สื่อถึงภาวะการขาดแคลนน้ำหรือภัยแล้ง ว่าถ้าฝนตกในปริมาณนี้จะเกิดปัญหาภัยแล้งหรือไม่รุนแรงระดับใดได้ล่วงหน้า ดังนั้นในเกณฑ์นี้จึงได้พิจารณาหาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนที่ตกกับสถานะการขาดแคลนน้ำทั้งในรูปของปริมาณน้ำเป็น ลบ.ม. และร้อยละของการขาดแคลนเทียบกับความต้องการน้ำ เพื่อนำไปพิจารณาปรับลดพื้นที่ปลูกหรือจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำที่มีหรือในรูปของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับกิจกรรมการใช้น้ำนั้น ๆ

จากแนวคิดในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนที่ตกกับความรุนแรงของภัยแล้งดังกล่าว นำมาสู่การกำหนดแนวคิดในการกำหนดแนวทางการคัดเลือกที่มาของข้อมูลและการวิเคราะห์ฝน เพื่อนำมาคาดการณ์ความรุนแรงของภัยแล้งล่วงหน้า ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนกับความรุนแรงของภาวะน้ำแล้ง จะใช้ข้อมูลฝนที่ตกจริงจากข้อมูล 30 ปี ที่ใช้ในการคำนวณแบบจำลองสมดุลงน้ำ โดยใช้วิธี Thiessen polygon กระจายลงพื้นที่ที่พิจารณา เช่น เป็นลุ่มน้ำหลัก ลุ่มน้ำสาขา และพื้นที่ชลประทาน ดังแสดงในรูปที่ 4-14

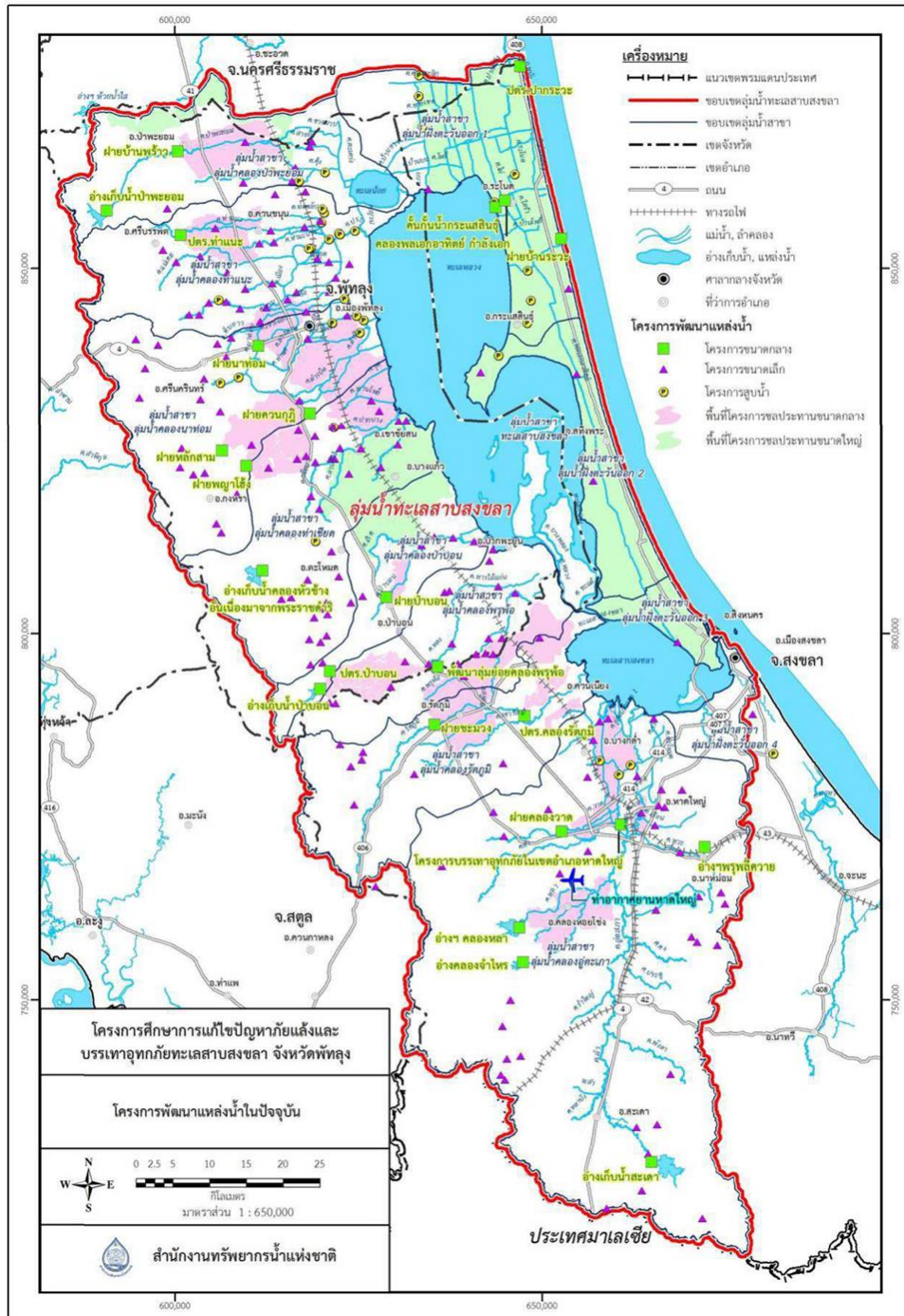

รูปที่ 4-15 ตำแหน่งสถานีตรวจวัดน้ำฝนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ประสบภัยแล้งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี 2563

- 1.2) การพิจารณาการขาดแคลนน้ำล่วงหน้าจากปริมาณน้ำฝนสะสม และปริมาณน้ำกักเก็บในอ่างเก็บน้ำรวมช่วงต้นฤดูแล้งและรายลุ่มน้ำ

ปริมาณน้ำฝนสะสมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 30% และ 50% ตามเกณฑ์เตือนภัยทั่วไปของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ซึ่งบ่งชี้สภาวะภัยแล้งระดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับ โดยแบ่งพื้นที่พิจารณาออกเป็นหลายระดับ พื้นที่ที่พิจารณาและค่าบ่งชี้แสดงในตารางที่ 4-8 และรูปที่ 4-15

(ก) ขอบเขตพื้นที่กลุ่มน้ำสาขาและพื้นที่ชลประทาน

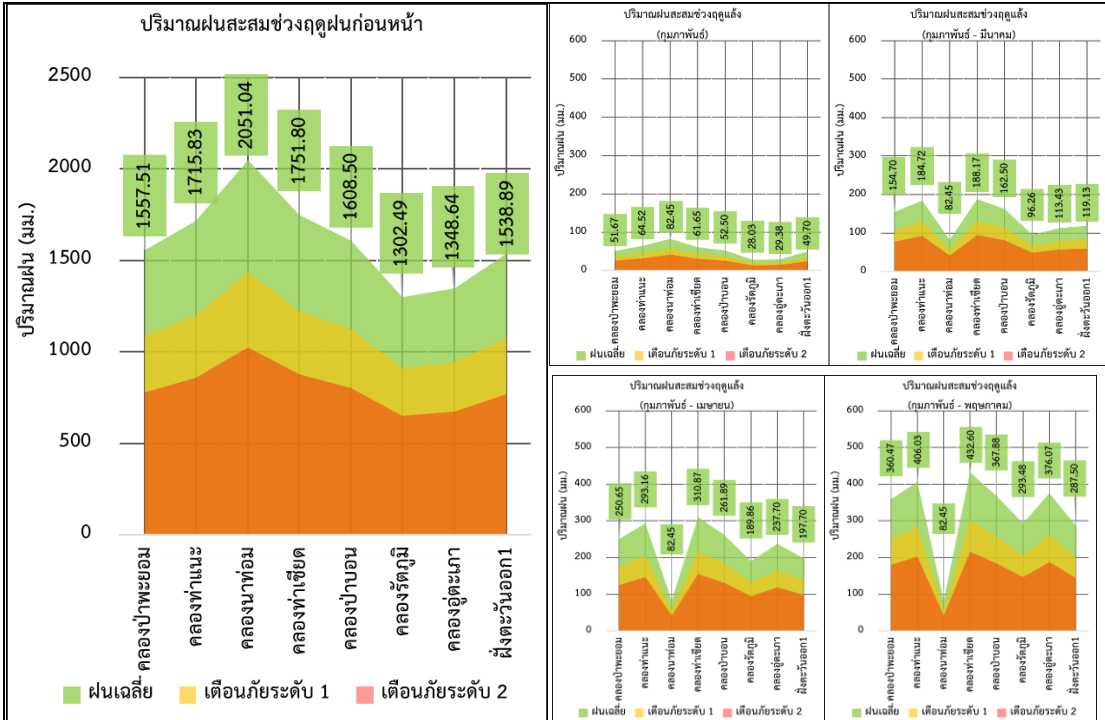
ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี 2563

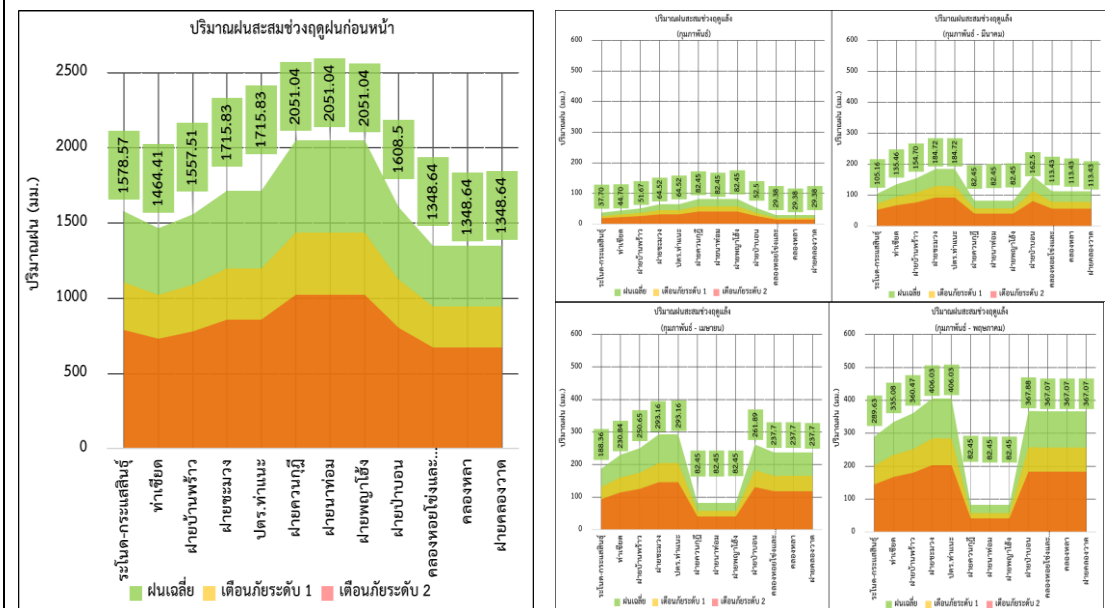
ตารางที่ 4-8 ปริมาณฝนสะสมเดือนรายภาวะแล้งในพื้นที่ต่างกันต่าง ๆ ตามเกณฑ์ปัจจุบัน

ลำดับ	รายการ	ปริมาณฝนสะสมช่วงฤดูแล้ง (มม.)														
		ปริมาณฝนสะสมช่วง						ปริมาณฝนสะสมช่วงฤดูแล้ง (มม.)								
		ฤดูฝนก่อนหน้า (มม.)		กุมภาพันธ์		กุมภาพันธ์ - มีนาคม		กุมภาพันธ์ - เมษายน		กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม						
ฝนเฉลี่ย	-50%	ฝนเฉลี่ย	-30%	ฝนเฉลี่ย	-50%	ฝนเฉลี่ย	-30%	ฝนเฉลี่ย	-50%	ฝนเฉลี่ย	-30%	ฝนเฉลี่ย	-50%			
ลำน้ำยอ																
1	คลองป่าพะยอม	1557.51	1090.26	778.76	51.67	36.17	25.84	154.70	108.29	77.35	250.65	175.46	125.33	360.47	252.33	180.24
2	คลองท่าแนะ	1715.83	1201.08	857.92	64.52	45.16	32.26	184.72	129.30	92.36	293.16	205.21	146.58	406.03	284.22	203.02
3	คลองนาท่อม	2051.04	1435.73	1025.52	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23
4	คลองท่าซียด	1751.8	1226.26	875.90	61.65	43.16	30.83	188.17	131.72	94.09	310.87	217.61	155.44	432.60	302.82	216.30
5	คลองป่าบอน	1608.5	1125.95	804.25	52.50	36.75	26.25	162.50	113.75	81.25	261.89	183.32	130.95	367.88	257.52	183.94
6	คลองจืดภูมิ	1302.49	911.74	651.25	28.03	19.62	14.02	96.26	67.38	48.13	189.86	132.90	94.93	293.48	205.44	146.74
7	คลองอยู่ตงนา	1348.64	944.05	674.32	29.38	20.57	14.69	113.43	79.40	56.72	237.70	166.39	118.85	376.07	263.25	188.04
8	ฝั่งตะวันออก1	1538.89	1077.22	769.45	49.70	34.79	24.85	119.13	83.39	59.57	197.70	138.39	98.85	287.50	201.25	143.75
โครงการชลประทานขนาดใหญ่																
1	ระโนดทะเลสาบสงขลา	1578.57	1105.00	789.29	37.70	26.39	18.85	105.16	73.61	52.58	188.36	131.85	94.18	289.63	202.74	144.82
2	ท่าซียด	1464.41	1025.09	732.21	44.70	31.29	22.35	135.46	94.82	67.73	230.84	161.59	115.42	335.08	234.56	167.54
โครงการชลประทานขนาดกลาง																
1	ฝายบ้านพร้าว	1557.51	1090.26	778.76	51.67	36.17	25.84	154.70	108.29	77.35	250.65	175.46	125.33	360.47	252.33	180.24
2	ฝายชะมวง	1715.83	1201.08	857.92	64.52	45.16	32.26	184.72	129.30	92.36	293.16	205.21	146.58	406.03	284.22	203.02
3	ปตร.ท่าแนะ	1715.83	1201.08	857.92	64.52	45.16	32.26	184.72	129.30	92.36	293.16	205.21	146.58	406.03	284.22	203.02
4	ฝายคตมภูมิ	2051.04	1435.73	1025.52	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23
5	ฝายนาท่อม	2051.04	1435.73	1025.52	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23
6	ฝายพญาไฉ่	2051.04	1435.73	1025.52	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23	82.45	57.72	41.23
7	ฝายป่าบอน	1608.50	1125.95	804.25	52.50	36.75	26.25	162.50	113.75	81.25	261.89	183.32	130.95	367.88	257.52	183.94
8	คลองทอโย่งและคลองจำไทร	1348.64	944.05	674.32	29.38	20.57	14.69	113.43	79.40	56.72	237.70	166.39	118.85	367.07	256.95	183.54
9	คลองทล	1348.64	944.05	674.32	29.38	20.57	14.69	113.43	79.40	56.72	237.70	166.39	118.85	367.07	256.95	183.54

ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(ข) ปริมาณฝนสะสมเดือนภัยภาวะแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำต่าง ๆ

(ค) ปริมาณฝนสะสมเดือนภัยภาวะแล้งในพื้นที่โครงการต่าง ๆ

รูปที่ 4-16 ขอบเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาขา และปริมาณฝนสะสมเดือนภัยภาวะแล้งในพื้นที่ต่าง ๆ ตามเกณฑ์ปัจจุบันของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ปริมาณฝนสะสมลดลง -30% และ -50% จากค่าเฉลี่ย บ่งชี้สภาวะภัยแล้งระดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับ)

2) ข้อมูลปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ

2.1) เกณฑ์บ่งชี้ภาวะน้ำน้อยของชลประทาน

สำหรับปริมาณน้ำอ่างเก็บน้ำ เกณฑ์บ่งชี้ภาวะน้ำน้อยของชลประทานระบุภาวะน้ำน้อยเมื่อปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำอยู่ที่ 30-50% และน้อยมากเมื่อมีปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำต่ำกว่า 30% สำหรับค่าปริมาณน้ำบ่งชี้ภาวะน้ำน้อย (ล้าน ลบ.ม.) ของอ่างเก็บน้ำ 6 อ่างเก็บน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแสดงในตารางที่ 4-9 ซึ่งคำนวณโดยใช้เกณฑ์น้ำในอ่างเก็บน้ำของชลประทาน

ตารางที่ 4-9 ค่าระดับบ่งชี้ภาวะน้ำน้อยของอ่างเก็บน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

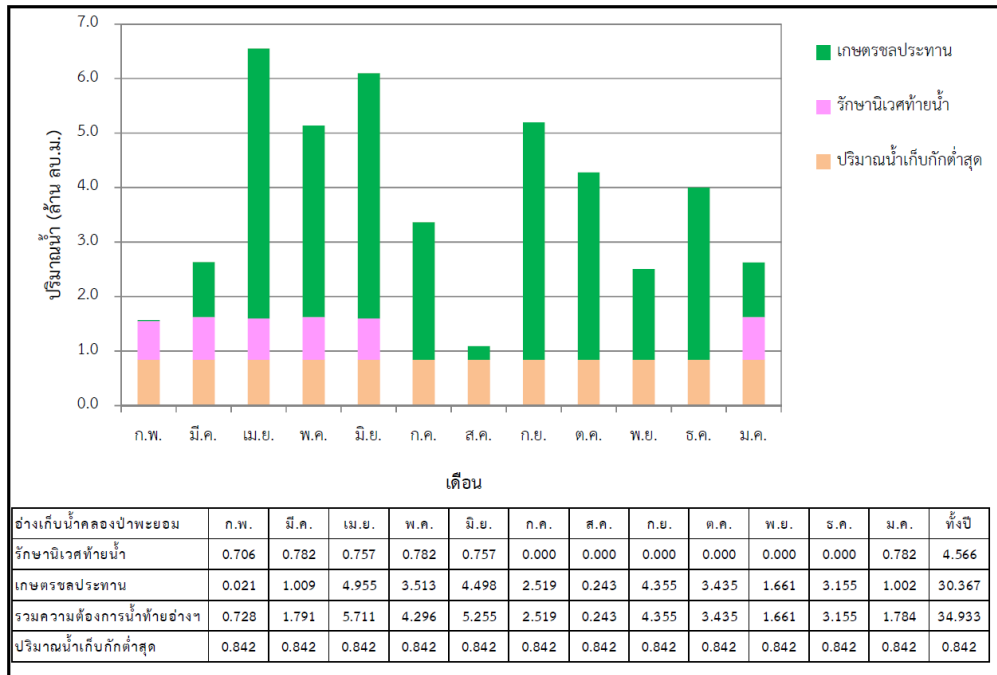
ลำดับ	อ่างเก็บน้ำ	จังหวัด	ความจุกักเก็บ (ล้าน ลบ.ม.)	ค่าปริมาณน้ำบ่งชี้ภาวะน้ำน้อย (ล้าน ลบ.ม.)	
				กรณีเกิดภาวะ น้ำน้อย	กรณีเกิดภาวะ น้ำน้อยน้อยวิกฤต
1	คลองป่าพะยอม	พัทลุง	20.50	6.15 – 10.25	< 6.15
2	คลองหัวช้าง	พัทลุง	30.00	9.00 - 15.00	< 9.00
3	คลองป่าบอน	พัทลุง	20.00	6.00 - 10.00	< 6.00
4	คลองหลา	สงขลา	21.42	6.43 – 10.71	< 6.43
5	คลองจำไทร	สงขลา	6.00	1.80 - 3.00	< 1.80
6	คลองสะเดา	สงขลา	56.74	17.02 - 28.37	< 17.02

ที่มา: * คำนวณปริมาณน้ำบ่งชี้ภาวะน้ำน้อยจากเกณฑ์น้ำในอ่างเก็บน้ำ (ชลประทาน)

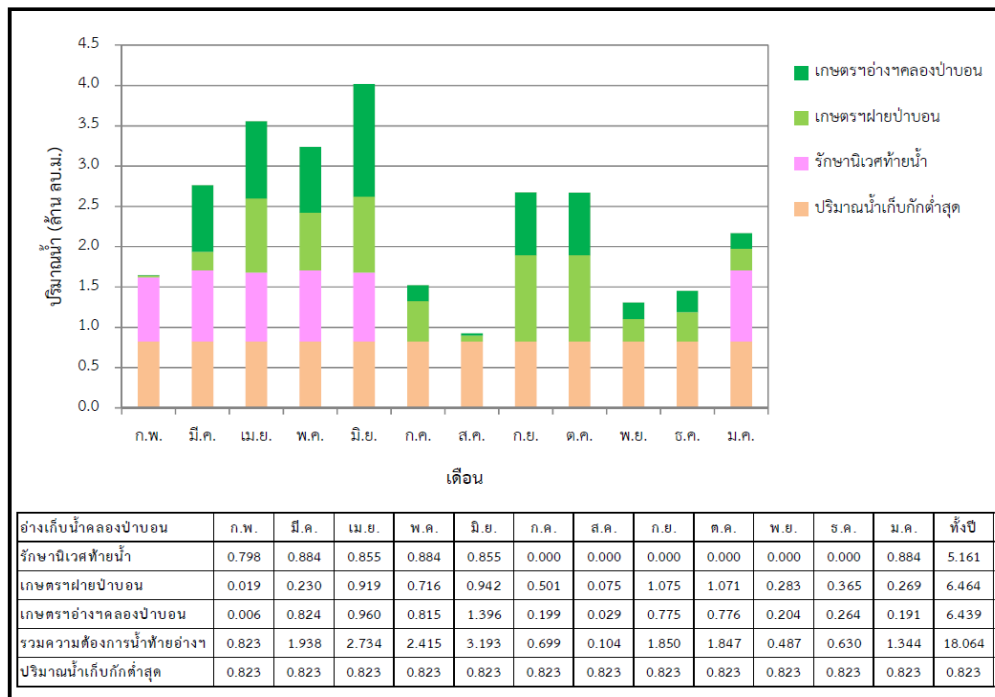
2.2) เกณฑ์บ่งชี้ภาวะการขาดแคลนน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ในกรณีของกิจกรรมหรือพื้นที่ที่ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำเป็นหลัก การพิจารณาสถานะน้ำแล้งจากข้อมูลปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ สามารถพิจารณาได้จากข้อมูลปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ที่ได้จากการวิเคราะห์สมมูลน้ำด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่มีในปัจจุบันในแต่ละลุ่มน้ำสาขาย่อย โดยในปัจจุบันมีอ่างขนาดกลางจำนวน 6 อ่างเก็บน้ำ โดยตั้งอยู่ในลุ่มน้ำสาขาย่อย 4 สาขาย่อย ได้แก่ ลุ่มน้ำสาขาคองป่าพะยอม ลุ่มน้ำสาขาคองป่าบอน ลุ่มน้ำสาขาคองท่าเขียด และลุ่มน้ำสาขาคองอู่ตะเภา สามารถแสดงได้ดังรูปที่ 4-16 ถึง 4-20 จากการจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำสำหรับกิจการต่าง ๆ ในเขตลุ่มน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กำหนดให้มีความสำคัญกับการใช้น้ำเพื่อการรักษานิเวศน์ อุปโภคบริโภค การประปาและการไฟฟ้า และการบรรเทาสาธารณภัย เป็นลำดับแรก ส่วนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว คมนาคม และการผลิตพลังงาน หรือกิจการอื่น ๆ คณะกรรมการลุ่มน้ำมีดุลพินิจในการจัดความสำคัญของกิจการดังกล่าวแตกต่างกันไปตามแต่ละลุ่มน้ำได้

ในกรณีที่อ่างเก็บน้ำเหลือน้ำน้อยกว่าความต้องการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำ จะถือว่าเกิดการขาดแคลนน้ำในกิจกรรมที่ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำนั้น โดยในกรณีอ่างเก็บน้ำมีน้ำในอ่างเก็บน้ำต่ำกว่าปริมาณความต้องการใช้เพื่อการเกษตร ให้ทำการแจ้งเตือนปรับลดพื้นที่เพาะปลูก และถ้าเกิดอ่างเก็บน้ำมีน้ำในอ่างเก็บน้ำต่ำกว่าปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อการประปา จะต้องทำการปรับลดกิจกรรมการใช้น้ำด้านอื่น ๆ ลง และเตรียมการแจกจ่ายน้ำให้กับพื้นที่ที่เกิดการขาดแคลนน้ำต่อไป

รูปที่ 4-17 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำคลองป่าพะยอม
ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี 2563

รูปที่ 4-18 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำคลองป่าบอน
ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี 2563

รูปที่ 4-19 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำคลองอุตตะเกา
ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี 2563

รูปที่ 4-20 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำคลองจำไทร
ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี 2563

รูปที่ 4-21 ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำคลองเทพา

ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี 2563

3) ข้อมูลปริมาณน้ำท่าหรือระดับน้ำในลำน้ำ

เกณฑ์บ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้งทั่วไปของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ระบุว่ากรณีที่ปริมาณน้ำท่าน้อยกว่า 30% ของความจุลำน้ำในเดือนใดเดือนหนึ่งถึงว่าเป็นกรณีภาวะน้ำแล้งรุนแรง ในขณะที่น้อยกว่า 30% ต่อเนื่อง 3 เดือนจะถือว่าเป็นกรณีภาวะน้ำแล้งวิกฤติ

ในทำนองเดียวกันสำหรับระดับน้ำ กรณีมีระดับน้ำในลำน้ำต่ำกว่า 30% ถือว่าเป็นกรณีภาวะน้ำแล้งรุนแรง ในขณะที่ต่ำกว่า 30% ต่อเนื่อง 3 เดือนจะถือว่าเป็นกรณีภาวะน้ำแล้งวิกฤติ สำหรับสถานีตรวจวัดน้ำท่าในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่มีเกณฑ์บ่งชี้ระดับน้ำในภาวะน้ำแล้งแสดงในตารางที่ 4-10

ตารางที่ 4-10 ค่าระดับน้ำบ่งชี้ภาวะน้ำแล้งที่สถานีอ้างอิงในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

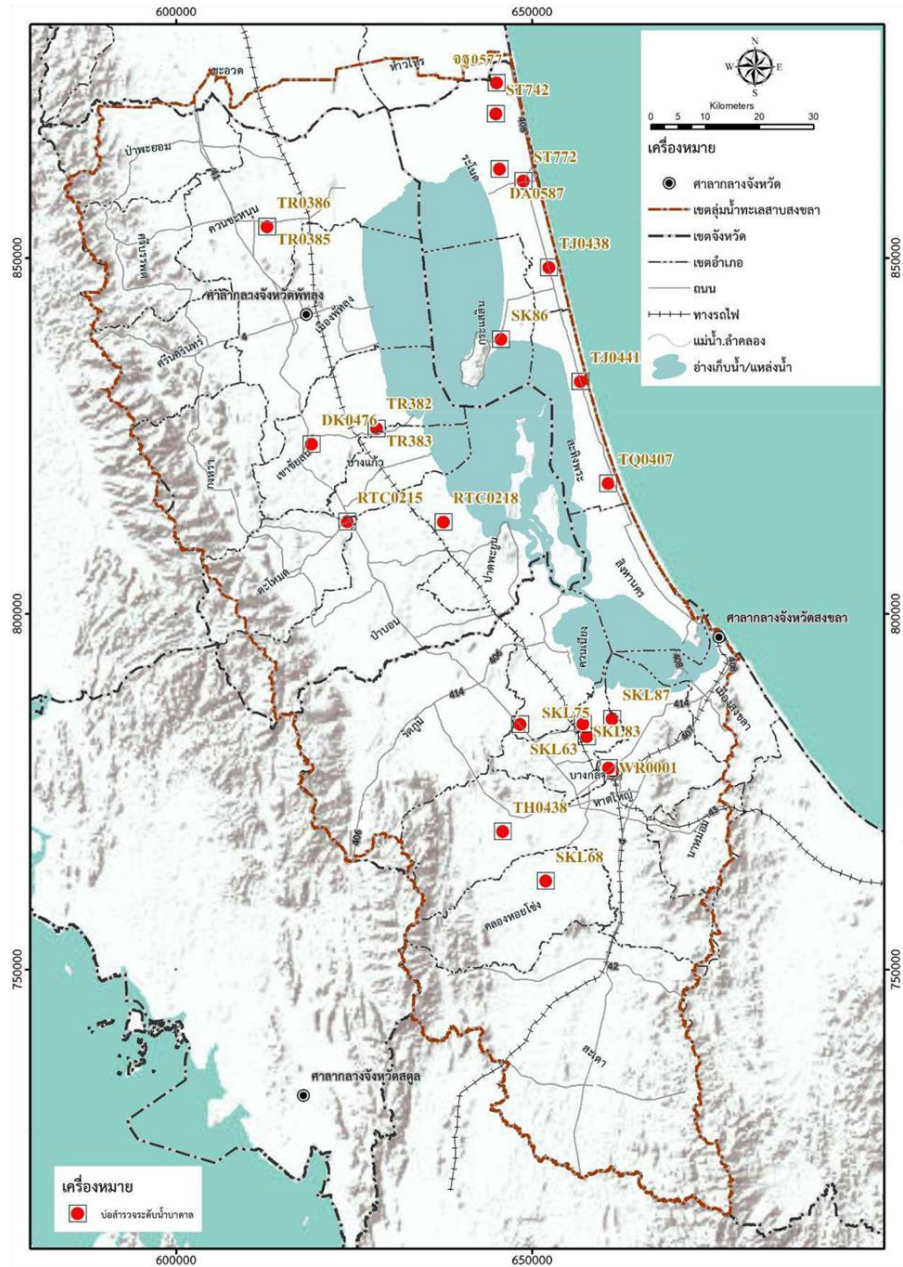
ลำดับ	สถานี	ลุ่มน้ำสาขาย่อย	หน่วย	ระดับตั้ง ม. (รทก.)	ค่าระดับน้ำบ่งชี้ภาวะน้ำแล้ง											
					เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1	X.276	คลองท่าแนะ	ม. (รทก.)	53.90	50.39	50.39	50.42	50.39	50.39	50.66	50.65	50.44	50.57	50.41	50.39	50.39
2	X.68	คลองนาท่อม	ม. (รทก.)	15.60	13.26											
3	X.170		ม. (รทก.)	25.20	20.19											
4	X.109	คลองท่าเขียด	ม. (รทก.)	30.80	26.15											
5	X.267		ม. (รทก.)	26.52	21.76											
6	X.266	คลองป่าบอน	ม. (รสม.)	-	0.12											
7	X.67A	คลองรัตภูมิ	ม. (รสม.)	-	-0.26											
8	X.44	คลองอู่ตะเภา	ม. (รทก.)	7.40	-0.10											
9	X.71B		ม. (รทก.)	6.36	5.04											
10	X.90		ม. (รทก.)	9.53	2.33											
11	X.112		ม. (รทก.)	25.05	20.33											
12	X.113		ม. (รทก.)	36.48	31.45											
13	X.173A		ม. (รทก.)	16.13	9.45											
14	X.174		ม. (รทก.)	8.88	4.09											

ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

4) ข้อมูลน้ำบาดาล

การเตือนภัยน้ำบาดาล แบ่งระดับเตือนภัยออกเป็น 4 ระดับ เนื่องจากน้ำบาดาลแตกต่างจากน้ำผิวดินเพราะน้ำบาดาลเป็นแหล่งน้ำที่จะใช้เสริมเมื่อน้ำผิวดินขาดหรือไม่เพียงพอ โดยความเสี่ยงของการใช้น้ำบาดาลที่ควรเฝ้าระวังและเตือนภัยคือความเสี่ยงด้านปนเปื้อนของน้ำเค็มจากการใช้น้ำบาดาลมากเกินไปจนน้ำเค็มรุกตัวเข้ามาในชั้นน้ำบาดาลได้ เพื่อที่จะควบคุมไม่ให้เกิดการปนเปื้อนมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจึงได้กำหนดระดับควบคุมระดับน้ำบาดาลออกเป็น 4 ระดับ โดยในแต่ละอำเภอมีชั้นน้ำบาดาล 3 โดยสถานีที่ใช้เป็นตัวแทนในแต่ละอำเภอแสดงไว้ในรูปที่ 4-21 ชั้นในแต่ละชั้นของอำเภอจะมีค่าระดับน้ำเตือนภัย 4 ระดับ ของแต่ละชั้น แสดงดังตารางที่ 4-11 รายละเอียดดังนี้

- (1) ระดับปกติ
- (2) เสียงน้อย คือ ระดับน้ำที่ลดลง 10 % จากระดับน้ำปกติ ถือเป็นระดับภัย 1
- (3) เสียงปานกลาง คือ ระดับน้ำที่ลดลง 20 % จากระดับน้ำปกติ ถือเป็นระดับภัย 2
- (4) เสียงสูง คือ ระดับน้ำที่ลดลง 30% จากระดับน้ำปกติ ถือเป็นระดับภัย 3

รูปที่ 4-22 บ่อส่งเหตุการณ์ตรวจวัดระดับน้ำบาดาลในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
 เพื่อใช้ประกอบการเตือนภัย
 ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี 2563

ตารางที่ 4-11 ระดับเตือนภัยน้ำบาดาล

ลำดับ	อำเภอ	จังหวัด	ระดับน้ำในชั้นที่ 1 (ม.รทก.)			ระดับน้ำในชั้นที่ 2 (ม.รทก.)			ระดับน้ำในชั้นที่ 3 (ม.รทก.)					
			ปกติ	เสียงน้อย	เสียงปานกลาง	เสียงมาก	ปกติ	เสียงน้อย	เสียงปานกลาง	เสียงมาก	ปกติ	เสียงน้อย	เสียงปานกลาง	เสียงมาก
1	หัวไทร	นครศรีธรรมราช	0.84	0.25	-0.33	-0.92	0.76	-1.23	-3.22	-5.21	0.65	-18.16	-36.97	-55.78
2	ชะอวด	นครศรีธรรมราช	14.65	14.09	13.52	12.96	15.57	11.79	9.11	6.43	14.29	-5.35	-24.99	-44.62
3	ป่าพะยอม	พัทลุง	32.53	32.13	31.73	31.33	32.20	28.54	24.89	21.24	31.97	11.17	-9.63	-30.43
4	ควนขนุน	พัทลุง	15.50	15.56	15.61	15.67	15.01	12.29	9.57	6.85	14.74	-4.74	-24.22	-43.70
5	ศรีบรรพต	พัทลุง	32.75	32.73	32.71	32.68	32.53	28.98	25.43	21.87	32.48	11.86	-8.76	-29.38
6	เมืองพัทลุง	พัทลุง	9.91	9.32	8.73	8.12	9.42	6.54	3.66	0.77	9.15	-10.12	-29.39	-48.66
7	ศรีนครินทร์	พัทลุง	28.92	28.08	28.24	26.40	28.53	25.05	21.58	18.10	28.31	8.06	-12.20	32.46
8	เขาชัยสน	พัทลุง	13.99	12.76	11.53	10.30	13.46	9.53	5.59	1.66	13.18	-6.58	-26.34	-46.09
9	กงหรา	พัทลุง	31.83	31.18	30.53	29.88	31.57	27.82	24.07	20.33	31.49	10.69	-10.12	-30.92
10	บางแก้ว	พัทลุง	11.45	8.23	5.02	1.81	11.21	6.55	1.09	-2.76	11.10	-8.63	-28.35	-48.07
11	ปากพะยูน	พัทลุง	7.46	6.04	4.62	3.20	7.07	0.58	-5.91	-12.41	6.89	12.88	-32.65	-52.42
12	ตะโหมด	พัทลุง	36.53	34.16	31.80	29.43	36.06	28.82	21.58	14.34	35.77	14.26	-7.25	-28.77
13	ป่าบอน	พัทลุง	41.20	35.53	29.87	24.21	40.93	31.36	21.79	12.22	40.75	18.33	-4.09	-26.52
14	ระโนด	สงขลา	-4.51	-5.01	-5.51	-6.00	-4.58	-6.89	-9.19	-11.50	-4.64	-230.52	-42.39	-61.26
15	กระแสสินธุ์	สงขลา	-1.69	-2.97	-4.24	-5.52	-1.79	-4.65	-7.51	-10.37	-1.87	-21.22	-40.58	-59.93
16	สทิงพระ	สงขลา	1.64	-0.62	-2.88	-5.13	1.49	-3.10	-7.69	-12.28	1.39	-18.79	-38.98	-59.16

ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ตารางที่ 4-11 ระดับเตือนภัยน้ำบาดาล (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	จังหวัด	ระดับน้ำในชั้นที่ 1 (ม.รทก.)			ระดับน้ำในชั้นที่ 2 (ม.รทก.)			ระดับน้ำในชั้นที่ 3 (ม.รทก.)					
			ปกติ	เสียงน้อย	เสียงปานกลาง	เสียงมาก	ปกติ	เสียงน้อย	เสียงปานกลาง	เสียงมาก	ปกติ	เสียงน้อย	เสียงปานกลาง	เสียงมาก
17	สิงหนคร	สงขลา	3.15	0.58	-1.99	-4.57	2.94	-3.07	-9.07	-15.08	2.80	-17.59	-37.99	-58.38
18	รัตภูมิ	สงขลา	81.48	72.95	64.42	55.89	81.23	68.03	54.83	41.63	80.94	54.38	27.82	1.26
19	ควนเนียง	สงขลา	7.72	-4.61	-5.39	-6.16	46.06	-8.37	-12.97	-17.58	84.15	-12.16	20.58	-28.99
20	บางกล่ำ	สงขลา	13.68	9.38	8.01	6.64	50.22	5.67	0.65	-4.37	96.15	1.01	-8.60	-18.21
21	หาดใหญ่	สงขลา	31.81	16.08	12.90	9.72	77.32	11.48	3.75	-3.98	137.65	5.39	-8.38	-22.14
22	คลองหอยโข่ง	สงขลา	9.24	33.32	32.39	31.47	19.23	32.29	30.37	28.45	75.79	26.51	18.93	11.35

ที่มา: (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

5) คุณภาพน้ำ

ข้อมูลบ่งชี้ภาวะภัยแล้งด้วยคุณภาพน้ำ จะพิจารณาข้อมูลคุณภาพน้ำจากสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ค่า DO และ BOD เป็นดัชนีบ่งชี้คุณภาพน้ำ ซึ่งหากค่าดังกล่าวต่ำกว่ามาตรฐานจะส่งผลให้ไม่สามารถใช้น้ำจากลำน้ำในกิจกรรมบางประเภทได้ รายละเอียดเกณฑ์ที่ใช้ในการชี้วัดคุณภาพน้ำประเภทต่างๆ ซึ่งจะต้องควบคุมการปล่อยน้ำจากพื้นที่ด้านต้นน้ำเพื่อช่วยในการรักษาคุณภาพน้ำให้ได้มาตรฐาน โดยสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ใช้ประกาศเตือนภัยคุณภาพน้ำ อย่างไรก็ตาม สถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำดังกล่าวจะมีการตรวจวัดในช่วงทุก 3 เดือน ทำให้การกำหนดแผนการบริหารจัดการด้านคุณภาพน้ำจึงอาจไม่สามารถดำเนินการติดตามสถานการณ์ได้อย่างใกล้ชิด ดังนั้น จึงควรมีการติดตั้งสถานีโทรมาตรตรวจวัดคุณภาพน้ำเพิ่มเติม

1.1) อัตราการไหลเพื่อรักษาคุณภาพน้ำในลำน้ำที่มีปัญหาคุณภาพน้ำในปัจจุบัน และใช้น้ำในการผลิตน้ำประปา

นอกจากการพิจารณาในเชิงปริมาณแล้ว ในกรณีที่มีน้ำน้อยจนเกิดปัญหาคุณภาพน้ำ ก็ถือว่าการที่น้ำเสื่อมคุณภาพก็ทำให้ใช้น้ำไม่ได้ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนน้ำเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ปริมาณน้ำที่ใช้ในการรักษาคุณภาพน้ำ/รักษาระบบนิเวศ จะพิจารณาจาก (1) Flow Duration Curve ตามรายละเอียดในหัวข้อ (2) ปริมาณน้ำต่ำสุดทำให้น้ำในลำน้ำยังคงมีคุณภาพ “ไม่เสื่อมโทรม” ตามเกณฑ์ของกรมควบคุมมลพิษ โดยปริมาณน้ำในกรณี (2) นี้ จะมีเฉพาะในพื้นที่ที่มีปัญหาน้ำเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากชุมชนใหญ่ลงสู่ลำน้ำเป็นจำนวนมาก ได้แก่ อ.หาดใหญ่ (ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา) และ อ.เมืองพัทลุง (ลุ่มน้ำคลองนาท่อม) ทั้งนี้ตามกรมควบคุมมลพิษได้กำหนดค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) ตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งไว้ที่ 20 มิลลิกรัม/ลิตร ดังนั้นถึงแม้ว่าน้ำเสียในพื้นที่ลุ่มน้ำจะผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเสียแล้วแต่ถ้าไม่มีการนำน้ำมาเจือจางเลยค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ยังเกินเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำชั้นต่ำสุดที่กำหนดไว้ที่ 4 มิลลิกรัม/ลิตร ดังนั้นจึงต้องมีน้ำมาเจือจาง เพื่อให้คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งในพื้นที่ศึกษา มี 2 ลุ่มน้ำที่มีค่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสี่ยงที่ต้องพิจารณาคือลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา และลุ่มน้ำคลองนาท่อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา จะใช้ปริมาณน้ำเป็นเกณฑ์เตือนภัย โดยพิจารณาจากปริมาณน้ำน้อยที่สุดที่จะทำให้ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand : BOD) มีค่าเกิน 4 มิลลิกรัม/ลิตร (แหล่งน้ำประเภท 4) ที่บริเวณจุดสูบน้ำประปา โดยในลุ่มน้ำอู่ตะเภาจะพิจารณาที่บริเวณ การประปาส่วนภูมิภาคสาขาพังงา และการประปาส่วนภูมิภาคสาขาหาดใหญ่ โดยปริมาณน้ำน้อยที่สุดที่ทำให้ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์มีค่าเกิน 4 มิลลิกรัม/ลิตร บริเวณการประปาส่วนภูมิภาคสาขาพังงา และการประปาส่วนภูมิภาคสาขาหาดใหญ่คือ -81% และ -40% ของปริมาณน้ำเฉลี่ยรายปีที่สถานี X.112 คิดเป็น 0.38 และ 1.19 ลูกบาศก์เมตร/วินาที (Percentile ที่ 89.85 และ 71.78) ตามลำดับแสดงดังรูปที่ 4-22

เมื่อเปรียบเทียบค่าอัตราการไหลต่ำสุดที่ใช้รักษาคุณภาพน้ำในคลองอู่ตะเภา เพื่อให้มีคุณภาพดีพอที่จะใช้ผลิตน้ำประปา ซึ่งอยู่ที่ Percentile 89.85 และ 71.78 จะเห็นว่ามีความ

อัตราการไหลมากกว่า หรือ Percentile น้อยกว่า FDC 90% ที่ใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณาในเชิงปริมาณน้ำ (ตารางที่ 4-12) ดังนั้นถึงแม้ว่าในเชิงปริมาณ คลองอุตะเกาจะมีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการใช้งาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการผลิตน้ำประปา แต่ในความเป็นจริงก็จะพบว่า กปภ. ประสบปัญหาด้านคุณภาพน้ำที่ใช้ผลิตประปาในลุ่มน้ำคลองอุตะเกาอยู่บ่อยครั้ง

ดังนั้นเกณฑ์การเตือนภัยด้านปริมาณน้ำที่เกี่ยวข้องกับการรักษาคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำคลองอุตะเกา จะใช้ค่าอัตราการไหล 1.19 ลบ.ม./วินาที ที่สถานี X.112 ถ้าปริมาณน้ำน้อยกว่านี้จะเริ่มมีปัญหาคุณภาพน้ำ

(2) ลุ่มน้ำคลองนาท่อม จะใช้ปริมาณน้ำเป็นเกณฑ์เตือนภัยเช่นเดียวกับกลุ่มน้ำคลองอุตะเกาโดยจะพิจารณาที่บริเวณ การประปาส่วนภูมิภาคสาขาพัทลุง โดยปริมาณน้ำน้อยที่สุดที่ทำให้ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์มีค่าเกิน 4 มิลลิกรัม/ลิตร บริเวณดังกล่าวคือ -70% ของปริมาณน้ำเฉลี่ยรายปีที่สถานี X.170 คิดเป็น 1.92 ลูกบาศก์เมตร/วินาที (Percentile ที่ 96.64) ซึ่งจะมีอัตราการไหลต่ำกว่า หรือ Percentile สูงกว่า FDC 90% ดังนั้นปริมาณน้ำขั้นต่ำในคลองนาท่อมที่ FDC 90% ตามหัวข้อ 3.3.4 จึงสามารถใช้ค่าอัตราการไหลที่ FDC 90% ที่สถานี X.170 ซึ่งมีค่า 2.80 ลบ.ม./วินาทีเป็นค่าเตือนภัยได้ทั้งปริมาณน้ำและคุณภาพน้ำ

1.2) เกณฑ์เตือนภัยคุณภาพน้ำทั่วไป

การเตือนภัยด้วยอัตราการไหลตามข้อ 1) จะเป็นกรณีของลำน้ำที่เริ่มมีปัญหาคุณภาพน้ำปัจจุบัน และต้องการอัตราการไหลขั้นต่ำ เพื่อรักษาคุณภาพน้ำ อย่างไรก็ตามปัญหาคุณภาพน้ำก็ยังสามารถเกิดจากการมีมลพิษลงสู่ลำน้ำมากกว่าปกติ ซึ่งเกิดขึ้นได้กับทั้งลำน้ำตามข้อ 1) และลำน้ำอื่นๆ ที่ปกติไม่มีปัญหาคุณภาพน้ำ ดังนั้น จึงต้องมีการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ โดยใช้เกณฑ์เตือนภัยของกรมควบคุมมลพิษ เพื่อใช้เฝ้าระวังกรณีมีเหตุการณ์ที่ทำให้น้ำเสื่อมคุณภาพ เช่น มีการปล่อยมลพิษลงสู่ลำน้ำมากกว่าปกติ เป็นต้น โดยเกณฑ์การเตือนภัยด้านคุณภาพน้ำของกรมควบคุมมลพิษมี 5 พารามิเตอร์ ได้แก่ ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (Dissolve Oxygen, DO) ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand, BOD) ความเป็นกรด-ด่าง (pH) การนำไฟฟ้า (Electrical Conductivity, EC) และอุณหภูมิ (Temperature, WT) ซึ่งเกณฑ์การเตือนภัยแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับปกติ ระดับเฝ้าระวัง และระดับวิกฤต แสดงดังรูปที่ 4-23 มีรายละเอียดดังนี้

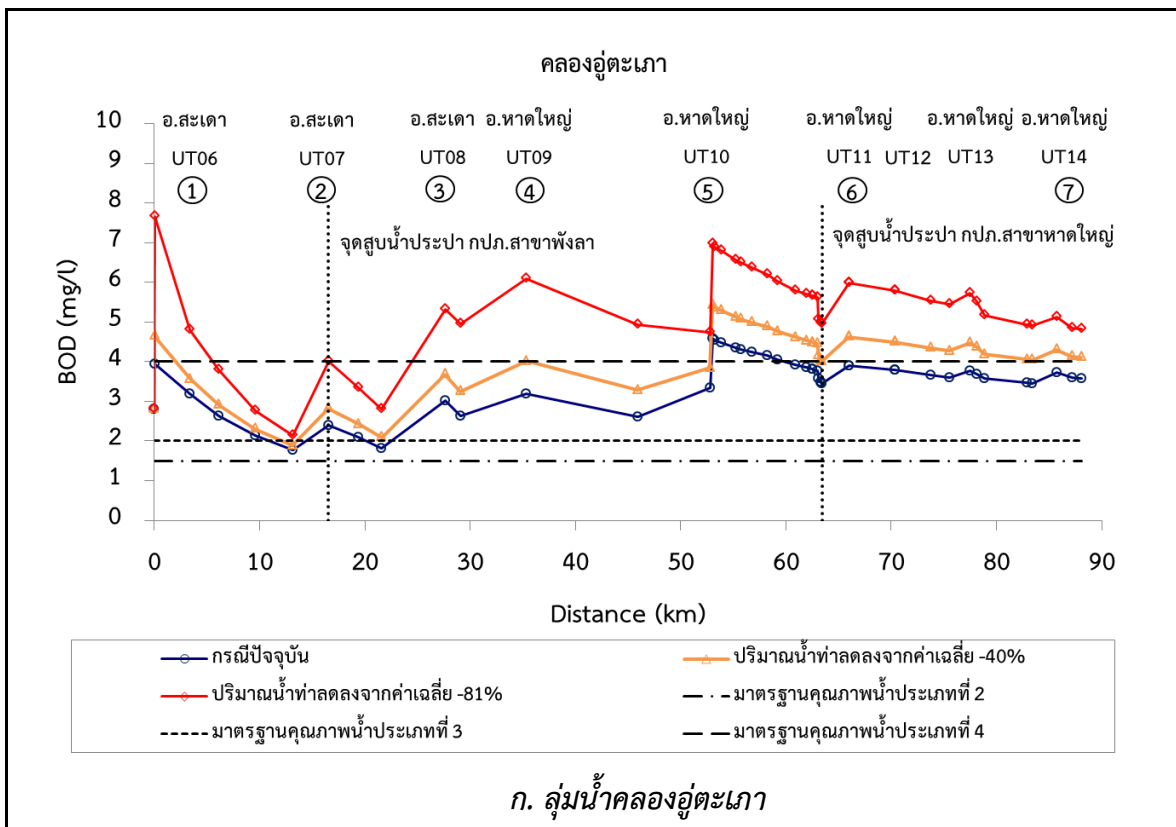
(1) ปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (Dissolve Oxygen, DO) จากการพิจารณา ระดับ DO ที่เหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ ประกอบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 สถานการณ์คุณภาพน้ำในปัจจุบัน ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของ DO และขีดความสามารถในการตรวจวัดของอุปกรณ์ในทางปฏิบัติ ได้กำหนดเกณฑ์ เตือนภัยเป็นเกณฑ์ต่ำสุด (Lower Limit) สำหรับระดับเตือนภัย (สีเหลือง) ที่ 5 มิลลิกรัม/ลิตร และระดับวิกฤติ (สีแดง) ที่ 4 มิลลิกรัม/ลิตร

(2) ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand, BOD) ได้กำหนดเกณฑ์ เตือนภัยเป็นเกณฑ์ต่ำสุด (Lower Limit) สำหรับระดับเตือนภัย (สีเหลือง) ที่ 2 มิลลิกรัม/ลิตร และระดับวิกฤติ (สีแดง) ที่ 4 มิลลิกรัม/ลิตร

(3) ความเป็นกรด-ด่าง (pH) จากการพิจารณาระดับ pH ที่เหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ ประกอบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน สถานการณ์คุณภาพน้ำในปัจจุบัน ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของ pH และขีดความสามารถในการตรวจวัดของอุปกรณ์ในทางปฏิบัติ ได้กำหนดเกณฑ์เตือนภัยเป็นเกณฑ์ ต่ำสุดและสูงสุด ประกอบกัน สำหรับระดับเตือนภัย (สีเหลือง) กำหนด Upper Limit ไว้ที่ 8.5 และ Lower Limit ที่ 5.5 ส่วนระดับวิกฤติ (สีแดง) กำหนด Upper Limit ไว้ที่ 9.0 และ Lower Limit ที่ 5.0

(4) การนำไฟฟ้า (Electrical Conductivity, EC) จากการพิจารณาระดับความนำไฟฟ้าที่เหมาะสมสำหรับการอุปโภคบริโภคและการเกษตร ประกอบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน สถานการณ์คุณภาพน้ำในปัจจุบัน ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของความนำไฟฟ้าและขีดความสามารถในการตรวจวัดของอุปกรณ์ ในทางปฏิบัติได้กำหนดเกณฑ์เตือนภัยเป็นเกณฑ์สูงสุด (Upper Limit) สำหรับระดับเตือนภัย (สีเหลือง) ที่ 1,000 $\mu\text{S}/\text{cm}$ และระดับวิกฤติ (สีแดง) ที่ 2,000 $\mu\text{S}/\text{cm}$

(5) อุณหภูมิน้ำ (Temperature, WT) เกณฑ์เตือนภัยสำหรับอุณหภูมิน้ำ ในขั้นตอนนี้จะกำหนดไว้เป็นเกณฑ์สูงสุด (Upper Limit) ที่ 33 องศาเซลเซียส การที่กำหนดเกณฑ์เตือนภัยเฉพาะ Upper Limit เนื่องจากอุณหภูมิของน้ำที่สูงขึ้นจะส่งผลทางด้านลบต่อคุณภาพน้ำมากกว่าการลดลงของอุณหภูมิ น้ำ เนื่องจาก ความสามารถในการละลายน้ำของออกซิเจนจะลดลงตามอุณหภูมิที่สูงขึ้น นอกจากนี้ อัตราการย่อยสลายสารอินทรีย์ก็จะเพิ่มขึ้นตามอุณหภูมิที่สูงขึ้นด้วย ซึ่งส่งผลให้มีความต้องการออกซิเจนในน้ำสูงตามมา

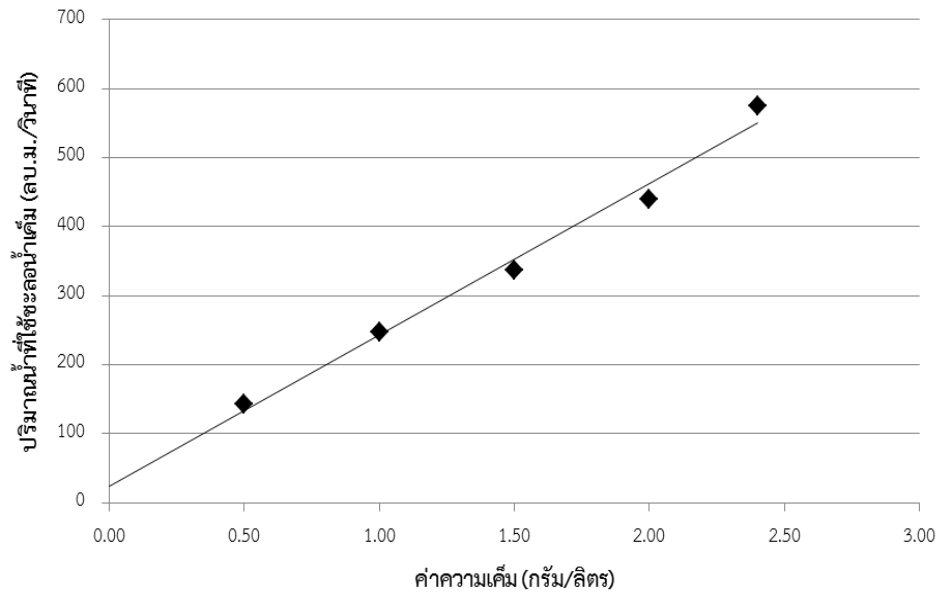
6) ด้านความเค็ม

เนื่องจากในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยทั่วไป จะไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ ยกเว้นทะเลสาบสงขลา ดังนั้นการคาดการณ์สถานการณ์ภัยแล้งจึงพิจารณาจากปริมาณฝนและน้ำในอ่างเก็บน้ำ รวมทั้งน้ำท่าในลำน้ำตามที่น่าในหัวข้อที่ผ่านมา สำหรับในส่วนของทะเลสาบสงขลา นั้นจะเป็นแหล่งน้ำหลักสำหรับพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ

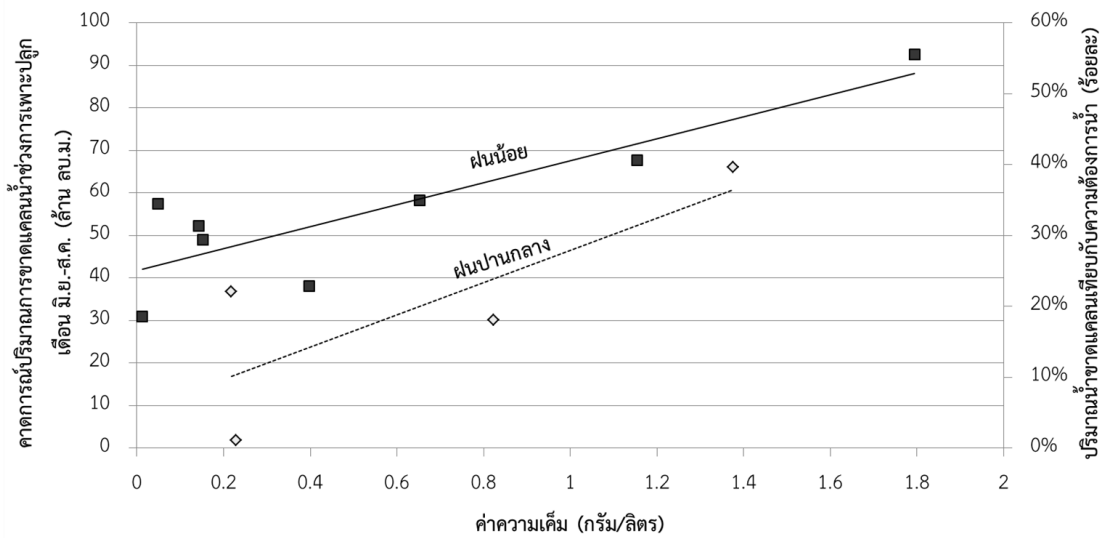
ลักษณะของทะเลสาบจะเป็นแหล่งรับน้ำของคลองต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ และได้รับอิทธิพลจากการขึ้นลงของน้ำทะเลทำให้เกิดการขึ้นลงของน้ำในทะเลสาบ และการรุกตัวของน้ำเค็มเข้ามาในทะเลสาบ โดยค่าความเข้มข้นของความเค็มจะขึ้นกับปริมาณน้ำท่าที่ลงสู่ทะเลสาบ ซึ่งแปรตามค่าปริมาณฝน กับการขึ้นลงของน้ำทะเลซึ่งค่อนข้างคงที่ในแต่ละปี ในปีที่ฝนน้อย น้ำจืดที่ลงสู่ทะเลสาบก็จะน้อย ทำให้ทะเลสาบมีความเค็มสูงขึ้น เร็วขึ้น ตามรูปที่ 4-24 (ก) ทำให้น้ำจืดในทะเลสาบไปใช้ได้น้อยลง ซึ่งจะส่งผลต่อพื้นที่ที่พึ่งพาน้ำจากทะเลสาบเป็นหลัก ได้แก่ พื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ ดังนั้น เกณฑ์การพิจารณาภัยแล้งของคาบสมุทรสทิงพระ จะพิจารณาจากค่าปริมาณฝนสะสมและค่าความเค็มในช่วงต้นฤดูเพาะปลูกนาปรังที่จะต้องมีการสูบน้ำจากทะเลสาบ ซึ่งปกติจะสูบน้ำที่โรงสูบน้ำประโดเป็นหลัก ในช่วงต้นเดือนมิถุนายนถึงประมาณกลางเดือนสิงหาคม (ปกติวันที่ 15 ส.ค.) โดยค่าความเค็มที่ใช้ จะใช้ค่าความเค็มของสถานีวัดของกรมชลประทานที่ปากคลองเชิงแส ในวันที่ 1 มิถุนายน ตามรูปที่ 4-24 (ข) โดยค่าฝนสะสมคำนวณโดยใช้ค่าถ่วงน้ำหนักของคาบสมุทรสทิงพระ ตามตารางที่ 4-13 โดยใช้ฝนสะสมที่ตกจริงในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม การเตือนภัยโดยใช้เกณฑ์นี้จะทำครั้งเดียวในวันที่ 1 มิ.ย. หรือสัปดาห์แรกของเดือนมิถุนายน พื้นที่เตือนภัยคือคาบสมุทรสทิงพระ

ตารางที่ 4-13 แสดงค่าถ่วงน้ำหนักของสถานีตรวจวัดน้ำฝนในคาบสมุทรสทิงพระ

รหัสสถานีวัดน้ำฝน	ค่าถ่วงน้ำหนัก
552003	0.081
552010	0.053
560002	0.009
568001	0.383
568011	0.178
560003	0.032
568007	0.153
568014	0.032
568501	0.079

(ก) กราฟความสัมพันธ์ระหว่างของอัตราการไหลที่ใช้ชลประทานน้ำเค็มเพื่อให้น้ำที่ระโนดมีความเค็ม 1.5 กรัม/ลิตรพอดี ในวันที่ 15 ส.ค. เทียบกับความเค็มที่ตรวจวัดได้ ในวันที่ 1 มิ.ย. ที่ปากคลองเชิงแส

ฝนน้อย : ฝนสะสมเดือน ก.พ.-พ.ค.. ต่ำกว่า 220 มม.

ฝนปานกลาง : ฝนสะสมเดือน ก.พ.-พ.ค. อยู่ในช่วง 220 – 419 มม.

ฝนมาก : ฝนสะสมเดือน ก.พ.-พ.ค. มากกว่า 419 มม. ซึ่งในกรณีนี้จะถือว่าน้ำเพียงพอต่อความต้องการ ไม่มีปัญหาขาดน้ำ

(ข) ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำขาดแคลนในพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยคาบสมุทรสทิงพระ เทียบกับความเค็มที่คลองเชิงแส วันที่ 1 มิ.ย. และปริมาณฝนสะสมที่ตรวจวัดจริงในเดือน ก.พ.-มิ.ย.

รูปที่ 4-25 เกณฑ์การพิจารณาภัยแล้งของคาบสมุทรสทิงพระ โดยพิจารณาจากค่าปริมาณฝนสะสมและค่าความเค็มในช่วงต้นฤดูเพาะปลูกนาปรังที่จะต้องมีการสูบน้ำจากทะเลสาบ

นอกจากนี้ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการติดตามเฝ้าระวังระดับความเค็มอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทาง www.skawater.com ซึ่งเป็นระบบที่พัฒนาโดยคณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ภายใต้โครงการการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรกรรมด้วย IoT ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมภาคประชาชน ในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา สนับสนุนทุนวิจัยโดย สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) การจำแนกระดับความรุนแรงของความเค็มเพื่อการเกษตรดังแสดงในตารางที่ 4-14 และรูปที่ 4-26

ตารางที่ 4-14 คุณภาพน้ำเพื่อการชลประทาน ตามระบบของสหรัฐอเมริกา

ระดับการเตือนภัย	คุณภาพน้ำ	ค่าความเค็ม		อัตราโซเดียมที่ถูกต้อง	ผลกระทบต่อพืชและดิน
		กรัม/ลิตร	ไมโครโมล/ชั่วโมง		
ปกติ	น้ำคุณภาพดี มีเกลือเล็กน้อย	น้อยกว่า 0.2	0 – 250	0 – 10	ใช้สำหรับชลประทานได้กับพืชทุกชนิด
เตือนภัย	คุณภาพน้ำปานกลาง	0.2 - 0.5	250 – 750	10 – 18	- มีผลต่อพืชไม่ทนเค็ม - ใช้กับพืชทนเค็มปานกลาง - ใช้ในดินที่มีการระบายน้ำดี
วิกฤต	น้ำคุณภาพต่ำ มีเกลือมาก	0.5 – 1.5	750 – 2,250	18 – 26	- ใช้กับพืชทนเค็ม - ต้องดูแลระมัดระวังการระบายน้ำไม่ให้เกลือสะสมในดิน - ไม่เหมาะที่จะใช้ดินที่มีข้อจำกัดของการระบายน้ำ
วิกฤตมาก	น้ำคุณภาพต่ำมาก	มากกว่า 1.5	มากกว่า 2,250	มากกว่า 26	มีผลกระทบต่อพืชทั่วไป ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้เพื่อการชลประทาน

ที่มา: โครงการการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรกรรมด้วย IoT ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมภาคประชาชน ในพื้นที่คาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2566

ในส่วนของการจำแนกระดับความรุนแรงของความเค็มสำหรับการผลิตน้ำประปา พิจารณาตามที่กรมควบคุมมลพิษกำหนดไว้ ดังตารางที่ 4-15

ตารางที่ 4-15 การจำแนกระดับความรุนแรงของความเค็มสำหรับการผลิตน้ำประปาในลุ่มน้ำ

หน่วย	ค่าปกติ	เตือนภัย	ค่าวิกฤต
กรัม/ลิตร	น้อยกว่า 0.25	0.25 – 0.5	มากกว่า 0.5 (น้ำกร่อย)

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ

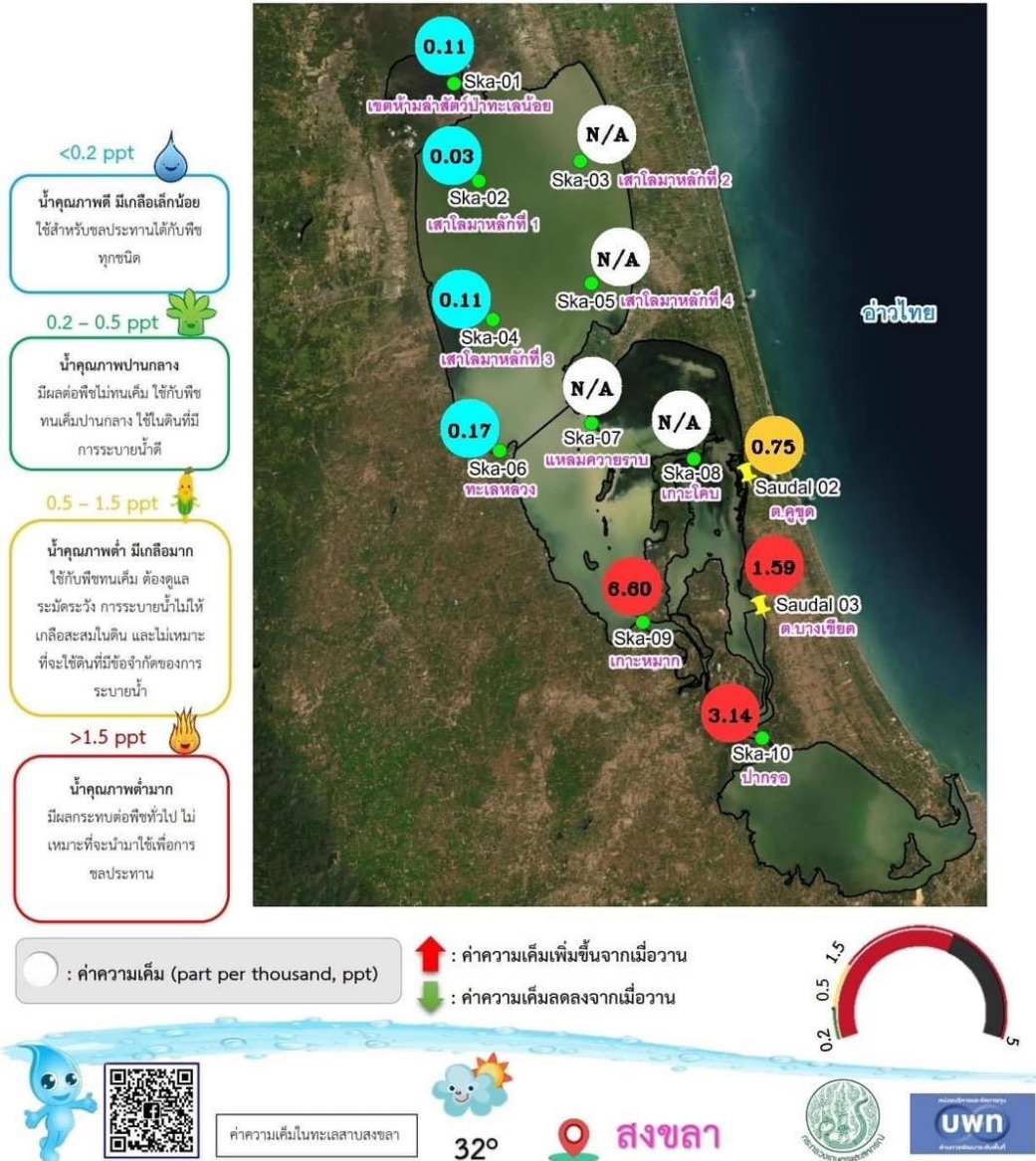
RUTS

รายงานสถานการณ์คุณภาพน้ำ ทะเลสาบสงขลา

3 / 08 / 2566

รายงานค่าความเค็ม จากจุดติดตั้ง เครื่องวัดความเค็มอัตโนมัติ

รูปที่ 4-26 ตัวอย่างการรายงานค่าความเค็มจากจุดติดตั้ง เครื่องวัดความเค็มอัตโนมัติ โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตสงขลา ข้อมูล ณ วันที่ 3 สิงหาคม 2566

ตารางที่ 4-16 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งรายลุ่มน้ำสาขาในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

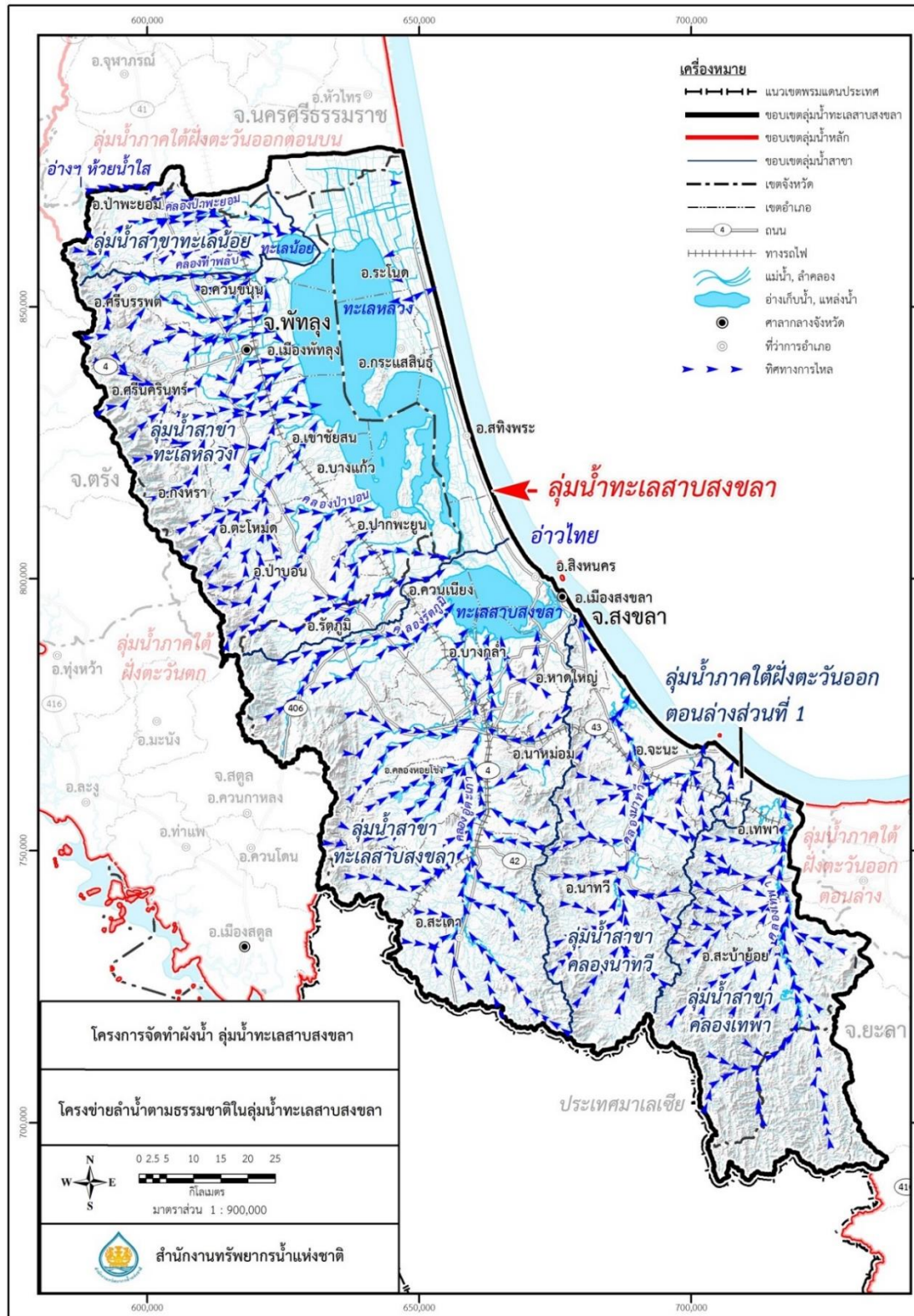
ลุ่มน้ำสาขา	หน่วย	พื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้ง						
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ไม่เสี่ยง	แหล่งน้ำ	ไม่มีข้อมูล	รวมทั้งหมด
20 ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	ตร.กม.	8,818.08			2,130.49	9.96	1,032.83	11,991.36
	ล้านไร่	5.511			1.332	0.006	0.646	7.495
2001 ทะเลน้อย	ตร.กม.	404.03			214.35	2.88		621.26
	ล้านไร่	0.253			0.134	0.002		0.388
2002 ทะเลหลวง	ตร.กม.	2,158.86			1,537.42	1.34	838.59	4,536.21
	ล้านไร่	1.349			0.961	0.001	0.524	2.835
2003 ทะเลสาบสงขลา (ลุ่มน้ำสาขา)	ตร.กม.	2,903.87			266.38	5.63	191.09	3,366.98
	ล้านไร่	1.815			0.166	0.004	0.119	2.104
2004 คลองนาทวี	ตร.กม.	1,483.73			90.10	0.11	1.50	1,575.44
	ล้านไร่	0.927			0.056	0.000	0.001	0.985
2005 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ตอนล่างส่วนที่ 1	ตร.กม.	65.31			9.19		0.04	74.55
	ล้านไร่	0.041			0.006		0.000	0.047
2006 คลองเทพา	ตร.กม.	1,802.26			13.05		1.60	1,816.92
	ล้านไร่	1.126			0.008		0.001	1.136

ที่มา: โครงการศึกษาปรับปรุงร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำจากเดิม 25 ลุ่มน้ำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

4.3.7 เส้นทางไหลของน้ำ

จากการทบทวนข้อมูลโครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปี 2565 พบว่า ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีปริมาณฝนมากในช่วงเดือนตุลาคมถึงต้นเดือนมกราคม ในส่วนของลำน้ำที่ระบายที่ระบายลงทะเลสาบสงขลา น้ำฝนในช่วงดังกล่าวจะทำให้เกิดน้ำผิวดินไหลจากเทือกเขาด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ร่วมกับน้ำผิวดินที่เกิดจากฝนตกในพื้นที่ราบด้านทิศตะวันออกทำให้มีน้ำในคลองต่างๆ ปริมาณมาก ก่อนไหลลงสู่ปากคลองต่าง ๆ ไหลลงทะเลสาบสงขลาซึ่งเป็นพื้นที่รับน้ำขนาดใหญ่ทำให้ระดับน้ำในทะเลสาบยกตัวสูงขึ้น ส่งผลต่อการระบายน้ำออกจากพื้นที่อีกทั้งอิทธิพลของระดับน้ำทะเลขึ้นลงที่ ปากร่องน้ำทะเลสาบสงขลาทำให้การระบายน้ำในช่วงฤดูน้ำหลากมีปัญหา ระบบคลองระบายน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในแต่ละลุ่มน้ำสาขา ได้แก่ คลองระโนด คลองป่าพะยอม คลองท่าแนะ คลองท่าแค คลองใหญ่ คลองท่ามะเดื่อ คลองป่าบอน คลองรัตภูมิ คลองอู่ตะเภา คลองนาท่อม คลองท่าเขียด และคาบสมุทรสทิงพระ

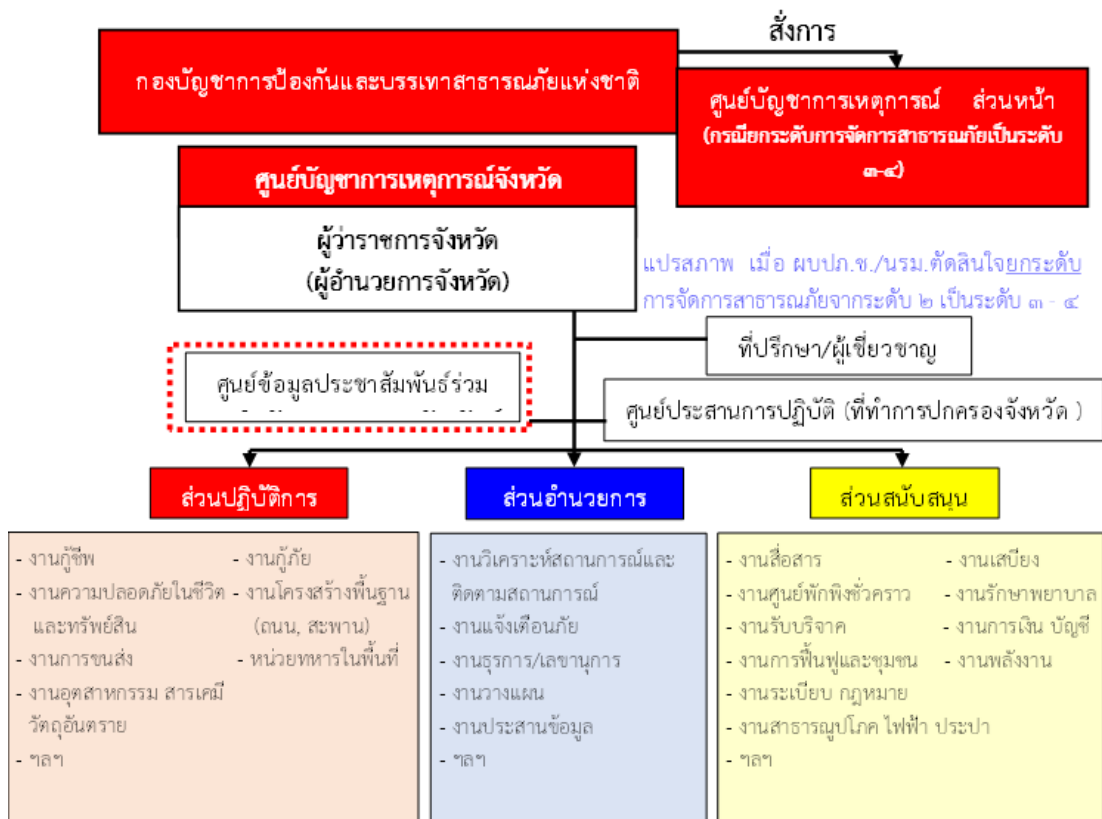
สำหรับลำน้ำที่ระบายลงสู่อ่าวไทย ได้แก่ คลองนาทวี และคลองเทพา โครงข่ายระบบระบายน้ำธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแสดงดังรูปที่ 4-27

รูปที่ 4-28 โครงข่ายระบบระบายน้ำธรรมชาติในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
 ที่มา: รายงานเริ่มงานผังน้ำทะเลสาบสงขลา สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2565

4.4 การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ

การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบถึงข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเกี่ยวกับน้ำแล้ง เพื่อเตือนภัยน้ำแล้ง และแจ้งข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและสมควรให้ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึงการขอรับความช่วยเหลือในระหว่างเกิดภาวะน้ำแล้งหรือหลังจากที่ภาวะน้ำแล้งได้ผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อให้ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนจึงใช้แนวทางที่กำหนดไว้ ในที่นี้คือ “ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ร่วม (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด)” มีหน้าที่ประสานข้อมูลเหตุการณ์กับส่วนต่างๆ เพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนและสื่อมวลชน รวมทั้งปฏิบัติการทางจิตวิทยามวลชน โดยให้สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด เป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดทำขอบเขตแผนงาน ภารกิจและโครงสร้างภายในศูนย์ฯ และมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท. จังหวัด ซึ่งมีในทุกจังหวัด แสดงรูปที่ 4-28 ทั้งก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง ระหว่างเกิดภาวะน้ำแล้งและหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง

รูปที่ 4-29 ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด

4.5 วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่

ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งหรือเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 กำหนดให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีอำนาจประกาศกำหนดให้เขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดเป็นเขตภาวะน้ำแล้งหรือเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง แล้วแต่กรณี เพื่อควบคุมปริมาณการใช้น้ำของประชาชนในเขตพื้นที่ดังกล่าว

4.5.1 เกณฑ์บริหารจัดการอ่างเก็บน้ำ

การบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ โดยทั่วไปจะกำหนดเกณฑ์หลักการของการพัฒนาโค้งกฎการปฏิบัติงานอ่างเก็บน้ำ ซึ่งเป็นเกณฑ์ควบคุมระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำ (Rule Curve) โดยในช่วงฤดูฝนจะพร่องน้ำจากอ่างเก็บน้ำ ในแต่ละช่วงเวลาที่กำหนดในปริมาณเท่าใด เพื่อให้มีปริมาณว่างเพียงพอสำหรับรับปริมาณน้ำหลากที่จะไหลเข้าอ่างเก็บน้ำ โดยไม่เกิดการไหลล้นอ่างเก็บน้ำ ซึ่งจะก่อให้เกิดอุทกภัยในบริเวณด้านท้ายอ่างเก็บน้ำ หรือหากเกิดการไหลล้นอ่างเก็บน้ำ ก็ให้เกิดน้อยที่สุด ลักษณะเส้นโค้งของกฎการปฏิบัติงานอ่างเก็บน้ำเส้นนี้เรียกว่า Upper Rule Curve (URC) สำหรับในช่วงฤดูแล้งจะรักษาปริมาณน้ำไว้ในอ่างเก็บน้ำในแต่ละช่วงเวลาที่กำหนดไว้เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำแห้งอ่างเก็บน้ำ ลักษณะโค้งของกฎการปฏิบัติงานอ่างเก็บน้ำเส้นนี้เรียกว่า Lower Rule Curve (LRC)

ระดับควบคุมตอนบน (Upper Rule Curve) คือ ระดับน้ำตอนบนที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานของอ่างเก็บน้ำในแต่ละเดือน จำเป็นต้องรักษาระดับน้ำในอ่างเก็บน้ำไม่ให้มีระดับน้ำสูงเกินกว่าระดับควบคุมตอนบน ทั้งนี้เพื่อสำรองปริมาณน้ำที่อยู่ระหว่างระดับควบคุมตอนบนกับระดับเก็บกักสูงสุดไว้สำหรับป้องกันน้ำท่วม

ระดับควบคุมตอนล่าง (Lower Rule Curve) คือ ระดับน้ำที่ควบคุมต่ำสุดในอ่างเก็บน้ำของแต่ละเดือนที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐานไม่ให้ระดับต่ำกว่าระดับควบคุมตอนล่าง ทั้งนี้เพื่อสำรองปริมาณน้ำที่อยู่ระหว่างระดับควบคุมตอนล่างกับระดับเก็บกักต่ำสุดไว้สำหรับการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้งที่มีการขาดแคลนน้ำ

การบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำด้วยโค้งปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำให้เป็นไปตามเกณฑ์การเก็บกักน้ำในอ่าง (Rule Curve) เพื่อไม่ให้เกิดสภาพน้ำล้นอ่างเก็บน้ำ มีข้อพึงระวังที่สำคัญ คือ

- ในช่วงเวลาที่น้ำในแม่น้ำด้านท้ายเขื่อนมีมาก จะต้องระบายน้ำออกจากเขื่อนให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น
- ต้องเก็บกักน้ำให้ได้มากที่สุดในช่วงปลายฤดูฝน

ดังแสดงหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำด้วยโค้งปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ ในตารางที่ 4-17 สำหรับในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีอ่างเก็บน้ำขนาดกลางซึ่งอยู่ภายใต้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหมด 6 อ่าง ซึ่งแสดงหัวข้อที่ 4.3.2 (รูปที่ 4-8 ถึง 4-13)

ตารางที่ 4-17 หลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำด้วยโค้งปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ

เงื่อนไข	สภาพอ่างเก็บน้ำ	เกณฑ์การปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ
1	ระดับน้ำเกินระดับเก็บกักปกติ Normal Pool Level	ปล่อยน้ำผ่านทางระบายน้ำล้น (Spillway)
2	ระดับน้ำสูงกว่า URC ในสภาวะปกติ	ปล่อยน้ำให้กับความต้องการน้ำด้านต่างๆให้เต็มที่
3	ระดับน้ำสูงกว่า URC และมีแนวโน้มจะเกิด สภาวะน้ำหลาก	ปล่อยน้ำเพิ่มทางท่อระบายน้ำ (Outlet Work) ให้เต็มที่ เพื่อเตรียมรับปริมาณน้ำหลาก
4	ระดับน้ำอยู่ระหว่าง URC และ LRC	ปล่อยน้ำให้กับความต้องการใช้น้ำด้านต่าง ๆ เป็น ผลพลอยได้
5	ระดับน้ำต่ำกว่าระดับ LRC	ปล่อยน้ำให้กับความต้องการน้ำเท่าที่จำเป็น ตามลำดับความสำคัญ
6	ระดับน้ำต่ำลงถึงระดับเก็บกักต่ำสุด Minimum Pool Level	ไม่มีการปล่อยน้ำจากอ่างเก็บน้ำ

4.5.2 วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่

ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งหรือเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 กำหนดให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีอำนาจประกาศกำหนดให้เขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดเป็นเขตภาวะน้ำแล้งหรือเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง แล้วแต่กรณี เพื่อควบคุมปริมาณการใช้น้ำของประชาชนในเขตพื้นที่ดังกล่าว

1) การกำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง

การกำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 57 กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง โดยในการประกาศต้องมีข้อมูลเพียงพอที่ชี้ได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ใดของกลุ่มน้ำ ทั้งนี้ เมื่อมีการประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งแล้ว คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควรได้ เช่น กำหนดให้กิจการเกษตรกรรมที่ต้องใช้น้ำมาก ไม่ว่าจะเป็นการปลูกข้าวนาปรัง การปลูกกล้วย การประมงหรือการเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังที่ก่อให้เกิดมลพิษต่อแหล่งน้ำสาธารณะ เป็นกิจการที่ใช้น้ำได้ในปริมาณที่จำกัด เพื่อให้การใช้น้ำในช่วงที่เกิดภาวะน้ำแล้งเป็นไปอย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุด โดยต้องทำเป็นประกาศปิดไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในเขตภาวะน้ำแล้งนั้น และเมื่อภาวะน้ำแล้งได้พ้นไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้ง

2) กรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

การกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 58 กำหนดว่าเป็นกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจหรือการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่นั้น และกำหนดวิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำหรือห้ามการใช้น้ำบางประเภทเกินกว่าจำเป็นแก่การอุปโภคบริโภค กำหนดวิธีการแบ่งปันน้ำ รวมทั้งกำหนดมาตรการอื่นใดที่จำเป็นใช้บังคับในพื้นที่เพื่อแก้ไขและบรรเทาภาวะน้ำแล้งนั้น ทั้งนี้ ต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและให้ผู้ใช้น้ำต้องเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และหากพื้นที่ที่มีประกาศกำหนดให้เป็นเขต

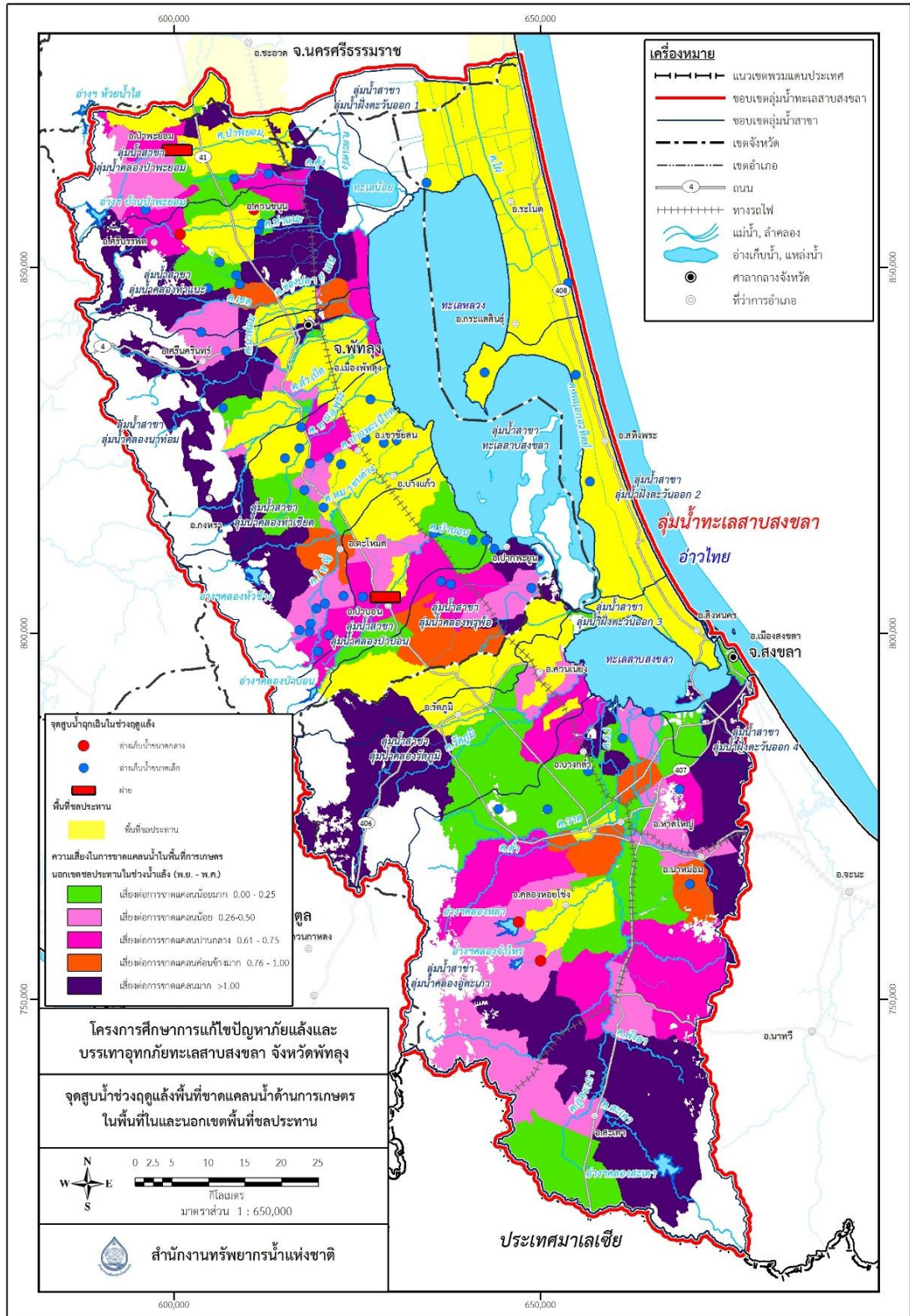
ภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงได้เคยมีประกาศกำหนดให้เป็นเขตภาวะน้ำแล้งในกรณีปกติตามมาตรา 57 ให้ถือว่าประกาศของนายกรัฐมนตรีกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงมีผลเป็นการยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งตามมาตรา 57 อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศของนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจกำหนดวิธีการใช้น้ำและการแบ่งปันน้ำในพื้นที่ได้เท่าที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ประกาศกำหนดห้ามมิให้ปลูกข้าวนอกฤดูการทำนาปกติ (ขึ้นอยู่กับพื้นที่) หรือห้ามปลูกพืชไร่หรือทำไร่ ประเภทที่ต้องใช้น้ำมาก ห้ามใช้น้ำเพื่อการปศุสัตว์ เว้นแต่เพื่อการดำรงชีพของสัตว์ หรือให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น กิจการโรงแรม ลดการใช้น้ำหรือจำกัดปริมาณการใช้น้ำลงจากการประกอบกิจการตามปกติ หรือจำกัดการให้บริการแก่ผู้พักหรือหยุดประกอบกิจการไว้ชั่วคราว เป็นต้น และเมื่อภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงได้พ้นไปแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

นอกจากการควบคุมหรือจำกัดปริมาณการใช้น้ำของประชาชนในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งหรือเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงดังกล่าวแล้ว จำเป็นต้องกำหนดวิธีการบูรณาการควบคุมการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ หรือการกักเก็บน้ำร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ก่อนเกิดภาวะน้ำแล้งด้วย ได้แก่ 1) กรมชลประทาน ควบคุมดูแลการใช้น้ำในเขตพื้นที่ชลประทานเพื่อให้มีการจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ในพื้นที่ 2) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ควบคุมการใช้น้ำหรือกักเก็บน้ำในเขื่อนเพื่อผลิตพลังงาน การระบายน้ำออกจากเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำที่อยู่ในความรับผิดชอบ 3) กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ควบคุมการใช้น้ำหรือกักเก็บน้ำในเขื่อนขนาดเล็กเพื่อผลิตพลังงาน การระบายน้ำออกจากเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบ 4) การประปานครหลวง หรือ 5) การประปาส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดหาน้ำดิบมาเพื่อผลิตเป็นน้ำประปา หรือการจัดสรรน้ำให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภาวะน้ำแล้งให้เป็นธรรมและเหมาะสมกับสถานการณ์

4.6 การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำ

ในกรณีที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดแคลนน้ำในบางลุ่มน้ำสาขาจากเกณฑ์ที่พิจารณาตัวบ่งชี้ต่างๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้น ในขณะที่บางลุ่มน้ำสาขายังมีน้ำเพียงพอ อาจพิจารณาดังสถานีสูบน้ำชั่วคราว เพื่อนำน้ำจากลุ่มน้ำสาขาที่มีน้ำเพียงพอไปช่วยเหลือลุ่มน้ำสาขาที่ขาดแคลนได้ โดยอาจใช้ระยะสูบน้ำร่วมกับท่อส่งชั่วคราวหรือใช้การสูบน้ำสูบลบรถบรรทุก เช่น ของกรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ หรือกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ โดยในรูปที่ 4-29 และ 4-30 จะแสดงจุดที่สามารถใช้เป็นที่ตั้งระบบสูบน้ำชั่วคราวฉุกเฉิน ซึ่งได้แก่ บริเวณอ่างเก็บน้ำ ฝ่าย หรือประตูระบายน้ำต่างๆ นอกจากนี้ ยังแสดงถึงความเสี่ยงในการขาดแคลนน้ำรายตำบล ซึ่งวิเคราะห์จากการพิจารณาความต้องการน้ำ (ซึ่งแบ่งเป็นด้านอุปโภค-บริโภค-อุตสาหกรรมและด้านการเกษตร) เทียบกับความจุแหล่งน้ำที่มีในพื้นที่ ตำบลที่มีแหล่งน้ำใกล้เคียงกับความต้องการน้ำก็จะมีความเสี่ยงในการเกิดการขาดแคลนน้ำต่ำกว่าในรูปก็จะแสดงเป็นสีโทนเขียว ส่วนพื้นที่ที่มีความจุแหล่งน้ำน้อย เมื่อเทียบกับความต้องการน้ำก็จะแสดงเป็นสีโทนแดง จากรูปที่ 4-28 และ 4-29 อ่าง ฝ่าย หรือ ปตร. ที่อยู่ในพื้นที่ที่แสดงเป็นโทนสีเขียว จะมีโอกาสใช้เป็นที่ตั้งระบบสูบน้ำชั่วคราวฉุกเฉินเพื่อส่งน้ำไปยัง

รูปที่ 4-31 แสดงจุดที่สามารถใช้เป็นที่ตั้งระบบสูบน้ำชั่วคราวฉุกเฉินช่วงฤดูแล้งเทียบกับความเสี่ยงใน
 การขาดแคลนน้ำเกษตรรายตำบล
 ที่มา: “โครงการศึกษาการแก้ไขปัญหาน้ำแล้งและบรรเทาอุทกภัยทะเลสาบสงขลา จังหวัดพัทลุง” ใน
 (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปี 2565

1) กรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้ง

การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง ดำเนินการผันน้ำตามกลไกที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 17(12) ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและให้ความเห็นชอบการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำและการผันน้ำจากแหล่งน้ำระหว่างประเทศหรือแหล่งน้ำต่างประเทศ มาตรา 59 ซึ่งกำหนดให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีอำนาจสั่งให้ผันน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่งในกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้ง และมาตรา 35(6) ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

2) กรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

การเปลี่ยนน้ำจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่จนประชาชนไม่มีน้ำใช้เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและมีการประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในเขตพื้นที่ดังกล่าว โดยพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 60 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ต้องเปลี่ยนน้ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากการที่ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้ ทั้งนี้ การกำหนดค่าทดแทน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยนายกรัฐมนตรี โดยให้คำนึงถึงความเสียหายตามความเป็นจริงและความเป็นธรรม (รายละเอียดเป็นไปตามร่างประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ต้องเปลี่ยนน้ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ พ.ศ. 2565 และร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดค่าทดแทนแก่บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ พ.ศ. 2564

อนึ่ง ในการจัดหาแหล่งน้ำทดแทน ควรต้องดำเนินการก่อนที่จะเกิดภาวะน้ำแล้งขึ้นในพื้นที่ ด้วย เพื่อเป็นการป้องกันตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ โดยอาจพิจารณาจากแนวทางตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้แผนการบริหารจัดการน้ำของผู้ขอรับใบอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สองและผู้ขอรับใบอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สาม อย่างน้อยต้องมีรายการเกี่ยวกับแผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง ซึ่งต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการใช้น้ำในระหว่างที่เกิดภาวะน้ำแล้ง การลดปริมาณการใช้น้ำ การหาแหล่งน้ำทดแทน และอัตราความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนน้ำที่มีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

4.7 การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง

เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งขึ้นในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ลุ่มน้ำแล้ว ให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่และภารกิจในการดำเนินการ (รูปที่ 4-31) ดังนี้

1) *กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย* ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เนื่องด้วยมีภารกิจโดยตรงในการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย (ภัยแล้ง) ประกอบกับมีกำลังคนในพื้นที่ในการช่วยจัดหาแหล่งน้ำทดแทน รวมถึงดำเนินการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้งโดยยานพาหนะของหน่วยงานมายังพื้นที่ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ภายใต้แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 และแผนอื่นที่เกี่ยวข้องภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าพนักงานจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2) *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* ซึ่งเป็นหน่วยหลักในพื้นที่และทราบข้อมูลในเขตพื้นที่ที่ประสบภาวะน้ำแล้งที่อยู่ภายใต้การปกครองของตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการช่วยจัดหาแหล่งน้ำ การขนส่งน้ำ การจ่ายแจกน้ำร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และอาจประสานขอความร่วมมือจากกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบทในการใช้เส้นทางสัญจรสำหรับแจกจ่ายน้ำให้แก่ผู้เดือดร้อนในพื้นที่ด้วย

3) *การประปานครหลวง* และ 4) *การประปาส่วนภูมิภาค* ซึ่งเป็นหน่วยงานต้องบูรณาการประสานความร่วมมือระหว่างกันกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกิจการประปาชุมชน ในการจัดหาแหล่งน้ำทดแทนและขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง เนื่องจากในภาวะน้ำแล้ง น้ำที่เตรียมจัดหาสำหรับให้ประชาชนอุปโภคบริโภคนั้น ถ้านำมาจากแหล่งน้ำดิบก็อาจใช้อุปโภคบริโภคทันทีไม่ได้ ต้องมีการทำให้น้ำดิบกลายเป็นน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภคได้เสียก่อน ซึ่งการประปานครหลวงหรือการประปาส่วนภูมิภาค สามารถดำเนินการดังกล่าวได้เนื่องจากมีเครื่องมือและอุปกรณ์พร้อมสำหรับการดำเนินการผ่านระบบประปาเข้าไปยังเขตพื้นที่ที่เกิดภาวะน้ำแล้ง รวมถึงมีความชำนาญในการสูบน้ำส่งสูบน้ำซึ่งเป็นการกิจหลักของการประปานครหลวงหรือการประปาส่วนภูมิภาค

5) *กรมชลประทาน* เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพของลุ่มน้ำให้เพียงพอ และจัดสรรน้ำให้กับผู้ใช้น้ำทุกประเภท เพื่อให้ผู้ใช้น้ำได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตลอดจนป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ จึงมีหน้าที่และอำนาจจัดหาแหล่งน้ำทดแทนและดำเนินการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง ทั้งนี้ ภายในขอบเขตหน้าที่และอำนาจของตนตามกรอบของกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน

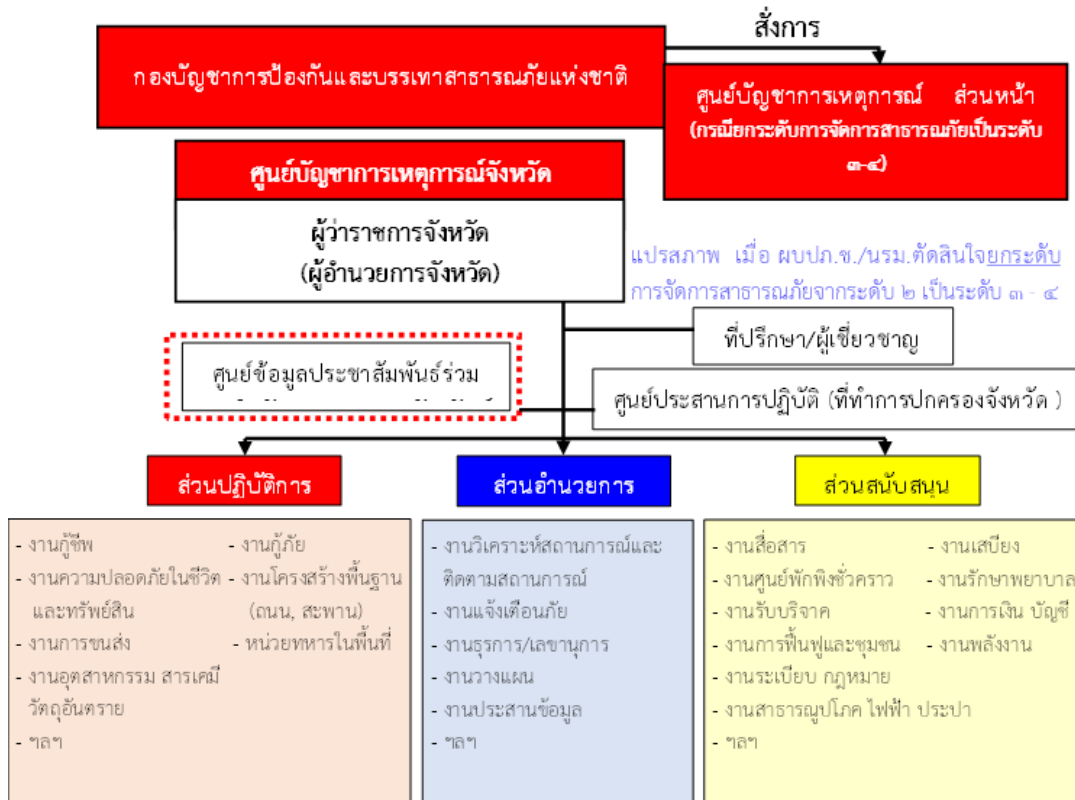
6) *กรมทรัพยากรน้ำ* เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะในการจัดทำนโยบายและแผน และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ บริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ พื้นฟู รวมทั้งควบคุม ดูแล กำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นเอกภาพและยั่งยืน จึงมีหน้าที่และอำนาจจัดหาแหล่งน้ำทดแทนและดำเนินการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้งด้วย ในเขตพื้นที่นอกเขตชลประทานและที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ทั้งนี้ ภายในขอบเขตหน้าที่และอำนาจของตนตามกรอบของกฎหมาย

7) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะในการจัดทำนโยบายและแผน และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำบาดาล สำรวจ บริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ พื้นฟู รวมทั้งควบคุม ดูแล กำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำบาดาล เพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลที่เป็นเอกภาพและยั่งยืน จึงมีหน้าที่และอำนาจจัดหาแหล่งน้ำทดแทนใต้ผิวดินและดำเนินการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนดังกล่าวมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้งด้วย ทั้งนี้ ภายในขอบเขตหน้าที่และอำนาจของตนตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล

การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำแล้งเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนจึงใช้แนวทางปฏิบัติของโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2563 ที่กำหนดไว้ ในที่นี้คือ “ศูนย์ประสานการปฏิบัติ (ที่ทำการปกครองจังหวัด)” แสดงดัง ทิ้งก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง ระหว่างเกิดภาวะน้ำแล้ง และหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง โดยมี 3 ส่วน ทำหน้าที่ดังนี้

- 1) ศูนย์ประสานการปฏิบัติ มีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาสังคมด้านกฎหมาย ธุรกิจและกำลังพล ทั้งนี้ ในกรณีการจัดการสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4) ให้ประสานงานด้านกิจการต่างประเทศ
- 2) ส่วนปฏิบัติการ มีหน้าที่ปฏิบัติการลดอันตรายที่เกิดขึ้นโดยเร็ว โดยรักษาชีวิตและปกป้องทรัพย์สิน เข้าควบคุมสถานการณ์ พื้นฟูสู่สภาวะปกติ ดับเพลิง ค้นหาและกู้ภัยสารเคมีและวัตถุอันตราย บริการการแพทย์และสาธารณสุข คมนาคม รักษาความสงบเรียบร้อย ประสานทรัพยากร และทางทหาร
- 3) ส่วนสนับสนุน มีหน้าที่ดังนี้

ตอบสนองการร้องขอรับการสนับสนุนในทุกๆ ด้านที่จำเป็น เพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ ด้านการสื่อสารโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ การพลังงาน การเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การสาธารณสุขโรค การโยธาธิการและการคมนาคม การฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคมและชุมชน ตอบสนองการร้องขอรับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ การเงิน การคลัง และการรับบริจาค

รูปที่ 4-31 ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด

บทที่ 5

แนวทางขับเคลื่อนแผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

5.1 กลไกการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

5.1.1 การจัดตั้งองค์กร

1) จัดตั้ง “ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” เพื่อเป็นศูนย์กลาง การบริหารจัดการ “มวลน้ำ” ในการป้องกันหรือลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น

2) กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานของ “ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” ทำหน้าที่บูรณาการข้อมูลและขับเคลื่อน การดำเนินงานตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง พิจารณากลับกรองในการยกระดับสถานการณ์ และทำหน้าที่สนับสนุน ในการแก้ไขปัญหา ตั้งแต่การป้องกัน เตรียมความพร้อมรับมือ โดยมีคณะทำงานเป็นหน่วยปฏิบัติงานสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ กลับกรองและกำหนดมาตรการหรือนโยบายในการแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้ง

3) กำหนดแนวทางการทำงานอย่างเป็นระบบ บูรณาการการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และหน่วยงานด้านสาธารณสุขให้มีความสอดคล้องส่งเสริมกัน ทั้งในเรื่องการสั่งการ และ อำนวยการภาวะน้ำแล้งระดับต่าง ๆ จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย

4) จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหภาวะน้ำแล้ง โดยการติดตามเฝ้าระวัง วิเคราะห์ สถานการณ์น้ำและชี้เป้าพื้นที่เสี่ยงภัยภาวะน้ำแล้ง และกำหนดมาตรการเชิงป้องกันและแก้ไขปัญหภาวะน้ำแล้ง

5.1.2 การอำนวยการ

เป็นแผนบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ ให้ดำเนินการสอดคล้องเชื่อมโยงกันในทุกมิติ ทั้งมิติของพื้นที่ลุ่มน้ำ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนกระทั่งปลายน้ำ และมีมติของหน่วยงานในการดำเนินการตามภารกิจ ตั้งแต่หน่วยงานที่รับผิดชอบ ดูแลด้านการพยากรณ์ คาดการณ์ สถานการณ์น้ำ การบริหารจัดการ ติดตามเฝ้าระวัง ดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือภัย รวมถึง มิติของการเชื่อมโยงการดำเนินงานตั้งแต่องค์กรระดับนโยบายสู่องค์กรระดับปฏิบัติจนกระทั่งถึงผู้รับประโยชน์ คือ ประชาชน

ดังนั้น ในการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งให้สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มี ประสิทธิภาพ มีปัจจัยที่มีความสำคัญหลายปัจจัย อาทิ

- 1) ข้อมูลที่ใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนแผน
- 2) ความชัดเจนของแผน และความเชื่อมโยงกับแผนทุกระดับที่มีความเกี่ยวข้อง
- 3) ความเข้าใจในแผน และเป้าหมาย รวมทั้งเข้าใจบทบาทของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานร่วม หน่วยงานตนเอง และระบอบผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 4) โครงสร้างในการสั่งการมีความชัดเจนในแต่ละสถานการณ์
- 5) การสื่อสารที่ครอบคลุม ทั่วถึง ทันเหตุการณ์
- 6) มีการประเมินและทบทวนผลการดำเนินการตามแผน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง
- 7) หน่วยงานให้ความสำคัญกับแผนและการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

5.1.3 การปฏิบัติการ

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดโครงสร้างของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และระดับชาติ และได้จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2564-2570 ของทุกจังหวัดแล้ว ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและครอบคลุมกับการเกิดภัยพิบัติทั้งหมด ในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง จึงใช้แนวทางการปฏิบัติการตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พ.ศ.2564-2570 เป็นหลักในการปฏิบัติการ

5.2 โครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบ

การบริหารจัดการน้ำในภาวะน้ำแล้งนั้น จำเป็นต้องกำหนดองค์กรหรือผู้รับผิดชอบเพื่อทำหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ เอาไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์น้ำและลดความสับสนในการทำงาน โดยการกำหนดโครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบคณะทำงาน ให้เชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และแผนป้องกันบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570 ทั้งในระดับนโยบาย ระดับบัญชาการ ระดับอำนวยการ ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ ดังนี้

5.2.1 ระดับนโยบาย

1) **คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.)** มีหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมของคณะกรรมการลุ่มน้ำต่าง ๆ เพื่อบูรณาการการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งระหว่าง ลุ่มน้ำ ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

2) **คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.)** มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ในปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยอาศัยแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570 ในการรับมือกับสาธารณภัยทุกประเภท

5.2.2 ระดับบัญชาการ

1) **ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ** ทำหน้าที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ที่ระบุว่า “ในกรณีเกิดปัญหาวิกฤติน้ำจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของคนสัตว์ หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างรุนแรง ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ โดยนายกรัฐมนตรีเป็น ผู้บัญชาการ อำนวยการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราว จนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป ทั้งนี้ ให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและสนับสนุนการปฏิบัติงาน” ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ภาวะวิกฤติน้ำหรือคาดว่าจะเกิดวิกฤติ (ระดับ 3) โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

(1) ควบคุม สั่งการบัญชาการ และอำนวยการแก้ไขวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราวจนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป

(2) ออกคำสั่งเพื่อการป้องกันแก้ไข ควบคุม ระงับ หรือบรรเทาผลร้ายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และประกาศคำสั่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาโดยมิชักช้า

(3) บัญชาการร่วมกับกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) ในกรณีที่เป็นสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำหรือวิกฤติน้ำ

2) **กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ** หน้าที่และอำนาจซึ่งอยู่ในเกณฑ์วิกฤติน้ำรุนแรงหรือคาดการณ์ว่าจะรุนแรง (ระดับ 3) ในการอำนวยการ บริหารจัดการ รวบรวม บูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ ทรัพยากรน้ำ ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ควบคุม กำกับ ดูแลสถานการณ์น้ำ รวมถึงประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการน้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ เพื่อประกาศแจ้งเตือนสถานการณ์น้ำต่อกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) และสร้างการรับรู้ให้แก่สาธารณชน โดยอำนวยการและบูรณาการร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) เพื่อพิจารณาระดับความรุนแรงสถานการณ์ภาวะวิกฤติน้ำ และออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐานหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

3) **กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)** กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่บังคับบัญชา อำนวยการ ควบคุม กำกับ ดูแล และประสานการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ในกรณีการจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และกรณีการจัดการสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4) มีนายกรัฐมนตรีหรือ รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ รับผิดชอบ บังคับบัญชา อำนวยการ วินิจฉัยสั่งการ ควบคุมและประสานความร่วมมือในการบริหารจัดการสาธารณภัยตามความรุนแรง ระดับ 3 และ ระดับ 4

5.2.3 ระดับอำนวยการ

1) **คณะกรรมการลุ่มน้ำ** หน้าที่และอำนาจ ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ดังนี้
มาตรา 35 (2) จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะ น้ำท่วม เสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ

มาตรา 62 เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นแล้ว ให้เสนอต่อ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ และจัดส่งแผนดังกล่าวไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการ ในกรณีนี้ ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไข ภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เป็นไป ตามแผนดังกล่าว กรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่อาจดำเนินการให้เป็นไป ตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอเรื่องต่อ กนช. เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป

มาตรา 63 ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งที่ กนช. ให้ความเห็นชอบ และทบทวนแผนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะดำเนินการได้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง

2) **สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ** มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบายและจัดทำแผน ยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ แผนงาน โครงการ งบประมาณ บริหารจัดการ การติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ เพื่อเสนอแนะนโยบาย และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและประสานให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ

(2) จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำและกรอบงบประมาณของประเทศแบบ บูรณาการ และเสนอแนะแนวทางการวางแผนเพื่อการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(3) ติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการที่ได้กำหนดไว้

(4) ติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการที่ได้กำหนดไว้

(5) ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(6) ดำเนินการให้มีศูนย์เฉพาะกิจชั่วคราวในกรณีจำเป็นฉุกเฉิน เพื่อแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤตน้ำ

(7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานหรือตามที่ นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

3) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอป.ก.) กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ ดังนี้

(1) ภาวะปกติ ประสานงาน และบูรณาการข้อมูลและการปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของสรรพกำลัง เครื่องมืออุปกรณ์ แผนปฏิบัติการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสาธารณภัยทั้งระบบ

(2) ภาวะใกล้เกิดภัย เตรียมการเผชิญเหตุ การติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ รวมถึง วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และประเมินสถานการณ์ และแจ้งเตือนภัย พร้อมทั้งรายงานและเสนอความเห็นต่อ ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีตามแต่ระดับการจัดการสาธารณภัย เพื่อตัดสินใจในการรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น โดยเรียกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการประกอบกำลัง เริ่มปฏิบัติการ

(3) ภาวะเกิดภัย อำนาจการและบูรณาการประสานการปฏิบัติ ในกรณีการจัดการสาธารณ ภัยขนาดเล็ก (ระดับ 1) และขนาดกลาง (ระดับ 2) โดยและให้ กอป.ก. รับผิดชอบในการอำนาจการ ประเมิน สถานการณ์ และสนับสนุนกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ รวมถึงติดตามและเฝ้า ระวังสถานการณ์ วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ รายงานสถานการณ์ และแจ้งเตือน พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็น ต่อผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อตัดสินใจยกระดับในการจัดการสาธารณภัย ขนาดใหญ่ (ระดับ 3) และนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายในการจัดการ สาธารณภัยร้ายแรงยิ่ง (ระดับ 4)

5.2.4 ระดับปฏิบัติการ

1) **ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ** โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ตามข้อ 13 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำนักงานทรัพยากรน้ำ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2562 ดังนี้

(1) ศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และคาดการณ์ข้อมูลอากาศ รวมทั้งพยากรณ์สถานการณ์น้ำ เพื่อสนับสนุนการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(2) ศึกษา วิจัย วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบคลังข้อมูลบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กำหนดมาตรฐานข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการบริหารทรัพยากรน้ำและการตัดสินใจของ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(3) เป็นศูนย์อำนวยการข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และเตือนภัยสถานการณ์น้ำ

(4) ติดตามและจัดทำรายงานสถานการณ์น้ำของประเทศ

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน

(6) จัดทำผังน้ำ และฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิสารสนเทศผังน้ำ

(7) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังน้ำแก่หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(8) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลภูมิสารสนเทศทรัพยากรน้ำ เพื่อใช้ในการสื่อสาร การนำเสนอข้อมูล และสนับสนุนการบริหารทรัพยากรน้ำ

(9) ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย และออกแบบการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนแหล่งน้ำทะเบียนผู้ใช้น้ำ ประเภทต่าง ๆ และทะเบียนองค์กรผู้ใช้น้ำ

(10) ศึกษาวิจัย และพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีสารสนเทศทรัพยากรน้ำ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน และข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำเดียวกัน

ทั้งนี้ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติต้องปฏิบัติงานร่วมกับคลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการข้อมูลติดตามประเมินวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์คาดการณ์น้ำทั้งในภาวะปกติ และในภาวะวิกฤติ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานกองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตั้งแต่ก่อนเกิดภัยจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย ทั้งนี้ มีหน่วยงานภายใต้ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สนับสนุนเสริมการปฏิบัติงาน

2) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ท้องถิ่น และ กทม.)

กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบอำนวยการควบคุมสนับสนุนและประสานการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกขั้นตอนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

3) **หน่วยงานอื่น** ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจพร้อมจัดเจ้าหน้าที่ประจำ เพื่อสนับสนุนการทำงานของกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจเมื่อเกิดภาวะวิกฤติน้ำหรือมีการร้องขอ

5.2.5 ระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ

การดำเนินงานในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำและระดับจังหวัด เห็นควรให้แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อขับเคลื่อนแผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ดังนี้

1) ระดับลุ่มน้ำ : จัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำ

องค์ประกอบ

ประธานกรรมการลุ่มน้ำ	ผู้อำนวยการ
ผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำ	รองผู้อำนวยการ
ผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำ	กรรมการ
ส่วนราชการในพื้นที่ลุ่มน้ำ	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค	กรรมการและเลขานุการหลัก
ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต	กรรมการและเลขานุการร่วม
ส่วนราชการในพื้นที่ลุ่มน้ำ	กรรมการและเลขานุการร่วม

หน้าที่และอำนาจ

(1) บูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้มภาวะน้ำท่วมที่อาจก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบ

(2) บริหารจัดการ บูรณาการ กำหนดมาตรการ จัดทำแผนปฏิบัติการ และเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการน้ำ

(3) บริหารจัดการและบูรณาการร่วมกับกองอำนาจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

(4) พิจารณาเสนอการกำหนดระดับความรุนแรงสถานการณ์ภาวะน้ำท่วมต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือกองอำนาจน้ำแห่งชาติเพื่อพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ

(5) ออกหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

(6) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็นอย่างน้อยต้องมีคณะทำงานด้านบริหารจัดการน้ำ ด้านการให้ความช่วยเหลือและด้านสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์

(7) บูรณาการ ติดตามการดำเนินงาน ของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม รวมทั้งเสนอแนวทางการทบทวนแผนดังกล่าวต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(8) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ กองอำนาจน้ำแห่งชาติ หรือรองนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

2) ระดับจังหวัด : จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์น้ำจังหวัด...

องค์ประกอบ

ผู้ว่าราชการจังหวัด	ผู้อำนวยการ
ปลัดจังหวัด	รองผู้อำนวยการ
ส่วนราชการในจังหวัด	กรรมการ
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	กรรมการและเลขานุการหลัก
ท้องถิ่นจังหวัด	กรรมการและเลขานุการร่วม

หน้าที่และอำนาจ

- (1) ปฏิบัติการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้มภาวะน้ำแล้งที่อาจก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบ
- (2) ปฏิบัติการ บูรณาการ กำหนดมาตรการ จัดทำแผนปฏิบัติการ และเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการน้ำ
- (3) ปฏิบัติการและบูรณาการร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด อำเภอและท้องถิ่น
- (4) พิจารณาเสนอการกำหนดระดับความรุนแรงสถานการณ์ภาวะน้ำแล้งต่อศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- (5) ออกหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐานหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น
- (6) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็นอย่างน้อยต้องมีคณะทำงานด้านบริหารจัดการน้ำ ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านการสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์
- (7) บูรณาการ ติดตามการดำเนินงาน ของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งเสนอแนวทางการทบทวนแผนดังกล่าว ต่อคณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัด
- (8) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา หรือกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ หรือ รองนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

5.3 แนวทางการขับเคลื่อนแบบบูรณาการ

5.3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณสุขด้านน้ำ

ในอดีตการจัดการสาธารณสุขด้านน้ำอาศัยกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาแล้ง ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องของการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นหลัก ต่อมาภายหลังมีการจัดตั้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ขึ้นมาทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติที่มีความเป็นเอกภาพ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนป้องกัน แนวทางมาตรการในป้องกันและแก้ไขเป็นการล่วงหน้า โดยอาศัยข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันซึ่งเป็นส่วนเสริมให้กับ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็นสาธารณสุขด้านน้ำ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือกับน้ำแล้ง ตั้งแต่การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การรับมือ และการเยียวยา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะเกิดเหตุที่จะใช้ควบคุม กำกับ แก้ไข การบริหารจัดการ “มวลน้ำ” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการร่วมกันระหว่าง สทนช. และ กระทรวงมหาดไทย ในภาวะน้ำแล้งนั้น ควรเริ่มตั้งแต่กระบวนการกำหนดนโยบาย จัดทำแผน กิจกรรม งบประมาณ แนวทางมาตรการในขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การแก้ไขปัญหาแล้ง ตลอดจนกระบวนการพัฒนาเครื่องมือกลไกต่าง ๆ การจัดการองค์ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำ การบูรณาการข้อมูล การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในกระบวนการแก้ไขปัญหาแล้ง และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ เทคโนโลยีสารสนเทศ

สนับสนุนการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหา ให้ทันต่อสถานการณ์น้ำ และเกิดการบูรณาการรับมือ การป้องกัน บรรเทา ปัญหาน้ำแล้ง อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

นอกจากนโยบายที่ได้กำหนดสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวมแล้วจำเป็นต้องมีการ
แปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการน้ำแล้งของประเทศไทยนั้นโดยเฉพาะในภาวะปกติ ภาวะ
ฉุกเฉิน และภาวะวิกฤติ จำเป็นต้องมีศูนย์กลางการบัญชาการหรือศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อรับภาวะเหตุ
ฉุกเฉินระดับต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งต้องมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบช่วยการ
ตัดสินใจให้กับผู้บัญชาการสถานการณ์หรือผู้อำนวยการสถานการณ์ และในมิติของผู้บัญชาการหรือ
ผู้อำนวยการ ที่เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในปฏิบัติการ ประกอบด้วยการใช้เงื่อนไขใดในการตัดสินใจต่อ
สถานการณ์น้ำระหว่างเงื่อนไขด้านความพร้อม กำลังความสามารถ และความรุนแรงของสถานการณ์

ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงหลักสากลการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ที่เริ่มต้นจากการป้องกันและลด
ผลกระทบ (Prevention and Mitigation) การเตรียมความพร้อม (Preparedness) การเผชิญเหตุบรรเทา
ทุกข์ (Response and Relief) และฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction) แล้ว
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือกับสาธารณภัยจากภาวะน้ำแล้งได้ทุก
ขั้นตอน ภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ดังแสดงในรูปที่ 5-1 และตารางที่ 5-1

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570

รูปที่ 5-1 การจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ตารางที่ 5-1 หน้าที่และอำนาจตามกฎหมายที่สามารถบูรณาการร่วมกันได้เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะน้ำแล้ง

ขั้นตอน	พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 “มวลน้ำ”	พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 “มวลชน”
1. ป้องกันและลดผลกระทบ	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารจัดการและจัดสรรน้ำตามเกณฑ์การบริหารอย่างเหมาะสม ในภาวะปกติ (หมวด 1) - จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม/ภาวะน้ำแล้ง จัดทำแผนจัดการความเสี่ยงภัยจากน้ำ พร้อมมาตรการ (ม.57 64) - ประกาศผัดน้ำ ทางน้ำหลาก แหล่งน้ำ ฯลฯ (ม.56) บูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย พัฒนาระบบคาดการณ์เตือนภัยที่แม่นยำ (ม.23) - จัดทำเกณฑ์เฝ้าระวังสถานการณ์น้ำ ณ สถานีควบคุม ตามหลักวิชาการ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำแผนปฏิบัติการ แผนเผชิญเหตุ และฝึกซ้อมแผน - เตรียมสรรพกำลัง เครื่องมือ อุปกรณ์ สำหรับการรับมือ ฯลฯ - หลักเกณฑ์/แนวทาง/มาตรการช่วยเหลือผู้ประสบภัย - ประสานงาน บูรณาการข้อมูลสถานการณ์น้ำ
2. เตรียมความพร้อม	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดเขตภาวะน้ำแล้งล่วงหน้า (ม. 57) แผนเตรียม กรณีน้ำท่วมฉุกเฉิน (ม.64) - ติดตาม เฝ้าระวัง วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ ประเมินพื้นที่เสี่ยงวิกฤติน้ำ ระดับ ความรุนแรง และผลกระทบ (impacts) ที่อาจเกิดขึ้น - แจ้งเตือนประชาชน และหน่วยปฏิบัติเพื่อรับมือและเตรียมความพร้อมโดยประสานไปยังศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในพื้นที่เสี่ยง 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในพื้นที่เสี่ยง ประสานการปฏิบัติเพื่อรับมือกับภัย - เตรียมการเผชิญเหตุ รับมือ อพยพ ฯลฯ - ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์อย่างใกล้ชิด
3. รับมือ	<ul style="list-style-type: none"> - ประกาศเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง (ม. 58) และมาตรการ (ม.60) - ผันน้ำข้ามลุ่มเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้ง (ม. 59) ภาวะน้ำท่วม (ม.65) - เจ้าหน้าที่ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ (ม.24) และพนักงานเจ้าหน้าที่ (ม.6) มีอำนาจในการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ ภาวะน้ำท่วม ภาวะน้ำแล้ง ได้ -บัญชาการและอำนวยการแก้ไขปัญหา จนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป (ม.24) 	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558
4. ฟื้นฟูเยียวยา	<ul style="list-style-type: none"> - ชดเชยเยียวยา (ม.60 66 67) - รวบรวมข้อมูลความเสียหาย พื้นที่วิกฤตินี้ - วางแผนการป้องกันและแก้ไขระยะยาว 	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยเหลือเยียวยาผู้ประสบภัย ชุมชน สาธารณูปโภค ฯลฯ ที่ได้รับผลกระทบให้กลับคืนสู่สภาพเดิม ตามหลักเกณฑ์

ที่มา: กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

5.3.2 ระดับการจัดการภาวะน้ำแล้ง

การจัดการภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ ภาวะปกติ ภาวะน้ำแล้งรุนแรง และภาวะวิกฤติ ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับระดับการจัดการสาธารณสุข ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570 ที่มีการแบ่งสาธารณสุขออกเป็น 4 ระดับ ซึ่งที่ผ่านมามีการพิจารณาภาวะระดับสาธารณสุขจะคำนึงถึงขนาดพื้นที่ประสบภัย จำนวนประชากรที่ได้รับความเดือดร้อน หรือความสามารถในการรับมือเผชิญเหตุด้วยทรัพยากรที่แต่ละพื้นที่มีอยู่เป็นหลัก ส่วนการจัดการภาวะน้ำแล้งหรือสาธารณสุขด้านทรัพยากรน้ำนั้น มีปัจจัยสาเหตุมาจากสภาวะอากาศเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันระบบข้อมูลตรวจวัด ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีคาดการณ์สถานการณ์น้ำมีความก้าวหน้ามาก สามารถประเมินแนวโน้มของภาวะน้ำแล้งได้แม่นยำกว่าในอดีต และแจ้งเตือนหน่วยปฏิบัติได้ดี ทั้งนี้การกำหนดระดับสถานการณ์ภัยเพื่อการบริหารจัดการควรคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(1) สภาพอากาศ เป็นการประเมินจากการคาดการณ์สภาพอากาศในระยะสั้น กลาง ยาว และนาน รวมถึงสภาพอากาศปัจจุบัน เพื่อพิจารณาถึงปรากฏการณ์หรือสภาวะที่ส่งผลให้มีแนวโน้มผิดปกติ

(2) สถานการณ์น้ำในปัจจุบัน เป็นการประเมินสถานการณ์น้ำท่า ระดับน้ำ ปริมาณน้ำไหลผ่านและคุณภาพน้ำ จากสถานีหลัก รวมถึงปริมาณน้ำในเขื่อน ที่มีแนวโน้มเกิดอุทกภัย ภัยแล้ง และปัญหาคุณภาพน้ำ ซึ่งในอนาคตจะมีการกำหนด “สถานีอุทกวิทยาหลักแห่งชาติ” เพื่อเป็นจุดเฝ้าระวังสำคัญ

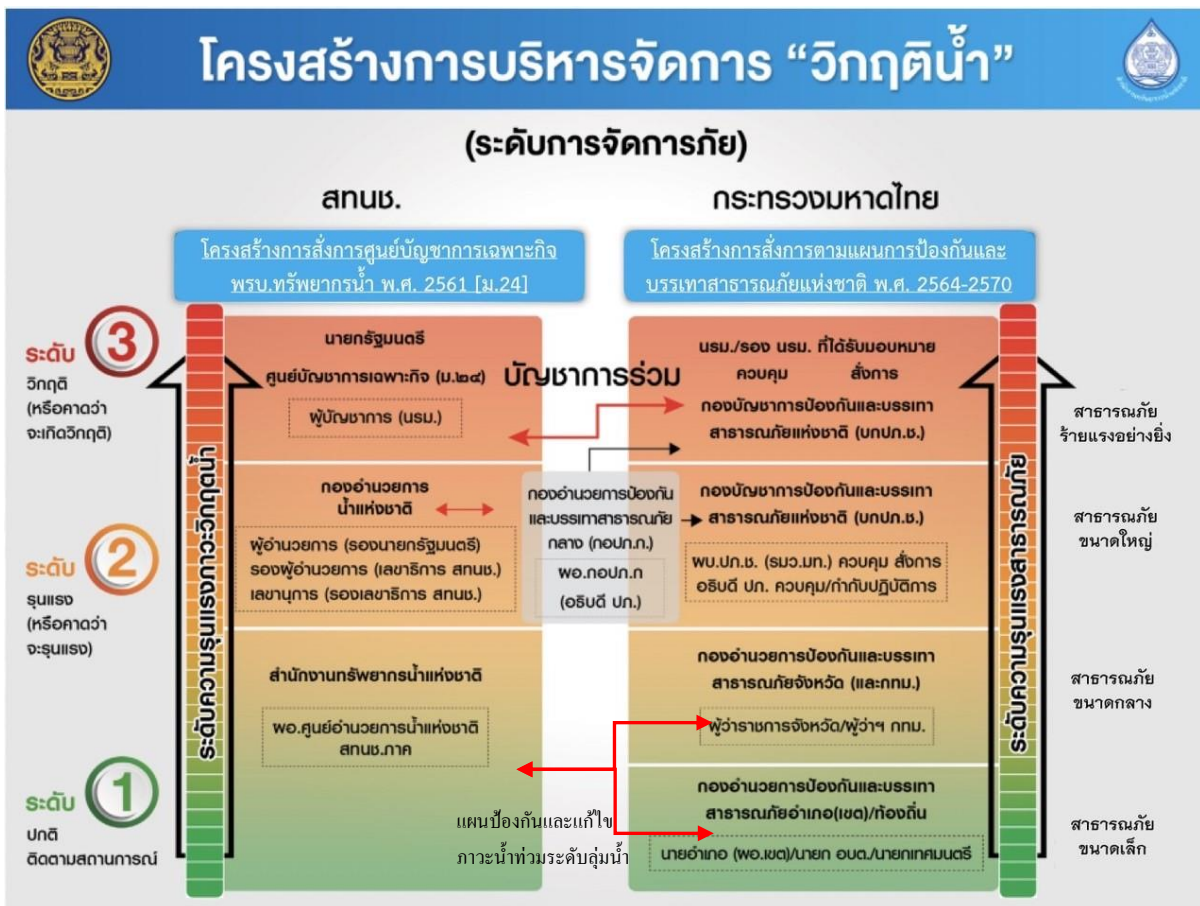
(3) ความซับซ้อนของสถานการณ์ ประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน สถานที่สำคัญ และการให้ความช่วยเหลือ การคาดการณ์การขยายตัวของภัย พื้นที่ที่จะเสียหายต่อไป ระยะเวลาที่ให้ความช่วยเหลือ

(4) ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่ เป็นการประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน ชีวิตอยู่ในระดับรุนแรง ศักยภาพในการรับมือ

(5) ดุลยพินิจของผู้บัญชาการ พิจารณาผลจากทุกปัจจัยดังกล่าวข้างต้น มาประเมินพิจารณาตัดสินใจ ดังนั้น เพื่อเป็นการจัดโครงสร้างการสั่งการ ปัญหาการ และอำนวยความสะดวกระหว่าง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทย จึงแบ่งระดับสถานการณ์ในกรณีของภาวะน้ำแล้งได้เป็น 3 ระดับ ให้สอดคล้องกัน

ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานในเขตลุ่มน้ำของทั้งสองส่วนจำเป็นต้องบูรณาการเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ในกรณีสาธารณสุขด้านน้ำ แบ่งได้ 3 ระดับ โดยระดับที่ 1 ภาวะน้ำแล้ง และระดับที่ 2 ภาวะน้ำแล้งรุนแรง ตามเกณฑ์ที่กำหนด ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ภายใต้ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ มีหน้าที่ติดตาม วิเคราะห์ และจัดทำรายงานสถานการณ์น้ำของประเทศ เพื่อเฝ้าระวังป้องกัน และเตือนภัย สถานการณ์น้ำ โดยอำนวยการและบูรณาการร่วมกับศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด ภายใต้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ (บกป.ช.) และมีคณะทำงานช่วยสนับสนุนในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ แต่ในกรณีที่ความรุนแรงนั้นถูกยกระดับเป็นระดับที่ 3 ตามเกณฑ์ที่กำหนด กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ จะถูกยกระดับพิจารณาเสนอจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ เหตุการณ์ภาวะวิกฤติน้ำอย่างใกล้ชิด เพื่อแก้ไขปัญหาจนกว่าเหตุการณ์จะกลับเข้าสู่สภาวะปกติ

โดย สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะทำงาน จะเป็นผู้วิเคราะห์สถานการณ์ รายงาน กองอำนวยการน้ำแห่งชาติแล้วแจ้งเตือนไปยัง กอป.ก. และหน่วยปฏิบัติอื่น ๆ เพื่อรับทราบข้อวิเคราะห์คาดการณ์ พื้นที่เป้าหมายในการปฏิบัติการ รวมทั้งแนวโน้มความรุนแรงเป็นการล่วงหน้า ดังนั้น การยกระดับ 3 ระดับของ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติจะมีลักษณะเป็น “เชิงรุก” กล่าวคือ จะยกระดับภัยก่อนกระทรวงมหาดไทย หากคาดว่าจะเกิดสถานการณ์ จากนั้นจะประสานงาน อำนวยการร่วม และบัญชาการร่วมกันจนกว่าจะพ้นวิกฤติ แสดงดังรูปที่ 5-2

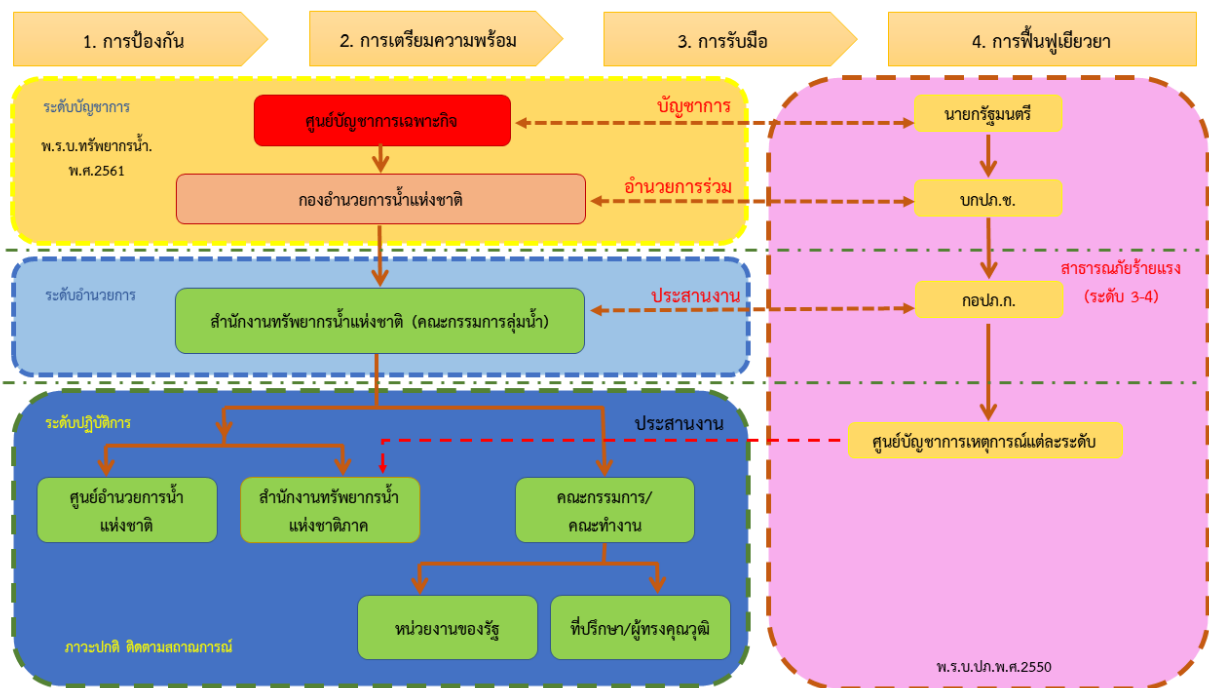

ที่มา : ปรับปรุงจากข้อมูลของศูนย์อำนาจการน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 5-2 การเปรียบเทียบระดับการจัดการสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ ระหว่าง สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย

5.3.3 ความเชื่อมโยงและการประสานการปฏิบัติ

ในกรณีของสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ ความเชื่อมโยงระหว่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่ได้มีการจัดองค์กรหรือส่วนงานต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบทั้งในระดับนโยบาย ระดับบัญชาการ ระดับอำนาจการ และระดับปฏิบัติการ ตามระดับภัยต่าง ๆ โดยในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน สาธารณภัยอยู่ในระดับ 1-2 และในกรณีที่สาธารณภัยร้ายแรงอยู่ในระดับ 3-4 ความเชื่อมโยงจะแสดงอยู่ในรูปที่ 5-3 ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการประสานการปฏิบัติในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งได้ ทั้งนี้ การประสานการปฏิบัติยังคงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนด้วยเพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วน

ที่มา : คณะที่ปรึกษา

รูปที่ 5-3 ความเชื่อมโยงและการประสานงานเพื่อจัดการสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ

5.4 เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจระดับสาธารณสุขภัยด้านน้ำ

การตัดสินใจระดับสาธารณสุขภัยด้านน้ำ ให้ใช้ดุลพินิจจากการประเมินสถานการณ์จากเงื่อนไขต่าง ๆ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พ.ศ. 2558 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจระดับสาธารณสุขภัยด้านน้ำ

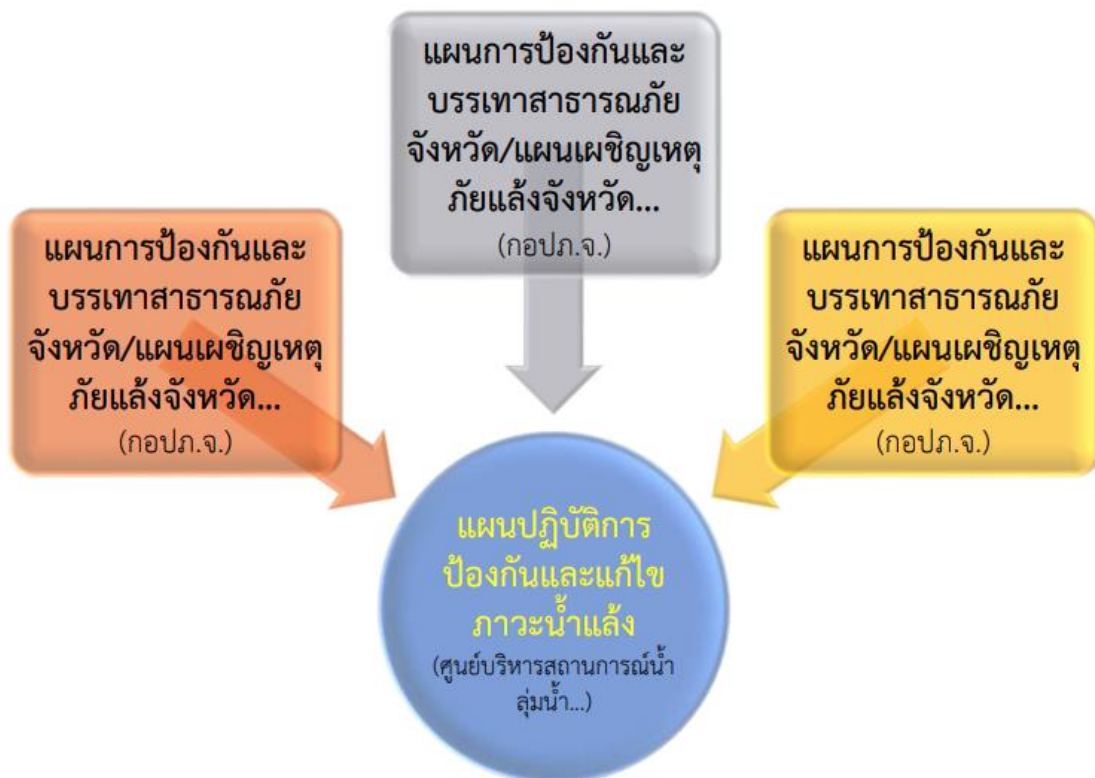
เกณฑ์/เงื่อนไข	ข้อมูลที่ใช้ระบุเงื่อนไข
1. พื้นที่	พื้นที่ใช้สอยในลักษณะต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบและความเสียหาย 1.1 พื้นที่ทางการเกษตรและปศุสัตว์ 1.2 พื้นที่ธุรกิจ อุตสาหกรรม และประกอบการ 1.3 พื้นที่อยู่อาศัย (จำนวนหลังคาเรือน) 1.4 พื้นที่ทางธรรมชาติ
2. ประชากร	จำนวนและลักษณะของประชากรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 2.1 จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ 2.2 จำนวนผู้อพยพ 2.3 จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต
3. ความซับซ้อน	ความยากง่ายสถานการณ์แทรกซ้อน และเงื่อนไขทางเทคนิคของสถานการณ์ 3.1 ความรุนแรงของภัย ความเฉพาะเจาะจงทางเทคนิคของภัย การเกิดภัยต่อเนื่อง 3.2 ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน สถานที่สำคัญ และเส้นทางการให้ความช่วยเหลือ 3.3 การคาดการณ์ขยายตัวของภัย พื้นที่ที่จะเสียหายต่อระยะเวลาที่การดำเนินกิจกรรมปกติที่ต้องหยุดชะงัก ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์ และระยะเวลาที่ต้องช่วยฟื้นฟูเบื้องต้น
4. ศักยภาพด้านทรัพยากร	ความสามารถในการปฏิบัติงานจากทรัพยากร 4.1 กำลังคน ทั้งของหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน พร้อมทั้งอาสาสมัครหน่วยงานต่างๆ 4.2 เครื่องมือ อุปกรณ์ ยานพาหนะ และอุปกรณ์พิเศษต่างๆ ที่ต้องใช้ตามแต่ลักษณะทางเทคนิค 4.3 แหล่งที่มาและจำนวนเงินงบประมาณจากหน่วยงานในพื้นที่
5. การพิจารณาตัดสินใจของผู้อำนวยการ	ดุลพินิจจากการประเมินสถานการณ์จากเงื่อนไขต่างๆ 5.1 ขอบเขตการปกครอง 5.2 การประเมินศักยภาพในการจัดการสาธารณสุขภัย

ที่มา: แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พ.ศ. 2558

5.5 การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

5.5.1 ลักษณะของแผนปฏิบัติการ

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ที่เสนอ กนช. ให้ความเห็นชอบเป็นการให้ความเห็นชอบในหลักการเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เนื่องจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ ด้านปริมาณน้ำ ด้านคุณภาพน้ำ และด้านผลกระทบกับสังคม จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ดังนั้น จึงต้องจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งเป็นแผนประจำฤดูแล้งของแต่ละปี แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เป็นแผนปฏิบัติการที่จัดทำขึ้น เพื่อขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับปฏิทินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง โดยแสดงถึงความเชื่อมโยงการดำเนินการตามภารกิจ ขอบเขตความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนของการทำงาน ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และพื้นที่ ให้พร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนได้ทันทั่วถึง ทั้งก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง ขณะเกิดภาวะน้ำแล้ง และหลังจากภาวะน้ำแล้งสิ้นสุด (ทั้งในกรณีปกติและกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง) เป็นการลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น และเพื่อประโยชน์ในการประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทราบ (ดังรูปที่ 5-4)

รูปที่ 5-4 การเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและ แผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัด

5.5.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการก่อนฤดูแล้ง

การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงานตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนเข้าฤดูแล้งหรือภายในเดือนตุลาคมของทุกปี เป็นการจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานให้สอดคล้องกัน โดยในแผนปฏิบัติการจะต้อง ประกอบด้วย ดังนี้

- 1) การกำหนดพื้นที่เสี่ยงน้ำแล้ง ของทุกภาคส่วนการใช้น้ำ
- 2) การติดตามสถานการณ์น้ำ ประกอบด้วย การคัดเลือกสถานีหลักเฝ้าระวังการกำหนดเกณฑ์ เฝ้าระวังรายสถานีหลัก การเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์น้ำรายสถานีหลักเฝ้าระวัง ด้านปริมาณน้ำ (สถานีวัดน้ำฝน สถานีวัดน้ำท่า สถานีวัดน้ำในแหล่งน้ำ) และด้านคุณภาพน้ำ
- 3) การติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม โดยการกำหนดวิธีการสำรวจผลกระทบและความเสียหายในพื้นที่ การจำแนกจำนวนประชากรและลักษณะประชากรที่ได้รับผลกระทบ การวิเคราะห์ความ ซับซ้อนความ ยากง่ายของสถานการณ์และเงื่อนไขทางเทคนิคของสถานการณ์และการประเมินศักยภาพด้าน ทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานแก้ปัญหา
- 4) การกำหนดเกณฑ์การตัดสินใจระดับการจัดการภัยน้ำแล้ง ให้กำหนดเกณฑ์ การใช้ดุลยพินิจจาก การประเมินสถานการณ์จากเงื่อนไขต่าง ๆ ประกอบการพิจารณาตัดสินใจซึ่งเงื่อนไขของ สถานการณ์อย่างน้อย ต้องประกอบด้วย สถานการณ์ด้านปริมาณน้ำ สถานการณ์ด้านคุณภาพน้ำ และ สถานการณ์ด้านผลกระทบกับสังคม เป็นต้น
- 5) การกำหนดมาตรการและแนวทางดำเนินการแก้ไข ได้แก่
  - 1.1) มาตรการด้านน้ำต้นทุน
    - จัดทำแผนสำรองน้ำ/แหล่งน้ำสำรอง เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้
    - จัดทำแผนพัฒนาบ่อบาดาลในพื้นที่เสี่ยง
    - จัดทำแผนจัดทำนบดินชั่วคราวปิดกั้นลำน้ำ/ขุดลอกลำน้ำตื้นเขิน/ดึงน้ำจากแหล่งน้ำใกล้เคียง
  - 1.2) มาตรการด้านความต้องการใช้น้ำ
    - จัดลำดับความสำคัญในการใช้น้ำ และปริมาณการใช้น้ำ เพื่ออุปโภค-บริโภค รักษา ระบบนิเวศ การเกษตร อุตสาหกรรม หรืออื่น ๆ
    - การใช้น้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค ควบคุมการใช้น้ำของพื้นที่ตอนบนให้เป็นไปตามแผน ไม่ให้กระทบต่อน้ำอุปโภคบริโภคของพื้นที่ตอนล่าง
    - น้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ ควบคุมการปล่อยน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมและชุมชนลงสู่แหล่งน้ำ เฝ้าระวังคุณภาพน้ำที่สถานีสำคัญต่าง ๆ ควบคุมและขึ้นทะเบียนการเลี้ยงปลากระชังในแหล่งน้ำ และลำน้ำ
    - น้ำเพื่อการเกษตร วางแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง จัดทำทะเบียนผู้ปลูกพืช โดยระบุพื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำที่ใช้อย่างชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับน้ำต้นทุน
    - การเตรียมการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนอื่น ๆ เช่น รถบรรทุกน้ำ เครื่องสูบน้ำ เป็นต้น
  - 1.3) มาตรการติดตามประเมินผล
    - ติดตาม ควบคุมการจัดสรรน้ำให้เป็นไปตามแผนการจัดสรรน้ำ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตาม วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ และกิจกรรมการใช้น้ำอย่างใกล้ชิด
  - หน่วยงานรับผิดชอบพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำติดตามเฝ้าระวัง และรายงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 1.4) การสร้างความรับรู้และประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์สร้างความรับรู้ให้หน่วยงาน คณะกรรมการลุ่มน้ำและประชาชนทราบ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เตรียมพร้อมต่อการปรับตัวจากสถานการณ์ภัยแล้ง รับรู้มาตรการการให้ความช่วยเหลือ และการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ

5.5.3 การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

การดำเนินการของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดทำปฏิทินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง เป็นหลักการปฏิบัติเสนอให้ กนช. เห็นชอบแล้ว และใช้เป็นกรอบแนวทางการบริหารจัดการน้ำของทุกลุ่มน้ำ กับหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงานกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นงานประจำตามภารกิจ เพื่อกำกับดูแลการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศ สำหรับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เป็นการติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์น้ำแล้งในลุ่มน้ำนั้น ๆ เป็นการเฉพาะเพื่อการป้องกันและแก้ไขหรือบรรเทา สถานการณ์น้ำแล้ง เมื่อเกิดขึ้น โดยดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดในแผนปฏิบัติ ที่ได้กำหนดเป็น กรอบแนวทางไว้แล้ว และกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้นตามสภาพการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยเฉพาะเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง และจะต้องประกาศใน ราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง ให้ดำเนินการดังนี้

1) ติดตามสถานการณ์น้ำอย่างต่อเนื่อง และกรณีมีข้อมูลบ่งชี้จะเกิดภาวะน้ำแล้ง ให้เตรียมการออกประกาศ (กำหนดเขต) ประกาศเขตพื้นที่ กรณีภาวะน้ำแล้ง และกรณีภาวะน้ำแล้งรุนแรง เพื่อกำหนดการบริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งดังต่อไปนี้

- กิจกรรมที่สามารถใช้น้ำได้
- ปริมาณการใช้น้ำที่เหมาะสม
- วิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำ
- การห้ามการใช้น้ำบางประเภทที่เกินกว่าความจำเป็น
- การกำหนดวิธีการแบ่งปันน้ำ
- การผันน้ำ ในลุ่มน้ำเดียวกัน/ลุ่มน้ำสาขา/ข้ามลุ่มน้ำ หรือการผันน้ำในแหล่งน้ำระหว่างประเทศ
- การเคลื่อนย้ายน้ำที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในภาวะน้ำแล้ง
- การประเมินสถานการณ์และพิจารณาการยกระดับของภัยเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีให้จัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

2) การปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายเพื่อป้องกันและ แก้ไขภาวะน้ำแล้ง การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายน้ำ

3) กำหนดมาตรการและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ได้แก่

- การจ่ายเงินทดแทนการใช้น้ำที่ต้องเฉลี่ยเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในภาวะน้ำแล้ง
- การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายจากกรณีที่ต้องทำลายหรือถอนสิ่งใด ๆ ที่กีดขวางการไหลของน้ำซึ่งจำเป็นต้องกระทำเพื่อแก้ไขปัญหา
- การจ่ายค่าชดเชยการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างของเอกชนเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม
- การจ่ายค่าทดแทนให้แก่บุคคลที่ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้ (กรณีที่ต้องเฉลี่ยน้ำ) - การจ่ายค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายจากการใช้ที่ดิน หรือสิ่งก่อสร้างให้แก่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง (หากมี)
- การจ่ายค่าชดเชยตามกฎหมายอื่น

4) การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในแหล่งน้ำหรือลำน้ำและบริเวณใกล้เคียง จนกว่าจะกลับคืนสู่สภาพเดิม

5) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลความเสียหาย พื้นที่ที่เกิดวิกฤตน้ำ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้งในระยะยาวต่อไป

5.5.4 การดำเนินการหลังฤดูแล้ง

ฤดูแล้งของลุ่มน้ำนี้อยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกันยายน การดำเนินการตาม แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง บางครั้งอาจต้องดำเนินการต่อเนื่องต่อไป หรือจนกว่าสถานการณ์ภัยแล้งจะเข้าสู่ภาวะปกติ ดังนั้นเมื่อสิ้นสุดสถานการณ์แล้ง จะต้องดำเนินการดังนี้

1) กรณีมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง เมื่อภาวะน้ำแล้งได้พ้น ไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ โดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรี ประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้ง

2) กรณีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ไม่อาจดำเนินการให้เป็นไปตาม แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอเรื่องต่อ กนช. เพื่อพิจารณาหาแนว ทางแก้ไขต่อไป

3) ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ ทบทวนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะดำเนินการเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง

บทที่ 6

รูปแบบการรายงานผล การติดตามและประเมินผล

การรายงานผลตามโครงสร้างการบัญชาการ อำนาจการ ปฏิบัติการ และ หน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานปฏิบัติตามบทที่ 5 สามารถแบ่งการดำเนินการตามสถานการณ์น้ำ และระดับภัยได้ดังนี้

1. กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ
2. กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ
  - 2.1 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งในระดับภัย 1 และ 2
  - 2.2 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งในระดับภัย 3 : วิกฤติ ที่ต้องมีการตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

โดยมีแนวทางการรายงานผลดังนี้

6.1 กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ

จากปฏิทินการบริหารจัดการน้ำในบทที่ 2 (หัวข้อ 2.3) ได้มีการกำหนดช่วงเวลาที่จะเริ่มมีการวิเคราะห์ คาดการณ์และติดตามสภาพอากาศ ฝน น้ำท่า อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติไว้ โดยในกรณีที่ผลการวิเคราะห์ยังไม่พบว่าเกิดภัยน้ำแล้ง การรายงานผลจะมีเฉพาะส่วนของข้อมูลน้ำเป็นหลัก โดยยังไม่มีข้อมูลพื้นที่ประสบภัย

การรายงานผลในส่วนนี้จะดำเนินการร่วมกับการจัดทำระบบเตือนภัยน้ำแล้งและคุณภาพน้ำ ตามหัวข้อ 4.3 และการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ ตามหัวข้อ 4.4 รูปแบบของการรายงานผลให้ เป็นไปตามที่หน่วยงานรับผิดชอบกำหนด ได้แก่

- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ศูนย์อำนาจการน้ำแห่งชาติ และ กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ)
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- กรมชลประทาน
- กรมทรัพยากรน้ำ (ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ และ สำนักวิจัย พัฒนา และอุทกวิทยา)
- เนื้อหาของการรายงานผลในกรณีที่ยังไม่เกิดภาวะน้ำแล้ง อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูล

บ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้ง ตามหัวข้อ 4.3 ได้แก่

- ปริมาณฝน
- ระดับน้ำในลำน้ำ
- ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ

โดยอาจพิจารณานำเสนอเฉพาะบางสถานี หรือ บางอ่างเก็บน้ำที่มีขนาดใหญ่ หรือ ควรนำเสนอภาพรวมของปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำเป็นรายภาค เพื่อความกระชับตามตัวอย่างในรูปที่ 6-1 และอาจมีข้อมูลด้านการบริหารที่คาดว่าจะดำเนินการเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย

นอกจากนี้ ในกรณีของแม่น้ำที่มีภาวะการรุกตัวของน้ำเค็มอาจเพิ่มเติมข้อมูลการรุกตัวของน้ำเค็มเมื่อระดับความเค็มเริ่มมีแนวโน้มสูงขึ้น จนอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้น้ำ

สถานการณ์น้ำภาพรวมของประเทศ

ประจำวัน 10 พฤศจิกายน 2564 (08.00 น.) 02 554 1800 www.onwr.go.th

กองอำนวยการ
แห่งชาติ

สภาพอากาศ : บริเวณความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นกำลังแรงจากประเทศจีนแผ่ปกคลุมประเทศไทยตอนบน ลักษณะเช่นนี้ทำให้ประเทศไทยตอนบนอุณหภูมิจะลดลง 1-3 องศาเซลเซียสกับมีอากาศเย็นกับมีลมแรง สำหรับมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมอ่าวไทย ภาคใต้ และทะเลอันดามันมีกำลังแรงขึ้น ทำให้ภาคใต้มีฝนตกหนักถึงหนักมากบางแห่ง

ปริมาณฝนตกสูงสุด 24 ชั่วโมงที่ผ่านมา (ม.ม.) : มีฝนตกปานกลางถึงหนักมาก บริเวณ จ.ระยอง (62) จ.เพชรบุรี (57) จ.ประจวบคีรีขันธ์ (57)

คาดการณ์ฝน : ในช่วงวันที่ 9 - 15 พ.ย. 64 บริเวณความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นกำลังค่อนข้างแรงจากประเทศจีนยังคงแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยตอนบนและทะเลจีนใต้ ทำให้บริเวณประเทศไทยมีอากาศเย็นถึงหนาวกับมีลมแรง อุณหภูมิจะลดลง 2-4 องศาเซลเซียส สำหรับมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมอ่าวไทยและภาคใต้จะมีกำลังแรงขึ้น ทำให้ภาคใต้ยังคงมีฝนตกต่อเนื่องและมีฝนตกหนักถึงหนักมากบางแห่ง

แหล่งน้ำต้นทุน :

ภาค	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		ขนาดเล็ก		รวม		การคาดการณ์ ล่วงหน้า 3 วัน (ล้าน ลบ.ม.)
	ปริมาณน้ำใช้การ (ล้าน ลบ.ม.)	%	ปริมาณน้ำใช้การ (ล้าน ลบ.ม.)	%	ปริมาณน้ำใช้การ (ล้าน ลบ.ม.)	%	ปริมาณน้ำ ใช้การ (ล้าน ลบ.ม.)	%	
เหนือ	7,921	43	1,041	84	572	53	9,535	56	91
ตะวันออกเฉียงเหนือ	6,095	89	1,768	94	1,473	62	9,377	84	70
ตะวันออก	1,291	91	1,079	102	368	77	2,738	93	51
กลาง	1,280	105	137	100	299	47	1,716	86	11
ตะวันตก	11,426	80	295	87	88	38	11,810	79	184
ใต้	3,433	63	208	49	272	101	3,913	64	54
รวม	31,447	66	4,529	89	3,073	60	39,048	67	460

ข้อมูล ณ วันที่ 9 พ.ย. 64

ศักยภาพน้ำบาดาลต่อเดือน 3,782 ล้าน ลบ.ม.

แหล่งน้ำที่ต้องเฝ้าระวัง ปริมาณน้ำมากกว่า 100% ปริมาตรน้ำเก็บกัก (ข้อมูล ณ วันที่ 9 พ.ย. 64) : บริเวณพื้นที่ภาคเหนือ 33 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 91 แห่ง ภาคตะวันออก 35 แห่ง ภาคกลาง 4 แห่ง ภาคตะวันตก 8 แห่ง และ ภาคใต้ 5 แห่ง

สถานการณ์น้ำในแม่น้ำ :

สถานการณ์น้ำในแม่น้ำต่างๆ ส่วนมากสถานการณ์น้ำอยู่ในเกณฑ์น้ำน้อยถึงน้ำปกติ ยกเว้น แม่น้ำยม แม่น้ำสะแกกรัง แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำชี แม่น้ำมูล และแม่น้ำป่าสัก ที่มีสถานการณ์น้ำอยู่ในเกณฑ์น้ำมาก **ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น**

ระดับน้ำทะเลหนุน : สภาวะระดับน้ำบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา คาดการณ์โดยกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ระดับน้ำ ข้อมูล ณ วันที่ 10 พ.ย. 64 น้ำขึ้นสูงสุด เวลา 12.43 น. สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 2.21 ม.

ติดตามข่าวสาร

โทรศัพท์: 02-554-1800

สามารถติดตามสถานการณ์น้ำได้ที่ <http://waterinfo.onwr.go.th>

รูปที่ 6-1 ตัวอย่างการรายงานผล กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้ง

สรุปสถานการณ์น้ำภาพรวมของประเทศ

กองอำนวยการ
แห่งชาติ

ประจำวัน 29 เมษายน 2564 (15.00 น.)
☎ 02 554 1800
🌐 www.onwr.go.th

เรียน ผู้อำนวยการกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ
ขอรายงานผลการติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์น้ำภาพรวมประเทศสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพอากาศ และคาดการณ์

ประเทศไทยตอนบนมีพายุฝนฟ้าคะนอง ลมกระโชกแรง และมีฝนตกหนักบางแห่ง โดยจะมีลูกเห็บตก และอาจมีฟ้าผ่าเกิดขึ้นได้บางพื้นที่ บริเวณภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนแผ่ลงมาปกคลุมภาคเหนือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางของประเทศไทยและทะเลจีนใต้ ทำให้มีลมใต้และลมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุมบริเวณประเทศไทยตอนบน สำหรับลมตะวันตกและลมตะวันตกเฉียงใต้ยังคงพัดปกคลุมบริเวณภาคใต้ ทำให้มีฝนฟ้าคะนองเกิดขึ้นได้และมีฝนตกหนักในระยะนี้
2. สภาพฝน
  - 2.1 ฝนสะสม 24 ชั่วโมงสูงสุด ณ วันที่ 29 เม.ย. 64 เวลา 15.00 น. ปริมาณฝนสะสม 24 ชั่วโมงสูงสุด อ.ปากพลี จ.นครนายก (96 มม.) อ.ร้องกวาง จ.แพร่ (95 มม.) และ อ.ท่าวังมา จ.น่าน (88 มม.)
  - 2.2 การคาดการณ์ฝน คาดการณ์ปริมาณฝนสะสม 24 ชั่วโมง **พบพื้นที่เสี่ยงฝนตกหนักมาก (ฝนสะสมมากกว่า 90 มม.)** บริเวณ **ภาคเหนือ** ได้แก่ จ.ตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ น่าน พะเยา สุโขทัย แพร่ ลำพูน ลำปาง อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และอุทัยธานี **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ได้แก่ จ.เลย ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา และบุรีรัมย์ **ภาคกลาง** ได้แก่ กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา **ภาคตะวันออก** ได้แก่ จ.จันทบุรี และตราด **ภาคใต้** ได้แก่ จ.สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช
  - 2.3 การคาดการณ์น้ำหลากดินถล่มในพื้นที่ลาดชัน และที่ราบเชิงเขา **ไม่พบพื้นที่เสี่ยง**
3. การติดตามคุณภาพน้ำ ดังนี้

เพื่อการผลิตน้ำประปา (ฝัาระวังไม่เกิน 0.25 กรัมต่อลิตร)

  - แม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณ สถานีสูบน้ำสำแล จ.ปทุมธานี **ค่าความเค็ม 0.16 กรัม/ลิตร อยู่ในเกณฑ์ฝัาระวัง**
  - แม่น้ำบางปะกง บริเวณ สถานีบางแตน จ.ปราจีนบุรี **ค่าความเค็ม 1.52 กรัม/ลิตร เกินเกณฑ์ฝัาระวัง**

เพื่อการเกษตร (ฝัาระวังไม่เกิน 2 กรัมต่อลิตร)

  - แม่น้ำท่าจีน บริเวณ ปากคลองจินดา จ.นครปฐม **ค่าความเค็ม 0.45 กรัม/ลิตร อยู่ในเกณฑ์ฝัาระวัง**
  - แม่น้ำแม่กลอง บริเวณ ปากคลองดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี **ค่าความเค็ม 0.16 กรัม/ลิตร อยู่ในเกณฑ์ฝัาระวัง**
4. สภาพน้ำในแหล่งน้ำขนาดใหญ่ 38 แห่ง ทั้งประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 29 เมษายน 2564)

ภาค	ความจุ (ล้าน ลบ.ม.)	น้ำใช้การ (ล้าน ลบ.ม.)	% ใช้การ	น้ำไหลเข้า (ล้าน ลบ.ม.)	ระบายน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	เปรียบเทียบน้ำไหลเข้าเมื่อวาน
เหนือ	25,310	2,322	13	17.18	20.24	ลดลง
กลาง	1,259	307	25	3.75	1.83	เพิ่มขึ้น
ตะวันออกเฉียงเหนือ	8,635	1,909	28	18.08	9.60	เพิ่มขึ้น
ตะวันออก	1,515	435	31	1.71	3.05	ลดลง
ตะวันตก	27,706	2,565	18	25.37	24.55	เพิ่มขึ้น
ใต้	7,093	2,823	52	5.07	14.87	ลดลง
รวมทั้งประเทศ	71,518	10,360	22	71.16	74.14	เพิ่มขึ้น

อ่างเก็บน้ำที่มีผลการระบายน้ำสะสมมากกว่าแผนการระบายน้ำสะสมตั้งแต่ 1 พ.ย. 63 ถึง ปัจจุบัน ได้แก่ อ่างเก็บน้ำก๊วกอหมา แม่มอก สิริกิติ์ แควน้อย ทับเสลา ป่าสักชลสิทธิ์ น้ำอูน อุบลรัตน์ ลำปาว ลำตะคอง ลำพระเพลิง มูลบน ลำแฉะ ลำนางรอง ขุนด่านปราการชล คลองสิียด บางพระ นฤปดินทรจินดา ศรีนครินทร์ แก่งกระจาน และบางยาง (ข้อมูล ณ วันที่ 29 เมษายน 2564)

รูปที่ 6-1 ตัวอย่างการรายงานผล กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้ง (ต่อ)

6.2 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ

6.2.1 กรณีเกิดภัยในระดับ 1 และ 2

การรายงานข้อมูลในกรณีนี้ จะมีข้อมูลที่เพิ่มเติมขึ้นจากข้อมูลสถานการณ์และการคาดการณ์น้ำในหัวข้อ 6.1 ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ พื้นที่ประสบภัย ผู้ได้รับผลกระทบ ฯลฯ รวมทั้งแนวทางการบริหารและบรรเทาภัยที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจมีทางเลือกเพื่อให้กองอำนวยการน้ำแห่งชาติได้ใช้ประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้รูปแบบของการรายงานผลให้เป็นไปตามที่หน่วยงานที่รับผิดชอบกำหนด โดยหน่วยงานรับผิดชอบยังคงเป็นหน่วยงานตามหัวข้อ 6.1 เป็นหลักสำหรับหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ ตามหัวข้อ 4.1 ก็อาจจัดทำรายงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของหน่วยงานนั้นขึ้นมาด้วย เพื่อเป็นการบูรณาการข้อมูลให้หน่วยงานอื่นๆ ได้รับทราบการดำเนินการด้วย

สำหรับในกรณีคุณภาพน้ำ นอกจากความเค็มที่เป็นดัชนีที่ต้องมีการติดตามเฝ้าระวังเป็นประจำในกรณีของลำน้ำที่ได้รับอิทธิพลการขึ้นลงของน้ำทะเลแล้ว ในกรณีที่มีค่าดัชนีบ่งชี้คุณภาพน้ำ (ตามหัวข้อ 4.3.5) ถึงเกณฑ์เตือนภัย ก็ถือว่าเกิดภาวะภัยขึ้น (เช่น เมื่อตรวจพบว่า DO ในลำน้ำลดลงถึงขั้นเตือนภัย) ก็จะต้องมีการรายงานผลตรวจวัดคุณภาพน้ำเพิ่มเติม ในการรายงานผลด้วย

เนื่องจากภัยในระดับ 1 : ปกติ และ ระดับ 2 : รุนแรง หรือ คาดว่าจะรุนแรง จะมีโครงสร้างการบัญชาการและอำนวยการอยู่ที่ระดับกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ/สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ตามโครงสร้างในบทที่ 3 หัวข้อ 3.3 โดยไม่มีการตั้งศูนย์บัญชาการน้ำเฉพาะกิจ ทั้งนี้ สททช. ก็เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่บูรณาการข้อมูลและจัดทำรายงานตั้งแต่สภาวะก่อนเกิดภัยอยู่แล้ว ดังนั้นในระดับภัย 2 ส่วนนี้จึงไม่มีการจัดทำรายงานสรุปเพิ่มเติมเหมือนกรณีภัยระดับ 3

ตัวอย่างการรายงานผลในกรณีภัยระดับ 1 และ 2 ของ สททช. แสดงไว้ในรูปที่ 6-2

6.2.2 กรณีเกิดภาวะภัยในระดับ 3

ในกรณีที่เกิดภัยในระดับที่ 3 : วิกฤติ โครงสร้างการบัญชาการ อำนวยการ ปฏิบัติการ จะเปลี่ยนไปจากภัยระดับ 1 และ 2 โดยจะมีการตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ ตามที่แสดงไว้ในบทที่ 5 หัวข้อ 5.2.2

ดังนั้น ในส่วนของการรายงานผลนอกจากจะมีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับภัยระดับ 1 และ 2 แล้ว อาจต้องมีการเพิ่มรายงานสรุปสถานการณ์น้ำและทางเลือกในการบรรเทาวิกฤติน้ำ ในกรณีที่สภาพปัญหารุนแรงเกินกว่าเกณฑ์การบริหารในหัวข้อ 4.3 และ 4.5 เช่น อาจมีปัญหาเขื่อนขนาดใหญ่หลายแห่งมีน้ำน้อยหรือมีน้ำเค็มรุกเข้ามาจนผลิตน้ำประปาไม่ได้อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประกอบการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรี ในการบัญชาการสถานการณ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สุด รวมทั้งอาจต้องมีการรายงานผลการติดตามข้อสั่งการของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจด้วย

สรุปสถานการณ์น้ำภาพรวมของประเทศ กองอำนวยการ แห่งชาติ

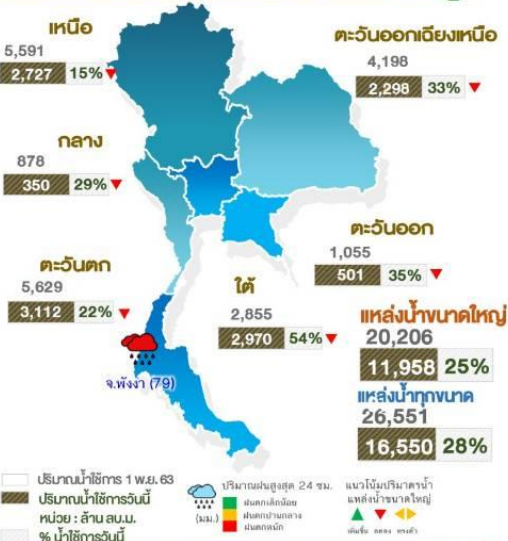
02 เม.ย. 64 เวลา 07.00 น. 02 554 1800 www.onwr.go.th

พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ ห่วงใยประชาชนลุ่มน้ำวังตอนล่าง มอบหมายให้หน่วยงานเร่งแก้ปัญหาภัยแล้ง

สภาพอากาศ

- หยาบความกดอากาศต่ำกำลังแรงปกคลุมบริเวณทะเลอันดามัน ทำให้ภาคใต้มีฝนตกหนัก
- 24 ชั่วโมงที่ผ่านมา มีฝนตกหนักมากบริเวณ อ.ตะกั่วทุ่ง (79 มม.) และ อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา (73 มม.)

ปริมาณน้ำใช้การในแหล่งน้ำ

การบริหารจัดการน้ำ

พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี มีความห่วงใยประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยแล้งบริเวณลุ่มน้ำวังตอนล่าง มอบหมายหน่วยงานเร่งหารือแผนแก้ปัญหา โดย สทนช. ร่วมกับจังหวัดลำปาง จัดประชุมคณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัดลำปาง ครั้งที่ 2/2564 (นัดพิเศษ) (วันที่ 1 เม.ย. 64) ที่ประชุมเห็นชอบแนวทางแก้ไขปัญหามาตรฐานในพื้นที่ลุ่มน้ำวังตอนล่าง แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- ระยะเร่งด่วน** มอบหมายกรมชลประทานระบายน้ำจากเขื่อนกัวลมเพื่อสนับสนุนน้ำอุปโภค-บริโภคในลุ่มน้ำวังตอนล่าง เดือนเมษายนนี้ รวม 15 ล้าน ลบ.ม. แบ่งเป็น จ.ลำปาง 10 ล้าน ลบ.ม. และ จ.ตาก 5 ล้าน ลบ.ม. เริ่มระบายน้ำวันที่ 6 เม.ย. 64 โดยที่ประชุมได้กำหนดมาตรการ เพื่อให้ปริมาณน้ำที่ระบายเดินทางถึง จ.ตากช่วยเหลือประชาชนได้ตามแผน
- แผนระยะกลาง** มอบหมายหน่วยงานเกี่ยวข้องเสนอแผนงานโครงการระบบอาคารบังคับน้ำ แก้มลิง ในลุ่มน้ำวัง เพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัด
- ระยะยาว** ลุ่มน้ำวังมีแผนการพัฒนาแหล่งน้ำรวม 20 โครงการ โดยมี 10 โครงการ ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) แล้ว สามารถเริ่มดำเนินการในช่วงปี 2565 - 2566 ทั้งนี้ ให้หน่วยงานติดตามผลการส่งน้ำอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับแผนการจัดการน้ำในแม่น้ำวังให้กับประชาชนในพื้นที่ทราบอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

สถานการณ์น้ำท่า

- ระดับน้ำแม่น้ำสายหลัก
  - ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ น้ำน้อยถึงปกติ มีแนวโน้มลดลง
  - แม่น้ำโขง น้ำน้อยถึงปกติ มีแนวโน้มทรงตัว
- คุณภาพน้ำ ณ จุดเฝ้าระวัง แม่น้ำสายหลัก
  - น้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค แม่น้ำเจ้าพระยา ณ สถานีสูบน้ำสำแล จ.ปทุมธานี
    - ค่าความเค็ม 0.16 กรัมต่อลิตร อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (มาตรฐานไม่เกิน 0.25 กรัมต่อลิตร)
    - ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ 4.65 มิลลิกรัมต่อลิตร อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (มาตรฐานไม่ต่ำกว่า 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร)
  - น้ำเพื่อการเกษตร แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำบางปะกง
    - ค่าความเค็ม เกินเกณฑ์มาตรฐาน บริเวณปากแม่น้ำ (มาตรฐานไม่เกิน 2.0 กรัมต่อลิตร)
    - ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

มาตรการและการให้ความช่วยเหลือ

กอนช. มอบหมายให้หน่วยงานช่วยเหลือพื้นที่ที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ โดยมีผลการดำเนินการ ดังนี้

- กรมชลประทาน ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ แก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ อ.เมือง จ.ตรัง
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ติดตั้งเครื่องสูบน้ำระยะไกล เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาน้ำเค็มรุกกล้าพื้นที่ การเกษตรในพื้นที่ อ.กระทุ่มแบน และอ. บ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร
- กองบัญชาการกองทัพไทย แจกจ่ายน้ำอุปโภค-บริโภค เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชน ในพื้นที่ อ.เขตรศมนบุรีณธ์ จ.ชัยภูมิ

ติดตามข่าวสาร

ข่าวสารกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ | ข่าวสารสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 6-2 ตัวอย่างการรายงานผล กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2

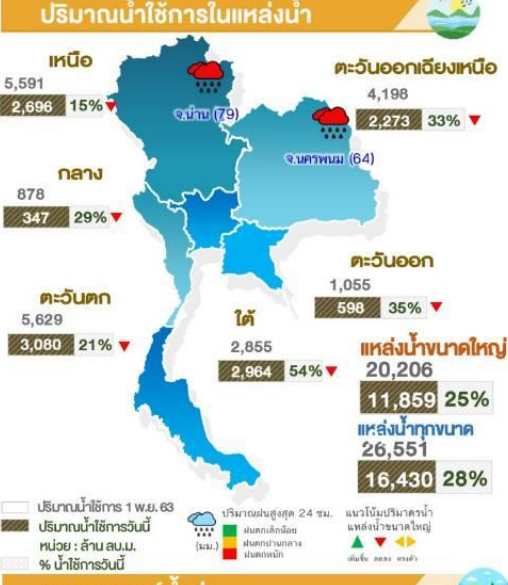
สรุปสถานการณ์น้ำภาพรวมของประเทศ กองอำนวยการแห่งชาติ

03 เม.ย. 64 เวลา 07.00 น. ☎ 02 554 1800 www.onwr.go.th

กองช. ติดตามแผนงานโครงการการบริหารจัดการน้ำ เพื่อวางแผนป้องกันความเสียหายจากคลื่นน้ำในพื้นที่

สภาพอากาศ

- ลมใต้และลมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ทำให้ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก มีฝนตกหนัก
- 24 ชั่วโมงที่ผ่านมา มีฝนตกหนักมากบริเวณ จ.น่าน (79 มม.) จ.นครพนม (64 มม.)

การบริหารจัดการน้ำ

กองช. ติดตามแผนงานโครงการการบริหารจัดการน้ำ เพื่อวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำของหน่วยงาน ดังนี้

- โครงการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยงานฝ่ายแม่ยม จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้สำหรับการเกษตร และการอุปโภค-บริโภค ดำเนินการโดยกรมชลประทาน (ชลป.) ขณะนี้อยู่ระหว่างการก่อสร้าง คาดแล้วเสร็จในปี 65
- โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ละเมาตอนกลาง-บ้านใหม่พัฒนา จังหวัดตาก บนห้วยแม่ละเมา ซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำเมย มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดสรรน้ำในด้านการเกษตร อุปโภค-บริโภค ให้กับพื้นที่เศรษฐกิจ อ.แม่สอด จ.ตาก และรักษาระบบนิเวศลำน้ำ ดำเนินการโดย ชป. ขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาระบายน้ำ
- เขื่อนทดน้ำโกกโก้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ส่วนขยาย) จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทานและระบบส่งน้ำ เป็นแหล่งน้ำต้นทุนให้กับเขื่อนทดน้ำโกกโก๋ สามารถส่งน้ำเพิ่มเติมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ท้ายเขื่อนทดน้ำโกกโก๋ (ส่วนขยาย) อีก 40,100 ไร่ ดำเนินการโดย ชป. ขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาระบายน้ำ
- โครงการศึกษา สสำรวจ และรูปแบบการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลจากแหล่งกักเก็บในดินเชิงระดับลึก ในพื้นที่ธรณีวิทยาโครงสร้างซับซ้อน (บ่อน้ำพุโชดา) อ.ห้วยกระเจา จ.กาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจติดตามโรคผลัดน้ำดื่มจากบ่อน้ำพุโชดา และระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ ดำเนินการโดยกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

สถานการณ์น้ำท่า

- ระดับน้ำแม่น้ำสายหลัก
  - ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ น้ำน้อยถึงปกติ มีแนวโน้มลดลง
  - แม่น้ำโขง น้ำน้อยถึงปกติ มีแนวโน้มทรงตัว
- คุณภาพน้ำ ณ จุดเขื่อนวังน้อย แม่น้ำสายหลัก
  - น้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค แม่น้ำเจ้าพระยา ณ สถานีสูบน้ำสำแล จ.ปทุมธานี
    - ค่าความเค็ม 0.16 กรัมต่อลิตร อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (มาตรฐานไม่เกิน 0.25 กรัมต่อลิตร)
    - ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ 4.77 มิลลิกรัมต่อลิตร อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (มาตรฐานไม่ต่ำกว่า 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร)
  - น้ำเพื่อการเกษตร แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำบางปะกง
    - ค่าความเค็ม เกินเกณฑ์มาตรฐาน บริเวณปากแม่น้ำ (มาตรฐานไม่เกิน 2.0 กรัมต่อลิตร)
    - ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

มาตรการและการให้ความช่วยเหลือ

กองช. มอบหมายให้หน่วยงานช่วยเหลือพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ โดยมีผลการดำเนินการ ดังนี้

- การประปาส่วนภูมิภาค ร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำและอบต. ลำปางหลวง สนับสนุนน้ำประปาเพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้งให้กับประชาชนที่ได้ผลกระทบ ในพื้นที่ อ.เกาะคา จ.ลำปาง
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ติดตั้งเครื่องสูบน้ำแรงดันสูงเพื่อสูบน้ำเติมแหล่งผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง ต.ผือใหญ่ อ.โพธิ์ศรีสุวรรณ จ.ศรีสะเกษ

ติดตามข่าวสาร

ข่าวสารกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ

ข่าวสารสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

จัดทำโดย: นางสาวสุภาสิ พึ่งคำ, นางสาวสุกัญญา พงษ์ภา, นายอุดมศักดิ์ มีโชค, นางสาวนันทิพย์ ใสหะกัง, นักอุทกวิทยาชำนาญการพิเศษ, นักอุทกวิทยาปฏิบัติการ, วิศวกรชลประทานปฏิบัติการ, นักอุทกวิทยาปฏิบัติการ

สามารถติดตามสถานการณ์น้ำได้ที่ <http://waterinfo.onwr.go.th>

รูปที่ 6-2 ตัวอย่างการรายงานผล กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2 (ต่อ)

สรุปสถานการณ์น้ำภาพรวมของประเทศ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ

4 เม.ย. 64 เวลา 07.00 น.

☎ 02 554 1800 🌐 www.onwr.go.th

กอนช. ติดตามการแก้ไขปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำวังตอนล่าง โดยเริ่มระบายน้ำ 6 เม.ย. นี้

สภาพอากาศ

- ประเทศไทยตอนบนมีพายุฤดูร้อนเกิดขึ้น และมีฝนตกหนักบางแห่ง สำหรับทะเลอันดามัน ภาคใต้ และอ่าวไทย มีลมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีฝนฟ้าคะนองในระยะนี้
- 24 ชั่วโมงที่ผ่านมา มีฝนตกหนักบริเวณ จ.สุราษฎร์ธานี (89 มม.) จ.พะเยา (64 มม.)

การบริหารจัดการน้ำ

กอนช. ติดตามการแก้ไขปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำวังตอนล่าง ตามนโยบายของ พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้อำนวยการกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ

โดย คณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัดลำปาง มีมติในการประชุมครั้งที่ 2/2564 เมื่อวันที่ 1 เม.ย. 64 มอบหมายกรมชลประทานระบายน้ำจากเขื่อนกิ่วลมเพื่อสนับสนุนน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค ในลุ่มน้ำวังตอนล่างในเดือน เม.ย. นี้ รวม 15 ล้าน ลบ.ม. จะระบายน้ำช่วงวันที่ 6 เม.ย. 64 นี้ ซึ่งทางจังหวัดลำปาง ออกประกาศแจ้งเตือนประชาชนริมสองฝั่งแม่น้ำรับทราบแผนการระบายน้ำดังกล่าว เมื่อวันที่ 2 เม.ย. 64

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัดลำปางได้กำหนด 4 มาตรการ เพื่อให้ปริมาณน้ำที่ระบายมาเดินทางถึงจังหวัดตาก ดังนี้

- ป้องกันไม่ให้เกิดการสูบน้ำในระหว่างเส้นทางน้ำตลอดแนวคลอง ยกเว้นกรณีสูบน้ำเพื่อการประปา โดยขอให้ จ.ลำปาง และ จ.ตาก แจ้งท้องที่ควบคุมดูแลอย่างเคร่งครัด

- ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบอาคารบังคับน้ำที่อยู่ระหว่างเส้นทางน้ำปิดประตูน้ำทุกแห่ง ตั้งแต่วันที่เริ่มทำการปล่อยน้ำ
- ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งเตือนผู้ทำการก่อสร้าง การประมง หรือกิจกรรมบุคคลทั่วไปในลำน้ำวังให้ดำเนินการขนย้ายวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักรเครื่องมือออกจากลำน้ำวังให้รับทราบก่อนเริ่มดำเนินการปล่อยน้ำ
- ให้ จ.ตาก จัดทำฝ่ายชั่วคราว เตรียมความพร้อมแหล่งน้ำหรือแก้มลิงในพื้นที่ อาทิ หนองดินคอย และหนองซ่า เพื่อเก็บกักน้ำที่จะระบายไปสำรองไว้ใช้ตลอดฤดูแล้งนี้ตามเป้าหมาย

มาตรการและการให้ความช่วยเหลือ

กอนช. มอบหมายให้หน่วยงานดำเนินการช่วยเหลือพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ ดังนี้

- หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา จัดกำลังพลร่วมกับกรมจิตอาสาพัฒนา พร้อมกับส่วนราชการ และประชาชนจิตอาสาในพื้นที่ สร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาภัยแล้ง เพิ่มน้ำต้นทุนสำหรับการอุปโภค บริโภค การเกษตร บริเวณ ต.ป่าตึง อ.แม่จัน จ.เชียงราย

สถานการณ์น้ำท่า

- ระดับน้ำแม่น้ำสายหลัก
  - ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ **น้ำน้อยถึงปกติ มีแนวโน้มลดลง**
  - แม่น้ำโขง **น้ำน้อยถึงปกติ มีแนวโน้มทรงตัว**
- คุณภาพน้ำ ณ จุดเฝ้าระวัง แม่น้ำสายหลัก
  - น้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค แม่น้ำเจ้าพระยา ณ สถานีสูบน้ำสำแล จ.ปทุมธานี
    - ค่าความเค็ม 0.18 กรัมต่อลิตร อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (มาตรฐานไม่เกิน 0.25 กรัมต่อลิตร)
    - ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ 5.0 มิลลิกรัมต่อลิตร อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (มาตรฐานไม่ต่ำกว่า 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร)
  - น้ำเพื่อการเกษตร **แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำบางปะกง**
    - ค่าความเค็ม **สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน** บริเวณปากแม่น้ำ (มาตรฐานไม่เกิน 2.0 กรัมต่อลิตร)
    - ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ติดตามข่าวสาร

ข่าวสารกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ

ข่าวสารสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

จัดทำโดย: นางสาวสุภาวดี พึ่งคำ, นางสาวสุกิตา พุกธา, นายอุบลศักดิ์ มีโชค, นางสาวนภาพิพย์ โสภกิจ, นักอุทกวิทยานโยบายการพิชิต, นักอุทกวิทยานโยบายการพิชิต, วิศวกรระบบงานปฏิบัติการ, นักอุทกวิทยานโยบายการพิชิต

รูปที่ 6-2 ตัวอย่างการรายงานผล กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2 (ต่อ)

6.3 การติดตามประเมินผล

การถอดบทเรียนจากสภาพภัย และผลการดำเนินการในช่วงที่เกิดภาวะน้ำแล้งที่ผ่านมา แล้วนำไปปรับแนวทางการบริหารจัดการน้ำ รวมทั้งเกณฑ์การเตือนภัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมากยิ่งขึ้น จะช่วยให้การแก้ไขภาวะน้ำแล้งในอนาคตมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น ในแนวทางการบริหารจัดการแบบบูรณาการในหัวข้อ 3.3 จึงได้มีการกำหนดแผนงานที่จะขับเคลื่อนให้การแก้ไขภาวะน้ำแล้งในอนาคตดีขึ้น โดยประกอบด้วย

1) การติดตามตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งเป็นการดำเนินการในช่วงหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง โดยมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำและกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นหน่วยงานหลัก

2) การบูรณาการด้านข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำ สถานการณ์น้ำ และแผนที่ (พยากรณ์ ฝ้าระวัง ติดตาม และเตือนภัย) เป็นการดำเนินการช่วงก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง เพื่อปรับแนวทางการบริหารและเกณฑ์เตือนภัย ตามผลการวิเคราะห์ในข้อ 1) เพื่อให้การบริหารจัดการในอนาคตมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ

- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ)
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- กรมชลประทาน
- กรมทรัพยากรน้ำ (ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ และสำนักวิจัย พัฒนาและ อุทกวิทยา)
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (สำนักอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล)
- กรมอุตุนิยมวิทยา
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

บทที่ 7 บทสรุป

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่จัดทำขึ้นในรายงานฉบับนี้เป็นการทบทวนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ซึ่งเป็นไปตามตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 35 (2) คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจ จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมเสนอคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) เพื่อให้ความเห็นชอบ มาตรา 61 ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเป็นประจำ และกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

วัตถุประสงค์ของการทบทวนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งประกอบด้วย

1. เพื่อทบทวนจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 61 ให้สอดคล้องกับบริบทลุ่มน้ำและองค์ประกอบในการบริหารจัดการน้ำ
2. เพื่อนำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบและนำไปสู่การปฏิบัติ
3. เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำใช้แผนดังกล่าวเป็นกรอบในการติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน

เนื้อหาสาระของรายงานฉบับนี้ประกอบด้วย 1) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อใช้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง 2) การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง 4) แนวทางขับเคลื่อนแผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และ 5) รูปแบบการรายงานผล การติดตามและประเมินผล โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อใช้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง พบว่า พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564 (วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564) มีพื้นที่ครอบคลุม 6 จังหวัด ได้แก่ สงขลา พัทลุง ยะลา นครศรีธรรมราช สตูล และตรัง) แบ่งเป็น 6 ลุ่มน้ำสาขา คือ คือ ทะเลน้อย ทะเลหลวง ทะเลสาบสงขลา (ลุ่มน้ำสาขา) คลองนาทวี ภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่างส่วนที่ 1 และคลองเทพา ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีปริมาณฝนเฉลี่ยเท่ากับ 2,089.5 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม คิดเป็นร้อยละ 68.7 โดยเดือนที่มีฝนตกสูงสุดได้แก่เดือนพฤศจิกายน มีปริมาณฝนเฉลี่ย 404.1 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยปีละ 3,201 ล้าน ลบ.ม. เป็นปริมาณน้ำท่าในฤดูฝน (เดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม) เฉลี่ย 2,261 ล้าน ลบ.ม. คิดเป็นร้อยละ 70.6 ของปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปี ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีพื้นที่ที่คุณภาพน้ำบาดาลเหมาะสำหรับการนำมาใช้ประโยชน์เท่ากับ 10,260.40 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 85.56 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ มีความต้องการใช้น้ำทุกกิจกรรมเท่ากับ 3,111.74 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี ด้านสถานการณ์สภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พบว่า

ปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตร ส่วนใหญ่เกิดบริเวณนอกเขตพื้นที่ชลประทาน โดยเฉพาะในพื้นที่เกษตรน้ำฝน ขาดน้ำด้านการอุปโภคบริโภค สำหรับปัญหาด้านคุณภาพน้ำ พบว่า มีปัญหาน้ำเสียจากชุมชน อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม และปัญหาการรุกตัวของน้ำเค็ม ทั้งนี้กรอบแนวทางและหลักการดำเนินงานมาตรการรับมือฤดูแล้ง ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นไปตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และ 10 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565 /2566

ด้านการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 ได้มีบทนิยามคำว่า “ภาวะน้ำแล้ง” หมายความว่า สภาวะที่ปริมาณน้ำ ปริมาณการไหลของน้ำหรือระดับน้ำลดลงอย่างต่อเนื่องจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของคน สัตว์ และพืชที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง (มาตรา 4) ในเชิงของการบริหารจัดการซึ่งเกี่ยวข้องกับการบัญชาการและการบริหารจัดการแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ จะพิจารณาประเภทของภาวะน้ำแล้งตามความรุนแรงเป็นหลัก โดยภาวะภัยแล้งที่มีความรุนแรงมาก ก็จะต้องมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานหรือผู้มีอำนาจบัญชาการในระดับที่สูงกว่าภาวะภัยแล้งที่มีความรุนแรงน้อย โดยในส่วนของภัยด้านน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้แบ่งระดับภัยออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับ 1 : ปกติ ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ ระดับ 2 : รุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง) และระดับ 3 : วิกฤติ (หรือคาดว่าจะวิกฤติ) ทั้งนี้ในรายงานฉบับนี้ได้รวบรวมกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำฯ และ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านปริมาณน้ำ แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านคุณภาพน้ำ และแนวทางปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ได้ระบุ หน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน ที่มางบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน ได้แก่ งบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบอื่น ๆ โดยจากการรวบรวมแผนการดำเนินงานของโครงการด้านการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยรวบรวมข้อมูลจากระบบ Thai Water plan (ข้อมูลโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 จนถึงปี พ.ศ. 2570) มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 5,528 โครงการ งบประมาณทั้งสิ้น 111,622.04 ล้านบาท จำแนกเป็นโครงการที่สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง จำนวน 3,369 โครงการ งบประมาณ 81,625.89 ล้านบาท สำหรับการเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ประกอบด้วย ผังน้ำสำหรับการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ใค้บริหารจัดการการอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ การจัดลำดับความสำคัญการจัดสรรน้ำ แนวทางการจัดสรรน้ำ ข้อมูลบ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้ง และ พื้นที่เสี่ยงน้ำแล้งด้านการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ มี “ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ร่วม (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด)” มีหน้าที่ประสานข้อมูลเหตุการณ์กับส่วนต่าง ๆ เพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน และสื่อมวลชน ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งหรือเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 กำหนดให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีอำนาจประกาศกำหนดให้เขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดเป็นเขตภาวะน้ำแล้งหรือเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง แล้วแต่กรณี เพื่อควบคุมปริมาณการใช้น้ำของประชาชนในเขตพื้นที่ดังกล่าว ประกอบด้วย เกณฑ์บริหารจัดการอ่างเก็บน้ำ และวิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่ ในด้านการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำ ในรายงานฉบับนี้ได้ แสดงจุดที่สามารถใช้เป็นที่ตั้งระบบสูบน้ำชั่วคราวฉุกเฉินช่วงฤดูแล้งรายตำบลเพื่อสนับสนุนการขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภค และการขาดแคลนน้ำเกษตร ทั้งนี้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งขึ้นในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ลุ่มน้ำแล้ว

ให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การประสานส่วนภูมิภาค กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ และกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

แนวทางขับเคลื่อนแผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) กลไกการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อเป็นศูนย์กลาง การบริหารจัดการ “มวลน้ำ” ในการป้องกันหรือลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น การอำนวยความสะดวกบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ ให้ดำเนินการสอดคล้องเชื่อมโยงกันในทุกมิติ ทั้งมิติของพื้นที่ลุ่มน้ำ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนกระทั่งปลายน้ำ และมิติของหน่วยงานในการดำเนินการตามภารกิจ ทั้งนี้การปฏิบัติการตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ใช้แนวทางการปฏิบัติการตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พ.ศ. 2558 เป็นหลักในการปฏิบัติการ โดยกรอบแนวทางและหลักการดำเนินงานมาตรการรับมือฤดูแล้ง ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นไปตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และ 10 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565 /2566 2) การกำหนดโครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบคณะทำงาน ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์น้ำและลดความสับสนในการทำงาน โดยการกำหนดโครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบคณะทำงาน ให้เชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และแผนป้องกันบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ทั้งในระดับนโยบาย ระดับบัญชาการ ระดับอำนาจการ ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ 3) แนวทางการขับเคลื่อนแบบบูรณาการ ประกอบด้วย การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ ระดับการจัดการภาวะน้ำแล้ง ความเชื่อมโยงและการประสานการปฏิบัติ 4) เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจระดับสาธารณภัยด้านน้ำ ให้ใช้ดุลพินิจจากการประเมินสถานการณ์จากเงื่อนไขต่าง ๆ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พ.ศ. 2558 และ 5) การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งเพื่อขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งเป็นแผนประจำฤดูแล้งของแต่ละปี โดยแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ประกอบด้วย แผนแผนปฏิบัติการก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง แผนแผนปฏิบัติการขณะเกิดภาวะน้ำแล้ง และแผนแผนปฏิบัติการหลังจากภาวะน้ำแล้งสิ้นสุด (ทั้งในกรณีปกติและกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง)

รูปแบบการรายงานผล การติดตามและประเมินผล มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) การรายงานผลกรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ โดยมีการกำหนดช่วงเวลาที่จะเริ่มมีการวิเคราะห์คาดการณ์และติดตามสภาพอากาศ ฝน น้ำท่า อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติไว้ ในกรณีที่ผลการวิเคราะห์ยังไม่พบว่าจะเกิดภัยน้ำแล้ง การรายงานผลจะมีเฉพาะส่วนของข้อมูลน้ำเป็นหลัก โดยยังไม่มีข้อมูลพื้นที่ประสบภัย การรายงานผลในส่วนนี้จะดำเนินการร่วมกับการจัดทำระบบเตือนภัยน้ำแล้งและคุณภาพน้ำ และการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ 2) การรายงานผลกรณีเกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ สำหรับกรณีเกิดภัยในระดับ 1 และ 2 และกรณีเกิดภาวะภัยในระดับ 3 การรายงานข้อมูลในกรณีเกิดภัยในระดับ 1 และ 2 จะมีข้อมูลที่เพิ่มเติมขึ้นจากข้อมูลสถานการณ์และการคาดการณ์น้ำ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ พื้นที่ประสบภัย ผู้ได้รับผลกระทบ ฯลฯ รวมทั้งแนวทางการบริหารและบรรเทาภัยที่เกิดขึ้น ในกรณีคุณภาพน้ำมีการรายงานผลทั้งความเค็มและดัชนีบ่งชี้คุณภาพน้ำ สำหรับกรณีเกิดภาวะภัยในระดับ 3 จะมีการตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ ในส่วนของการรายงานผลนอกจากจะมีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับ

ภัยระดับ 1 และ 2 แล้ว อาจต้องมีการเพิ่มรายงานสรุปสถานการณ์น้ำและทางเลือกในการบรรเทาวิกฤติ น้ำ ในกรณีที่สภาพปัญหารุนแรงเกินกว่าเกณฑ์การบริหาร และ 3) การติดตามประเมินผล เพื่อเป็นการ การถอดบทเรียนจากสภาพภัย และผลการดำเนินการในช่วงที่เกิดภาวะน้ำแล้งที่ผ่านมา แล้วนำไปปรับ แนวทางการบริหารจัดการน้ำ รวมทั้งเกณฑ์การเตือนภัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาก ยิ่งขึ้น จะช่วยให้การแก้ไขภาวะน้ำแล้งในอนาคตมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมอุตุฯนิยามวิทยา. (2560). สถานีวัดน้ำฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. [Online]. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม, 2560, จาก <https://hydro-8.com/>
- กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตรัง. (2566). แผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดตรัง ประจำปี 2566. สืบค้นจาก http://direct.disaster.go.th/site7/cms-download_content.php?did=37827
- กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566). แผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี 2566. สืบค้นจาก http://direct.disaster.go.th/site7/cms-download_content.php?did=37821
- กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพัทลุง. (2566). แผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดพัทลุง ประจำปี 2566. สืบค้นจาก http://direct.disaster.go.th/site7/cms-download_content.php?did=37807
- กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา. (2566). แผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดสงขลา ประจำปี 2566. สืบค้นจาก http://direct.disaster.go.th/site7/cms-download_content.php?did=37791
- กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสตูล. (2566). แผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัดสตูล ประจำปี 2566. สืบค้นจาก http://direct.disaster.go.th/site7/cms-download_content.php?did=37790
- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. (2558). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558. ออนไลน์). สืบค้นจาก http://law.disaster.go.th/upload/minisite/file_attach/201/5edf443530154.pdf
- ณัฐพล แก้วทอง และคณะ. (2566). โครงการการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรด้วย IoT ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในพื้นที่คาบสมุทรมหานคร จังหวัดสงขลา, สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พุทธศักราช 2515. (26 มกราคม 2515). ราชกิจจานุเบกษา, 89(15), 1-5.
- พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (2558,13 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา, 132(108), 1-55.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2562. (2562, 21 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา, 136(36ก), 7-22.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543. (2543, 2 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา, 117(98ก), 19-32.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การการน้ำเสีย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2561. (2561, 22 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา, 135(98ก), 73-75.
- พระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564. (2564). พระราชกฤษฎีกา, 138(12ก), 49-50.
- พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (14 มกราคม 2556). 1-17.

- พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). (2560, 4 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134(176ง), 1-80.
- พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(50ก), 230-235.
- พระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. 2510 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (15 สิงหาคม 2510). *ราชกิจจานุเบกษา*, 84(75), 601-624.
- พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (24 กุมภาพันธ์ 2522). *ราชกิจจานุเบกษา*, 96(26), 1-16.
- พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562. (29 พฤษภาคม 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(71ก), 1-6.
- พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (28 กันยายน 2563). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(50ก), 1-13.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (8 มกราคม 2550). *ราชกิจจานุเบกษา*, 124(2ก), 1-3.
- พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558. (2 มีนาคม 2558). *ราชกิจจานุเบกษา*, 132(14 ก), 1-21.
- พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547. (27 ธันวาคม 2547). *ราชกิจจานุเบกษา*, 121(81 ก), 1-28.
- พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561. (2561, 28 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(112ก), 58-83.
- พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562. (16 เมษายน 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(50ก), 164-176.
- พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520. (2520, 23 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 96(55ก) 1-17.
- พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550. (7 กันยายน 2550). *ราชกิจจานุเบกษา*, 124(52ก), 1-23.
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (2507, 28 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 81(28), 263-281.
- พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(50ก), 106-110.
- พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551. (5 กุมภาพันธ์ 2551). *ราชกิจจานุเบกษา*, 125(27ก), 1-6.
- พระราชบัญญัติรักษาคล่อง ศก 121 (พ.ศ. 2445) และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (19 ตุลาคม 2445). *ราชกิจจานุเบกษา*, 19, 581-582.
- พระราชบัญญัติรักษาคล่องประปา พ.ศ. 2526. (6 ตุลาคม 2526). *ราชกิจจานุเบกษา*, 100(160), 1-7.
- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535. (2535, 19 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*, 109(38), 1-29.
- พระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562. (2562, 30 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(56ก), 227-230.
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562. (2562, 29 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(71ก), 104-144.

- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561. (2561, 19 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(27ก), 29-43.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (26 พฤศจิกายน 2537). *ราชกิจจานุเบกษา*, 111(53ก), 1-44.
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560. (29 มิถุนายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา*, 109(38), 1-29.
- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540. (31 ตุลาคม 2540). *ราชกิจจานุเบกษา*, 114(62 ก), 1-23.
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562, 29 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, 136(71ก), 145-165.
- มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ และบริษัท โปสเตอร์ เทคโนโลยี คอนซัลแตนท์ จำกัด. (2563). *รายงานหลัก ฉบับที่ 1/2 ใน โครงการศึกษาการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและบรรเทาอุทกภัยทะเลสาบสงขลา จังหวัด พัทลุง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. สืบค้นจาก <https://ebook.onwr.go.th/read/70/pdf>.
- ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรจังหวัดพัทลุง. (2566). แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง จังหวัดพัทลุงปี 2565/2566 เล่มที่ 5/2566. สืบค้นจาก https://www.opsmoac.go.th/phatthalung-action_plan-files-451991791792
- ศูนย์ติดตามและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตรจังหวัดสงขลา. (2565). แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง จังหวัดสงขลา ปี 2565/2566 เล่มที่ 16/2565. สืบค้นจาก <https://www.opsmoac.go.th/songkhla-dwl-files-451991791260>
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2565). (ร่าง)แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2565/2566. สืบค้นจาก https://www.opsmoac.go.th/phatthalung-action_plan-files-451991791792
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2563). *รายงานข้อมูลพื้นฐานของลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ใน โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2563). (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปี 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2566). การจัดลำดับความสำคัญการจัดสรรน้ำ. ใน การประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ครั้งที่ 2/ 2566 วันที่ 20 มิถุนายน 2566 ณ ห้องประชุม CEO ชั้น 5 ศาลากลางจังหวัดสงขลา (น.15).
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2566). ข้อมูลผิวน้ำลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน เอกสารประกอบการประชุมผิวน้ำครั้งที่ 1 โครงการจัดทำผิวน้ำ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (มิถุนายน 2566).
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2566). โครงการจัดทำผิวน้ำ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (รายงานเริ่มงาน). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ.
- สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2562). *คู่มือบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาน้ำแล้ง* ใน โครงการศึกษาแนวทางปฏิบัติงานการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง น้ำท่วม และการดำเนินงานของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ. (ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://ebook.onwr.go.th/read/159/pdf>

- สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 สงขลา. (2562). รายงานสถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดิน ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ลุ่มน้ำปัตตานี และลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. สงขลา: สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 สงขลา [Online]. สืบค้นจาก https://www.epo16.go.th/files/com_download/2019-12/20191202_twaskaib.pdf
- US. Salinity Laboratory Staff. (1954). Diagnosis and Improvement of Saline and Alkaline Soils. USDA Handbook No.60, Washington DC.

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก เบอร์ติดต่อที่ระบุพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติตามแผน
- ภาคผนวก ข การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการหน่วยงาน
- ภาคผนวก ค พื้นที่ประสบภาวะแล้ง/คุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- ภาคผนวก ง บัญชีหมู่บ้าน/ชุมชนเสี่ยงประสบภาวะน้ำแล้งและคุณภาพน้ำ
- ภาคผนวก จ แผนการควบคุมและกำหนดปริมาณการใช้น้ำ
- ภาคผนวก ฉ แผนงานโครงการที่มีนัยสำคัญต่อการบรรเทาภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- ภาคผนวก ช รายละเอียดโครงการพัฒนาแหล่งน้ำและโครงการชลประทาน

